

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**VALTIONPÄÄMIEHEN VASTUU SOTARIKOKSESTA – TAPAUSESIMERKKINÄ
CHARLES TAYLOR**

Diplomityö

Kapteeniluutnantti
Olli Rusanen

Yleisesikuntaupseerikurssi 57

Heinäkuu 2015

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Yleisesikuntaupseerikurssi 57.	Linja Merisotalinja
Tekijä Kapteeniluutnantti Olli Rusanen	
Tutkielman nimi Valtionpäämiehen vastuu sotarikoksesta – tapausesimerkkinä Charles Taylor	
Oppiaine, johon työ liittyy Johtaminen	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Heinäkuu 2015	Tekstisivuja 148 Liitesivuja 33
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Tämä tutkimus sijoittuu sotilasjohtamisen alalle. Siinä on hyödynnetty oikeustieteen lähestymistapoja ja tutkimusmenetelmiä. Tieteenfilosofisesti tutkimus noudattaa eurooppalaisen oikeuspositivismin periaatteita.</p> <p>Tutkimuskohteena oli Liberian entisen presidentin Charles Taylorin sotarikosoikeudenkäynti Sierra Leonen erityistuomioistuimessa. Tavoitteena oli muodostaa oikeustapausta tarkastelemalla perusteltu näkemys siitä, miten kansainvälisen oikeuden oikeussäännöt nykyään vaikuttavat valtionpäämiehen vastuuseen sotarikostapauksissa.</p> <p>Keskeisin tutkimusongelma ja päätutkimuskysymys oli <i>mikä on valtionpäämiehen vastuu sotarikoksista nykyisen oikeuskäytännön mukaan (tapausesimerkkinä tapaus Charles Taylor)?</i></p> <p>Tämä on ensimmäinen suomalainen sotatieteellinen tutkimus, joka käsittelee valtionpäämiehen vastuuta sotarikoksista. Tutkittava tapaus valikoitui sen merkittävyyden perusteella. Taylorin oikeudenkäynti on toisen maailmansodan jälkeen ensimmäinen, jossa valtion päämies joutui rikosoikeudelliseen vastuuseen sotarikoksista. Tapausta voidaan pitää ennakkotapauksena ja prosessiesimerkkinä kansainvälisen rikosoikeuden soveltamisesta valtionpäämiehestä koskevassa sotarikoskysymyksessä. Tapaus oli erittäin mielekäs tutkimuskohde, koska kyseinen oikeustapaus on saatu päätökseen. Nyt voitiin ensimmäistä kertaa analysoida valtionpäämieheen liittyvää kansainvälisoikeudellista prosessia kokonaisuutena. Tuomioistuimen päätöksen perusteella voidaan todeta, millä perusteilla valtionpäämiehen asemassa oleva henkilö voidaan tuomita sotarikoksista.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia, koska aiheesta oli suuri määrä kirjallista aineistoa. Analyysissa päädyttiin induktiiviseen eli aineistolähtöiseen päättelylogiikkaan, ja tutkimusstrategiaksi muodostui tapaustutkimus, koska tutkimuksen kohde oli selkeästi rajattu.</p> <p>Tutkimuksen primääriaineiston muodostivat erilaiset asiakirjat. Keskeisimmät tutkittavat dokumentit olivat Sierra Leonen erityistuomioistuimen oikeudenkäyntiasiakirjat ja oikeuslähteinä käytetyt viralliset dokumentit kuten valtiosopimukset ja tuomioistuinten peruskirjat. Tietoa taustoitettiin ja syvennettiin kirjallisuudella ja lehdistön tiedoilla.</p> <p>Tutkimuksessa selvitettiin ja kuvailtiin Charles Taylorin oikeusprosessi ja sen historialliset taustat. Pääpaino oli oikeustapauksen analyysissä. Tutkimusraporttiin liitettiin käsitteenmäärittelyosuus, jossa kuvaillaan niitä periaatteita ja oikeussääntöjä, joiden perusteella johtopäätöksiä tutkimuksessa tehtiin.</p> <p>Tutkimuksen johtopäätökset vastaavat tutkimuskysymyksiin. Keskeisimmät havainnot ja joh-</p>	

topäätökset ovat:

1. Valtionpäämiehen vastuu sotarikoksista perustuu kansainvälisen oikeuden oikeuslähteisiin. Taylorin vastuu rikoksiin voidaan osoittaa ja johtaa kaikista kansainvälisen oikeuden oikeuslähteistä.
2. Valtionpäämiehen status ei suojannut Charles Tayloria rikosoikeudelliselta vastuulta, koska rikokset, joista häntä syytettiin, olivat niin vakavia. Kansallisilla ja kansainvälisillä rikostuomioistuimilla on oikeus syyttää henkilöitä sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan heidän valtiollisesta statuksestaan riippumatta. Esimerkiksi valtion immunitettiin tai valtionpäämiehen diplomaattinen asema eivät anna suojaa rikosoikeudelliselta vastuulta silloin, kun tutkitaan vakavia kansainvälisiä rikoksia. Tällaisiksi rikoksiksi luetaan esimerkiksi joukkotuhonta, sotarikokset ja rikokset ihmisyyttä vastaan.
3. Esimiehen vastuu seuraa komentoketjussa aina sen korkeimmalle huipulle saakka poikkeuksetta. Komentoketjun huipulla olevalla henkilöllä, esimerkiksi valtionpäämiehellä, ei ole rikosoikeudellista immunitettia, mikäli häntä epäillään teoista, jotka täyttävät sotarikoksen tai rikosten ihmisyyttä vastaan määritelmät.
4. Todisteet eivät riittäneet Taylorin tuomitsemiseksi suoraan esimiehen vastuun perusteella. Syyttäjä ei pystynyt näyttämään toteen, että Taylorilla olisi ollut suora esimiesasema Sierra Leonessa rikoksia tehneisiin henkilöihin tai järjestöihin. Tuomioistuimien kuitenkin totesi Taylorin olleen rikosoikeudellisessa vastuussa, koska hänen katsottiin avustaneen (*aiding and abetting*) rikosten tekemistä ja osallistuneen niiden suunnitteluun (*planning*).
5. Taylorin tapaus vahvistaa kansainvälisen oikeuden periaatetta siitä, että esimiehen rikosoikeudellinen vastuu seuraa häntä myös tilanteissa, joissa hän ei itse ole varsinaisesti tehnyt rikoksia mutta on hyväksynnällään, ohjeillaan, asennoitumisellaan tai laiminlyönneillään edesauttanut niiden tekemistä. Henkilöllä ei tarvitse olla suoraa komentosuhdetta rikoksenteijöihin. Riittää, että hänellä on heihin vaikutusvaltaa.
6. Taylorin tuomio on merkittävä ennakkotapaus. Sillä on todennäköisesti tulevaisuudessa merkitystä vastaavia tapauksia selvitettäessä. Se antaa suuntaviivoja ja esimerkin siitä, miten valtionpäämiestä koskeva kansainvälinen rikosoikeudellinen prosessi voidaan toteuttaa onnistuneesti. Sillä voidaan toivoa myös olevan pelotearvoa. Se osoittaa, että vakavimpia rikoksia tehneet valtionpäämiehet eivät voi paeta vastuutaan asemaansa perustuvan rikosoikeudellisen immunitetin tai diplomaattisen suojan perusteella.

AVAINSANAT

kansainvälinen oikeus, kansainvälinen humanitääriin oikeus, sotarikokset, Charles Taylor, Sierra Leonen erityistuomioistuimien, SCSL, Sierra Leone, Liberia

VALTIONPÄÄMIEHEN VASTUU SOTARIKOKSESTA – TAPAUSESIMERKKINÄ CHARLES TAYLOR

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	1
1.1	LYHYT JOHDATUS TAPAUKSEN TAUSTOIHIN.....	1
2	TUTKIMUKSEN TAVOITE, ONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	5
2.1	TUTKIMUSONGELMA JA KYSYMYKSET	6
3	TEORIA JA METODI.....	8
3.1	AIEMPI TUTKIMUS JA KIRJALLISUUS	8
3.2	TUTKIMUKSEN TIETEENFILOSOFISET JA TEOREETTISET PERUSTEET	10
3.3	TUTKIMUSASETELMA JA MENETELMÄ.....	12
3.4	TAPAUSTUTKIMUS TUTKIMUSSTRATEGIANA	13
3.5	TUTKIMUSAINEISTO	14
3.6	TUTKIMUSPROSESSI.....	16
3.7	TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS, ONGELMAT JA KRITIIKKI	19
4	KANSAINVÄLISEN OIKEUDEN PERUSTEITA.....	21
4.1	KANSAINVÄLINEN OIKEUS	21
4.2	KANSAINVÄLISEN OIKEUDEN OIKEUSLÄHTEET	23
4.3	SIIRTYMÄVAIHEEN OIKEUS	24
4.4	VALTIOIDEN VÄLINEN VOIMANKÄYTTÖ KANSAINVÄLISEN OIKEUDEN OSA-ALUEENA	27
4.5	KANSAINVÄLINEN HUMANITÄÄRINEN OIKEUS – SODAN OIKEUSSÄÄNNÖT	30
4.6	SOTARIKOKSET	37
4.7	KANSAINVÄLINEN RIKOSOIKEUS	39
5	KANSAINVÄLISTEN SOTARIKOSTUOMIOISTUINTEN KEHITYS JA SIERRA LEONEN SOTARIKOSTUOMIOISTUIN	41
5.1	HISTORIALLINEN KEHITYS.....	42
5.2	SIERRA LEONEN ERITYISTUOMIOISTUIN	49
5.3	YHTEENVETO.....	56
6	VALTIONPÄÄMIEHEN JA KOMENTAJAN VASTUUSTA SOTARIKOKSIIN.....	59
6.1	HISTORIALLINEN KEHITYS.....	59
6.2	VALTIONPÄÄMIEHEN MÄÄRITELMÄ, ASEMA JA RIKOSOIKEUDELLINEN VASTUU	63
6.3	SOTILASESIMIEHEN MÄÄRITELMÄ, ASEMA JA RIKOSOIKEUDELLINEN VASTUU	66
7	SIERRA LEONEN ERITYISTUOMIOISTUIN HAASTAA CHARLES TAYLORIN OIKEUTEEN SOTARIKOKSISTA.....	71
7.1	TAUSTAA	71
7.2	CHARLES TAYLORIN ETSINTÄKUULUTTAMINEN, VETOOMUS JA PIDÄTYS	72
7.3	OIKEUDENKÄYNTI SIIRRETÄÄN HAAGIIN.....	77
8	CHARLES TAYLORIN OIKEUDENKÄYNTI.....	79
8.1	SYYTE.....	79
8.2	SYYTTÄJÄN TODISTAJAT JA TODISTEET	88
8.3	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO SYYTTEESTÄ JA SYYTTÄJÄN OSUUDESTA	91
8.4	TAYLOR VETOAA VAPAUTTAVAN TUOMION PUOLESTA SYYTTÄJÄN OSUUDEN JÄLKEEN.....	94
8.5	PUOLUSTUS.....	95
8.6	PUOLUSTUKSEN TODISTAJAT JA TODISTEET.....	102
8.7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO PUOLUSTUKSESTA	103
9	OSAPUOLTEN LOPPUPUHEENVUOROT TAYLORIN OIKEUDENKÄYNNISSÄ	105

9.1	SYYYTTÄJÄN LOPPUPUHEENVUORO	105
9.2	PUOLUSTUKSEN LOPPUPUHEENVUORO.....	110
9.3	JOHTOPÄÄTÖKSET LOPPUPUHEENVUOROISTA	113
10	TUOMIO.....	114
10.1	TUOMIOISTUIMEN OIKEUDELLISET JOHTOPÄÄTÖKSET TEHDYISTÄ RIKOKSISTA	114
10.2	TUOMIOISTUIMEN OIKEUDELLISET JOHTOPÄÄTÖKSET TAYLORIN HENKILÖKOHTAISESTA VASTUUSTA ...	116
10.3	CHARLES TAYLORIN TUOMIO.....	123
10.4	VALITUKSET JA TUOMIO VALITUSTUOMIOISTUIMESSA.....	125
10.5	TUOMION KRITIIKKI	129
11	JOHTOPÄÄTÖKSET CHARLES TAYLORIN OIKEUDENKÄYNNISTÄ JA TUOMIOSTA.....	132
11.1	JOHTOPÄÄTÖKSET OIKEUDENKÄYNNISTÄ JA SCSL:N TYÖSKENTELYSTÄ	132
11.2	JOHTOPÄÄTÖKSET TAYLORIN SYLLISYYDESTÄ RIKOKSIEN AVUSTAMISEEN JA SUUNNITTELUUN.....	135
11.3	JOHTOPÄÄTÖKSET VALTIONPÄÄMIEHEN ASEMASTA JA VASTUUSTA	137
11.4	JOHTOPÄÄTÖKSET ESIMIEHEN VASTUUN NÄKÖKULMASTA.....	138
11.5	JOHTOPÄÄTÖKSET SOTILASJURIDISESTA NÄKÖKULMASTA	140
11.6	VASTAUKSET TUTKIMUSKYSYMYKSIIN	143
11.7	LOPUKSI.....	146
	LÄHTEET	149
	KUVAT, KARTAT JA VIDEOTALLENTEET	191
	LIITTEET.....	195
	LIITE 1 TUTKIMUSPROSESSIN KUVAUS	196
	LIITE 2 TAULUKKO TUOMITSEMISPERUSTEISTA	197
	LIITE 3 TAULUKKO CHARLES TAYLORIN PUOLUSTUKSESTA (SUMMARY OF THE DEFENCE CASE).....	203
	LIITE 4 TAUSTOITTAVA AIKAJANA: SIERRA LEONEN HISTORIA JA SELKKAUKSEN TAUSTAT	205
	LIITE 5 TAUSTOITTAVA AIKAJANA: CHARLES TAYLORIN HENKILÖHISTORIA.....	211
	LIITE 6 SIERRA LEONEN KARTTA.....	215
	LIITE 7 SCLS:SSA SYYTTEESEEN ASETETUT HENKILÖT VUONNA 2003	216
	LIITE 8 NIGERIAN KARTTA.....	217
	LIITE 9 CHARLES TAYLORIN TUOMIO VALITUSTUOMIOISTUIMESSA	218
	LIITE 10 SIERRA LEONEN ERITYISTUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO VUONNA 2003.....	219
	LIITE 11 SUOMEN RIKOSLAIN MÄÄRITELMÄ SOTARIKOKSISTA	222
	LIITE 12 ICC:N MÄÄRITELMÄT SOTARIKOKSISTA	224
	LIITE 13 LÄNSI-AFRIKAN KARTTA	227
	LIITE 14 TUOMARI SOW:N ERIÄVÄ MIELIPIDE TAYLORIN TUOMIOON.....	228
	LIITE 15 TUTKIMUKSEN KESKEISET OLETUKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	229

VALTIONPÄÄMIEHEN VASTUU SOTARIKOKSESTA – TAPAUSESIMERKKINÄ CHARLES TAYLOR

”He killed my ma, he killed my pa, but I will vote for him anyway”¹

1 JOHDANTO

Tutkimuksessa tarkasteltiin sotarikoksiin liittyvää vastuuta yksittäisen tapausesimerkin valossa. Tavoitteena oli lisätä ymmärrystä niistä kansainvälisen oikeuden periaatteista, jotka velvoittavat valtionjohtoa sotarikoskysymyksissä. Tutkimus sijoittuu tieteellisessä kentässä sotatieteisiin ja siellä johtamisen ja sotilasjuridiikan aloille, joten näitä periaatteita tarkastellaan johtopäätöksissä myös sotilaskomentajan näkökulmasta. Tutkimuksen kohteena oli Liberian entisen presidentin Charles Taylorin oikeudenkäynti vuosina 2003–13.²

1.1 Lyhyt johdatus tapauksen taustoihin

Charles Taylorin oikeudenkäynti liittyi Sierra Leonen vuosina 1991–2002 käydyn sisällissodan jälkipuintiin.³ Sisällissotaa pidetään yhtenä Afrikan traagisimmista viimeaikaisista maan sisäisistä aseellisista selkkauksista. Sisällissodassa kuoli, haavoittui tai joutui muun väkivallan kohteeksi kymmeniätuhansia ihmisiä ja miljoonat joutuivat pakolaisiksi. Selkkausta värittivät

¹ Charles Taylorin kannattajien kampanjalause Liberian presidentinvaaleissa vuonna 1997. The New York Times: *On Day of Reckoning, Recalling Horror That Swallowed Liberia*.

² Ks. *The Taylor Trial*, <http://www.rscsl.org/Taylor.html> ja Palmer (2014), s.1.

³ Sierra Leonen sisällissota luokitellaan kansainvälistä luonnetta vailla olevaksi aseelliseksi selkkaukseksi (Non International Armed Conflict / NIAC). Tässä tutkimuksessa tapahtumiin viitataan myös termillä Sierra Leonen selkkaus.

Sierra Leonen sisällissodan historia on luotettavasti dokumentoitu Charles Taylorin tuomiossa. Ks. SCSL-03-01-T-1283, *Trial Judgement*, s. 10–35. Ks. myös raportin liite 6, Sierra Leonen kartta ja *Report of the Sierra Leone, Volume 2*, s. 3–7 sekä Tejan-Cole, Abdul: *The Complementary and Conflicting Relationship Between the Special Court for Sierra Leone and the Truth and Reconciliation Commission*, s. 139–143. Artikkelit kertoo tiivistetysti ja seikkaperäisesti Sierra Leonen sisällissodan taustoista ja historiasta.

Sierra Leonen historiaa ja selkkausta käsitellään liitteessä 4, taustoittava aikajana: *Sierra Leonen historia ja selkkauksen taustat*. Ks. myös liite 6, Sierra Leonen kartta ja liite 5, joka käsittelee Charles Taylorin henkilöhistoriaa.

korruptio sekä monimutkaiset kansainväliset ja paikalliset valtapelit, joihin sekaantuivat useat Sierra Leonen naapurimaat, lukuisat sissiliikkeet ja maan timanttivaroista kiinnostuneet tahot.

Charles Taylor oli 1900-luvun loppuvuosina merkittävä henkilö Länsi-Afrikassa.⁴ Hänet tunnetaan etenkin toiminnastaan ensin vallankumoustaistelijana ja myöhemmin Liberian presidenttinä. Charles Taylorin rooli Sierra Leonen sisällissodassa liittyy suurelta osin hänen tukemansa sissiliikkeen RUF:n toimintaan.⁵ RUF aloitti vuonna 1990 aseellisen kapinan Sierra Leonen hallitusta vastaan. Charles Taylor toimi tuolloin naapurimaan Liberian sisällissodassa sen kapinallisten johtajana ja liittoutui Sierra Leonen kapinallisten kanssa. Liberian sisällissodan päätyttyä hänestä tuli maan presidentti vuonna 1997, mutta hän jatkoi naapurimaan kapinallisryhmien ja tukemista ja kouluttamista. Hänen tukemansa RUF-järjestö syyllistyi Sierra Leonen sisällissodan jatkuessa vakaviin ihmisoikeusrikkomuksiin. Rikoksiin kuuluivat muun muassa raiskaukset, silpomiset, murhat, orjuutus ja lapsisotilaiden käyttö. Taylorin presidenttikaudella Liberia säilyi epävakaana, ja sisäiset levottomuudet ja autoritääriäinen hallinto leimasivat hänen aikaansa. 2000-luvulle tultaessa Taylorin valta Liberiassa alkoi horjua. Hän luopui vallastaan vuonna 2003 ja pakeni Nigeriaan.

Vuonna 2002 Sierra Leonen hallitus ja Yhdistyneet kansakunnat tekivät sopimuksen Sierra Leonen erityistuomioistuimen perustamisesta. Tuomioistuimen tarkoitus oli asettaa syytteeseen ja tuomita selkkauksen aikana kansainvälistä humanitääristä oikeutta ja Sierra Leonen lakeja rikkoneet tahot. Tuomioistuin perustettiin em. sopimuksen perusteella, ja sille määriteltiin perussääntö sekä oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskevat säännöt.⁶ Tuomioistuin aloitti nopeasti toimintansa ja valmisteli syytteet muiden muassa Tayloria vastaan.

Erityistuomioistuin laati vuoden 2003 maaliskuussa seitsemäntoistakohtaisen syytteen, jossa Charles Tayloria syytettiin sotarikoksista. Syyte päätettiin kuitenkin pitää sinetöitynä toistai-

⁴ Al Jazeera on julkaissut vuonna 2007 Taylorin henkilöhistoriasta laadukkaan dokumentaarisen katsauksen, joka avaa hyvin Taylorin henkilöhistoriaa ja Taylorin osuutta Länsi-Afrikan tapahtumiin vuoteen 2007 asti. Ks. *Inside Story-Charles Taylor - 03 June 07 - Part 1-2*. Ks. myös liite 13, Länsi-Afrikan kartta.

⁵ RUF, eli Revolutionary United Force oli mm. Liberiassa ja Sierra Leonessa vaikuttanut julmuuksia harjoittanut sissijärjestö, jonka toimintaa Taylor tuki. RUF:n poliittinen ideologia ei ole selvä. Järjestön pääasiallinen sanoma liittyi lähinnä vanhaa valtaa vastaan taistelemiseen. Sen juuret olivat Libyan antamassa sotilaskoulutuksessa, johon Taylor ja useat muut länsiafrikkalaiset vallankumoukselliset osallistuivat. Taylorin oikeudenkäynnissä osoitettiin, että hän osallistui myös järjestön perustamiseen ja kouluttamiseen. Ks. SCSL-03-01-T-1283, kohdat 22. – 25. ja *Revolutionary United Front (RUF)*.

⁶ Tuomioistuimen perustamiseen liittyvä dokumentaatio löytyy SCSL:n tietokannasta. Ks. Sopimus tuomioistuimen perustamisesta: *Agreement between the United Nations and the government of Sierra Leone on the establishment of a special court for Sierra Leone* ja sopimuksen ratifiointiasiakirja *The Special Court Agreement 2002 (Ratification)*.

Ks. myös tuomioistuimen SCSL:n perussääntö *Statute of the Special Court for Sierra Leone* ja tuomioistuimen oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskevat säännöt *Rules of procedure and evidence*.

seksi ja odottaa sopivaa aikaa sen julkaisemiseksi. Syyte julkaistiin saman vuoden heinäkuussa, ja Interpol etsintäkuulutti Taylorin Sierra Leonen erityistuomioistuimen pidätysmääräyksen perusteella. Tämä aloitti vuoteen 2006 asti jatkuneen monimutkaisen vyyhdin, jonka aikana Taylor vältteli oikeuteen saapumista tehden samalla valituksia syytteestään. Valitusten perusteella päätettiin syytekohtien määrä pudottaa yhteentoista.⁷ Taylorin pako päättyi maaliskuussa 2006, jolloin Nigerian viranomaiset lopettivat hänen suojelemisensa ja pidättivät hänet, Taylorin ilmeisesti yrittäessä pakoa Kameruniin. Kiinniotettu Taylor siirrettiin Liberiaan, jossa YK:n alaiset UNMIL-joukot pidättivät hänet, ja Taylor siirrettiin erityistuomioistuimeen Sierra Leonen Freetowniin, jossa hän joutui syyttäjän pidättämänä odottamaan myöhempää oikeudenkäyntiä.⁸

Kuva 1: Pidätettyä Charles Tayloria saatetaan vuonna 2006 Freetownin lentokentällä.⁹

⁷ Taylorin muutettu syyte: SCSL-03-01-I-75, *Amended indictment*.

⁸ Charles Taylor määrättiin pidätettäväksi 7. maaliskuuta 2003. Ks. SCSL-03-01-I-004, *Warrant of arrest and order for transfer and detention* ja Wigglesworth (2008), s. 815–817.

⁹ Kuva: passblue.com. © Peter C. Andersen.

”Charles Taylor being escorted in 2006 with a security guard and a UN peacekeeper. Taylor’s hands, under the coat, are handcuffed.”

Näin sai alkunsa tässä tutkimuksessa käsitelty oikeusprosessi. Tarkastelun kohteena on runsaasti julkisuutta saanut oikeudenkäynti, jossa valtionpäämies joutui ensimmäistä kertaa sitten toisen maailmansodan jälkiselvittelyjen vastaamaan sotarikossyytteisiin joutuen myös tuomituksi.¹⁰ Oikeusprosessia käsitellään tässä tutkimuksesta useasta näkökulmasta. Historiallisesta näkökulmasta luodaan yleiskatsaus prosessin vaiheisiin ja yleisiin piirteisiin dokumentoimalla se. Oikeusprosessia tarkastelemalla pyritään havainnoimaan ja arvioimaan kansainvälisen oikeuden oikeussääntöjen soveltamista ja niihin liittyviä käytäntöjä ja ilmiöitä. Lopussa yhdistetään havainnot ja tehdään niiden perusteella johtopäätöksiä, jotka vastaavat seuraavassa luvussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin.

¹⁰ Charles Taylorin oikeustapausta on uutisoitu laajasti mediassa. Vertailtaessa suurten kansainvälisten uutispalveluiden ja Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirjojen tietoja voidaan tapauksen uutisointia pitää pääsääntöisesti laadukkaana. Johdantoluvussa on hyödynnetty mm. seuraavia uutisartikkeleita: BBC: *Charles Taylor: Preacher, warlord, president*, The Economist: *The verdict in Charles Taylor's trial – Guilty as charged*, The Guardian: *Charles Taylor's 50-year sentence upheld at war crimes tribunal* ja The Guardian: *War criminal Charles Taylor claims UK is depriving him of right to family life*.

2 TUTKIMUKSEN TAVOITE, ONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tavoitteena oli muodostaa perusteltu näkemys siitä, miten kansainvälisen oikeuden oikeussäännöt vaikuttavat valtionpäämiehen vastuuseen sotarikostapauksissa. Samalla haluttiin selvittää, miten niitä on sovellettu tapausesimerkkinä käytetyssä Liberian entisen presidentin Charles Taylorin oikeudenkäynnissä. Tutkimuksen kohteena oli Taylorin tuomitsemiseen johtanut tapahtumaketju ja erityisesti siihen kuulunut oikeusprosessi eri vaiheineen. Sitä tarkastelemalla pyrittiin muodostamaan yleisiä johtopäätöksiä sotarikosten vastuukysymyksistä ja sitomaan yksittäinen tapaus osaksi laajempaa kokonaisuutta.

Tätä tutkimusta voidaan pitää perusteltuna siksi, että nyt tarkasteltavaa tapausta ei ole Suomessa aiemmin tutkittu sotatieteessä eikä oikeustieteessä. Tämä on myös ensimmäinen suomalainen sotilasjuridisesta näkökulmasta tehty valtionpäämiehen vastuuta sotarikoksista käsittelevä tutkimus. Suomalaisen sotatieteen näkökulmasta on mielekästä ottaa käsittelyyn kansainväliseen humanitäärisen oikeuteen liittyviä ilmiöitä, koska sotilaallisen ammattitaidon vaatimukseen kuuluu perusteellinen tietämys kansainvälisestä humanitäärisestä oikeudesta eli sodan oikeussäännöistä.¹¹ Tämä tutkimus antaa lisäarvoa ja uutta tietoa, joka voi palvella Puolustusvoimia ja suomalaisen sotatieteen kehittymistä ja monipuolistumista laajemminkin.

Tutkimuksen kohde on sinänsä merkittävä tapaus, sillä Taylorin oikeudenkäynti oli toisen maailmansodan jälkeen ensimmäinen, jolloin valtion päämies joutui rikosoikeudelliseen vastuuseen sotarikoksista.¹² Mielenkiintoisuutta lisää se, että sitä voidaan pitää ennakkotapauksena ja prosessiesimerkkinä kansainvälisen oikeuden merkityksestä ja soveltamisesta valtion päämiestä koskevassa sotarikoskysymyksessä. Tämä johtuu siitä, että valtionpäämiesten kansainvälisoikeudellinen asema on ollut usein häilyvä ja ongelmallinen. Historiallisesti valtionpäämiehet ovat nauttineet erittäin hyvää suojaa ja immuniteettia oikeusvastuulta omien maidensa ulkopuolella. Käytännössä vasta toisen maailmansodan jälkeen on alettu tarkemmin

¹¹ Genèven vuoden 1977 sopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 83. artiklassa todetaan, että sopimuksen osapuolten on tehtävä omissa maissaan tunnetuksi yleissopimuksia (esim. Genèven v. 1949, SopS 7-8/1955) sekä erityisesti sisällyttämään ne asevoimiensa koulutusohjelmaan. Lisäksi tähdennetään näiden asiakirjojen tunteumuksen edistämistä yleisesti asevoimien ja siviiliväestön keskuudessa. Edelleen todetaan, että sotilas- ja siviiliviranomaisten, jotka aseellisen selkkauksen aikana ottavat vastuun yleissopimuksen ja tämän asiakirjan soveltamisesta, tulee olla täysin perehtyneitä niiden sisältöön.

Ks. myös Rosén ja Parkkari (2004), s. 306–307.

¹² Ks. HRW: *The Special Court for Sierra Leone's Landmark Judgment in the Trial of Charles Taylor* ja Yle: *Liberian ex-presidentti Charles Taylor tuomittiin sotarikoksista*.

kriittisesti pohtia heidän asemaansa kansainvälisen oikeuden näkökannalta. Erityisesti aseellisten selkkausten yhteydessä ja jälkiselvittelyissä on koettu tarpeelliseksi saattaa myös valtiopäämiehiä oikeudelliseen vastuuseen esimerkiksi rikoksista ihmisyyttä vastaan. Kansainvälisen yhteisön ponnisteluista huolimatta tähän mennessä oikeudelliseen vastuuseen teoistaan on onnistuttu saattamaan vain yksi valtiopäämies, Charles Taylor.¹³

Tapauksen tutkiminen oli erittäin mielekästä, koska oikeusprosessi on valmis. Siksi voitiin ensimmäistä kertaa tutkia ja analysoida valtiopäämieheen liittyvää kansainvälisoikeudellista prosessia kokonaisuutena, aina syyteharkinnasta tuomioon asti. Nyt voidaan empiriaan perustuen kysyä, millaisin perustein ja järjestelyin valtiopäämies voidaan pidättää ja asettaa syytteen, miten ns. hybridituomioistuin¹⁴ perustetaan ja miten sellainen saa päätökseen merkittävän oikeusprosessin. Lisäksi oikeuden päätöksen perusteella voidaan kysyä, millä perusteilla valtiopäämiehen asemassa oleva henkilö voidaan tuomita sotarikoksista. Tieto on mielenkiintoinen erityisesti siksi, että sillä *voi olla* vaikutuksia kansainvälisen tapaoikeuden kehitykseen.¹⁵

2.1 Tutkimusongelma ja kysymykset

Keskeisin tutkimusongelma liittyy edellä esitettyihin kysymyksenasetteluihin valtiopäämiehen vastuusta sotarikoksiin. Kysymys on monitahoinen, mutta se tiivistettiin seuraavasti:

- I. *Mikä on valtiopäämiehen vastuu sotarikoksista nykyisen oikeuskäytännön mukaan (tapausesimerkinä tapaus Charles Taylor)?*

¹³ Valtiopäämiehiä on pidätetty ja haastettu oikeuteen ennenkin, mutta prosessit ovat aina katkenneet ennen tuomiota. Esimerkkinä voidaan mainita Slobodan Miloševićin tapaus, jossa prosessi saatiin vain osittain vietyä läpi. Hänet saatiin tuomiolle kansainväliseen Jugoslavia-tuomioistuimeen (UN's International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, ICTY) vuonna 2001. Hänelle luettiin syytteet mm. rikoksista ihmisyyttä vastaan, Genèven sopimuksen rikkomuksista, sotarikoksista ja joukkotuhonnasta Jugoslavian hajoamissotien ja Kosovon sodan aikana. Huolella valmisteltu prosessi kuitenkin keskeytyi Miloševićin kuollessa vuonna 2006. Ks. ICTY: ”Kosovo, Croatia & Bosnia” (IT-02-54) Slobodan Milošević.

¹⁴ SCSL:a voidaan pitää niin sanottuna hybridituomioistuimena siksi, että siellä toimi sekä sierraleonelaisia että ulkomaalaisia tuomareita ja sillä oli oikeutus tuomita syytettyjä myös Sierra Leonen kansallisen lainsäädännön perusteella.

¹⁵ Kansainvälisen tapaoikeuden säännöksen vakiintuminen on monimutkainen prosessi, koska eri valtioiden tulee saavuttaa yhteisymmärrys niiden velvoittavuudesta. Vaikka jokin osapuoli tulkitseisi tehdyn ratkaisun osaksi kansainvälistä tapaoikeutta, asiasta ei välttämättä saavuteta yhteisymmärrystä kansainvälisessä yhteisössä.

Valitun oikeudellisen ongelman selvittämiseksi jouduttiin johtamaan alakysymyksiä, jotta ongelma pystyttäisiin jakamaan osiin ja taustoittamaan riittävällä tasolla. Tutkimuksen alakysymykset olivat:

- II. *Mitkä oikeussäännöt ja -lähteet vaikuttavat tapauksen oikeudelliseen tilaan?*
- III. *Mitkä olosuhteet ja tapahtumat johtivat Charles Taylorin oikeusprosessiin?*
- IV. *Millainen oli Charles Tayloria koskenut oikeusprosessi?*
- V. *Millä perusteella Charles Taylor tuomittiin?*
- VI. *Mitä yleisiä johtopäätöksiä valtion päämiehen vastuusta sotarikoksiin voidaan tehdä tämän tapauksen perusteella?*
- VII. *Mitä johtopäätöksiä voidaan tehdä sotilasjuridisesta näkökulmasta (komentajan vastuu)?*
- VIII. *Miten Taylorin tapaus voi vaikuttaa sotarikosten vastuukysymyksissä tulevaisuudessa?*

3 TEORIA JA METODI

Tämä tutkimus sijoittuu johtamisen alalle ja on sotatieteellinen tutkimus, jossa hyödynnetään ensisijaisesti oikeudellisen tutkimuksen menetelmiä ja lähestymistapoja. Tutkimus koskee yksittäistä oikeustapausta. Koska kyseessä on kansainvälistä oikeutta käsittelevä sotilasjuridinen tarkastelu, tarkastellaan aihetta oikeustieteen näkökulmasta. Oikeustieteen kannalta tapausta tarkastellaan oikeusdogmaattisesta näkökulmasta, jota kansainvälisen oikeuden tutkimuksessa vastaa eurooppalainen oikeuspositivistinen lähestymistapa.¹⁶

Tutkimusstrategiana oli tapaustutkimus, sillä aihealue muodostaa yhden tapauksen. Oikeusprosessia tarkastelemalla pyrittiin muodostamaan kokonaisymmärrys aihekokonaisuudesta – tässä tapauksessa yksittäisen oikeustapausten piirteistä ja sen vaikutuksista.

Muun kuin oikeudellisen aineiston analysointimenetelmänä käytettiin laadullista sisällön analyysia. Aineisto analysoitiin induktiivisella eli aineistolähtöisellä logiikalla. Lopuksi tehtiin johtopäätöksiä lähdeaineistosta saadun tiedon ja ymmärryksen perusteella.

Vaikka tarkastelun kohteena oli yksittäinen tapaus, tutkimuksen johtopäätösosiossa arvioidaan tapauksen vaikutuksia myös laajemmassa kontekstissa.

3.1 Aiempi tutkimus ja kirjallisuus

Tutkimuksen aihepiiriä on tutkittu laajasti maailmalla. Erilaisia sotarikoksia, esimiehen vastuuta ja kansainvälistä humanitääristä oikeutta käsitteleviä tutkimuksia ja tieteellisiä artikke-

¹⁶ Aarnio (1989), s. 50–51. Oikeustiedettä voidaan Aarnion mukaan tutkia lainopillisella (eli oikeusdogmaattisella), oikeusteoreettisella, oikeushistoriallisella, oikeussosiologisella, oikeusfilosofisella ja vertailevalla oikeustieteellisellä lähestymistavalla. Kansallisen oikeuden tutkimuksessa käytettyä lainopillista lähestymistapaa vastaa kansainvälisen oikeuden tutkimuksessa eurooppalainen oikeuspositivistinen lähestymistapa.* Tarkoituksena on tutkia oikeudellista aineistoa ja muodostaa siitä oikeuslähteisiin perustuva kannanotto, jollainen myös tutkimuksen johtopäätösosiossa esitetään.

* Takamaa, Kari: Opetuskeskustelu 4.11.2014.

Juha Lehtimäki määrittelee sotilasjuridisessa diplomityössään *Merimiinasodankäynnin oikeudellinen sääntely ja sen vaikutukset Suomen merivoimissa* useaan lähteeseen perustuen eurooppalaisen oikeuspositivismiin lyhyesti seuraavasti: ”Oikeuspositivismissa lait ovat ihmisten tekemiä sääntöjä, joiden muodostamassa kokonaisuudessa heijastuu valtion tahto. Oikeuspositivismi tarkastelee lakeja niin kuin ne on säädetty eikä sitä, miten niiden tulisi olla.”

leita on ilmestynyt paljon. Tämän vuoksi taustamateriaalia jouduttiin rajaamaan ja käyttämään vain relevanteimmaksi katsottua kirjallisuutta ja tutkimuksia.¹⁷

Merkittävimpanä tämän tutkimuksen aihealuetta sivuavana kirjallisena teoksena voidaan pitää Charles Jallohin toimittamaa antologiaa *The Sierra Leone Special Court and its Legacy: The Impact for Africa and International Criminal Law*. Kirjaan on koottu kansainvälisen oikeuden asiantuntijoiden artikkeleita, joissa he pohtivat Sierra Leonen erityistuomioistuimen vaikuttavuutta ja merkitystä kansainvälisen oikeuden kannalta. Kirja sisältää johtavien asiantuntijoiden ja tuomioistuimissa toimineiden henkilöiden näkemyksiä tuomioistuimen työskentelystä, toimintatavoista, tulkinnoista ja merkityksestä. Teos on erittäin merkittävä tietolähde Sierra Leonen erityistuomioistuimen toiminnasta, Afrikan historiasta ja yleisesti kansainvälisen oikeuden kehityksestä ja harjoittamisesta kiinnostuneille. Jallohin antologia on tämän tutkimuksen kannalta keskeinen perusteos.¹⁸

Aiemmistä tutkimuksista voidaan mainita esimerkkinä Julia Shilungan *Dissertation on The Prosecution and the Trial of Heads of State under International Law: The case of Slobodan Milosevic and Charles Ghankay Taylor*.¹⁹ Siinä tutkitaan käytännössä samaa aihetta kuin tässäkin työssä, mutta näkökulma on puhtaasti oikeustieteellinen eikä se sisällä sotilasjuridista näkökulmaa. Se oli kuitenkin taustamateriaalina erittäin hyödyllinen, koska siihen on koottu jäseneltyyn ja tiiviiseen muotoon taustatietoa ja analyysyjä tässä työssä tarvituista asiakokonaisuuksista. Shilungan työ antoi hyvän pohjan taustatiedon keräämiseen, sillä se johdatti useiden mielenkiintoisten lähdeaineistojen äärelle. Shilungan työ on kuitenkin valmistunut jo vuonna 2009, jolloin Charles Taylorin oikeudenkäynti oli vielä kesken. Sen takia Charles Taylorin tapauksen analysointi jää väistämättä puutteelliseksi Shilungan työssä. Se korostaa

¹⁷ Esimerkiksi komentajan vastuusta on kirjoitettu paljon oikeustieteellisessä kirjallisuudessa. Hyvänä esimerkkinä aihetta koskevasta argumentaatiosta voidaan mainita Gary D. Solisin kirja *The Law of Armed Conflict – International Humanitarian Law in War* ja erityisesti sen luku 10, *Command Responsibility and Respondeat Superior*, s. 381–419. Luvussa tuodaan yksityiskohtaisesti oikeustapausten valossa esiin kysymyksiä ja arvioita esimiesten vastuusta sotarikoskysymyksissä. Erityisesti on mainittava alaluku 10.3, *A Commander’s Seven Routes to Trial*, s. 391–396. Luku tiivistää ytimekkäästi esimiehen vastuun eri tilanteissa sotahistoriallisiin esimerkkeihin sitoen.

Toinen mainitsemisen arvoinen artikkeli on Yoram Dinsteinin *Command responsibility* (The Max Planck Encyclopedia of Public International Law, s. 379–383). Artikkelissa pohditaan esimerkkien valossa komentajan ja alaisen vastuuta sekä arvioidaan valtionjohdon vastuuta sotarikoksista. Ks. Dinstein (2012), s. 382.

¹⁸ Jalloh, Charles: *The Sierra Leone Special Court and its Legacy: The Impact for Africa and International Criminal Law*.

¹⁹ Shilunga, Julia A: *Dissertation on The Prosecution and the Trial of Heads of State under International Law: The case of Slobodan Milosevic and Charles Ghankay Taylor*.

tämän tutkimuksen tarpeellisuutta, sillä Charles Taylorin lopullinen tuomio tuli voimaan vasta vuonna 2013.²⁰

Tutkimuksen kannalta oli myös oleellista perehtyä kansainvälisen oikeuden perusteisiin. Perusteet kansainvälisen oikeuden tietämykseen ja tulkintaan saatiin muutamasta tieteenalan merkkiteoksena pidetystä kirjasta. Suomalaista näkemystä edustaa professori Kari Hakapään *Uusi kansainvälinen oikeus*. Teos on tarkoitettu oppi- ja käsikirjaksi, ja se sisältää perustiedot kansainvälisessä yhteisössä sovellettavasta kansainvälisestä oikeudesta. Taustatietojen hankkimiseen ja oikeustieteellisten perusteiden hahmottamiseen käytettiin myös esimerkiksi Malcolm Shawin kirjaa *International Law*²¹ ja Michael Malanczukin toimittamaa *Akehurst's modern introduction to international law*.²² Kansainvälisen rikosoikeuden osalta keskeinen teos oli Florian Jessenbergerin ja Gerhard Werlen *Principles of International Criminal Law*.²³ Siinä määritellään nykyaikaisen kansainvälisen rikosoikeuden peruskäsitteet ja määritelmät. Kansainvälisen humanitäärisen oikeuden eli sodanoikeussääntöjen osalta keskeisenä lähteenä käytettiin Andrew Claphamin ja Paola Gaetan toimittamaa antologiaa *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*.²⁴ Se on ilmestynyt vuonna 2014 ja edustaa viimeisintä tietoa ja tulkintaa käsiteltävästä aiheesta. Nämä kirjat ovat kansainvälisen oikeuden perusteoksia, ja tässä tutkimuksessa esitetyt oikeudelliset johtopäätökset tukeutuvat niiden muotoiluihin ja tulkintoihin.

Aiempi tutkimus ja kirjallisuus auttoivat tutkimuksen teossa. Erityisesti kansainvälistä oikeutta käsitellyt kirjallisuus ja tieteelliset artikkelit auttoivat taustatietojen koostamisessa, teorianmuodostuksessa ja oikeustieteellisten perusteiden selvittämisessä.

3.2 Tutkimuksen tieteenfilosofiset ja teorettiset perusteet

Oikeustieteellisen tutkimuksen perinteisinä lähestymistapoja ovat lainopillinen, oikeusteoreettinen, oikeushistoriallinen, oikeusvertaileva ja oikeussosiologinen lähestymistapa.²⁵

²⁰ Charles Taylor tuomittiin myös valituksen jälkeen. Valitustuomioistuimen päätös annettiin 26. syyskuuta 2013. Ks. SCSL-03-01, *Appeal Judgement*. Ks. myös Palmer, Louise: *Prosecutor v. Charles Ghankay Taylor (SCSL), Introductory Note* ja YK:n alainen Sierra Leonen erityistuomioistuin tuomitsi Charles Taylorin sotarikoksista myös valitusasteessa.

²¹ Shaw, Malcolm N: *International law*.

²² Malanczuk, Peter (toim.): *Akehurst's modern introduction to international law*.

²³ Jessenberger Florian ja Werle, Gerharda: *Principles of International Criminal Law*.

²⁴ Clapham, Andrew ja Gaeta, Paola (toim.): *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*.

²⁵ Määttä, Myrsky ja Sutela (2003), s. 10.

Tämän tutkimuksen keskiössä on kansainvälisen oikeuden lainopillinen tutkimus sotilasjuridisesta näkökulmasta. Tutkimuksessa tulkitaan ja painotetaan kansainvälisen oikeuden tutkimusaloista kansainvälistä humanitääristä oikeutta eli sodan oikeussääntöjä ja kansainvälistä rikosoikeutta. Työssä pyritään käytännölliseen lainopilliseen tutkimukseen eli tutkitaan voimassa olevaa oikeutta sellaisenaan. Lainopillinen tutkimusote näkyy esimerkiksi siinä, että päätelmien perustaksi selvitettiin nykyinen aihetta koskeva oikeuden sisältö hyödyntämällä kansainvälisen oikeuden lähteitä.

Kansainvälisoikeudelliseksi lähestymistavaksi valittiin eurooppalainen oikeuspositivismi, jonka taustalla on positivistinen tieteenfilosofia.²⁶ Oikeuspositivismi on oikeusfilosofinen suuntaus, joka tähdentää lakien luonnetta ihmisten tekemänä järjestelmänä ja säännöstönä. Sen taustalla on ajatus oikeudesta, joka on aina ihmisten aikaansaamaa ja jolla ei ole yhteyttä moraalisiin. Oikeuspositivismissa sanoudutaan irti sille vastakkaisista luonnonoikeuden teorioista, joiden mukaan olisi olemassa yleispäteviä ihmisestä riippumattomia moraalisia normeja, joihin nähden ihmisten säätämien lakien tulisi olla sopusoinnussa. Oikeuspositivistit esimerkiksi katsovat, että muodollisesti oikein säädetty laki on voimassa, vaikka sen sisältö tuntuisi epäoikeudenmukaiselta. Säädetty laki nousee positivistisessa ajattelussa ihmiskuntaa koossapitäväksi voimaksi, ja lakien tulee pohjautua ihmisten luomaan oikeusjärjestykseen, eikä esimerkiksi teologiaan tai luonnonoikeudellisiin normeihin.²⁷

Oikeuspositivismi soveltuu tämän tutkimuksen taustateoriaksi, sillä sen kautta oikeussääntöjä ja lainsäädäntöä voidaan tarkastella niin kuin ne on säädetty tai sovittu, eikä esimerkiksi sen mukaan, millaisia niiden tulisi olla. Näin ollen johtopäätöksissä voitiin nojautua tukevasti siihen, mitä kansainvälisen oikeuden oikeuslähteissä on määritetty esimerkiksi sodan oikeus-

²⁶ Oikeuspositivistisissa pohdinnoissa tukeudutaan usein koulukunnan merkittävien ajattelijoiden Hans Kelsenin, Joseph Razin ja H. L. A. Hartin ajatuksiin.

Kelsenin pääteos oli *Puhdas oikeusoppi*. Kelsenin mukaan oikeus koostuu käyttäytymisohjeista eli normeista. Kaikkein ylimpänä on perusnormi, johon muut normit perustuvat. Oikeustiede on siis puhtaan oikeusopin mukaan normien tutkimista. Ks. Aalto-Heinilä ja Sajama (2011), s. 40–43.

Hartin pääteos oli *The Concept of Law*. Hartin mukaan oikeus on sääntöjen systeemi, jossa esiintyy primäärisiä ja sekundäärisiä sääntöjä. Primäärisäännöt koskevat suoraan yksilön tai ryhmän käyttäytymistä. Koska primäärisäännöt, esimerkiksi lait, voivat olla epätäydellisiä, tarvitaan sekundäärisääntöjä (ns. sääntöjen sääntöjä), joilla täydennetään primäärisääntöjä. Tämä tulee kysymykseen esimerkiksi silloin, kun jotain primäärisääntöä halutaan muuttaa. Täytyy olla sekundäärisääntöjä, jotka määrittävät, millä perusteilla sääntöjä voi muuttaa. Sama, s. 44–47.

²⁷ Luonnonoikeudellisina normeina on pidetty esimerkiksi oikeutta elämään, omaisuuteen ja vapauteen. Luonnonoikeuden teoreetikot katsovat myös, että ihmisten toiminta ja moraalin kehitys perustuvat ”luonnon lakeihin ja että moraaliton laki ei voi olla laki”. Luonnonoikeusteoreetikot esimerkiksi pohtivat sitä, milloin valtion legitiimin vallankäytön rajat tulevat vastaan ja milloin kansalainen voi ryhtyä aktiiviseen tai passiiviseen vastarin-

säännöistä. Näin on mahdollista tukeutua oikeuslähteisiin ja lähteä siitä, että niissä esitetty tieto on sellaisenaan validia, konkreettista ja velvoittavaa.

Oikeuspositivismi lähtee siitä, että lakia pystyy havainnoimaan, koska lait ovat ihmisen luomuksia. Siksi myös kansainvälistä oikeutta voidaan tutkia sen keinoin, ovathan kansainvälisen oikeuden merkittävimmät ensisijaiset lähteet valtioita edustaneiden ihmisten tekemiä sopimuksia, tapaoikeutta ja tutkimuksessa, tuomioistuinratkaisuisissa sekä lain soveltamisessa syntyneitä yleisiä oikeusperiaatteita.²⁸

3.3 Tutkimusasetelma ja menetelmä

Oikeustieteessä ei ole yhteisiä standardisoituja tutkimusmenetelmiä, vaan sitä voi tutkia usealla eri menetelmällä. Oikeustieteen osa-alueet määrittävät käytettävän menetelmän. Ainoana lähtökohtana pidetään sitä, että menetelmän on täytettävä tieteellisyyden kriteerit. Oikeustieteen katsotaan kuuluvan yhteiskuntatieteisiin ja osittain humanistisiin tieteisiin. Siten oikeustieteelliseen tutkimukseen voidaan käyttää näiden tieteenalojen tutkimusmenetelmiä.²⁹ Tässä tutkimuksessa päätettiin käyttää laadullisessa tutkimuksessa käytettävää aineistolähtöistä sisällönanalyysia, koska aiheesta oli saatavissa suuri määrä kirjallista aineistoa.

Suurimman tarkasteltavan aineiston muodostivat erilaiset dokumentit ja viralliset asiakirjat, joten analyysissa päädyttiin induktiiviseen eli aineistolähtöiseen päättelylogiikkaan. Johtopäätöksiin päätettiin siis pyrkiä induktiivisen päättelyn kautta. Menetelmä sopii tähän, koska se soveltuu erityisen hyvin *kirjoitetun* tiedon analysoimiseen.³⁰ Samalla pyrittiin tiivistämään tutkittavan oikeustapauksen erittäin laaja dokumentaatio tiiviiseen muotoon, jotta laajasta kirjallisesta aineistosta saataisiin ensin selkeästi hahmotettava kokonaiskäsitys. Perusajatuksena oli, että tätä tietoa vertailtaisiin erilaisiin oikeuslähteisiin ja aiempiin oikeustapauksiin ja sen avulla tehtäisiin lainopillisia johtopäätöksiä. Analyysimenetelmässä siis muotoiltiin ensin tut-

taan. Oikeuspositivistit näkee lain aina velvoittavana. Tulkinnat luonnonoikeudesta perustuvat Petter Korkmanin artikkeliin *Valtio ja sen lait modernissa luonnonoikeusperinteessä*.

²⁸ Hakapää (2010), s. 25.

Ks. myös: Ratner, Steven R ja Slaughter, Anne-Marie: *Symposium on method in international law – Appraising the Methods of International Law: A Prospectus for Readers*. Ks. esim. s. 293: ”Positivism summarizes a range of theories that focus upon describing the law as it is, backed up by effective sanctions, with reference to formal criteria, independently of moral or ethical considerations. For positivists, international law is no more or less than the rules to which states have agreed through treaties, custom, and perhaps other forms of consent.”

²⁹ Hirvonen (2011), s. 7 ja 57–57.

³⁰ Krippendorf (2004), s. 18–19.

kimusongelma, kerättiin tarvittava aineisto ja tutustuttiin siihen. Sen jälkeen aineistosta tehtiin tutkimusongelmaan liittyviä kysymyksiä ja etsittiin yleislinjoja ja yleistämismahdollisuuksia. Lopuksi tehtiin tarvittavat yleistykset ja yhdisteltiin niitä aiempaan tietoon.

Taustateoriaksi valikoitui oikeusoppiin liittyvä oikeusdogmaattinen näkökulma, sillä tarkoituksena oli tehdä tutkimus sotilasjuridisesta näkökulmasta. Ohjenuoraksi valikoitui eurooppalainen oikeuspositivismi, koska sen teorioiden ja menetelmien katsottiin parhaiten soveltuvan tutkimusongelman ratkaisemiseen. Oikeuspositivismi katsottiin myös sellaiseksi tieteenfilosofiseksi koulukunnaksi, jonka keskeisimmät periaatteet olivat tutkijan kannalta ymmärrettävissä ja hyväksyttävissä. Tässä tutkimuksessa eurooppalaisen oikeuspositivismin mukainen lähestymistapa näkyy myös tutkimusraportin rakenteessa. Raportissa ei ole laajaa tieteenfilosofista ja teoreettista osiota, sillä lainopin teoria ja oikeussäännöt esiintyvät perusteineen käsitteilylukujen tekstissä ja heijastuvat myös tutkimuksen rakenteessa.³¹

3.4 Tapaustutkimus tutkimusstrategiana

Tutkimusstrategiaksi valikoitui tapaustutkimus (Case study), sillä nyt pyrittiin luomaan uutta tietoa yksittäisen tapauksen perusteella. Strategian valinta on mielestäni perusteltu, sillä aineisto ja tutkimuksen kohde muodostavat selkeärajaisen kokonaisuuden.³² Tapaustutkimusta ei käsitetty tutkimusmenetelmänä, vaan enemmänkin tutkimusotteena ja lähestymistapana. Tapaustutkimus oli siis tapa edetä tutkimuksessa. Sen voisi kuvailla olevan syvälle yksittäiseen ilmiöön menevä tutkimusstrategia, joka mahdollistaa useiden erilaisten menetelmien käytön.

Tapaus, jota käsiteltiin, oli alusta asti tarkasti rajattu ja selkeä (*valtionpäämiehen vastuu sotarikoksista nykyisen oikeuskäytännön mukaan – tapausesimerkkinä Charles Taylor*). Tapaustutkimuksen kannalta aihe oli mielekäs, sillä Taylorin tuomioon johtanut prosessi on erittäin hyvin dokumentoitu. Aiheesta on olemassa suuri määrä validia, oikeudessa todeksi näytettyä ja järjestelmällisesti dokumentoitua tietoa. Sierra Leonen erityistuomioistuimen tietokantoihin

³¹ Eurooppalaista oikeuspositivistista lähestymistapaa edustavissa tieteellisissä monografioissa ja tutkimuksissa asioiden käsittely alkaa usein suoraan, ilman erillistä tieteenfilosofista tai teoreettista osiota. Teoria kulkee kirjoituksissa mukana ja siihen viitataan tarvittaessa asian käsittelyn yhteydessä. Takamaa, Kari: Opetuskeskustelu 28.4.2015.

³² Tapaustutkimusta käsitellään mm. Mari Saarela-Kinnusen ja Jari Eskolan artikkelissa: *Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus*, s. 189–199. Ks. myös Gerring (2004), s. 341–342.

on taltioitu erittäin merkittävä määrä oikeudenkäyntiin liittyviä asiakirjoja, tiedonantoja ja julkaisuja.

Tapaustutkimus valittiin myös siksi, että sen avulla päästiin kohtuullisen syvällisesti perehtymään mielenkiinnon kohteena olleeseen yksittäistapaukseen. Syvällinen perehtyminen tutkimuskohteeseen mahdollistaakin johtopäätösosiossa tulosten vertailun ja arvioinnin myös laajemmalti. Näin on mahdollista vertailla ja arvioida Taylorin tapauksen mahdollisia vaikutuksia vastaaviin tulevaisuuden tilanteisiin, mikä oli tämän tutkimuksen yksi tarkoitus ja tavoite.

3.5 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto muodostuu pääosin neljästä erilaisesta aineistotyypistä, jotka voidaan teemoitella, tyypitellä ja eritellä alla kuvatulla tavalla.

Primääriaineistona käytettiin Taylorin oikeustapaukseen liittyvää oikeudellista asiakirja-aineistoa. Käytössä oli käytännössä kaikki oikeudenkäyntiin liittyvä oleellinen asiakirjamateriaali. Merkittävimpinä dokumentteina voidaan pitää syytettä ja tuomioita, joissa tuodaan seikkaperäisesti esiin tapauksen olennaisin tieto. Vertailun vuoksi hyödynnettiin vastaavien oikeudenkäyntien materiaalia. Tiedon hankinnassa hyödynnettiin myös Sierra Leonen erityistuomioistuimen julkaisemia oikeudenkäynnin videotallenteita.³³

Primääriaineistoa voidaan pitää luotettavana, sillä tieto on tuomioistuimessa oikeudellisesti punnittua ja toteen näytettyä. Siksi Sierra Leonen erityistuomioistuimen viralliset asiakirjat, kuten oikeuden päätökset, saivat erityisen painoarvon.³⁴

Toinen merkittävä aineistokokonaisuus oli kansainvälisen oikeuden ensi- ja toissijaiset oikeuslähteet, joita ovat mm. valtiosopimukset, kansainvälinen tapaoikeus, sivistyskansojen tunnustamat yleiset oikeusperiaatteet ja oikeuskäytäntö eli oikeudelliset ratkaisut sekä tietoisop-

³³ Sierra Leonen erityistuomioistuin on julkaissut oikeusprosessin aikana syntyneen materiaalin internet-portaalissaan <http://www.rscsl.org/>. Kyseisessä tietokannassa on kymmeniätuhansia sivuja käsiteltävään oikeustapaukseen ja tarkasteltavaan tuomioistuimeen liittyvää materiaalia, kuten oikeuden päätöksiä, oikeudenkäynnin litteraatioita, tiedotteita ja videotallenteita oikeuden istunnoista.

³⁴ Tämän tutkimuksen tärkeimmät primäärilähteet ovat Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirjat SCSL-03-01-0001, *Prosecutor's memorandum and indictment* (syyte), SCSL-03-01-I-75, *Amended Indictment*, SCSL-03-01-T-1283, *Trial Judgement* (tuomio), SCSL-03-01, *Appeal Judgement* (valitustuomio). Kyseisistä asiakirjoista saa erittäin tarkasti dokumentoituina tiedot Charles Taylorin tapauksesta. Tutkimuksen tiedot perustuvat erityisesti näihin lähteisiin, vaikkakin niiden rinnalla on hyödynnetty aihetta koskevia tieteellisiä kirjoituksia ja median uutisointia.

pi.³⁵ Kaikki tutkimuksessa esitetty oikeudellinen pohdinta perustuu näiden oikeuslähteiden tarkastelulle ja tulkinnalle. Oikeuslähteitä voidaan pitää luotettavina.

Kolmantena aineistokokonaisuutena käytettiin kansainvälistä oikeutta käsittelevää kirjallisuutta ja tieteellisiä artikkeleita. Tähän kategoriaan kuuluvat aiemmat aiheita koskevat tieteelliset tutkimukset. Aineistoa käytettiin etenkin taustatietona, mutta lähteet myös auttoivat näkökulman rajauksessa, oikeudellisten periaatteiden ja käsitteiden selvittämisessä sekä usein ohjasivat uusien merkittävien ja mielenkiintoisten lähteiden äärelle. Aineistoksi pyrittiin valikoimaan alan johtavien tutkijoiden kirjoituksia sekä muuten ansiokkaiksi katsottuja artikkeleita. Aiheesta on myös kirjoitettu tutkijoiden blogeissa, joita hyödynnettiin tiedonhaussa ja muodostettaessa omaa näkökulmaa.

Arvioitaessa aineiston luotettavuutta tulee huomioida, että tällainen aineisto heijastelee aina kirjoittajan arvoja, asenteita ja omia tulkintoja. Siksi asiantuntijoiden artikkeleita ja muuta kirjallisuutta arvioitaessa tulee pyrkiä kriittisyyteen ja huomioida ainoastaan sellainen kirjallisuus, jonka voi katsoa olevan uskottavaa ja tieteellisesti hyvin perusteltua.

Näkökulman laajentamiseksi ja lisätiedon lähteenä käytettiin myös kevyempiä, lähinnä medioiden internetsivuilla olevia artikkeleita. Tälle aineistolle ei annettu kovinkaan merkittävää painoarvoa, mutta se osoittautui usein hyödylliseksi erityisesti asioiden ja ilmiöiden taustoitamisessa. Kirjoitettujen uutisten lisäksi käytössä oli videoituja uutiskoosteita ja dokumentteja. Uutisointi osoittautui melko luotettavaksi ja laadukkaaksi. Suurten kansainvälisten medioiden uutisoinnissa ei havaittu primääriaineiston tiedoista poikkeavia tulkintoja tai väittämiä.

Mielenkiintoisena yksityiskohtana voidaan tuoda esiin, että Sierra Leonen erityistuomioistuimen tiedotusosasto on ylläpitänyt mediaseuranta-arkistoa, jonne on tallennettu tuhansia erityistuomioistuimen toimintaa ja oikeudenkäyntejä käsitteleviä lehtiartikkeleita, kuvia ja yhteenvedoja oikeudenkäyntiä käsitelleistä radio- ja tv-ohjelmista. Erityisen arvokkaana voidaan pitää sitä, että sinne on taltioitu myös erittäin vaikeasti muualta saatavissa olevaa, afrikkalaisten tiedotusvälineiden julkaisemaa aineistoa. Mediaseuranta-arkisto sisältää sinänsä erittäin merkittävän tutkimusaineiston, mikäli haluttaisiin tutkia esimerkiksi tapaukseen liittyvää uutisointia.³⁶

³⁵ Rosén ja Parkkari (2004), s. 8, *Humanitäärinen oikeuden ensisijaiset ja toissijaiset oikeuslähteet*.

³⁶ *Press Clippings*, SCSL: http://www.rscsl.org/press_clippings.html.

Erilaisten kansainvälisten järjestöjen (intergovernmental organization) ja kansalaisjärjestöjen (non-governmental organization) internetsivuilta löytyi hyödyllistä tietoa ja materiaalia, jotka antoivat lisä-arvoa. Suurten kansainvälisten järjestöjen ja kansainvälisten tuomioistuimien sivustoilta löytyvä tieto katsottiin luotettavaksi.³⁷

Käytössä olleen aineiston katsottiin riittävän laadukkaaseen tutkimukseen. Useat aineistotyypit helpottivat näkökulman laajentamista, ja erilaisten lähdetyyppien tiedon vertailu ja yhdistely osoittautui mielekkääksi ja hyödylliseksi. Laajahko lähdeaineisto mahdollisti laaja-alaisen tarkastelun ja helpotti johtopäätöksiä tekemistä. Esimerkiksi useamman eri kansainvälisen tuomioistuimen oikeudellisten ratkaisujen vertailu antoi vahvan tuen johtopäätöksissä esitetyille väitteille.

3.6 Tutkimusprosessi

Tutkimusprosessi eteni vaiheittain, koko ajan huomioiden pääongelman selvittämisen.³⁸ Punaisena lankana oli päästä vaiheittain kohti johtopäätöksiä, joissa on pyritty perusteltuihin lainopillisiin johtopäätöksiin. Prosessi alkoi tutkimusasetelman laatimisella, jonka tärkein osa oli tutkimuskysymysten muotoilu. Pääongelma, *mikä on valtionpäämiehen vastuu sotarikoksesta nykyisen oikeuskäytännön mukaan (tapausesimerkinä tapaus Charles Taylor)*, oli alusta saakka selvä. Pääongelman selvittämiseksi asetettiin alakysymyksiä. Niiden avulla pyrittiin löytämään tarvittavat taustatiedot ja perusteet pääkysymykseen vastaamiseksi.

Tapaukseen ja taustamateriaaliin perehtyminen vei eniten aikaa. Aineiston hankinta osoittautui ongelmattomaksi, koska tapaus oli tarkasti rajattu ja hyvin dokumentoitu. Aineiston käsittely aloitettiin lähdemateriaalin hankinnalla, jäsentelyllä ja luokittelulla. Primääriaineistoksi valikoitui Taylorin oikeudenkäyntiä koskeva verrattain laaja dokumentaatio ja erilaisissa oikeustieteellisissä internetportaaleissa oleva kansainvälinen normisto ja oikeuslähteet kuten valtiosopimukset. Tausta-aineistona käytettiin oikeusteoreettista ja tieteellistä tutkimusta koskevaa kirjallisuutta sekä eri yliopistojen tutkimuskirjallisuutta. Aineistoa taustoitettiin myös muilla, lähinnä internetistä ja lehdistöstä peräisin olevilla, artikkeleilla.

³⁷ Työssä käytettiin suurten ja asemansa vakiinnuttaneiden järjestöjen ja instituutioiden internetsivuilta saatua materiaalia (esimerkiksi YK, Punaisen Ristin kansainvälinen komitea ja Kansainvälinen rikostuomioistuin).

³⁸ Tutkimusprosessi esitetään kaaviona liitteessä 1.

Taustamateriaaliin ja primääriaineistoon perehdyttäessä kävi selväksi, että tutkimukseen tulee kuulua osa, jossa kuvataan ja selvitetään kansainvälisen oikeuden peruseriaatteita. Niiden tiiviikö esittely ja tulkinta lisäävät tekstin ymmärrettävyyttä sellaiselle lukijalle, jolla ei ole syvällistä taustatietämystä kansainvälisen oikeuden perusteista. Toisaalta niiden käsittely myös avaa sitä taustaa ja logiikkaa, jonka perusteella johtopäätöksiä tehdään. Raportin taustoittava neljäs luku sisältää ne peruseriaatteet ja käsitteenmäärittelyt, jotka katsottiin välttämättömiksi sisällyttää tutkimusraporttiin.

Tutkimuskysymyksiä lähestyttiin niin, että päätutkimuskysymyksestä johdetuilla alakysymyksillä pyrittiin ensin selvittämään, mistä tapauksessa oli yleisesti ottaen kysymys ja mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Sitä varten selvitettiin ensin tapauksen oikeudellinen tila (*kysymys II, Mitkä oikeussäännöt ja -lähteet vaikuttavat tapauksen oikeudelliseen tilaan?*). Selvityksessä tunnistettiin ja määriteltiin tärkeimmät tapaukseen liittyvät oikeuseriaatteet, oikeuslähteet ja asemoitiin tutkimus koskemaan kansainvälistä rikosoikeutta ja -humanitääristä oikeutta.

Seuraavassa vaiheessa selvitettiin tapauksen historiallinen tausta ja muut tarvittavat faktat (*kysymys III, Mitkä olosuhteet ja tapahtumat johtivat Charles Taylorin oikeusprosessiin?*).³⁹ Tässä vaiheessa katsottiin, että loogisin tie olisi selvittää oikeustapauksen kulku ja tehdä alustavia johtopäätöksiä (*oikeusprosessia koskevat kysymykset IV–VI*). Tässä vaiheessa tehtiin myös oikeustapauksen analyysi, jossa tärkeällä sijalla oli päätöksen perusteluissa käytettyjen oikeuslähteiden ja argumenttien tunnistaminen ja tarkastelu.

Näiden alustavien johtopäätösten perusteella pyrittiin muodostamaan analyysi ja yhdistelmä, jonka perusteella voitiin arvioida tapauksen mahdollisia vaikutuksia sotarikosten vastuukysymyksiin tulevaisuudessa (*vastuuta koskevat kysymykset V–VII*). Tässä osuudessa pyrittiin myös arvioimaan, muuttiko tapaus jotenkin oikeustilaa tai käytäntöä ja miten Sierra Leonen erityistuomioistuimen päätös voisi jatkossa vaikuttaa vastaavissa tilanteissa.

Päätelyn perusteena käytettiin havaintoja, jotka saatiin tarkastelemalla Charles Taylorin tuomitsemiseen päättynyttä tapahtumaketjua ja vertaamalla sitä erilaisiin oikeuslähteisiin kuten tapaoikeuteen ja valtiosopimuksiin. Johtopäätöksiä tehtäessä hyödynnettiin induktiivista päättelyä. Sillä tarkoitetaan tieteenfilosofista päättelyä, joka etenee yksityisestä yleiseen johtaen pohjatiedosta loogisia johtopäätöksiä – jopa yleistyksiä. Tarkoituksena oli siis edetä oletuksis-

³⁹ Lisää taustatietoa on tutkimuksen liitteissä. Kaikkea dokumentoitua taustatietoa ei katsottu mielekkääksi sisällyttää päätekstiin, joten lisätietoihin voi perehtyä tutkimusraportin liitteissä. Ks. liite 4, taustoittava aikajana: Sierra Leonen historia selkkauksen taustat sekä liite 5, taustoittava aikajana: Charles Taylorin henkilöhistoria.

ta johtopäätöksiin päättelyn keinoin. Tätä päättelymenetelmää käytettiin lainopillisesta näkökulmasta, jolloin pohdinnan ja argumentoinnin kohteena on se, mitä tapauksesta tulisi ajatella vallitsevan oikeusjärjestyksen mukaan.

Menetelmässä lähdettiin liikkeelle hyvin tunnetusta yksittäistapauksesta (tapaus Taylor) ja pyrittiin päättelyn avulla kohti uutta tietoa tai ainakin hyvin perusteltua väittämää. Päättelyprosessissa kerättiin mahdollisimman paljon tietoa ja verrattiin sitä sekä olemassa oleviin oikeusääntöihin että aiempiin tunnettuihin oikeustapauksiin. Tämän jälkeen arvioitiin saadun tiedon merkitys ja tehtiin johtopäätöksiä. Näistä johdettiin edelleen *väitelauseita*, jotka pyrittiin oikeuttamaan loogisella päättelyllä ja oikeuslähteiden tuntemukseen ja arviointiin perustuvalla argumentoinnilla.⁴⁰ Tässä mielessä pyrittiin siis myös muodostamaan yksittäiseen tapaukseen perustuvia empiirisiä yleistyksiä.⁴¹ Näin aikaansaatuja perusteltujen väitteiden ja yleistysten avulla pyrittiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Kun kaikkiin alatutkimuskysymyksiin katsottiin saadun perusteltu vastaus, niiden ja niistä tehtyjen johtopäätösten perusteella muodostettiin johtopäätösluvussa esitettävä vastaus varsinaiseen tutkimusongelmaan.

Kaikkiin kysymyksiin ei haettu vastausta induktiivisella päättelylogiikalla. Taustoittavaan neljänteen lukuun ja kysymyksiin *III, Mitkä olosuhteet ja tapahtumat johtivat Charles Taylorin oikeusprosessiin* ja *IV, Millainen oli Charles Tayloria koskenut oikeusprosessi*, käytettiin kuvailevaa tutkimusotetta ja lähestymistapaa. Deskriptiivisellä tutkimusotteella pyrittiin kokoamaan yleistä tietoa tapauksesta ja kuvailemaan sitä. Tarkoituksena oli koota ja yhdistellä tapaukseen oleellisesti liittyviä tietoja ja kuvailla sitä tiivistetysti mutta tarkasti ja monipuolisesti. Molempiin alakysymyksiin vastaaminen koettiin tärkeäksi tutkimuksen taustoituksen kannalta. Kuvaileva osuus on kohtuullisen laaja, mutta oikeustapauksen perustietojen ja kulun selvittäminen katsottiin oleelliseksi luotettavien johtopäätösten tekemiseksi.

Tutkimusraportti laadittiin lineaarisanalyttisen rakenteen mukaisesti.⁴² Raportin ensimmäisessä osassa johdatetaan aiheeseen, kuvataan taustateorioita ja menetelmiä sekä tehdään tarvittavat käsitteenmäärittelyt. Toisessa osassa käsitellään ja dokumentoidaan tarkastelussa ollut oikeusprosessi mahdollisimman tarkasti. Kolmannessa osassa esitetään johtopäätökset, vastaukset tutkimuskysymyksiin sekä tutkimusaiheeseen ja tuloksiin liittyvä yleinen pohdinta.

⁴⁰ Ks. Uusipakka, Esa: *Tilastolliset menetelmät ja tieteellinen päättely / Mitä on tieteellinen päättely?* ja Willberg, Eeva, *Aineiston analyysistä*.

⁴¹ Stefan Talmon kuvaa induktiota artikkelissaan *The ICJ's Methodology between Induction, Deduction and Assertion: "Induction is a process of going from the specific to the general. It is a systematic process of observation and empirical generalization."* Ks. Talmon (2014), s. 5.

⁴² Eriksson ja Koistinen (2005), s. 35–39.

3.7 Tutkimuksen luotettavuus, ongelmat ja kritiikki

Tapaustutkimuksen käyttö tutkimusotteena aiheutti tieteenfilosofisen ongelman. Usein on todettu, että tapaustutkimuksessa ei saisi tehdä yleistyksiä, mutta induktiivisessa päättelyssä niihin päädytään väistämättä ainakin jollain tasolla.⁴³ Tässä tutkimuksessa päädyttiin siihen, että tutkittavan aiheen (tapauksen) tarkka rajaus mahdollisti tapaustutkimuksen tekemisen, eikä induktio päättelyn ja analyysin menetelmänä sulkenut sitä pois tutkimusotteena. Tämä sotii sinänsä tapaustutkimuksen periaatteita vastaan, mutta kuten johtopäätösosiossa osoitetaan, oli menetelmien yhdistäminen perusteltua ja johtopäätöksiä pystyttiin loogisesti muodostamaan.

Toisaalta tapaustutkimus osoittautui melko vaativaksi. Vaikka lähdeaineisto oli sinänsä selkeärajainen ja kohtuullisen helposti saatavissa, vaativat aineiston valtava määrä, yksityiskohdaisuus ja oikeusopillisen tulkinnan tarve merkittävästi työtä. Charles Taylorin tuomitsemiseen johtanut tapahtumaketju oikeudenkäynteineen oli pitkä ja monessa suhteessa raskas prosessi. Tämä aiheutti raportointivaiheessa sen, että sen kuvaus riittävällä tasolla muodostaa melko suuren osan raportin kokonaissisällöstä. Tapahtuman ja siihen liittyvien prosessien kuvaus on mielestäni kuitenkin perusteltua. Se antaa lisä-arvoa jo tiedollisen sisältönsä vuoksi, sillä tapaus on varsin uusi, eikä siitä ole suomalaisessa tiedekentässä kirjoitettu.⁴⁴

Työssä käytetyssä induktiivisessa päättelyssä on myös ongelmansa. Kuten johtopäätösosiossa todetaan, jouduttiin päätelmiä tehtäessä hyväksymään myös se, että niiden totuudellisuudesta ja kestävydestä ei voi olla varma.⁴⁵ Esimerkiksi jokin uusi tapahtuma, kuten oikeustapaus päätöksineen, saattaa tulevaisuudessa kumota tässä tutkimuksessa tehtyjä johtopäätöksiä. Tällöin esimerkiksi oletus siitä, että Taylorin tapaus olisi tulevia päätöksiä ohjaava ennakkotapaus, saattaa kumoutua. Tämä on tutkimuksen todennäköisyyspäättelyn suurin ongelma. Aika ja

⁴³ Esimerkiksi Tampereen yliopiston kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristössä tapaustutkimuksesta todetaan: ”Tapausta tutkimalla pyritään lisäämään ymmärrystä tietystä ilmiöstä pyrkimättä kuitenkaan yleistettävään tietoon. Yleensä tapaustutkimus valitaankin menetelmäksi, kun halutaan ymmärtää kohdetta syvällisesti ja huomioida siihen liittyvä konteksti (olosuhteet, taustat yms.)” KvaliMOTV, 5.5 Tapaustutkimus.

Ks. myös Saarela-Kinnunen ja Eskola (2010), s. 189.

⁴⁴ Charles Taylor tuomittiin lopullisesti valitusasteessa vasta vuonna 2013. Ks. Sierra Leonen erityistuomioistuinten asiakirja SCSL-03-01, *Charles Taylorin tuomio 26. syyskuuta 2013*.

⁴⁵ Induktiivinen päättely tunnustetaan osittain ongelmalliseksi päättelymuodoksi, ja sitä on kritisoitu menetelmänä. Tunnetuimpia kriitikoita on David Hume. Hänen väitteensä mukaan suurin ongelma on, että yksittäistapauksia tarkastelemalla voidaan saada tietoa vain niistä tapauksista, joita on tarkasteltu. Tällöin saadut tiedot ja havainnot eivät ole yleistettävissä, koska ne perustuvat vain toistuviin samankaltaisiin havaintoihin. Tässä tutkimuksessa induktio kuitenkin nähtiin käyttökelpoiseksi ja toimivaksi päättelymenetelmäksi, mutta sen saama kritiikki on huomioitu.

Ks. myös Harman, Gilbert ja Kulkarni, Sanjeev R: *The Problem of Induction*. Kirjoittajat pohtivat artikkelissaan analyttisesti ja mielenkiintoisesti induktioon liittyviä ongelmia. Ks. myös Vickers, *The Problem of Induction ja Lange* (2008), s. 43–45.

tulevat sotarikoksiin liittyvät oikeudenkäyntimenettelyt päätöksineen tulevat punnitsemaan nyt esitetyt väitteet ja johtopäätökset. Tällä hetkellä ei kuitenkaan vaikuta siltä, että kansainvälinen oikeus tulisi kehittymään sellaiseen suuntaan, joka kiistäisi nyt tehdyt johtopäätökset. Tällainen kehitys edellyttäisi nyt olemassa olevien kansainvälisen oikeuden oikeuslähteiden painotusten ja peruseriaatteiden dramaattista muutosta.

4 KANSAINVÄLISEN OIKEUDEN PERUSTEITA

Tämän luvun tarkoitus on luoda tiivis yleiskatsaus niihin kansainvälisen oikeuden käsitteisiin ja osa-alueisiin, joita tässä tutkimuksessa on käytetty. Tarkoituksena on jäsentää, kuvata ja määritellä tutkimuksessa yleisimmin käytettävät käsitteet. Tavoitteena on antaa lukijalle selkaiset perusteet kansainväliseen oikeuteen liittyvistä keskeisistä käsitteistä, että hän voi itsenäisesti arvioida tutkijan pohdintoja ja käsiteltävää asiaa. Käsitelmääritykset on pyritty mahdollisuuksien mukaan sitomaan esimerkein tutkittuun tapaukseen.

4.1 Kansainvälinen oikeus

Kansainvälinen oikeus on oma oikeusjärjestyksensä, johon sisältyy useita oikeudellisia erityisalueita. Kansainvälisen oikeuden osa-alueiden avulla säädellään kansainvälisessä yhteisössä muun muassa sellaisia kansainvälisten suhteiden erityiskysymyksiä kuten ihmisoikeuksia, ympäristönsuojelua, aseellisia selkkauksia, kansainvälisiä taloussuhteita sekä merien, ilmatilan ja avaruuden oikeudellista asemaa ja hallintakysymyksiä.

Täsmällisemmin luonnehdittuna kansainvälinen oikeus tarkoittaa järjestelmää, joka koostuu valtioiden ja muiden kansainvälisen oikeuden subjektien välisiä suhteita sääntelevistä oikeusnormeista, käytännöistä, sopimuksista ja kansainvälisen oikeuden eri osa-alueista.⁴⁶ Kansainvälinen oikeus ei siis ole lakikokoelma tai vastaa esimerkiksi jonkin valtion kansallista oikeusjärjestystä, vaan se on jatkuvassa muutoksessa oleva kansainvälisten suhteiden oikeudellinen järjestelymekanismi.⁴⁷ Siihen kuuluvat kaikki sellaiset oikeussäännöt, joilla järjestetään virallisten kansainvälisten toimijoiden välisiä oikeussuhteita. Kansainvälisen oikeuden erityispiirre on se, että valtiot voivat osittain itse valita mihin valtiosopimukseen ne liittyvät.

⁴⁶ Oikeussubjekti on joko luonnollinen henkilö eli ihminen tai oikeushenkilö, kuten valtio, jolla on oikeuksia ja velvollisuuksia. Sanan perusmerkitys on oikeuksien ja velvollisuuksien kantaja.

⁴⁷ Kansainvälistä oikeutta ei ole koottu lakikokoelmaksi. Mediassa esiintyy usein väärissä yhteyksissä termi ”kansainvälinen laki”, jota esimerkiksi väitetään rikotun. Suomalaisessa mediassa on usein kyseessä käännösvirhe, jolla viitataan englanninkieliseen termiin *International law* (suom. kansainvälinen oikeus).

Kuva 2: Kansainvälisen oikeuden osa-alueita.⁴⁸

Tämä tutkimus sijoittuu kansainvälisen oikeuden tutkimuksessa kansainvälisen humanitäärisen oikeuden, kansainvälisen rikosoikeuden ja siirtymävaiheen oikeuden (*Transitional Justice*) kenttiin. Tutkimuksen tavoitteena ei ole tutkia kansainvälistä oikeutta sinänsä. Sen vaikutus on kuitenkin huomioitu merkittävänä taustatekijänä ja teoriana. Tutkimus lähtee siitä ajatuksesta, että kansainvälisen oikeuden jatkuva arviointi ja tutkiminen on tärkeää, sillä se on koko ajan muutostilassa. Muutos voi liittyä esimerkiksi uusien valtiosopimusten syntymiseen tai sellaisiin uusiin kansainvälisten tuomioistuinten oikeudellisiin ratkaisuihin, jotka voivat vaikuttaa käsityksiin yleisistä oikeusperiaatteista tai kansainvälisen tapaoikeuden muutokseen. Tämän tutkimuksen yksi tarkoitus onkin arvioida sitä, voiko Charles Taylorin oikeustapauksella olla tällaista vaikutusta esimerkiksi kansainväliseen humanitäärisen oikeuteen.

⁴⁸ Kuvan teossa on hyödynnetty Rosènin ja Parkkarin *Sodan lait -käsikirjan* sivulla 5 olevaa kuviota / luettelmaa.

4.2 Kansainvälisen oikeuden oikeuslähteet

Kansainvälisen oikeuden ensisijaisiksi oikeuslähteiksi tunnustetaan valtiosopimukset, kansainvälinen tapaoikeus sekä yleiset oikeusperiaatteet. Niitä täydentävät toissijaiset lähteet kuten tieteisoppi ja tuomioistuinkäytäntö sekä mahdollisesti myös eräät muut täydentävät normilähteet.⁴⁹ Oikeuslähteellä tarkoitetaan periaatteita, sääntöjä ja määräyksiä, joiden käsitetään muodostavan kansainvälisen oikeuden sisällön. Velvoittavimpina dokumentteina, jotka määrittävät kansainvälistä oikeusjärjestelmää, voidaan pitää YK:n peruskirjaa ja sen liitteenä olevaa Kansainvälisen tuomioistuimen peruskirjaa. Ne määrittävät artikloissaan huomattavilta osin kansainvälisessä oikeudessa käytettävät perusteet ja oikeuslähteet.⁵⁰

Kuva 3: Kansainvälisen oikeuden lähteet.

⁴⁹ Hakapää (2010), s. 25.

⁵⁰ YK:n Haagin kansainvälisen tuomioistuimen perussääntö määrittää kansainvälisessä oikeudessa käytettävät oikeuslähteet seuraavasti: ”Tuomioistuin, jonka tehtävänä on ratkaista sille jätetyt riidat kansainvälisen oikeuden mukaan, soveltaa: a) kansainvälisiä yleis- tai erityissopimuksia, jotka sisältävät riitapuolina olevien valtioiden nimenomaan tunnustamia sääntöjä, b) kansainvälistä tapaa velvoittavaksi oikeudeksi tunnustetun yleisen käytännön ilmauksena, c) sivistyskansojen tunnustamia yleisiä oikeusperiaatteita ja d) ottaen huomioon 59 artiklan määräyksen oikeudellisia ratkaisuja sekä eri maiden etevimpien tutkijain oppeja apukeinona oikeussääntöjen määrittelemiseksi.” Ks. SopS 1/1956 / Kansainvälisen tuomioistuimen perussääntö, 38. artikla.

Kansainvälisen oikeuden toimijoita ovat ensisijaisesti valtiot ja kansainväliset järjestöt.⁵¹ Sen merkittävimpiä näkyviä harjoittamismuotoja ja alueita ovat valtiosopimukset, oikeudenkäyttö kansainvälisissä tuomioistuimissa ja kansainvälisten järjestöjen parissa tapahtuva kansainvälinen kanssakäyminen. Kansainvälisellä oikeudella säädeläänkin ensisijaisesti valtioiden, hallitusten ja kansainvälisten järjestöjen välisiä suhteita.⁵² Kansainvälisen oikeusjärjestyksen erityispiirteisiin kuuluu se, että maailmassa ei ole yhtä toimivaltaista elintä valvomaan sen toteutumista, vaan koko järjestelmä perustuu valtioiden välillä yhdessä sovittuihin sääntöihin ja sopimuksiin ja niiden noudattamiseen.

Kansainvälinen oikeus on syntynyt, koska maailmassa on tunnistettu tarve järjestää monimutkaisen, yli kahdestasadasta valtiosta ja useista järjestöistä koostuvan kansainvälisen järjestelmän välistä oikeudellista yhteistyötä. Tarve on ilmeinen, sillä maailma on toimintakenttänä monimutkainen ja vaikeasti ennustettava. Kansainvälistyvässä maailmassa on välttämätöntä, että on mekanismeja, joiden avulla voidaan järjestää valtioiden, kansainvälisten järjestöjen, yhteisöjen ja jopa henkilöiden välisiä oikeudellisia suhteita yhteisesti hyväksytyllä tavalla.

4.3 Siirtymävaiheen oikeus

Tutkimusaiheeseen liittyen on tuotava esiin myös, että tutkimuksessa käsiteltävän aiheen voidaan jossain määrin katsoa kuuluvan myös *siirtymävaiheen oikeuden* käsitteen alle. Vaikka tutkimuksen näkökulma ei ole valikoitunut siirtymävaiheen oikeuden näkökulmien mukaisesti, tulee käsite selvyiden vuoksi määritellä.

YK:n peruskirjassa määritetään lisäksi, että: ”*Jos Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenten tähän peruskirjaan ja johonkin muuhun kansainväliseen sopimukseen perustuvat velvoitukset ovat ristiriidassa keskenään, on tämän peruskirjan velvoituksilla etusija.*” Ks. SopS 1/1956, 103. artikla.

⁵¹ Kansainvälisillä järjestöillä viitataan kansainvälisessä oikeudessa valtioiden väliin organisaatioihin (Intergovernmental Organization / IGO). Termillä viitataan pääsääntöisesti organisaatioihin, joiden jäseninä ovat suvereenit valtiot tai kansainvälisten järjestöjen yhteenliittymiin. Kansainväliset järjestöt on perustettu velvoittavin kansainvälisin sopimuksin (esimerkiksi valtiosopimuksella). Kansainvälisiä järjestöjä ovat esimerkiksi YK, Euroopan unioni ja Maailmanpankki.

Näistä erotuksena tulee mainita hallituksista riippumattomat kansainväliset kansalaisjärjestöt (Non-governmental organization / NGO). Kansalaisjärjestöt eivät ole osapuolia tai kattojärjestöjä valtiosopimuksissa. Kansainvälisiä kansalaisjärjestöjä ovat esimerkiksi Punaisen Ristin kansainvälinen komitea ja Lääkärit ilman rajoja. YK:n peruskirja mahdollistaa lausuntojen pyytämisen ja yhteistyön myös ei-valtiollisten järjestöjen kanssa. ks. SopS 1/1956, X luku, 71. artikla.

⁵² Hakapää (2010), s. 15–19.

Siirtymävaiheen oikeus on verrattain uusi kansainvälisen oikeuden oikeudenala.⁵³ Siitä on Suomessa kirjoitettu suhteellisen vähän, eikä oikeudenalan nimityksestä ole vielä selkeää yksimielisyyttä. Tässä tutkimuksessa englanninkielisestä termistä *transitional justice* käytetään suomennosta *siirtymävaiheen oikeus*.⁵⁴ Termillä tarkoitetaan sellaisia oikeudellisia prosesseja ja muita toimenpiteitä, joiden avulla vakavan trauman kokenut yhteiskunta saadaan toipumaan. Siirtymävaiheen oikeuden prosesseja toteutetaan tyypillisesti sisällissotien, vaikeiden vallanvaihdosten tai demokratisoitumisprosessien yhteydessä.⁵⁵

Siirtymävaiheen oikeuden osalta maailmassa on verrattain lyhyt historia, mitä tarkastella. Lähestymistavasta, jossa traumatisoituneen yhteiskunnan eheyttämistä yritetään siirtymävaiheen oikeuden keinoin, on kuitenkin saatu viimeisten vuosikymmenien kuluessa jonkin verran kokemuksia. Oikeudenala saattaa olla vakiintumassa ja sen merkitys kasvussa. Siksi se tulee tässä tutkimuksessa huomioida.

Yhdistyneet kansakunnat määrittelee siirtymävaiheen oikeuden seuraavasti:

*”For the United Nations, transitional justice is the full range of processes and mechanisms associated with a society’s attempt to come to terms with a legacy of large-scale past abuses, in order to ensure accountability, serve justice and achieve reconciliation. Transitional justice processes and mechanisms are a critical component of the United Nations framework for strengthening the rule of law.”*⁵⁶

YK:n määritelmän mukaan siirtymävaiheen oikeus on siis laaja kokoelma prosesseja ja mekanismeja, joiden avulla yhteiskunta pyrkii traumatisoivan kokemuksen jälkeen saamaan oikeutta eniten kärsineille ja toisaalta rakentamaan sovinnon selkkauksen eri puolilla toimineiden ryhmien ja kansalaisten välille. YK on keskeisin ja merkittävin toimija siirtymävaiheen oikeudessa. Keskeisimmät YK:n tähän liittyvät toimintaperiaatteet, suositukset ja esitykset kuva-

⁵³ Siirtymävaiheen oikeuden juuret juontavat toisen maailmansodan päättymiseen ja sen jälkeisiin sotarikosoikeudenkäynteihin ja demokratisointiohjelmiin. Nykymuotoonsa oikeudenala on alkanut kehittyä 1980–1990-luvuilla. Erityisesti aikakaudelle sijoittuneet Latalaisen Amerikan ja Itä-Euroopan poliittiset muutokset saivat aikaan tarpeen pohtia ja toteuttaa yhteiskunnallisia muutoksia siirtymävaiheen oikeuden keinoin. Ks. ICTJ: *What is Transitional Justice Factsheet*. The International Center for Transitional Justice, ICTJ, on siirtymävaiheen oikeuteen keskittynyt järjestö (NGO). Ks. myös Teitel, Ruti G. *Transitional Justice*, s. 3–9.

⁵⁴ Suomalaisissa kirjoituksissa on oikeudenalaan viitattu myös termeillä *siirtymäkauden oikeusjärjestelyt* ja *siirtymäkauden oikeus*.

⁵⁵ Joitakin siirtymävaiheen kysymyksiä käsitellään myös käsitteen *jus post bellum* alla. Kyseessä on vasta muodostumassa oleva kansainvälisen oikeuden ala, joka käsittelee sodasta rauhaan siirtymiseen liittyviä oikeudellisia kysymyksiä. *Jus post bellum* käsittelee muun muassa aselepojärjestelyjä, rauhansopimuksia, sotakorvauksia, diplomaattisuhteiden palauttamista, evakkojen ja pakolaisten kotiuttamista sekä sotarikosten selvittelyä ja tutkintaa. Takamaa, Kari: *Sodan jälkeen, jus post bellum -johdantoluento* ja opetuskeskustelu 9.7.2015.

⁵⁶ YK:n pääsihteerin ohjauskirje: *Guidance Note of the Secretary-General – United Nations Approach to Transitional Justice*. Ks. myös United Nations Rule of Law: *Transitional Justice*.

taan vuonna 2004 ilmestyneessä pääsihteerin raportissa *The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies*.⁵⁷

Siirtymävaiheen oikeudelle on tyypillistä, että sen keinovalikoimaan kuuluvat muutkin kuin oikeudelliset keinot. Tarkoituksena on yhdistää esimerkiksi tuomioistuinten toiminta, oikeusviranomaisten koulutus, erilaisten totuuskomissioiden toiminta, jälleenrakennus ja yhteiskunnalliset uudistukset toimivaksi kokonaisuudeksi.⁵⁸ Ajatuksena on saada yhdistettyä kansainvälisen yhteisön, maan viranomaisten, järjestöjen, yritysten ja kansalaisten ponnistukset yhteiskunnan eheyttämiseksi traumaattisen kokemuksen, kuten sodan, jälkeen. Siirtymävaiheen oikeuden keskeisiä prosesseja ja avaintekijöitä ovat totuuden selvittäminen (truth), vastuukysymykset (accountability), sovinnon rakentaminen (reconciliation) ja hyvitys (reparation).⁵⁹

Tämä tutkimus sijoittuu osaltaan siirtymävaiheen oikeuden kenttään, koska Sierra Leonen erityistuomioistuimen perustaminen ja toiminta olivat kiinteä osa sisällissodasta kärsineen maan toipumisprosessia. Sierra Leonessa merkittävimmät siirtymävaiheen oikeuden hankkeet olivat Totuus- ja sovintokomission (Truth and Reconciliation Commission, TRC) ja erityistuomioistuimen toiminnot. Tämä tutkimus ei tarkastele TRC:n toimintaa tarkemmin, vaikka se muodostaisi sinänsä laajan ja mielekkään tutkimusaiheen. Myös SCSL:n ja TRC:n välistä, ei aina niin ongelmatonta yhteistyötä, olisi tarpeellista tarkastella omassa tutkimuksessaan.⁶⁰

⁵⁷ YK:n pääsihteerin raportti: *The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies*.

⁵⁸ ICTJ: *Transitional justice refers to the set of judicial and non-judicial measures that have been implemented by different countries in order to redress the legacies of massive human rights abuses. These measures include criminal prosecutions, truth commissions, reparations programs, and various kinds of institutional reforms*. Ks. ICTJ: *What is Transitional Justice?*

⁵⁹ Clark, Theresa M: *Assessing The Special Court's Contribution to Achieving Transitional Justice*, s. 750–754.

⁶⁰ Carter, Linda E: *International Judicial Trials, Truth Commissions, and Ganaca: Developing a Framework for Transitional Justice from the Experiences in Sierra Leone and Rwanda*, s. 726–730.

Carter kuvaa artikkelissaan SCSL:n ja TRC:n välistä haastavaa suhdetta. Haasteita muodostivat mm. instituutioiden päällekkäisten prosessien yhteensovittaminen, todistajien turvallisuuskysymykset, tiedonvaihtokysymykset ja rahoitusongelmat.

Siirtymävaiheen oikeuden prosesseista saadut kokemukset ovat olleet usein ristiriitaisia. Hyvistä filantrooppisista pyrkimyksistä huolimatta erilaisten totuuskomissioiden ja tuomioistuinten yhteistoiminta ei ole aina onnistunut. Philippe Floryn artikkelissa *International Criminal Justice and Truth Commissions From Strangers to Partners?* tuodaan esiin toimintakentän haastavuus. Floryn mukaan totuuskomissioiden ja tuomioistuinten yhteistoiminta on usein todettu vaikeaksi. Vaikka molemmilla osapuolilla on ollut samankaltaiset kokonaistavoitteet, ovat niiden toiminnan luonne ja tarkoitus olleet lyhyellä aikavälillä niin erilaiset, että yhteistyö ei ole onnistunut parhaalla mahdollisella tavalla. Yhtenä esimerkkinä Flory nostaa esiin myös SCSL:n ja Sierra Leonen TRC:n yhteistoiminnan. Ongelmia aiheutti muun muassa se, että suuri osa rikoksista epäillyistä ei uskaltanut antaa lausuntoja tai auttaa TRC:ta, koska he pelkäsivät, että SCSL saattaisi nostaa syytteitä heitä vastaan lausuntojen perusteella. Ks. Flory (2015), s. 29–30.

Kuva 4: Siirtymävaiheen oikeus.

4.4 Valtioiden välinen voimankäyttö kansainvälisen oikeuden osa-alueena

Valtioiden välistä turvallisuusjärjestelmää ja voimankäyttöä koskevasta oikeudesta (Use of Force) käytetään myös nimitystä *jus ad bellum*. Sen merkittävin lähde on YK:n peruskirja. Oikeusala sisältää myös muita voimankäytön muotoja kuin aseellisen voimankäytön.⁶¹

Merkittävin valtioiden välistä voimankäyttöä säättävä ja määrittelevä dokumentti on Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja ja erityisesti sen VII luku, *Toimenpiteet rauhaa uhattaessa tai rikottaessa taikka hyökkäystekojen sattuessa*. Sen mukaan kaikkien YK:n jäsenmaiden on 1) selvitettävä kansainväliset riitansa rauhanomaisin keinoin siten, ettei kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta eikä oikeudenmukaisuutta vaaranneta, 2) pidättäydyttävä kansainvälisissä suhteissaan väkivallalla uhkaamisesta tai sen käyttämisestä minkään valtion alueellista koskemat-

⁶¹ Takamaa, Kari: *Voimankäytöstä kansainvälisissä suhteissa* -luentomateriaali ja opetuskeskustelu 9.7.2015.

tomuutta tai poliittista riippumattomuutta vastaan ja 3) pidättäytyttävä menettelemästä muulla tavalla, joka on ristiriidassa Yhdistyneiden kansakuntien päämäärien kanssa.⁶²

Peruskirjassa kuitenkin tunnustetaan se, että valtioiden välillä esiintyy aseellista voimankäyttöä. Näin ollen se antaa valtioille oikeuden puolustautua myös aseellisesti siihen asti, että rauha ja turvallisuus saadaan YK:n turvallisuusneuvoston toimin palautettua. Jäsenvaltioita edellytetään, että ne ilmoittavat turvallisuusneuvostolle ne toimenpiteet, joihin se on ryhtynyt käyttäessään oikeuttaan puolustautumiseen. Puolustautumistoimenpiteet eivät kuitenkaan saa olla esteenä tai haitata turvallisuusneuvoston tarpeelliseksi katsomia toimenpiteitä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi.⁶³

Turvallisuusneuvoston on rauhan rikkoutumisen uhan, rauhan rikkomisen tai hyökkäyksen sattuessa esitettävä suosituksia tai tehtävä päätös siitä, mihin toimenpiteisiin on ryhdyttävä.⁶⁴

Tällaisissa tapauksissa turvallisuusneuvostolla on oikeus ja velvollisuus:

1. Kehottaa asianomaisia mukautumaan turvallisuusneuvoston tarpeelliseksi katsomiin väliaikaisiin toimenpiteisiin.⁶⁵
2. Päättää sellaisista toimenpiteistä, jotka eivät sisällä asevoiman käyttöä, kuten diplomaattisten suhteiden katkaiseminen tai eriaisteiset pakotteet.⁶⁶
3. Mikäli edellä mainitut toimenpiteet eivät ole riittäviä, se voi ryhtyä sellaiseen toimintaan (sotatoimet), joita se pitää tarpeellisena kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi. Toimintaan voi sisältyä myös mielenosoituksia, saartoja tai muita Yhdistyneiden kansakuntien jäsenten asevoimien toimia.⁶⁷

YK:n peruskirja oikeuttaa YK:n turvallisuusneuvoston myös antamaan valtioita sitovia määräyksiä erityiskysymyksissä.⁶⁸

⁶² *Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja* / SopS 1/1956, 2. artikla kohdat 3–4.

⁶³ SopS 1/1956, 51. artikla.

⁶⁴ SopS 1/1956, 39. artikla.

⁶⁵ SopS 1/1956, 40. artikla.

⁶⁶ SopS 1/1956, 41. artikla.

⁶⁷ SopS 1/1956, 42. artikla.

⁶⁸ Takamaa Kari: *Voimankäytöstä kansainvälisissä suhteissa* ja opetuskeskustelu 9.7.2015.

Turvallisuusneuvostolle myönnetyt erityiset valtuudet on määritelty YK:n peruskirjan luvuissa VI, VII, VIII ja XII.

Kiteytettynä voidaan todeta, että valtioiden välistä voimankäyttöä koskevat yleisperiaatteet säädellään YK:n peruskirjassa. Peruskirjan mukaan turvallisuusneuvosto on pääasiallinen foorumi, jolla on vastuu kansainvälisen rauhan ylläpitämisessä ja turvaamisessa. Sen työ ei ole osoittautunut helpoksi, ja vuosien saatossa onnistumisten lisäksi on koettu myös lukuisia epäonnistumisia.⁶⁹ Turvallisuusneuvoston toimintaa on myös usein kritisoitu tehottomaksi, koska kriitikoiden mukaan sen viiden pysyvän jäsenmaan veto-oikeus heikentää YK:n kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän toimintakykyä. Veto-oikeus saattaa esimerkiksi vaikeuttaa humanitäärisiä interventioita ja pitkittää selkkauksissa tai diktatuureissa siviilien kärsimyksiä.⁷⁰ Kriittikistä huolimatta turvallisuusneuvosto on kuitenkin tällä hetkellä ainoa merkittävä yhteisen turvallisuuden foorumi, jossa käytännössä kaikki valtiot ovat mukana.

Yhtenä esimerkkinä turvallisuusneuvoston toiminnasta kansainvälisen turvallisuuden rakentamisessa voidaan mainita YK:n päätös perustaa UNAMSIL-rauhaturvaoperaatio Sierra Leonen vuonna 1999.⁷¹ Turvallisuusneuvoston päätöslauselmalla maahan perustettiin rauhanturvaoperaatio, jonka tehtävänä oli tukea Sierra Leonen hallitusta sekä muita alueella toimivia osapuolia ja järjestöjä Lomén rauhansopimuksen⁷² toimeenpanossa ja maan vakauttamisessa. Operaatiota laajennettiin ja jatkettiin vuoteen 2005 asti.⁷³

Sotilasoperaation päätyttyä sen jatkajaksi perustettiin turvallisuusneuvoston päätöksellä YK:n alainen UNIOSIL-turvallisuusoperaatio / toimisto. Tarkoituksena on muun muassa jatkaa työtä Sierra Leonen vakauttamisen jatkamiseksi, turvallisuustilanteen parantamiseksi, oikeusvaltion voimistamiseksi, ihmisoikeustilanteen parantamiseksi ja hyvän hallintotavan edistämiseksi.⁷⁴

⁶⁹ Esimerkkinä epäonnistumisesta voidaan mainita toinen Irakin sota vuonna 2003. Yhdysvaltojen johtama liittouma hyökkäsi Irakiin ilman YK:n mandaattia, vaikka muut turvallisuusneuvoston pysyvät jäsenmaat vastustivat hyökkäystä. Sen johdosta YK:n uskottavuus turvallisuustoimijana kärsi ja maailman mielipide järjestöä kohtaan muuttui kielteisemmäksi. Ks. Chitalkar, Poorvi ja Malone, David M: *The UN Security Council and Iraq*. s. 5–7. Ks. myös *The Foreign Affairs: Why the Security Council Failed*.

Tutkijan kommentti: Toisaalta päätös saattoi olla järjestön kannalta myös hyvä. YK ei antanut oikeutusta toiminnalle, jolle ei löytynyt hyväksyttävää oikeudellisia perusteita. Päätös osoitti, että YK ei ole suurvaltojen johdettavissa.

⁷⁰ Gray, Christina: *International Law and the Use of Force*. s. 29–37. Ks. myös UN: *Voting System and Records*.

⁷¹ YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1270/1999.

⁷² Lomén rauhansopimus allekirjoitettiin 7.7.1997 Sierra Leonen hallituksen ja RUF:n välillä. Rauhansopimus on nimetty sen allekirjoituspaikan, Togon pääkaupungin Lomén, mukaan. Ks. *Peace Agreement between the Government of Sierra Leone and the RUF (Lomé Peace Agreement)*.

⁷³ *United Nations Mission in Sierra Leone*, <http://www.un.org/en/peacekeeping/>.

⁷⁴ YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1620/2005.

4.5 Kansainvälinen humanitäärinen oikeus – sodan oikeussäännöt

Kansainvälinen humanitäärinen oikeus on yksi merkittävimpiä ja vanhimpia kansainvälisen oikeuden osa-alueita. Siitä käytetään myös nimitystä sodan oikeussäännöt ja *jus in bello*.⁷⁵ Sodan oikeussääntöjä pidetään yhtenä kansainvälisen oikeuden vanhimmista osa-alueista. Niitä vastaavia koodistoja ja järjestelyjä on ollut olemassa kautta historian.⁷⁶ Sodan oikeussäännöt näkyvät erityisesti kansainvälisen humanitäärisen oikeuden sopimuksissa, jotka pyrkivät rajoittamaan aseellisten selkkausten aiheuttamaa kärsimystä maailmassa. Sopimuksilla pyritään erityisesti suojelemaan vihollisuuksiin osallistumattomien, kuten siviilien, haavoittuneiden ja sotavankien asemaa. Niillä pyritään myös rajoittamaan ja hallitsemaan sodankäynnin kaikkein epäinhimillisimpiä tapoja ja käytäntöjä.

Niiden avulla pyritään ehkäisemään mielivaltaista ja tarpeettoman julmaa toimintaa asettamalla rajoituksia aseistuksen ja taistelumenetelmien käytölle ja määrittämällä minimivelvoitteet ihmisten kohtelulle sotatoimien aikana. Ne pyrkivät asettamaan sodankäynnille kansainväliset oikeudelliset periaatteet, jotka perustuvat muun muassa inhimillisyyden, sotilaallisen välttämättömyyden ja suhteellisuuden perustalle. Niiden avulla määritellään myös vastuut ja seuraukset niiden rikkojille ja heidän esimiehilleen.⁷⁷

Aseelliset selkkaukset jaetaan kansainvälisessä oikeudessa kansainvälisiin aseellisiin selkkauksiin, joita ovat perinteiset valtioiden väliset sodat, ja kansainvälistä luonnetta vailla oleviin aseellisiin selkkauksiin, joita ovat valtion sisäiset selkkaukset kuten sisällissodat.⁷⁸ Tässä tutkimuksessa käsiteltävä Sierra Leonen sota luokitellaan ei-kansainväliseksi aseelliseksi selkkaukseksi.

Aseellisiä selkkauksia ja niihin liittyviä oikeussääntöjä tarkasteltaessa on aivan keskeistä tunnistaa ja huomioida kyseisen aseellisen selkkauksen luonne. Ennen kuin voidaan päättää, mikä selkkauksen oikeudellinen tila on, tulee arvioida ja selvittää seikkaperäisesti se, onko kyseessä

⁷⁵ Kansainvälisestä humanitäärisestä oikeudesta voidaan käyttää tai on käytetty myös muita nimityksiä, kuten esimerkiksi, kansainvälinen sota-oikeus, sodan lait ja tavat, aseellisissa selkkauksissa sovellettava oikeus sekä aseellisissa selkkauksissa sovellettava kansainvälinen humanitäärinen oikeus. Tässä tutkimuksessa käsitteestä käytetään termejä kansainvälinen humanitäärinen oikeus ja sodan oikeussäännöt. Edellisestä tulee erottaa käsitteellisesti edellisessä alaluvussa kuvattu valtioiden välistä voimankäyttöä järjestävät oikeussäännöt, *jus ad bellum*.

⁷⁶ Takamaa, Kari: *Sodan oikeussäännöt – henkilökunnan koulutuspaketti 2014*. Ks. myös Johnson, William J.: *Law of Armed Conflict Deskbook*, s. 10–11.

⁷⁷ Sama.

⁷⁸ Takamaa Kari: Ohjaus ja opetuskeskustelu Santahaminassa 11.3.2015. Ks. myös Rosèn ja Parkkari (2004), s. 60.

kansainvälisen luonteen omaava aseellinen selkkaus vai kansainvälistä luonnetta vailla oleva aseellinen selkkaus. Selkkauksen luonnekysymys on erityisen tärkeä, koska sen avulla määritellään sovellettavat oikeussäännöt. Merkittävin ero näiden selkkaustyyppien oikeudellisessa asemassa on se, että kansainvälistä luonnetta vailla olevassa aseellisessa selkkauksessa sovellettavien oikeussääntöjen määrä on huomattavasti pienempi. Kärjistäen voidaan ehkä todeta, että perinteiset kansainväliset aseelliset selkkaukset ovat oikeudellisesti hyvin kontrolloituja ja selviä tapauksia, kun taas kansainvälistä luonnetta vailla olevien selkkausten oikeudellinen selvittely on aina merkittävästi hankalampaa.

Oheisessa kuvassa esitetään, miten sodan oikeussääntöjä sovelletaan aseellisissa selkkauksissa.

VALTION SISÄISET HÄIRIÖT	KANSAINVÄLISTÄ LUONNETTA VAILLA OLEVA ASEELLINEN SELKKAUS	KANSAINVÄLINEN ASEELLINEN SELKKAUS, VALTIOIDEN VÄLINEN SOTA
Valtion sisäiset häiriöt, kuten mellakat tai yksittäiset ampumistapaukset, eivät vielä ole aseelliseksi selkkaukseksi katsottavia. Niihin sovelletaan vain kansallista lainsäädäntöä ja ihmisoikeussopimuksia. Sodan oikeussääntöjä ei siis sovelleta.	Valtion sisäinen aseellinen selkkaus, esim. sisällissota kahden tai useamman ryhmän välillä, on aseellinen selkkaus. Siihen sovelletaan sodan oikeussääntöjen peruseriaatteita, mutta ei kaikkia yksityiskohtaisia määräyksiä kuten kansainvälisissä aseellisissa selkkauksissa. Osaa sodan oikeussäännöistä siis sovelletaan.	Kansainvälisissä aseellisissa selkkauksissa on kyse valtioiden välisestä aseellisesta selkkauksesta. Tällöin tulevat sovellettavaksi sodan oikeussäännöt kokonaisuudessaan. Sodan oikeussääntöjä siis sovelletaan täydessä laajuudessaan (käsittävät myös erilaiset miehityshallintotilanteet).
Sodan oikeussääntöjä ei sovelleta	Osaa sodan oikeussäännöistä sovelletaan	Sodan oikeussääntöjä sovelletaan täydessä laajuudessaan
Sodan oikeussäännöt soveltuvat tilanteissa, joissa on kyse aseellisesta selkkauksesta. Aseellinen selkkaus määritellään siten, että aseellisen toiminnan tulee olla jatkuvaa ja pitkäkestoista. Tulkinta on usein vaikeaa ja vaihtelee alueittain. Tilanteen tunnistaminen vaatii hyvää tilannetietoisuutta ja huolellista arviointia.		

Kuva 5: Sodan oikeussääntöjen soveltaminen eri tilanteissa.⁷⁹

Kiteytettynä voidaan todeta, että kun kyseessä on kansainvälinen aseellinen selkkaus, eli perinteinen valtioiden välinen sota, sovelletaan sodan oikeussääntöjä täydessä laajuudessaan.

⁷⁹ Koostetaulukko perustuu *Sodan oikeussäännöt – henkilökunnan koulutuspaketti 2014* sisältöön.

Kansainvälistä luonnetta vailla olevissa selkkauksissa, kuten valtion sisäisissä aseellisissa selkkauksissa, sovelletaan sodan oikeussääntöjä osittain ja tilanteesta riippuen. Sodan oikeussääntöjä ei sovelleta ollenkaan valtion sisäisissä häiriötiloissa, kuten mellakoissa ja muissa levottomuuksissa.⁸⁰

Sodan oikeussäännöt rakentuvat kansainvälisen humanitäärisen oikeuden sodankäyntiä ohjaavien peruseriaatteiden varaan. Tärkeimmät periaatteet ovat mielivaltaisen toiminnan kieltä ja vaatimus sotilaallisen toiminnan välttämättömyydestä, jonka mukaan kaikilla toimilla tulee olla sotilaallinen peruste. Inhimillisuusperiaatteen mukaisesti suojeltuja henkilöitä tulee kaikissa olosuhteissa kohdella inhimillisesti, ja erotteluperiaatteen mukaan kaikki aseellinen toiminta tulee rajoittaa vain sotilaskohteisiin ja taistelijoiksi luokiteltuihin yksilöihin. Sodankäynnin suhteellisuusperiaate taas edellyttää, että kaikki aseellisen voiman käyttö tulee olla kohtuullisessa suhteessa sille asetettuun tavoitteeseen, kuten sotilaalliseen hyötyyn, nähden.⁸¹

Kuva 6: Sodan oikeussääntöjen peruseriaatteet.⁸²

⁸⁰ Sama.

⁸¹ Sodan oikeussääntöjen peruseriaatteet on avattu esimerkiksi Ison-Britannian asevoimien sodan oikeussääntöjä koskevassa käsikirjassa. Ks. *Joint Service Manual of the Law of Armed Conflict*, s. 21–26. Ks. myös Takamaa (2014).

⁸² LOAC, Law of Armed Conflict.

Sodan oikeussäännöt sitovat kaikkia valtioita ja selkkauksiin osallistuvia yksilöitä. Niiden yksiselitteinen tavoite on vähentää sodan aiheuttamaa kärsimystä. Tarkoituksena on, että ne suojaavat kaikkia aseellisen selkkauksen osapuolia, eivätkä ota kantaa sen syihin. Ne perustuvat samoihin oikeuslähteisiin kuin muukin kansainvälinen oikeus. Merkittävimmät oikeuslähteet sodan oikeussäännöissäkin ovat valtiosopimukset, kansainvälinen tapaoikeus sekä yleiset oikeusperiaatteet. Niitä täydentävät toissijaiset lähteet kuten tieteisoppi ja tuomioistuinkäytäntö sekä eräät muut täydentävät normilähteet.⁸³

Velvoittavimpia lähteitä ovat valtiosopimukset, jotka ovat sitovia valtioiden välisiä sopimuksia ja joita yleisesti pidetään kaikkein keskeisimpinä kansainvälisen humanitäärisen oikeuden lähteinä.⁸⁴ Keskeisenä esimerkkinä voidaan mainita Genèven sopimukset lisäpöytäkirjoineen. Tällä hetkellä kaikki maailman valtiot ovat sitoutuneet Genèven sopimukseen ja suurimmalta osalta myös niiden lisäpöytäkirjoihin.⁸⁵ Nämä sopimukset liittyvät kiinteästi tähän tutkimukseen, koska Tayloria syytettiin hänen oikeudenkäynnissään kaikissa syytekohtissa muun muassa vuoden 1949 Genèven sopimusten ja niiden toisen lisäpöytäkirjan rikkomuksista.⁸⁶

Muista sodankäyntitapoja säätelevistä kansainvälisistä sopimuksista voidaan mainita esimerkiksi tavanomaisia aseita koskeva YK:n yleissopimus,⁸⁷ Ottawan sopimus henkilömiinojen kieltämiseksi⁸⁸ ja Oslon sopimus rypäleasideiden kieltämiseksi.⁸⁹

⁸³ Kansainvälisen humanitäärisen oikeuden oikeuslähteet määritetään yksiselitteisesti kansainvälisen tuomioistuimen (ICJ) perussäännön 38. artiklassa seuraavasti: ”1. *The Court, whose function is to decide in accordance with international law such disputes as are submitted to it, shall apply: a) international conventions, whether general or particular, establishing rules expressly recognized by the contesting states; b) international custom, as evidence of a general practice accepted as law; c) the general principles of law recognized by civilized nations; d) subject to the provisions of Article 59, judicial decisions and the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations, as subsidiary means for the determination of rules of law.*”

Ks. myös: ICRC: *What is International Humanitarian Law?* ja Malanczuk (1997), s. 52–55. Ns. täydentäviä lähteitä käsitellään luvussa myöhemmin.

⁸⁴ Del Mar, Katherine ja Kolb, Robert: *Treaties for Armed Conflict*, s. 50–53.

⁸⁵ Genèven sopimukseen sitoutuneita maita oli v. 2014 syksyllä 196, I lisäpöytäkirjaan (Lp.) 174, II Lp. 167 ja III Lp. 68 valtiota. Ks. *State Parties to the Following International Humanitarian Law and Other Related Treaties as of 23-Oct-2014*. Sopimuksia on neljä, ja niillä on kolme lisäpöytäkirjaa. Sopimukset ovat lähdeluettelossa.

⁸⁶ Charles Taylorin syyte 7.3.2003, SCSL-03-01-0001. Ks. esim. kohta 12. Lopullisessa syyteessä häntä syytettiin Genèven sopimuksen rikkomuksista viidessä syytekohtassa. Muut syytekohtat liittyivät muihin ihmisoikeusrikkomuksiin. Ks. SCSL-03-01-I-75, *Amended indictment*, syytekohtat 1, 3, 6,7 ja 11. Tällaiset rikokset todetaan SCSL:n perussäännössä kuuluvan sen tuomiovaltaan. Ks. myös Sierra Leonen erityistuomioistuimen perussäännön 3. artikla.

⁸⁷ *Tavanomaisia aseita koskeva YK:n yleissopimus* ja sen lisäpöytäkirjat kieltävät tai rajoittavat tiettyjen umpimähkäisiä tai liiallisia vammoja aiheuttavien tavanomaisten aseiden käyttöä. Ks. SopS 64/1983.

⁸⁸ *Ottawan sopimus henkilömiinojen kieltämiseksi* kieltää henkilömiinojen valmistuksen, varastoinnin, myynnin, kuljetuksen, viennin ja käytön kokonaan. Ks. SopS 13/2012.

⁸⁹ *Oslon sopimus rypäleasideiden kieltämiseksi* kieltää rypäleasideiden käytön, kehittämisen, valmistamisen, varastoinnin ja siirron. Suomi ei ole ratifioinut sopimusta. Ks. *UN Convention on Cluster Munitions, 30 May 2008*.

Sodan oikeussäännöt perustuvat suurelta osin myös kansainväliseen humanitäärisen tapaoikeuteen.⁹⁰ Sen perustana ovat valtioiden yleisesti hyväksymät käytännöt ja oikeudelliset periaatteet, jotka maailmassa yleisesti tunnustetaan velvoittaviksi. Näitä sääntöjä on pyritty koamaan yhteen ja dokumentoimaan kansainvälisessä yhteisössä. Parhaissa tapauksissa on myös saatu aikaan näihin sääntöihin perustuvia kansainvälisiä sopimuksia, joista keskeisenä esimerkkinä ovat vuosien 1899 ja 1907 Haagin sopimukset, jotka olivat ensimmäiset kansainväliset sodan oikeussääntöjä laaja-alaisesti käsitelleet valtiosopimukset.⁹¹ Monet sodan oikeussääntöinä pidettävistä periaatteista perustuvat näiden sopimusten periaatteisiin. Niitä pidetään paikoin vanhentuneina, mutta monia niiden periaatteita sovelletaan vielä nykyäänkin aseellisissa selkkauksissa.⁹² Erityisen keskeisessä asemassa sopimusten periaatteet ovat merisodankäyntiä käsittelevässä kansainvälisessä oikeudessa.⁹³

Valtiosopimuksia alempiarvoisina, mutta silti erittäin merkittävinä, sodan oikeussääntöjä määrittävinä sääntökokoelmina tulee mainita erilaisten humanitäärisen oikeuteen perehtyneiden instituuttien, sotilasasiantuntijoiden ja oikeustieteilijöiden yhteenliittymien laatimat ja koostamat säännöskokoelmat. Tällaisia ovat esimerkiksi San Remon merisodankäynnin- ja Harvardin ilma- ja ohjussodankäynnin oikeussääntöjen käsikirjat.⁹⁴ Ne ovat yksi esimerkki ihmiskunnan yrityksestä järjestää sodankäyntitapoja niin, että sotien aiheuttamaa tarpeetonta kärsimystä saataisiin jollain tasolla lievennettyä. Pyrkimyksenä on myös ollut koota sirpaleisessa aineistossa olevat oikeussäännöt systemaattisiksi ja helposti hallittaviksi kokonaisuuksiksi.

⁹⁰ Ks. SPR: *Genèven sopimukset, humanitaarisen oikeuden ydin*.

Tässä tutkimuksessa käytetään yhtenä humanitäärisen tapaoikeuden sääntökokoelmana Punaisen Ristin kansainvälisen komitean tuottamaa raporttia *Customary International Humanitarian Law* (Doswald-Beck, Henckaerts, 2005). Vuonna 1995 pidettiin Genèvessä sodan uhrien asemaa käsittelevä hallitustenvälinen asiantuntijaryhmän konferenssi. Raportti syntyi konferenssin päätöslauselman suosituksen seurauksena. Ks. *26th International Conference 1995: Resolution 1*, Suositus II. Ks. myös ulkoasiainministeriön julkaisu: *Humanitäärisen tapaoikeus – Johdatus Punaisen Ristin kansainvälisen komitean kansainvälistä humanitaarista tapaoikeutta koskevaan tutkimukseen*, s. 7–9. Se ei kuitenkaan ole velvoittava virallinen dokumentti, vaan enemmänkin Punaisen Ristin kansainvälisen komitean ehdotus siitä, mitä sääntöjä käsitteen alle tulisi sisällyttää.

Punaisen Ristin kansainvälinen komitea on puolueeton ja neutraali itsenäinen organisaatio, jonka tavoitteena on edistää kansainvälistä humanitääristä oikeutta ja edistää aseellisten selkkausten uhrien oikeuksia. Ks. Kellenberger, Jakob: *The Role of The international Committee of the Red Cross*, s. 20–21.

⁹¹ SopS 11/1924.

⁹² Hakapää (2010), s. 565–566.

⁹³ SopS 11/1924, luvut VI–XII.

⁹⁴ Ks. *San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts at Sea* ja *HPCR Manual on International Law Applicable to Air and Missile Warfare*.

Merisodankäyntiä käsittelevä käsikirja syntyi Italian San Remossa toimivan kansainvälisen humanitäärisen oikeuden instituutin (International Institute of Humanitarian Law, IHL) työn tuloksena vuonna 1994. Käsikirjan laatimiseen osallistui joukko maailman johtavia merisodankäynnin oikeussääntöjen tuntijoita ja kansainvälisen oikeuden asiantuntijoita. Se on tällä hetkellä ainoa kokonaisvaltaisesti merisodan oikeussääntöjä käsittelevä teos.⁹⁵ IHL on tuottanut myös muita merkittäviä sääntökokoelmia, kuten kansainvälistä luonnetta vailla olevan selkkauksen oikeussääntöjen ja sotilaallisten voimankäyttösäädösten käsikirjat.⁹⁶

Harvardin ilma- ja ohjussodankäynnin oikeussääntöjen käsikirja laadittiin Harvardin yliopiston humanitäärisen toiminnan ja konfliktitutkimuksen ohjelman (The Program on Humanitarian Policy and Conflict Research, HPCR) työnä ja julkaistiin vuonna 2009.⁹⁷ HPCR on kansainvälinen tutkimusohjelma, jonka tarkoitus on etsiä monitieteisiä näkökulmia ja ratkaisuja humanitäärisiin kysymyksiin. Käsikirja on noin kuusi vuotta kestäneen projektin tulos. Hankkeen toteutti professori Yoram Dinsteinin ohjauksessa toiminut kansainvälinen asiantuntijaryhmä vuosina 2004–2009. Käsikirja on tällä hetkellä keskeisin maailmassa käytettävä ilma- ja ohjussodankäynnin säännöstö. HPCR:n käsikirjan mallina käytettiin jo aiemmin hyväksi todettua San Remon merisodan oikeussääntöjen käsikirjaa.⁹⁸

Yhtenä esimerkkinä voidaan mainita myös Punaisen Ristin kansainvälisen komitean toimitama, erityisesti maasotatoimia käsittelevä säännöstö *Customary International Humanitarian Law*. Siihen on kirjattu 161 sääntöä, jotka katsotaan kansainvälisen humanitäärisen oikeuden kannalta velvoittaviksi vakiintuneiksi käytännöiksi.⁹⁹ Maailman valtioiden katsotaan yleisesti tunnustaneen näiden sääntöjen velvoittavuus kaikkia valtioita ja kansainvälisten aseellisten selkkausten osapuolia kohtaan, vaikka ne eivät olisi itse osallistuneet näitä sääntöjä koskeviin valtiosopimuksiin.¹⁰⁰

⁹⁵ San Remon manuaalin synty: Ks. Doswald-Beck: *Background – Development of the San Remo Manual and its intended purpose – Content of the San Remo Manual*.

Kansainvälinen humanitäärisen oikeuden instituutti IHL (The International Institute of Humanitarian Law) on itsenäinen voittoa tavoittelematon humanitäärisen organisaatio. Se on perustettu vuonna 1970, ja sen toiminnan tarkoituksena on pitää yllä keskustelua ja koulutusta humanitäärisen oikeuteen, ihmisoikeuksiin ja pakolaisoikeuteen liittyen. IHL järjestää vuosittain suuren määrän sodan oikeussääntöjen kursseja maailman asevoimien edustajille. Ks. IHL: <http://www.ihl.org/>.

⁹⁶ *The Manual on the Law of Non International Armed Conflict* ilmestyi vuonna 2006 ja *The San Remo Handbook on Rules of Engagement* vuonna 2009.

⁹⁷ The Program on Humanitarian Policy and Conflict Research, HPCR: Ks. <http://www.hpcrresearch.org/>.

⁹⁸ *Commentary on the HPCR Manual on International Law Applicable to Air and Missile Warfare*, s. iii (Foreword) & 1–7.

⁹⁹ *Customary International Humanitarian Law, Volume I: Rules*.

¹⁰⁰ Kriittinen kommentti: Punaisen Ristin kansainvälinen komitea on saattanut ehkä liiallisesti laventaa sääntöehdotuksessaan sodan oikeussääntöjä koskemaan myös kansainvälistä luonnetta vailla olevia, ja muita selkkauksia.

Tämän tutkimuksen kannalta on merkittävää tarkastella edellä kuvattua säännöstöä, sillä niitä voidaan soveltaa valtioiden välisten aseellisten selkkausten lisäksi myös kansainvälistä luonnetta vailla olevissa valtioiden sisäisissä selkkauksissa, jollainen Sierra Leonen sisällissota oli. Tayloria syytettiin oikeudenkäynnissä useista edellä mainitun säännöstön osa-alueiden rikkomuksista.

Sodan oikeussääntöjen taustalla vaikuttavat merkittävästi myös sivistyskansojen yleisesti tunnustamat yleiset oikeusperiaatteet, kuten esimerkiksi laillisuusperiaate ja syyttömyysolettama. Oikeusperiaatteen voi kuvata olevan oikeuden keskeinen arvo, joka on yleisesti tunnustettu ja jonka rikkomisesta voi saada oikeusseuraamuksia.¹⁰¹

Lisäksi sodan oikeussäännöt perustuvat perinteisiin kansainvälisen oikeuden toissijaisiin oikeuslähteisiin, kuten tuomioistuinten ratkaisuihin¹⁰² ja tietoisoppiin. Myös sellaisia muita sopimuksia ja dokumentteja, jotka eivät ole juridisesti sitovia, mutta joihin osapuoli on osallistunut tai sitoutunut, voidaan pitää täydentävinä oikeuslähteinä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi eri maiden julkaisemat sotilaan säännöstöt, kansainvälisten kansalais- tai humanitääristen järjestöjen päätöslauselmat ja osapuolten aseellisessa selkkauksessa antamat tulitaukolupaukset. Esimerkkinä voidaan mainita YK:n yleiskokouksen päätöslauselmat. Ne eivät ole velvoittavia, koska ne eivät ole valtiosopimuksia, mutta ne saattavat vaikuttaa kansainväliseen tapaoikeuteen, koska niillä ilmaistaan niiden puolesta äänestäneiden valtioiden virallisia kantajia.¹⁰³ Tällaisesta ilmiöstä käytetään nimitystä Soft Law -prosessi. Siinä esimerkiksi laajan hyväksynnän saanut yleiskokouksen päätöslauselma voi vähitellen muodostua kaikkia valtioita velvoittavaksi yleiseksi oikeusperiaatteeksi.¹⁰⁴

Tästä esiintyy kansainvälisen oikeuden asiantuntijakentässä ristiriitaisia mielipiteitä ja keskustelua. Ks. esim. 103. *Initial response of U.S. to ICRC study on Customary International Humanitarian Law with Illustrative Comments (November 3, 2006).*

¹⁰¹ Sivistyskansojen yleisesti tunnustamat yleiset oikeusperiaatteet voivat olla myös tulkinnanvaraisia, koska eri kieli- ja kulttuurialueilla voi olla hyvin toisistaan poikkeavia oikeuskäsityksiä. Ks. Malanczuk (1997), s. 48–50.

¹⁰² Viime vuosien sotarikosoikeudenkäynnit ovat osaltaan edesauttaneet kehittämään normistoa sodan oikeussääntöjen taustalle. Taylorin oikeudenkäynnin lisäksi merkittäviä olivat mm. Ruandan ja entisen Jugoslavian sotiin liittyvät oikeusprosessit.

¹⁰³ Malanczuk (1997), s. 52–53. Kirjassa todetaan: ”*General Assembly resolutions, even if they are not binding, may sometimes have normative value. They can, in certain circumstances, provide evidence important for establishing the existence of a rule or the emergence of an opinio juris.*”

¹⁰⁴ Hakapää (2010), s. 26–27 ja Rosèn ja Parkkari (2004), s. 33–36. Ks. myös *Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus*. Esimerkkinä edellä mainitusta yleisestä oikeusperiaatteesta voidaan mainita julistuksessa mainitun sen 11. artiklan mukainen syyttömyysolettama: ”*Jokaisen rikollisesta teosta syytteessä olevan henkilön edellytetään olevan syytön siihen asti, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti todistettu julkisessa oikeudenkäynnissä, jossa hänelle turvataan kaikki hänen puolustustaan varten tarpeelliset takeet.*”

Kansainvälisen humanitäärisen oikeuden osalta on tärkeää huomioida, että sen periaatteet sitovat aina kaikkia aseellisen selkkauksen osapuolia. Tämä ei siis koske vain valtioita ja niiden asevoimia vaan myös valtionpäämiehiä, siviilejä ja sotatoimiin osallistuvia laillisiksi ja laittomiksi määriteltyjä taistelijoita. Esimerkiksi Genèven vuoden 1949 sopimukset velvoittavat kaikkia yllämainittuja. He ovat kaikki oikeudellisessa vastuussa mahdollisesti tekemistään sotarikoksista.¹⁰⁵ Esimerkiksi Sierra Leonen erityistuomioistuimien on todennut oikeusvastuusta, että kansainvälinen humanitäärisen oikeus sitoo *aina kaikkia selkkauksen osapuolia* riippumatta siitä, ovatko he valtiollisia vai ei-valtiollisia toimijoita.¹⁰⁶

4.6 Sotarikokset

Tämän tutkimuksen kannalta on tärkeää tuoda esiin sotarikoksen määritelmät. Jotta sotarikoksista voitaisiin saattaa osapuolia oikeudellisesti vastuuseen, tulee niiden olla tarkasti määritellyjä, ja määriteltyjen rikosten tulee olla valtioiden välillä yleisesti hyväksytyt sotarikoksiksi.

Sotarikosten tunnusmerkit on määritetty melko selkeästi. Määritelmät ovat luettavissa esimerkiksi useiden kansainvälisten tuomioistuinten perussäännöissä. Esimerkiksi Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussäännössä on määritetty yksiselitteisesti ne teot, jotka nykyään yleisesti katsotaan sotarikoksiksi. Siinä sotarikokset määritetään seuraavasti:

- a) Vuonna 1949 tehtyjen Genèven neljän yleissopimusten vastaiset törkeät rikokset.
- b) Muut vakavat kansainvälisiin aseellisiin selkkauksiin sovellettavan oikeuden ja tapojen loukkaukset.
- c) Valtionsisäisten aseellisten selkkausten osalta vuonna 1949 tehtyjen Genèven yleissopimusten vakavat, niiden yhteisen 3 artiklan loukkaukset.

¹⁰⁵ Ks. *Customary International Humanitarian Law, Volume I*: valtion vastuusta s. 530 ja yksilön vastuusta s. 551–553. Ks. myös Rosèn ja Parkkari (2004), s. 335–336.

¹⁰⁶ Ks. Clapham (2014): *Focusing on Armed Non-State Actors*, s. 771–772. Artikkelissa viitataan SCSL:n asiakirjaan SCSL-04-14-AR72(E)-131, *Prosecutor v Sam Hinga Norman*. SCSL toteaa päätöksessään:

”As stated in the Toronto Amicus Brief, and indicated in the 1996 Machel report, it is well-settled that all parties to an armed conflict, whether states or non-state actors are bound by international humanitarian law, even though only states may become parties to international treaties.”

d) Muut vakavat valtiosisäisiin aseellisiin selkkauksiin sovellettavan oikeuden ja tapojen loukkaukset.

Kohtia c ja d sovelletaan valtion sisäisiin aseellisiin selkkauksiin, mutta ei valtion sisäisiin levottomuuksiin ja jännittyneisiin tilanteisiin, kuten mellakoihin, erillisiin ja satunnaisiin väkivaltaisuuksiin tai muihin vastaaviin tekoihin.¹⁰⁷

Kuva 7: Sotarikosten määritelmiä.

Vastaavia ryhmittelyjä on käytetty myös muiden sotarikostuomioistuinten perussäännöissä. Esimerkiksi Sierra Leonen erityistuomioistuimen perussäännössä on lueteltu ne teot, joita tuomioistuimen mandaatti koskee. SCSL:n osalta tulee huomioida, että sen perussääntöön on

¹⁰⁷ Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntö, Ks. SopS 56/2002, 8. artikla. Tekstissä mainitut tulkintaohjeet ovat luettavissa täydellisinä sopimuksesta. Niillä on vielä useita täsmentäviä alakohtia. Kansainvälisen rikostuomioistuimen asiakirja *The Elements of Crimes* sisältää vielä tarkemmat määritelmät sotarikoksien tunnusmerkeistä. Myös Suomen rikoslaisissa on määritelmät sotarikoksista. Suomen rikoslain määritelmät ovat liitteessä 11. Liitteessä 12 esitetään ICC:n listaus sotarikoksiksi luettavista teoista. Ks. myös Ranta ja Takamaa (2007), s. 447–448.

sisällytetty poikkeuksellisesti myös Sierra Leonen kansallista lainsäädäntöä vastaan tehdyt rikokset.¹⁰⁸

4.7 Kansainvälinen rikosoikeus

Käsitteidenmäärittelyssä on tärkeää selventää myös tässä tutkimuksessa käytettävä termi *kansainvälinen rikosoikeus*. Aseellisissa selkkauksissa noudatetaan edeltävissä alaluvuissa kuvattuja oikeussääntöjä ja periaatteita. Mikäli niitä epäillään rikotun selkkauksessa, tulee käyttöön kansainvälisen oikeuden seuraamusjärjestelmä ja kansainvälinen rikosoikeus.¹⁰⁹

Kansainvälisellä rikosoikeudella ei ole selkeää ja täysin yhtenäistä käsitteellistä määritelmää. Sitä voidaan kuitenkin kuvata oikeuden alaksi, joka käsittää kaikki sellaiset oikeudelliset toimet ja elimet, jotka otetaan käyttöön, kun esimerkiksi kansainvälistä humanitääristä oikeutta on vakavasti rikottu. Kansainvälinen rikosoikeus soveltuu ja sitä käytetään sellaisia tahoja vastaan, jotka ovat syyllistyneet raskaimpiin kansainvälisiin rikoksiin. Tällaisista rikoksista käytetään usein englanninkielistä nimitystä *International Core Crimes*. Niihin kuuluvat esimerkiksi tässä tutkimuksessa käsiteltävät rikostyyppit, kuten joukkotuhonta,¹¹⁰ sotarikokset ja rikokset ihmisyyttä vastaan.¹¹¹ Ne ovat siis yleisesti sellaisia rikoksia, joita voidaan käsitellä kansainvälisissä tuomioistuimissa, kuten Sierra Leonen erityistuomioistuimessa.

¹⁰⁸ Sierra Leonen erityistuomioistuimen perussääntö, artiklat 1–5.

¹⁰⁹ Cassese, Antonio: *Cassese's International Criminal Law*, s. 3–4.

¹¹⁰ Termistä joukkotuhonta (engl. genocide) käytetään usein myös nimitystä kansanmurha. Kansanmurha-termiä käytetään usein laueammin esimerkiksi median uutisoinnissa. Oikeustieteessä käytetään termiä joukkotuhonta silloin, kun tarkoitetaan tekoja, jotka tähtäävät jonkin kansallisen, etnisen, rodullisen tai uskonnollisen ryhmän hävittämiseen. Ks. myös Cassese (2013) (revised by Gaeta, Paola), s. 109–112.

YK:n yleissopimuksessa joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi määritetään joukkotuhonnaksi: a) ryhmän jäsenten tappaminen b) vaikean ruumiillisen tai henkisen vamma aiheuttaminen ryhmän jäsenille c) ryhmän elinehtojen tahallinen huonontaminen tarkoituksena aikaansaada sen fyysinen hävittäminen joko kokonaan tai osittain d) sellaisten toimenpiteiden toteuttaminen, joiden tarkoituksena on syntyvyyden ehkäiseminen ryhmän piirissä sekä e) lasten pakollinen siirtäminen ryhmästä toiseen. Ks. SopS 5/1960, *Yleissopimus joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi*, II artikla.

Joukkotuhonta määritettiin omaksi rikosnimikkeekseen vuonna 1948. Käsite määritellään YK:n yleiskokouksen päätöslauselmassa 260. Sitä ennen esimerkiksi Nürnbergissä oli tuomittu henkilöitä rikoksista ihmisyyttä vastaan, mutta termiä joukkotuhonta ei vielä tunnettu. Ks. YK:n yleiskokouksen päätöslauselma 260/1948, *Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*.

Puolanjuutalainen lakimies Raphael Lemkin kehitti englanninkielisen termin genocide vuonna 1944. Tarkoituksena oli kehittää nimitys Hitlerin hallinnon aikana tehdyille juutalaisiin kohdistuneille julmuuksille. Termissä yhdistyvät kreikankielen sana *geno-* (suom. rotu, heimo) ja latinan sana *caedere-* (surmata, leikata). Ks. USHMM: *What is Genocide?*

¹¹¹ Antonio Cassese lukee kansainvälisen rikosoikeuden toimialaan kuuluviksi rikoksiksi sotarikokset, kansainvälisen terrorismin, joukkotuhonnan, kidutuksen, rikokset ihmisyyttä vastaan ja muut erikseen määritettävät agrosiot. Cassese (2013), s. 3. Ks. myös The Rule of Law in Armed Conflicts Project: *International criminal law*.

Sierra Leonen erityistuomioistuimen toimintaa ja tässä tutkimuksessa käsiteltävää oikeustapaa voidaan pitää tyypiesimerkkinä kansainvälisen rikosoikeuden soveltamisesta.

Kuva 8: Kansainvälisen rikosoikeuden osa-alueita.

Tässä tutkimuksessa kansainvälistä rikosoikeutta lähestytään useasta näkökulmasta. Raportin alkuosassa määritellään siihen kuuluvia keskeisiä käsitteitä kuten oikeuslähteitä, rikostyyppiä, vastuukysymyksiä ja oikeuden aloja. Käsitelmäärittelyssä otetaan huomioon myös kansainvälisen rikosoikeuden keskeisimmät työkalut eli tuomioistuimet, joita käsitellään omassa alaluvussa.

Kansainvälisen rikosoikeuden kannalta merkittävimmät tutkimusraportin osiot ovat Taylorin oikeudenkäyntiä, sen lopputulosta ja prosesseja koskevat osuudet sekä johtopäätökset.

5 KANSAINVÄLISTEN SOTARIKOSTUOMIOISTUINTEN KEHITYS JA SIERRA LEONEN SOTARIKOSTUOMIOISTUIN

Kansainvälinen humanitäärinen oikeus velvoittaa valtioita tuomitsemaan sen loukkauksiin syyllistyneet. Syytetyt voidaan tuomita joko kansallisissa tai kansainvälisissä rikostuomioistuimissa. Genèven yleissopimukset velvoittavat jäsenmaita etsimään ja asettamaan tuomiolle törkeistä sotarikoksista epäiltyä. Velvoitteen mukaan valtioiden on myös joko itse järjestettävä sotarikosoikeudenkäynti tai luovutettava epäilty tuomiolle johonkin toiseen sopimuksen osapuolena olevaan valtioon. Sotarikoksiin syyllistyneiden kiinniottaminen ja tuomitseminen on kaikkien sopimusosapuolten velvollisuus.

Osapuolet voivat luovuttaa hallussaan olevia epäiltyjä toisten sopimusosapuolten tuomittavaksi, mikäli tällä osapuolella on tarpeeksi raskauttavia todisteita epäiltyä vastaan.¹¹² Törkeistä sotarikoksista, kuten joukkotuhonnasta, epäilty voidaan asettaa syytteeseen ja tuomita niin sanotun universaalien toimivallan periaatteen mukaisesti minkä tahansa oikeusvaltion tuomioistuimissa riippumatta heidän kansallisuudestaan.¹¹³ Toisen maailmansodan jälkeen on aloitettu näihin periaatteisiin nojaten tuhansia sotarikoksiin liittyneitä oikeusprosesseja, jotka on saatettu päätökseen hyvin vaihtelevalla menestyksellä.¹¹⁴

Kansallisissa tuomioistuimissa on mahdollista syyttää ja tuomita sotarikoksista epäiltyjä alue-, kansallisuus- ja suojeluperiaatteen mukaisesti. Alueperiaatteen mukaan valtioilla on tuomiovalta rikoksiin, jotka ovat tapahtuneet sen alueella. Kansallisuusperiaate tarkoittaa, että tuomiovalta koskee kyseisen maan kansalaisia riippumatta siitä, missä he ovat sotarikoksiin syyllistyneet. Suojeluperiaatteen mukaan valtio voi syyttää ja tuomita myös ulkomaalaisia henkilöitä, mikäli heidän epäillään syyllistyneen rikokseen kyseistä valtiota kohtaan, vaikka teko olisi tehty ulkomailla.¹¹⁵

Kansallisten tuomioistuinten ohella on olemassa kansainvälisiä tuomioistuimia. Toisen maailmansodan päättymisen jälkeen kansainvälinen yhteisö koki, että kansainvälisiä tuomiois-

¹¹² Ks. esim. SopS 8/1955, GI, 49–50. artiklat ja GPII, 88. artikla.

¹¹³ *Customary International Humanitarian Law, Volume I*, sääntö 157, s.604–607. Universaalien toimivallan periaatetta on kritisoitu, koska se aiheuttaa erimielisyyksiä valtioiden välillä esimerkiksi niiden eriävistä lainsäädännöistä ja tulkinnoista johtuen.

¹¹⁴ Takamaa, Kari. Opetuskeskustelu 4.11.2014.

¹¹⁵ Malanczuk (1997), s. 109–111. Ks. myös Tupamäki, Matti: *Valtion rikosoikeudellisen toimivallan ulottuvuus kansainvälisessä oikeudessa*, s. 140–141.

tuimia tarvitaan oikeuden toteutumiseksi. Kaikilla valtioilla ei esimerkiksi ole ollut mahdollisuutta tai halua ryhtyä järjestämään monimutkaisia tai muuten hankalia sotarikosoikeudenkäyntejä. Raportin seuraavassa luvussa käsitellään lyhyesti kansainvälisiä sotarikostuomioistuimia – erityisesti Sierra Leonen erityistuomioistuinta.

Sierra Leonen erityistuomioistuimen perustaminen ja sen onnistunut toiminta muodostavat tietynlaisen merkkitapauksen kansainvälisen oikeuden historiassa. Tapauksen taustoittamiseksi tässä luvussa käsitellään Sierra Leonen erityistuomioistuimen lisäksi muitakin kansainvälisiä tuomioistuimia, joiden toimiala liittyy sotarikoksiin sekä niiden historiallisia taustoja.

5.1 Historiallinen kehitys

Historia on osoittanut, että kaikista sopimuksista ja sodan oikeussäännöistä huolimatta aseellisissa selkkauksissa tapahtuu sotarikoksia. Siksi on syntynyt tarve asettaa niihin syyllistyneet oikeudelliseen edesvastuuseen. Vaikka myös kansallisilla tuomioistuimilla on oikeus tuomita ihmisiä sotarikoksista, on usein koettu paremmaksi perustaa niiden tutkintaan erityisiä sotarikostuomioistuimia. Siitä, että sotarikoksista ja ihmisoikeusloukkauksista epäiltyjä syytetään kansainvälisissä tuomioistuimissa ja tribunaaleissa, on tiettyjä etuja. Usein sodista ja kriiseistä toipuvissa maissa on erittäin jännittynyt poliittinen tilanne ja kehittymättömät oikeusjärjestelmät. Siksi on katsottu, että välillä on kaikkien osapuolten kannalta turvallisinta ja oikeuden toteutumisen kannalta parasta, että vakavimpia rikoksia tutkitaan kansainvälisissä tuomioistuimissa. Tällaisia tuomioistuimia voidaan perustaa kriisistä toipuvaan maahan, mutta etua voi olla siitäkkin, että tuomioistuin perustetaan puolueettomalle maaperälle tai tarpeeksi etäälle poliittisesti epävakaaalta kriisialueelta.¹¹⁶

Ensimmäiset modernin ajan esimerkit sotarikosten tutkimiseksi perustetuista kansainvälisistä tuomioistuimista olivat Nürnbergin ja Tokion kansainväliset sotilastuomioistuimet, joissa pui-tiin toisen maailmansodan häviäjävaltioiden sotarikoksia.¹¹⁷

¹¹⁶ Michel ja Del Mar (2014), s. 872. Sierra Leonen erityistuomioistuin on esimerkki kriisistä toipuvaan maahan perustetusta tuomioistuimesta, vaikka Taylorin oikeudenkäynnin pitopaikaksi määrättiin turvallisuussyistä Alankomaiden Haag. Kansainvälinen rikostuomioistuin ICC on esimerkki kansainvälisestä tuomioistuimesta, jossa voidaan tutkia kansainvälisiä vakavia rikoksia muualla kuin kriisistä toipuvassa maassa.

¹¹⁷ Nürnbergin tribunaali / sotilastuomioistuin: International Military Tribunal at Nuremberg (IMT) ja Tokion tribunaali / sotilastuomioistuin: The International Military Tribunal for the Far East (IMTFE).

Tokion ja Nürnbergin tribunaalit eivät tuominneet sotarikollisia YK:n päätöslauselman perusteella, vaan niiden mandaatti perustui sodan voittajavaltiojen päätökseen ja sopimukseen niiden perustamisesta.¹¹⁸ Niiden oikeuskäytännössä syntyneet niin sanotut Nürnbergin periaatteet kuitenkin tarkistettiin ja täydennettiin Yhdistyneiden kansakuntien erityiselimessä, kansainvälisen oikeuden toimikunnassa (International Law Commission).¹¹⁹ YK:n yleiskokous hyväksyi periaatteet päätöslauselmallaan vuonna 1946.¹²⁰

Toisen maailmansodan jälkiselvittelyä varten perustettujen tribunaalien toimintatavallia on kritisoitu voittajan oikeudeksi, mutta ne olivat silti ensimmäiset merkittävät modernin ajan kansainväliset tuomioistuimet, joissa kansainvälinen yhteisö tuomitsi sotarikollisia. Nürnbergin sotarikostuomioistuimen toimintaa ja päätöksiä on pidetty erittäin merkittävänä erityisesti sotilasesimiehiä ja valtionpäämiehiä koskevan yksilönvastuun käsitteen kehittämisessä.¹²¹

Mainitut tuomioistuimet olivat merkittäviä myös siksi, että niissä tuomittiin ensimmäistä kertaa henkilöitä rikoksista kansainvälistä oikeutta vastaan. Esimerkiksi heidän esimiehiltään saamat, heidän oman kansallisen lainsäädännön mukaan lailliset käskyt eivät olleet perusteena syyttömyydelle, mikäli ne olivat ristiriidassa tuomioistuinten perussäännöissä määritetyn kansainvälisen oikeuden periaatteita vastaan.¹²²

Nykyaikaisista kansainvälisistä tuomioistuimista voidaan esimerkkeinä mainita Haagin kansainvälinen tuomioistuin (ICJ), joka käsittelee valtioiden välisiä oikeuskiistoja¹²³ ja vuonna 2002 perustettu Kansainvälinen rikostuomioistuin (ICC), jonka toimivalta koskee ihmisiä.¹²⁴

¹¹⁸ 1. Nürnbergin sotilastuomioistuimen peruskirjan (*Charter of the International Military Tribunal*) ensimmäisessä artiklassa todetaan, että siinä luetellut II MS:n voittajavaltiot perustavat tuomioistuimen vuonna 1945 tehdyn Lontoon sopimuksen perusteella. Ks. myös Lontoon sopimus: *London Agreement of August 8th 1945*.

2. Tokion tribunaalin perustamisesta päätti liittoutuneiden ylipäällikkö (*Supreme Commander for the Allied Powers in Japan*), kenraali Douglas MacArthur. Sen peruskirja noudattelee Nürnbergin sotilastuomioistuimen peruskirjan mallia. Ks. Tokion sotilastuomioistuimen peruskirja: *Charter of the International Military Tribunal for the Far East*.

¹¹⁹ *International law commission* eli YK:n kansainvälisen oikeuden toimikunta on YK:n kansainvälistä oikeutta kehittävä ja edistävä elin. Sen perussäännön ensimmäisen artiklan mukaan komission tehtävänä on: ”*The International Law Commission shall have for its object the promotion of the progressive development of international law and its codification.*” Ks. *Statute of the International Law Commission*.

¹²⁰ YK:n yleiskokouksen päätöslauselmassa 95/I 11.12.1946 vahvistettiin Nürnbergin tuomioistuimen perussäännön kansainvälisen oikeuden periaatteet. Samoja periaatteita käytettiin myös Kaukoidän kansainvälisessä sotilastuomioistuimessa Tokiossa. Ks. myös *Nürnbergin sotilastuomioistuimen peruskirja*, kohta II ja Malanczuk (1997), s. 353–355 sekä Rosèn ja Parkkari (2004), s. 330–331.

¹²¹ Grosswald Curran, Vivian: *From Nuremberg to Freetown: Historical Antecedents of the Special Court for Sierra Leone*, s. 41–43.

¹²² Gaeta, Paola: *War Crimes and Other international "Core" Crimes*, s. 737–739.

¹²³ Haagin kansainvälisen tuomioistuimen perussääntö, 34. artikla.

¹²⁴ Rooman perussääntö, 1. artikla.

Molemmat sijaitsevat Haagissa, mutta edellä mainitun lisäksi ne eroavat siinä, että ICJ Yhdistyneisiin kansakuntiin kuuluva oikeudellinen elin, kun taas ICC toimii itsenäisesti sen jäsenmaiden rahoituksella ja lahjoitusvaroin.¹²⁵

Kansainvälinen rikostuomioistuimen perustaminen on kansainvälisen oikeuden historiassa merkittävää, ja sen peruskirjaa pidetään nykyään yhtenä keskeisenä oikeuslähteenä. Peruskirja on valtiosopimus, jossa määritetään kansainvälisen rikosoikeuden keskeisimmät periaatteet ja kansainvälisten rikosten määritelmät. Erityinen arvo on sillä, että siinä määritetään myös ei-kansainvälisissä aseellisissa selkkauksissa sovellettavia oikeussääntöjä.¹²⁶

Matka ICC:n perustamiseen oli pitkä. 1900-luku oli tunnetusti erittäin sotaisia vielä toisen maailmansodan jälkeenkin. Useissa valtioiden välisissä ja sisäisissä aseellisissa selkkauksissa tehtiin sotarikoksia, kuten joukkotuhontaa, mutta niihin syyllistyneitä oli vaikeaa saada vastuuseen. Maailmasta myös puuttuivat selkeästi puolueettomat tuomioistuimet, jotka olisivat voineet käsitellä sotarikosasioita.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamista edelsi kahden muun merkittävän kansainvälisen sotarikostuomioistuimen perustaminen, joista saadut kokemukset avasivat myöhemmin tietä myös ICC:n perustamiselle. Siksi seuraavissa kappaleissa luodaan tiivis katsaus Jugoslavian ja Ruandan tribunaalien perustamiseen ja toimintaan.

Maailma järkyttyi entisen Jugoslavian sodissa tehdyistä hirmuteoista 1990-luvulla, mikä kuitenkin johti kansainvälisen oikeuden kehitykseen. Jugoslavian hajoamiskehitykseen liittyvien sotien sotarikosten laajuus ja vakavuus saivat aikaan sen, että YK:n turvallisuusneuvosto arvioi tilanteen vaarantavan kansainvälistä turvallisuutta ja rauhaa.¹²⁷ Turvallisuusneuvosto päätti vastata tähän uhkaan monin eri tavoin, muun muassa perustamalla Jugoslavian sotarikostuomioistuimen (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, ICTY) vuonna 1993.¹²⁸ Saamansa mandaatin perusteella se saattoi tutkia ja syyttää henkilöitä Jugoslavian

¹²⁵ Ks. ICC: *About The Court* ja ICJ: *The Court*.

¹²⁶ Werle ja Jessberger (2014), s. 61.

¹²⁷ Tehty tilannearvio oli pohjana YK:n peruskirjan 7. luvun (*Toimenpiteet rauhaa uhattaessa tai rikottaessa taikka hyökkäystekojen sattuessa*) mukaisten sitovien päätöslauselmien antamiselle. SopS 1/1956.

¹²⁸ Takamaa, Kari. Opetuskeskustelu Santahaminassa 9.7.2015.

Tässä raportissa käytetään jatkossa nimitystä Jugoslavia-tuomioistuin. Eri yhteyksissä tuomioistuimeen viitataan myös nimityksellä Jugoslavia-tribunaali.

sodissa tapahtuneista kansainvälisen humanitäärisen oikeuden vastaisista vakavista rikkomuksista.¹²⁹

Jugoslavia-tuomioistuin oli ensimmäinen Yhdistyneiden kansakuntien perustama sotarikos-tuomioistuin Nürnbergin ja Tokion sotatuomioistuinten jälkeen.¹³⁰ Se on antanut olemassa-olonsa aikana useita tuomioita ja toimii yhä aktiivisesti. Sen perussääntö on uudistettu viimeksi vuonna 2009.¹³¹ ICTY:n panosta on laajasti kiitetty esimerkiksi sen panoksesta komentajan ja esimiehen aseman selventämisestä kansainvälisen oikeuden kannalta. Useat oikeusistuimen päätökset ovat vaikuttaneet nykykäsitykseen sotilaskomentajan vastuusta sotarikossy- symyksissä. Sen päätökset perustuivat ICJ:n perussäännön 28. artiklan periaatteisiin, ja näitä päätöksiä voidaan osiltaan pitää nykyään tapaoikeuden kannalta velvoittavina.¹³²

Jugoslavia-tuomioistuin toimi tiennäyttäjänä lukuisille muille vastaaville hankkeille. Vuonna 1994 päätettiin YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmalla perustaa samalla periaatteella Ruandan kansanmurhaa (joukkotuhontaa) tutkiva Ruanda-tuomioistuin (International Criminal Tribunal for Rwanda, ICTR).¹³³ Sen perustaminen pohjasi Ruandan hallituksen pyyntöön. Tarkoituksena oli asettaa tuomiolle Ruandan joukkotuhontaan osallistuneita henkilöitä. Tuomioistuin avattiin vuonna 1995, ja sen valitustuomioistuin on edelleen toiminnassa. Tuomioistuimen peruskirjan mukaan sillä ja muilla kyseisen peruskirjan hyväksyneiden valtioiden tuomioistuimilla on oikeus tuomita Ruandan joukkotuhontaan syyllistyneitä.¹³⁴ Tuomioistuimen toimivalta ei rajoitu pelkästään Ruandan alueella tehtyihin rikoksiin, sillä ICTR:lla on oikeus syyttää Ruandan kansalaisia (joukkotuhonnan aikana 1994–1995) myös naapurimaissa tehdyistä joukkotuhontaan liittyvistä rikoksista.¹³⁵ ICTR on ensimmäinen kansainvälinen tribunaali, joka on tuominnut ihmisiä joukkotuhonnasta. Sen päätösten ansiota on myös se, että nykyään raiskaukset luetaan kansainvälisessä oikeudessa osaksi joukkotuhontaa.¹³⁶

¹²⁹ YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 827/1993, kohta 2. ja Jugoslavia-tuomioistuimen perussääntö vuodelta 1993, kohta II, 1. artikla. Tuomioistuin perustettiin YK:n peruskirjan VII luvun perusteella. Ks. SopS 1/1956. Ks. myös Jones, John R.W.D ja Powles Steven: *International Criminal Practice*, s. 2–6.

¹³⁰ Jones ja Powles (2003), s. 2. ICTY:n internetsivulla on tuomioistuimen historiikki. Ks. ICTY: <http://www.icty.org/sections/AbouttheICTY>

¹³¹ ICTY:ssa on tällä hetkellä meneillään useita oikeudenkäyntejä, joista tunnetuimmat ovat Ratko Mladićin ja Radovan Karadžićin oikeudenkäynnit. Ks. ICTY: *The Cases*, <http://www.icty.org/action/cases/4>.

¹³² van Sliedregt, Elies: *Command Responsibility at the ICTY – Three Generations of Case Law and Still Ambiguity*, s. 27–28.

¹³³ YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 955/1994 (Ruanda-tuomioistuimen perustaminen). Ks. myös *United Nations International Criminal Tribunal for Rwanda*.

¹³⁴ Ruanda-tuomioistuimen perussääntö 1.1.2007, artikla 8, kohta 1. Perussääntö on uusittu vuonna 2010.

¹³⁵ YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 955/1994, kohta 1.

¹³⁶ ICTR: *The ICTR in Brief*.

Suomalaisittain on mielenkiintoista, että ruandalainen François Bazaramba tuomittiin Suomessa elinkautiseen vankeuteen joukkotuhonnasta. Kyseessä on ensimmäinen Suomessa ja Pohjoismaissa koskaan annettu vastaava tuomio.¹³⁷

Jugoslavian ja Ruandan tuomioistuimia pidetään ad hoc -tuomioistuinten pioneereina. Niiden perustamista ja toimintaa pidetään merkittävänä kansainvälisen oikeuden historiassa.¹³⁸ Niiden voidaan katsoa toimineen kohtuullisen hyvin ja täyttäneen tehtävänsä. Tuomioistuinten toimintaa on kuitenkin rajoittanut se, että ne voivat toimia vain tietyn ajan ja käsitellä vain tiettyä alueellista selkkausta. Kansainvälisessä yhteisössä on katsottu, että tällaisia tuomioistuimia ja kansallisia tuomioistuimia täydentämään tarvittaisiin pysyvä tuomioistuin, jolla olisi tuomiovalta kansainvälistä humanitääristä oikeutta vastaan tehtyihin rikoksiin, tapahtuivatpa ne missä päin maailmaa tahansa. Jugoslavian ja Ruandan tuomioistuimista saadut kokemukset saivat kansainvälisen yhteisön aktivoitumaan maailmanlaajuisen toimivallan omaavan rikostuomioistuimen perustamiseksi.¹³⁹ Vuonna 1998 kutsuttiin koolle valtioiden välinen kansainvälinen konferenssi käsittelemään kansainvälisen rikostuomioistuimen perustamista.¹⁴⁰ Konferenssin lopputuloksena syntyi Rooman perussääntö. Tuomioistuimen 120 nykyistä jäsenvaltiota päättivät, että perustetaan Kansainvälinen rikostuomioistuin, ICC. Sen tehtävänä on täydentää kansallista toimivaltaa käyttämällä toimivaltaansa henkilöihin, jotka ovat syyllistyneet Rooman perussäännössä määriteltyihin vakavimpiin kansainvälisiin rikoksiin.¹⁴¹

ICC:n perustamista voidaan pitää erityisen merkittävänä, sillä sen katsotaan päättäneen kansainvälisessä oikeudessa niin sanotun rankaisemattomuuden aikakauden.¹⁴² Tuomioistuimen Rooman perussäännön on tällä hetkellä ratifioinut 122 maata.¹⁴³ ICC voi käsitellä sellaisia ri-

¹³⁷ Ks. Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tiedote päivämäärällä 11.6.2010. Lainaus: ”Porvoon käräjäoikeus (nyk. Itä-Uudenmaan käräjäoikeus) on ollut velvollinen käsittelemään Bazarambaa vastaan nostetun syytteen, koska Suomi ei suostunut luovuttamaan Porvoossa asunutta Bazarambaa Ruandaan oikeudenkäyntiä varten. Syyte on nostettu ja asia tutkittu käräjäoikeudessa Suomen rikoslaisissa säädetyn universaalien toimivallan nojalla.” Ks. myös Yle: *Ruandalaispastorille elinkautinen joukkotuhonnasta*.

¹³⁸ Jalloh (2014), s. 1–3.

¹³⁹ Jones ja Powles (2003), s. 3.

¹⁴⁰ Konferenssi järjestettiin Roomassa 15.6.–17.7.1998. Siihen osallistui 160 valtiota sekä tarkkailijoita Palestiinan vapautusjärjestöstä (PLO), kuusitoista kansainvälistä järjestöä sekä useita kansalaisjärjestöjä ja muita osapuolia. Ks. UN: *United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court, 1998*.

¹⁴¹ SopS 56/2002, 1. artikla. Ks. myös ICC: *About The Court*.

¹⁴² Rosèn ja Parkkari (2004), s. 336.

¹⁴³ ICC: *The States Parties to the Rome Statute*. Viimeisimpänä Rooman perussäännön ratifioi Palestiina. Palestiinan valtiollinen status on epäselvä, joten sitä ei lueta tässä raportissa varsinaiseksi jäsenmaaksi. Ks. ICC: *The State of Palestine accedes to the Rome Statute* ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen asiakirja 2015/IOR/3496/HvH, *Vahvistuskirje Palestiinan presidentille 7.1.2015*.

koksia, jotka on tehty Rooman perussäännön voimaantulon jälkeen.¹⁴⁴ ICC:n toimivalta perustuu siihen, että jäsenvaltiot hyväksyvät tuomioistuimen toimivallan sen viidennen artiklan määrittämien rikosten suhteen. Erityistapauksessa myös sopimuksen ulkopuolinen maa voi hyväksyä tuomioistuimen toimivallan ICC:lle erikseen toimitetulla selvityksellä.¹⁴⁵

Tuomioistuimeen voidaan saattaa käsittelyyn tapauksia joko sopimusvaltioiden tai YK:n turvaneuvoston aloitteista. Tapauksia voidaan ottaa käsittelyyn myös ICC:n syyttäjän aloitteesta, esimerkiksi syyttäjän saadessa tietoonsa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvia rikoksia koskevia tietoja.¹⁴⁶ ICC:n olemassaolo täydentää kansainvälistä oikeusjärjestelmää, sillä valtioilla itsellään on velvollisuus huolehtia sotarikosten tutkinnasta ja oikeustoimista. Rooman perussäännössä kuvataan tarkasti ne ehdot ja olosuhteet, joiden tulee täyttyä ennen kuin tuomioistuin ottaa tapauksia käsittelyyn.¹⁴⁷

Tuomioistuimen määrätessä tuomioita suoritetaan vankeusrangaistukset sellaisissa valtioissa, jotka ovat halukkaita ottamaan vastaan tuomittuja henkilöitä. Esimerkiksi Suomi kuuluu tällaisiin valtioihin, ja Suomella on ICC:n kanssa sopimus sen tuomioiden täytäntöönpanosta.¹⁴⁸

Tuomioistuin on toiminut aktiivisesti sen koko olemassa olonsa ajan, ja sen viimeisimmän YK:n yleiskokoukselle toimitetun raportin mukaan sillä oli vuonna 2013 käsittelyssä 21 eri vaiheissa olevaa oikeustapausta, jotka liittyvät kahdeksaan alueelliseen kriisiin. Lisäksi tuomioistuin toteutti alustavia tutkimuksia yhdessätoista tapauksessa.¹⁴⁹ Kansainvälisen rikostuomioistuimen yksi merkittävä vahvuus on se, että sen perussäännössä mainitut rikostunnusmerkistö ja mandaatti mahdollistavat hyvin myös kansainvälistä luonnetta vailla olevien selkkausten tutkinnan ja syytteiden nostamisen, mikä vaikeuttaa entisestään esimerkiksi sisällissodissa rikoksia tehneiden mahdollisuuksia vältellä vastuuta teoistaan.

¹⁴⁴ SopS 56/2002, 11. artikla, *Ajallinen toimivalta*.

¹⁴⁵ SopS 56/2002, 12. artikla, *Toimivallan edellytykset* ja 5. artikla, *Tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvat rikokset* (joukkotuhonta, rikokset ihmisyyttä vastaan, sotarikokset, hyökkäysrikokset).

¹⁴⁶ SopS 56/2002, 13 artikla, *Toimivallan käyttäminen* ja 14 artikla, *Sopimusvaltion esittämä tutkintapyyntö* sekä 15 artikla, *Syyttäjä*.

¹⁴⁷ SopS 56/2002, 17 artikla, *Tapauksen käsiteltäväksi ottaminen*. Käytännössä tuomioistuimeen otetaan käsiteltäväksi sellaisia tapauksia, joiden osalta tutkintaa ei ole aloitettu tai syytettä nostettu jossain valtiossa tai jotka ovat riittävän vakavia ja joita kansallisilla tuomioistuimilla ei ole halua tai kykyä käsitellä.

¹⁴⁸ SopS 56/2002, 103. artikla. Ks. myös ICC:n kanssa tuomioiden täytäntöönpanosta tehty sopimus: SopS 38/2011.

¹⁴⁹ *Report of the International Criminal Court on its activities in 2013/14*, s. 2. Meneillään olevat oikeustoimet liittyvät Keski-Afrikan tasavaltaan, Norsunluurannikkoon, Kongon demokraattiseen tasavaltaan, Sudaniin (Darfur), Keniaan, Libyaan, Maliin ja Ugandaan. Alustavia selvityksiä tehdään tällä hetkellä kymmenen tapauksen osalta. Pidätysmääräyksiä annettiin tarkastelujaksolla 30. Näihin kuuluivat esimerkiksi Sudanin presidentin Omar Hassan Ahmad al-Bashirin ja Muammar Gaddafin pojan, Saif Al-Islam Gaddafin pidätysmääräykset.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja jo edellä mainittujen erityistuomioistuinten lisäksi on YK:n myötävaikutuksella perustettu myös muita erityistuomioistuimia selvittämään erilaisia alueellisia selkkauksia ja tapahtumia. Tällaisista voidaan mainita esimerkkeinä Kambodžan,¹⁵⁰ Libanonin¹⁵¹ ja Sierra Leonen erityistuomioistuimet.

Nämä tuomioistuimet voidaan jakaa tuomioistuintyypeittäin seuraavasti:¹⁵²

4. Kansalliset tuomioistuimet, jotka ensisijaisesti käsittelevät sotarikoksia osana normaalia rikosprosessimenettelyä.
5. Kansainväliset tilapäiset tuomioistuimet, joita ovat esimerkiksi Tokion ja Nürnbergin tuomioistuimet, Jugoslavia-tuomioistuin ja Ruanda-tuomioistuin.
6. Pysyvät kansainväliset tuomioistuimet, kuten Kansainvälinen rikostuomioistuin.
7. Sekatyypiset (ad hoc) tuomioistuimet, joita ovat esimerkiksi Sierra Leonen erityistuomioistuin, Sri Lankan erityistuomioistuin ja Kambodža-tuomioistuin.
8. Miehitysalueiden sotarikostuomioistuimet, kuten Dachaun ja Auschwitzin tribunalit.

¹⁵⁰ Kambodžan erityistuomioistuin (*Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia, ECCC*) tutkii punakhmerien hirmuhallinnon rikoksia ja sillä on mandaatti syyttää punakhmerien johtoa ja muita julmuuksiin osallistuneita. Ks. *Sopimus YK:n ja Kambodžan hallituksen välillä ECCC:n perustamisesta*, 2. artikla ja HS: *Kambodžassa viimein tuomioita*.

¹⁵¹ Libanonin erityistuomioistuin (*The Special Tribunal for Lebanon, STL*) on kansainvälisen luonteen omaava tuomioistuin. Sen rahoitus, henkilöstö, vastuut ja omistajuus on jaettu kansainvälisen yhteisön ja Libanonin valtion kesken. Sen mandaattiin kuuluu oikeudenkäyntien järjestäminen ihmisille, joita epäillään vuoden 2005 terrorismista. Iskussa kuoli 22 ihmistä, heidän mukanaan mm. maan entinen pääministeri Rafiq Hariri. Ks. *Libanonin erityistuomioistuimen perussääntö*, 1. artikla.

Charles Taylorin oikeudenkäynti pidettiin osittain STL:n tiloissa Haagissa. STL antoi SCSL:n käyttöön tuomioistuinsalin, jossa Taylorin tapauksen istunnot pidettiin sen jälkeen, kun oikeudenkäynti oli päätetty siirtää Haagiin. Ks. *STL: Courtroom for Special Tribunal for Lebanon to host Taylor Trial*.

¹⁵² Takamaa, Kari: *Sodan oikeussäännöt – henkilökunnan koulutuspaketti 2014*.

Kuva 9: Tutkimuksessa käsiteltäviä kansainvälisiä tuomioistuimia.

5.2 Sierra Leonen erityistuomioistuin

Sierra Leonen erityisen raakana pidetty sisällissota alkoi maaliskuussa 1991 ja jatkui yksitoista vuotta. Sisällissodan tapahtumia leimaavat vakavat ihmisoikeusrikkomukset ja sotarikokset, joihin useat selkkauksen osapuolet osallistuivat. Sodan kuvaan kuuluivat muun muassa lapsisotilaiden käyttö, siviiliasutusten tuhoaminen, raiskaukset ja murhat sekä lukemattomat muut raakuudet, kuten raajojen amputoinnit ja silpominen. Sota oli omiaan aiheuttamaan yhteiskunnalle syvät arvet, erityisesti mikäli sen aikaisia rikoksia ei selvitetäisi ja raakuuksista vastuussa olleita ei saataisi edesvastuuseen teoistaan. Siksi syntyivät aloitteet totuus- ja sovintokomission ja sodanaikaisia raakuuksia käsittelevän erityistuomioistuimen perustamisesta.¹⁵³

¹⁵³ Totuus- ja sovintokomissio TRC (*Truth and Reconciliation Commission*) perustettiin sodan jälkeen selvittämään ja sovittamaan sodan seurauksia. Se aloitti virallisesti toimintansa vuonna 2002. Komission tarkoituksena oli rikkoa väkivallan kehä selvittämällä sodan syyt ja seurauksia. Komissio tahtoi antaa puheenvuoron kaikille sodan osapuolille. Komission jäsenet edustivat laajasti Sierra Leonen yhteiskuntaa, ja sen toimintaa tuki myös kansainvälinen yhteisö. Komission tuottamia raportteja on käytetty tässä tutkimuksessa selvittäessä selkkauksen kulkua ja sen historiallisia taustoja. Ks. *Report of the Sierra Leone, Volume 1, Chapter 1: The Mandate of the TRC*.

Tuomioistuimien saatiin perustettua aloitteen mukaisesti, ja Sierra Leonen erityistuomioistuimien toimi noin kymmenen vuoden ajan vuosina 2002–2013. Se tuomitsi useita henkilöitä sisällissodan aikana tehdyistä rikoksista. Viimeisenä tuomittiin Charles Taylor, jonka jälkeen tuomioistuimen toiminta päättyi alkuperäisessä muodossaan.¹⁵⁴

Tuomioistuimen historia alkoi vuonna 2000, kun Sierra Leonen hallitus pyysi Yhdistyneiltä kansakunnilta apua tuomioistuimen perustamiseksi. Tarkoituksena oli perustaa tuomioistuin, jossa voitaisiin tutkia ja tuomita sisällissodan aikana vakaviin rikoksiin syyllistyneitä henkilöitä.¹⁵⁵ YK:n turvallisuusneuvosto suhtautui pyyntöön myönteisesti ja valtuutti pääsihteerin aloittamaan neuvottelut Sierra Leonen hallituksen kanssa.¹⁵⁶ Neuvotteluiden päätteeksi päätettiin perustaa Sierra Leonen ja YK:n välisellä sopimuksella maailman ensimmäinen kansainvälinen hybridituomioistuin.¹⁵⁷ Se oli ensimmäinen kansainvälinen tuomioistuin, jossa yhdistettiin YK:n mandaatilla sisällissodan uhrina olleen maan omat ja kansainväliset tuomarit tuomitsemaan sekä kansainvälistä oikeutta että Sierra Leonen kansallisia lakeja vastaan rikkoneita henkilöitä.

Sierra Leonen tuomioistuimeen liittyy mielenkiintoisia piirteitä, jotka ovat poikkeuksellisia useisiin muihin vastaaviin instansseihin nähden. Se oli ensimmäinen kansainvälinen tuomioistuin, jonka rahoitus perustui lahjoituksiin ja valtioiden ja järjestöjen vapaaehtoiseen tukeen. Uutta oli myös se, että siitä tuli kaikkien aikojen ensimmäinen kansainvälinen tuomioistuin, joka toimi onnistuneesti siinä maassa, jossa sen tutkimat rikokset olivat tapahtuneet.¹⁵⁸ Tuomioistuinta on myös kiitetty siitä, että sen tuomareina toimivat sierraleonelaiset tuomarit, jolloin sen työskentelyssä saatiin huomioitua paikallinen näkökulma ja maan kansallisen lainsäädännön sekä olosuhteiden tuntemus. Tuomioistuinta pidetään hyvin kustannustehokkaana, sillä sen rahoitusta valvoi kevytrakenteinen komitea, joka koostui lahjoittajavaltioiden edustajista. Näin kyettiin säästämään byrokratiakustannuksista ja mahdollistettiin verrattain alhaiset

¹⁵⁴ *Eleventh and Final Report of the President of the Special Court for Sierra Leone*, s. 4–5. Ks. myös SCSL:n lehdistötiedote, *Government of Sierra Leone Hosts Formal Closing Ceremony for the Special Court*. Tuomioistuimen toimintaa jatkaa nykyään The Residual Special Court of Sierra Leone.

¹⁵⁵ Ks. *The Special Court for Sierra Leone Its History and Jurisprudence*.

¹⁵⁶ Ks. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1315/2000, kohdat 1–3.

¹⁵⁷ Ks. sopimus SCSL:n perustamisesta: *Agreement between the United Nations and the government of Sierra Leone on the establishment of a special court for Sierra Leone*, erityisesti artiklat 13. ja 14, jotka käsittelevät tuomioistuimen henkilöstön immunitettia ja etuoikeuksia. Lopullisesti ne hyväksyttiin Sierra Leonen valtion ja SCSL:n välisessä päämajasopimuksessa. Ks. *Headquarters Agreement*, 3. artikla. Ks. myös Jalloh (2014), s. 9–10.

¹⁵⁸ Taylorin tapaus oli poikkeus, sillä hänen oikeudenkäyntinsä päätettiin pitää Alankomaiden Haagissa. Tämä perustui siihen, että sen pitämisen Länsi-Afrikassa pelättiin aiheuttavan alueella levottomuuksia. Ks. *YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1688 (2006)*.

toimintamenot.¹⁵⁹ SCSL oli ensimmäinen ad hoc -tuomioistuin, joka toteutti tehtävänsä mandaattinsa mukaisesti alusta loppuun ja jonka toiminta lopetettiin hallitusti ja asianmukaisesti sen saatua päätökseen sille käsketyt oikeustoimet. Koska tuomioistuimelle jäi vielä muutamia pienimuotoisempia tehtäviä jäljelle, päätettiin sille perustaa seuraajatuomioistuin.¹⁶⁰

Kuva 10: Sierra Leonen erityistuomioistuin Freetownissa.¹⁶¹

Sierra Leonen erityistuomioistuin on ensimmäinen kansainvälinen sotarikostuomioistuin, jonka perintöä jatkamaan ja jäljelle jääneitä tehtäviä hoitamaan on perustettu toinen tuomioistuin. Nykyään SCSL:n työtä jatkaa *Residual Special Court for Sierra Leone (RSCSL)*.¹⁶² Sen tehtävänä on jatkaa ja saattaa loppuun väliaikaisesti eräitä SCSL:n jäljelle jääneitä tehtäviä. Myös tämä tuomioistuin perustettiin Yhdistyneiden kansakuntien ja Sierra Leonen välisellä sopimuksella. Sen tehtävät on jaettu kahteen kategoriaan, jotka ovat jatkuvien tehtävien ja ad hoc -tehtävien hoito. Ensimmäiseen kategoriaan kuuluvat esimerkiksi tuomioistuimen arkiston hoi-

¹⁵⁹ Cruvellier, Thierry: *From the Taylor Trial to a Lasting Legacy: Putting the Special Court Model to the Test*, s. 1.

¹⁶⁰ RSCSL: *The Residual Special Court for Sierra Leone*.

¹⁶¹ Kuvalähde: Sierra Leone Peace Museum: *Special Court*.

¹⁶² Donlon, Fidelma: *The Transition of Responsibilities from the Special Court to the Residual Special Court for Sierra Leone – Challenges and Lessons Learned for Other International Tribunals*, s. 873–874.

to, todistajien suojele, kansallisen syyttäjänviraston avustaminen ja tuomioiden täytäntöönpanon valvonta. Ad hoc -tehtäviin kuuluvat muun muassa Johnny Paul Koroman¹⁶³ mahdollisen oikeudenkäynnin valmistelu, syytettyjen ja tuomittujen oikeusturvan valvonta uudelleen syyttämisen ehkäisemiseksi ja tarvittaessa oikeusavun antaminen sekä Sierra Leonen kansallisten tuomioistuinten tukeminen esimerkiksi vastaamalla tietopyyntöihin.¹⁶⁴

Erityistuomioistuimen perustaminen oli melko mittava ja byrokraattinen prosessi. Sen saattaminen toimintakykyiseksi ja toimivaltaiseksi edellytti käytännön tila- ja henkilöstöjärjestelyiden lisäksi merkittävää sopimukseen, prosesseihin ja yleisiin menettely- ja todistelusääntöihin liittyvää ponnistusta. Erityistuomioistuimen perustamiseen tähdännyt prosessi eteni sopimusteknisesti siten, että ensin tuomioistuimen perustamisesta sovittiin edellä kuvatulla Sierra Leonen valtion ja Yhdistyneiden kansakuntien sopimuksella. Sopimuksessa määritettiin alustavasti esimerkiksi tuomioistuimen kokoonpanoon, tiloihin, rahoitukseen ja sen perustamiseen liittyvät järjestelyt. Siinä määritettiin myös tuomioistuimen henkilöstölle immuneetti oikeustoimilta ja tietyt diplomaattiseen asemaan verrattavissa olevat etuoikeudet, joita kansainvälinen sotarikostuomioistuin tarvitsee ollakseen toimintakykyinen.¹⁶⁵ Sierra Leonen valtionjohto ratifioi sopimuksen vuoden 2002 huhtikuussa.¹⁶⁶

Sopimuksen perusteella voitiin laatia ja saattaa voimaan erityistuomioistuimen perussääntö, *Statute of the Special Court for Sierra Leone*. Perussääntö on yksityiskohtainen kuvaus tuomioistuimen toimivallasta, tarkoituksesta ja rakenteesta. Siinä määritellään muun muassa rikokset, joiden perusteella se voi syyttää henkilöitä, lait ja oikeussäännöt, joiden perusteella tuomioita voidaan antaa sekä lukuisia muita oikeuden toimintaan liittyviä teknisiä yksityiskohtia.¹⁶⁷

¹⁶³ Johnny Paul Koroma on AFRC -sissijärjestön entinen johtaja ja etsintäkuulutettu Sierra Leonen sodan aikana tehdyistä sotarikoksista. SCSL asetti Koroman syyteeseen vuonna 2003, mutta hän ilmeisesti lähti maanpakoon, eikä häntä ole pidätetty. RSCSL valmistelee oikeudenkäyntiä Koroman mahdollisen kiinnijäämisen varalta. Ks. RSCSL: *Residual Functions: The Obligations of the Residual Special Court, Ad hoc Functions* ja The Haque Justice Portal: *Koroma Johnny Paul*.

¹⁶⁴ SCSL suljettiin Taylorin tapauksen jälkeen vuonna 2013. Sen seuraajaksi perustettiin YK:n ja Sierra Leonen sopimuksella *Residual Special Court for Sierra Leone* (RSCSL). Sen tehtäviin kuuluu hoitaa SCSL:n perintönä tiettyjä tehtäviä. Se toimii väliaikaisena tuomioistuimena Alankomaissa ja sillä on sivupiste Sierra Leonessa. Ks. tuomioistuimen perustamissopimus ja perussääntö: *Agreement between the United Nations and the government of Sierra Leone on the Establishment of a Residual Special Court for Sierra Leone (RSCSL)* ja *The Mandate of the Residual Special Court for Sierra Leone*.

¹⁶⁵ *Agreement between the United Nations and the government of Sierra Leone on the establishment of a special court for Sierra Leone*, 16.1.2002.

¹⁶⁶ *Special Court Agreement, 2002 (Ratification) Act*. Sopimuksen artikloihin 3, 12 ja 15 tehtiin pieniä muutoksia saman vuoden kesällä ja muutettu sopimus ratifioitiin 15.7.2002. Ks. *Special Court Agreement, 2002 (Ratification) (Amendment) Act*.

¹⁶⁷ SCSL:n perussääntö: *Statute of the Special Court for Sierra Leone*.

Tuomioistuimen säännöt oikeudellisen prosessin menettelytavoista ja todistelusta, *Rules of Procedure and Evidence*, tulivat voimaan tammikuussa 2002.¹⁶⁸ Säännöissä määritettiin yksityiskohtaisesti ne oikeudelliset periaatteet ja säännöt, joiden perusteella tuomioistuimessa käytiin oikeutta sekä tuomioistuimen kokoonpano.

Vuoden 2003 lokakuussa saatettiin voimaan Sierra Leonen valtion ja SCSL:n välinen päämajasopimus, jossa vahvistettiin tuomioistuimeen liittyvät juridiset käsitemääritelmät, aiemmissa sopimuksissa sovitut toimintaperiaatteet sekä sen perustamiseen liittyvät käytännön järjestelyt.¹⁶⁹

Oheisessa kuvassa esitetään SCSL:n lopullinen kokoonpano ja sen eri osien tehtävät.

 SIERRA LEONEN ERITYISTUOMIOISTUIMEN TEHTÄVÄT JA KOKOONPANO*		
TOIMIELIN	OSASTO	HUOM.
CHAMBERS / TUOMIOISTUIMET	<ul style="list-style-type: none"> • TUOMIOISTUIN • VALITUSTUOMIOISTUIN 	OIKEUDENKÄYNNIT
THE REGISTRY / KIRJAAMO	<ul style="list-style-type: none"> • KIRJAAJAT • KANSLIAN OIKEUDELLINEN TUKITOIMISTO • HAAGIN ALATOIMISTO JA NEW YORKIN YHTEYSTOIMISTO • HALLINNON TUKI, TALOUS, HANKINTA JA HENKILÖSTÖSEKTORIT • IT-SEKTORI • YLEINEN TUKISEKTORI • TURVALLISUUSOSASTO JA PIDÄTYSKESKUS • DOKUMENTOINTI JA KIRJANPITO-OSASTOT • KIELIYKSIKKÖ • UHRIEN JA TODISTAJIEN TUKISEKTORI • ARKISTOINTIYKSIKKÖ • VIESTINNÄN JA ULKOISTEN SUHTEIDEN OSASTO 	HALLINTO & TUKIPALVELUT
OFFICE OF THE PROSECUTOR / SYYTTÄJÄN TOIMISTO		SYYTTÄMINEN
THE OFFICE OF PRINCIPAL DEFENDER / PUOLUSTUKSEN TOIMISTO		PUOLUSTUS
PRINCIPAL LEGACY PROJECTS / PERINNE JA HISTORIAOSASTO		SCSL: TOIMINNAN DOKUMENTOINTI JA TUNNETUKSI SAATTAMINEN
* Perustuu tuomioistuimen lopulliseen rakenteeseen vuodelta 2013. (Lähde: <i>Eleventh and Final Report of the President of the Special Court for Sierra Leone</i>)		

Kuva 11: Sierra Leonen erityistuomioistuimen kokoonpano ja tehtävät.¹⁷⁰

¹⁶⁸ Ks. Sierra Leonen erityistuomioistuimen prosessimenettely ja todistelussäännöt, *Rules of Procedure and Evidence*. Ohjeistuksen pohjana käytettiin Ruandan erityistuomioistuimen ICTR:n vastaavaa ohjeistusta *mutatis mutandis -periaatteella* eli ohjeistusta muutettiin vain välttämättömin osin. Ks. SCSL:n perussäännön artikla 14. Viimeinen versio tuli voimaan 31.5.2012. Tuomioistuimen olemassaolon aikana sääntöjä on päivitetty neljätoista kertaa.

¹⁶⁹ Sierra Leonen valtion ja SCSL:n välinen päämajasopimus: *Headquarters Agreement*.

¹⁷⁰ Tuomioistuin on poikkeuksellinen verrattuna muihin vastaaviin tuomioistuihin, koska sillä oli puolustukselle oma erillinen toimisto, jonka kuului vaalia epäiltyjen ja syytettyjen etua. Ks. *Second annual Report of the Presi-*

Erityistuomioistuimen perustamiseen liittyvät dokumentit määrittivät sille tarkasti rajatut tehtävät ja toimivallan. SCSL:n perussäännön ensimmäisen artiklan mukaan sillä oli oikeus tutkia, syyttää ja tuomita *niitä henkilöitä, jotka kantoivat suurimman vastuun* Sierra Leonessa vuodesta 1996 alkaen tehdyistä vakavista rikoksista kansainvälistä humanitääristä oikeutta ja Sierra Leonen lakeja vastaan. Tähän lasketaan kuuluvaksi myös sellaiset henkilöt ja johtajat, jotka olivat toiminnallaan vaarantaneet tai haitanneet sisällissodan rauhanprosessin aloittamista ja toimeenpanoa.¹⁷¹ Sen artikloissa 2–5 täsmennetään edelleen, että sen tuomiovaltaan kuuluvat:

- a) Rikokset ihmisyyttä vastaan.¹⁷²
- b) Genèven sopimusten kolmatta artiklaa ja toista lisäpöytäkirjaa vastaan tehdyt rikokset.¹⁷³
- c) Muut vakavat rikokset kansainvälistä humanitääristä oikeutta vastaan.¹⁷⁴
- d) Rikokset Sierra Leonen lakeja vastaan.¹⁷⁵

Jokaisessa artiklassa on pääotsakkeen lisäksi erityistäsmennys siitä, mitkä rikokset katsotaan kuuluvan artiklassa mainitun rikosnimikkeen alle. Esimerkiksi perussäännön toisen artiklan mukaisiksi *rikoksiksi ihmisyyttä vastaan* mainitaan erikseen murhat, joukkotuhonta, orjuuttaminen, karkotukset, perusteeton vankeudessa pitäminen, kidutus, raiskaukset, seksuaalinen orjuuttaminen, pakottaminen prostituutioon tai pakolla raskaaksi saattaminen sekä muut seksuaalisen väkivallan muodot. Näiden lisäksi huomioidaan myös poliittiseen suuntautumiseen, etniseen tai uskonnolliseen alkuperään perustuva vaino ja yleisesti epäinhimillisiksi katsotut teot.

dent of the Special Court for Sierra Leone, s. 19–21. Ks. myös liite 10. Liitteen kuvissa esitetään tuomioistuimen tarkka kokoonpano vuonna 2003.

¹⁷¹ SCSL:n perussäännön 1. artiklassa määritellään sen tarkoitus ja toimivalta seuraavasti: *”The Special Court shall, except as provided in subparagraph (2), have the power to prosecute persons who bear the greatest responsibility for serious violations of international humanitarian law and Sierra Leonean law committed in the territory of Sierra Leone since 30 November 1996, including those leaders who, in committing such crimes, have threatened the establishment of and implementation of the peace process in Sierra Leone.”*

SCSL:lla on siis oikeus käsitellä vain vuoden 1996 jälkeisenä aikana tehtyjä rikoksia.

¹⁷² Sama, 2. artikla.

¹⁷³ Sama, 3. artikla.

(Genèven sopimusten 3. artikla: SopS 8/1955, 3. artikla: Kansainvälistä luonnetta vailla olevat selkkaukset ja SopS 82/1980, II lisäpöytäkirja: Genèven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta.)

¹⁷⁴ Sama, 4. artikla.

¹⁷⁵ Sama, 5. artikla.

Rikollisten saattamisesta oikeuden eteen ja tuomioiden täytäntöönpanosta tehtiin sopimuksia ja yksityiskohtaiset ohjeet. Tarkoituksena oli helpottaa epäiltyjen kiinni saamista ja tuomioiden täytäntöönpanoa. Esimerkkeinä voidaan mainita sopimus yhteistoiminnasta Interpolin kanssa¹⁷⁶ ja suomalaisittain mielenkiintoinen Suomen hallituksen ja SCSL:n välinen sopimus erityistuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanosta. Sopimuksen perusteella Suomi sitoutuu tarvittaessa ottamaan erityistuomioistuimessa tuomittuja henkilöitä suorittamaan tuomionsa Suomessa.¹⁷⁷

Epäiltyjen ja pidätettyjen oikeudet pyrittiin varmistamaan perussäännön ja prosessi- ja todistelumenettelyohjeistuksen lisäksi laatimalla tuomioistuimen ohjeet pidätettyjen hallinnasta ja kohtelusta. Tämä oli erityisen perusteltua, koska tuomioistuimen osaksi perustettiin pidätyskeskus (Detention Unit), jossa oikeudenkäynnin ajaksi pidätettyjä syytettyjä säilytettiin. SCSL:n pidätyskeskus toimi tuomioistuimen yhteydessä Sierra Leonessa, ja se lakkautettiin ja luovutettiin maan omalle oikeuslaitokselle, kun erityistuomioistuinkin lakkautettiin.¹⁷⁸

Oikeudenkäynnit SCLS:ssa alkoivat vuonna 2003, jolloin syyttäjä aloitti tuomioistuimen varsinaisen toiminnan esittämällä syytteet kolmelletoista sisällissodan raakuuksista epäillylle henkilölle. Syytettyihin kuuluivat mm. Liberian entinen presidentti Charles Taylor ja keskeisten sotaa käyneiden järjestöjen RUF:n, AFRC:n CDF:n johtajat.¹⁷⁹ Näistä johtohenkilöistä vain kymmenen saatiin oikeuteen, koska kaksi heistä kuoli ennen oikeudenkäynnin alkua ja yhtä ei ole saatu kiinni. Kaikki yhdeksän syytettyä, joiden oikeudenkäynnit saatiin päätettyä, saivat 15–55 vuoden tuomiot. Tuomioistuimessa käytiin myös useita muita oikeudenkäyntejä,

¹⁷⁶ *Co-Operation Agreement Between the International criminal Police Organization Interpol and The Special Court for Sierra Leone*. Interpol antaa operatiivista tukea useille kansainvälisen oikeuden instituutioille. Tukea ovat saaneet SCSL:n lisäksi muissa ICTR, ICTY, ICC ja STL sekä useat kansalliset sotarikoksia käsittelevät tuomioistuimet. Sotarikostutkintoihin liittyen on Interpol antanut jäsenmailleen jo noin 1100 pidätysmääräystä (Red Notice) ja määrä kasvaa joka vuosi. Ks. *INTERPOL: Operational support*.

¹⁷⁷ *Suomen hallituksen ja SCSL:n välinen sopimus erityistuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanosta*, SopS 80/2009. Sopimuksella säännellään asioita, jotka liittyvät kaikkiin täytäntöönpanovaltiolle esitettyihin pyyntöihin panna täytäntöön erityistuomioistuimen antamia tuomioita tai johtuvat näistä pyynnöistä. SopS 80/2009, 1. artikla.

¹⁷⁸ Sierra Leonen erityistuomioistuimen ohjeet pidätettyjen hallinnasta ja kohtelusta, *Rules of Detention*. Ohjeen tarkoituksena on varmistaa pidätettyjen ihmisoikeuksien mukainen kohtelu ja samalla määrittää tuomioistuimen pidätyskeskuksen toiminnan peruseriaatteet. Pidätyskeskus toimi vuosina 2003–2009 Sierra Leonen Freetownissa. Ks. *Detention unit*, <http://www.rscsl.org/detention.html>.

Pidätyskeskus ei ollut vankila, vaan siellä pidettiin henkilöitä vain oikeudenkäynnin ajan. Pääosa tuomituista siirrettiin kärsimään tuomiotaan Ruandaan. Charles Taylor kärsii tuomiotaan Isossa-Britanniassa, mutta on anonut siirtoa Ruandaan perhesyihin vedoten. Ruandassa olevat tuomitut taas ovat esittäneet toiveita siirrosta eurooppalaisten sopimusmaiden (Suomi, Ruotsi, Iso-Britannia) vankiloihin huonoihin vankilaoloihin vedoten. Ks. *Prisoners of the Special Court for Sierra Leone Allege Mistreatment in Rwanda Prison ja Ex-Liberia President Charles Taylor in bid to leave UK prison*.

jotka liittyivät todistajien uhkailuun ja muihin väärinkäytöksiin. Viimeinen varsinainen oikeudenkäynti päättyi vuonna 2013. Kyseessä oli erityistuomioistuimen ehkä tunnetuin oikeudenkäynti eli tässä tutkimuksessa käsiteltävä Charles Taylorin tapaus, jota käsitellään tarkemmin tuonnempana.¹⁸⁰

Sierra Leonen tuomioistuimen toimintaa voidaan pitää onnistuneena ja merkittävänä. Se on kiistatta onnistunut selvittämään Sierra Leonen verisessä sisällissodassa tehtyjä raskaimpia rikoksia ja on osaltaan vaikuttanut positiivisesti alueen eheytymiseen ja toipumiseen sodasta. Tähän tulokseen on tultu muun muassa No Peace Without Justice -järjestön vuonna 2012 tekemästä puolueettomassa raportissa.¹⁸¹ Euroopan unionin taloudellisella tuella tehdyssä raportissa arvioidaan tuomioistuimen työtä ja vaikutuksia. Raportin mukaan SCSL on yleisesti ottaen onnistunut edistämään oikeutta ja rauhaa saattamalla sisällissodan rikolliset vastuuseen rikoksistaan. Mikä tärkeintä, kriisin suurimmat kärsijät eli pääosa Sierra Leonen kansasta on raportin mukaan kokenut saaneensa oikeutta kokemistaan vääryyksistä.¹⁸²

5.3 Yhteenveto

Lopuksi voidaan yhteenvetona todeta joitakin seikkoja kansainvälisten sotarikoksia käsittelevien tuomioistuinten roolista. Genèven sopimukset edellyttävät sopimusosapuolilta sitoutumista niiden määritelmiin, jotta sotarikoksiin syylistyneet saadaan vastuuseen teoistaan. Sopimukset edellyttävät, että kaikkien osapuolten tulee ryhtyä tarpeellisiin lainsäädäntötoimiin, jotta kansainvälistä humanitääristä oikeutta rikkoneet saataisiin tuomittua. Valtioiden on ensisijaisesti vastattava omalta osaltaan sotarikosten tutkimisesta ja järjestettävä oikeudenkäynnit sopimusten edellyttämällä tavalla.

¹⁷⁹ Revolutionary United Front (RUF), the Armed Forces Revolutionary Council (AFRC) ja Civil Defence Forces (CDF) olivat Sierra Leonen sotaan osaa ottaneita taistelujärjestöjä, joiden jäseniä ja johtoa syytettiin sotarikoksista. Liitteessä 7 on lista syytetyistä.

¹⁸⁰ RUF:n johtoon kuuluneet Foday Sankoh ja Sam Bockarie kuolivat ennen oikeudenkäynnin alkua, ja CDF:n Samuel Hinga kuoli oikeudenkäynnin aikana. AFRC:n johtaja Johnny Paul Koroma pakeni oikeudenkäyntiä. Häntä ei ole saatu kiinni eikä ole varmaa, onko hän elossa. Ks. *The Special Court for Sierra Leone Its History and Jurisprudence*.

¹⁸¹ No Peace Without Justice: *Impact and Legacy Survey for the Special Court for Sierra Leone*. No Peace Without Justice on taloudellista etua tavoittelematon järjestö, jonka toiminnan tarkoituksena on edistää ja tukea ihmisoikeuksia, demokratiaa, oikeudenmukaisuutta ja kansainvälistä oikeutta. Ks. <http://www.npwj.org>.

¹⁸² *Impact and Legacy Survey for the Special Court for Sierra Leone*, s. 1–3.

Koska kaikilla valtioilla ei aina ole halua tai kykyä järjestää sotarikosoikeudenkäyntejä, on perustettu Kansainvälinen rikostuomioistuin ja erilaisia pienempiä ajallisesti ja paikallisesti vaikuttavia tuomioistuimia täydentämään kansallisten tuomioistuinten toimivaltaa. Tässä mainittuja tuomioistuimia (pl. Haagin kansainvälinen tuomioistuin) yhdistää se, että niillä on mandaatti syyttää yksilöitä niiden perussäännöissä täsmennetyistä rikoksista. Ne ovat osoittautuneet hyödyllisiksi kansainvälisen oikeuden työkaluiksi, ja niiden toiminnan vaikuttavuudesta todistavat annetut tuomiot sotarikoksista, joukkotuhonnasta ja rikoksista ihmisyyttä vastaan.¹⁸³ Tuomioilla voidaan arvioida olevan ennaltaehkäisevää pelotearvoa ja toisaalta eheytävää vaikutusta aseellisten selkkausten jälkipuinneissa.

Tällaisilla tuomioistuimilla on myös heikkoutensa, koska kansainvälisen yhteisön toiminta perustuu yksinomaan yhteiseen sitoutumiseen ja joukkovoimaan. Mikäli valtiot eivät halua osallistua kansainvälisten instanssien perustamiseen ja ylläpitoon, voi kansainvälisten tuomioistuinten toiminta vaikeutua. Esimerkiksi Kansainvälisen rikostuomioistuimen toimintaa ei ainakaan auta se, että Yhdysvallat ei ole vielä ratifioinut Rooman perussääntöä. Yhdysvallat näkee ongelmallisena sen, että ICC voi syyttää myös sen kansalaisia. Maa kuitenkin tekee yhteistyötä Kansainvälisen rikostuomioistuimen kanssa ja Presidentti Barack Obaman aikakaudella on ajoittain tapahtunut lievää lähentymistä Yhdysvaltojen hallinnon ja ICC:n välillä. Tällä hetkellä ei kuitenkaan näytä siltä, että Yhdysvallat liittyisi kansainväliseen rikostuomioistuimeen lähiaikoina.¹⁸⁴ Asiasta käydään Yhdysvalloissa vilkasta keskustelua, mutta vielä ei voi arvioida, tuleeko se koskaan liittymään Kansainvälisen rikostuomioistuimen jäseneksi. Palestiinalaishallinnon liittymisellä ICC:en saattaa olla merkitystä Yhdysvaltojen kannalta, sillä sen liittolainen Israel vastustaa jyrkästi palestiinalaisten mukana oloa. Yhdysvallat on toistaiseksi vastustanut palestiinalaisten jäsenyyttä, koska se ei pidä sitä suvereenina valtiona.¹⁸⁵

Tällä hetkellä näyttää siltä, että valtaosa maailman maista haluaa sitoutua myös kansainvälisten oikeudellisten instanssien ylläpitoon. Mielestäni on perusteltua väittää, että mahdollisimman toimiva oikeudellinen koneisto turvaamassa kansainvälisen humanitäärisen oikeuden periaatteita auttaa yleisesti ottaen ja pitkällä tähtäimellä vähentämään kärsimystä maailmassa. Rikollisten on yhä hankalampi paeta vastuutaan.

¹⁸³ Esimerkiksi ICTY, ICTR ja SCSL ovat antaneet yhteensä 121 tuomiota vuoteen 2014 mennessä. Ks. Hola, Barbora ja vanWijk, Joris: *Life after Conviction at International Criminal Tribunals – An Empirical Overview*, s.113.

¹⁸⁴ Ks. *AMICC Strategy Statement* ja New York Times: *U.S. Grows More Helpful to International Criminal Court, a Body It First Scorned*.

¹⁸⁵ *ICC: The State of Palestine accedes to the Rome Statute*. Ks. myös BBC: *Will ICC membership help or hinder the Palestinians' cause?*

Valitettavasti tämän hetken humanitääriin tilanne kriisialueilla ja käytetyt sodankäynnin menetelmät useilla konfliktialueilla eivät vaikuta erityisen rohkaiseviltä. Järjestelmällä ei selvästi ole ollut vielääkään riittävää ennaltaehkäisevää pelotearvoa, koska maailman tietoon on jälleen kantautunut kertomuksia mitä hirvittävimmistä ihmisoikeusloukkauksista ja sotarikoksista esimerkiksi Syyrian sisällissodassa.¹⁸⁶

Toisaalta nykyisten instanssien olemassaolo ja esimerkiksi Sierra Leonen erityistuomioistuimesta ja muista onnistuneesti toimineista sotarikostuomioistuimista saadut kokemukset antavat aihetta toiveikkouteen. Kansainvälinen yhteisö on saanut ennakkotapauksia ja esimerkkejä siitä, että oikeus voi toteutua myös vaikeissa sotarikostapauksissa riippumatta rikollisten arvosta tai asemasta. Voidaan pitää hyvin mahdollisena, että myös nyt meneillään olevien selkkausten osalta sotarikolliset voidaan saada vastuuseen teoistaan.

¹⁸⁶ YK:n alainen *The Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic* perustettiin YK:n ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmalla tutkimaan Syyrian sotarikoksia 22.8.2011. Selvityskomissio on esittänyt, että sen tutkimukset ja epäiltyjen listat julkistetaan ja Syyrian sodassa rikoksiin syyllistyneet saatetaan vastuuseen teoistaan. Komissio on toistuvasti vaatinut, että rikolliset tuotaisiin ICC:n eteen tuomiolle tai että Syyrian sisällissotaa varten perustettaisiin oma erillinen tribunaalinsa. Ks. *Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusneuvoston päätöslauselma S-17/1*, s.105.

Ks. myös *The Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic*, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria> ja HS: *Sotarikosepäilyt ehkä julki*.

Steven J Rosen artikkelissa *Prosecutor v. Taylor: The implications for Bashar Al-Assad* pohditaan Syyrian presidentin Bashar Al-Assadin ja Taylorin vastuuaseman yhtymäkohtia. Rosen mukaan Syyrian presidenttiä voitaisiin tulevaisuudessa syyttää sotarikoksista samoin perustein kuin Charles Tayloria. Hänen mukaansa todisteet ovat Al-Assadin tapauksessa jopa vahvempia. Ks. Rose (2014), s. 101–105.

6 VALTIONPÄÄMIEHEN JA KOMENTAJAN VASTUUSTA SOTARIKOKSIIN

Luvussa tuodaan esiin tämän tutkimuksen kannalta relevantteja valtionpäämiehen ja esimiehen vastuuseen liittyviä kansainvälisen oikeuden yleisperiaatteita. Niitä tarkastellaan oikeuslähteiden sekä muutaman historiallisen esimerkin valossa. Tarkoituksena on kuvailla sellaisia kansainvälisen oikeuden periaatteita ja historiallisia tekijöitä, joilla on ollut vaikutusta Charles Taylorin oikeudenkäyntiin ja tuomioon.

6.1 Historiallinen kehitys

Käsitys valtionpäämiehen ja sotilaskomentajan vastuusta sotarikoksista on historian saatossa vaihdellut ja kehittynyt. Sotarikoksista epäiltyjä vastaan on käyty oikeutta ainakin antiikin ajoista lähtien. Varhaisessa historiassa oikeudenkäynnit pidettiin joko kansallisissa oikeuslaitoksissa tai erilaisissa kenttätuomioistuimissa, yleensä selkkauksen voittajan toimesta. Ensimmäinen tunnettu kansainväliseen oikeuteen viittaava tapaus, jossa on syytetty esimiesasemassa ollutta henkilöä myös hänen alaiensa tekemistä rikoksista, oli Peter von Hagenbachin tapaus vuonna 1474. Kansainvälinen tribunaali tuomitsi Breisachin kaupungin kuvernöörin Hagenbachin kuolemaan hänen ja hänen *alaitensa* tekemistä julmuuksista ja laittomuuksista.¹⁸⁷

Tämän varhaisen esimerkin jälkeen on historiasta löydettävissä joitakin vastaavia yritelmiä, mutta varsinaisia kansainvälisen yhteisön organisoimia saati onnistuneita yrityksiä ei saatu aikaan ennen ensimmäisen maailmansodan päättymistä. Sodan päätyttyä ympärysvallat yrittivät haastaa Saksan entisen keisarin Wilhelm II:n oikeuteen. Tätä varten olisi perustettu kansainvälinen erityistuomioistuin, johon Saksan hallitus olisi ollut velvollinen luovuttamaan keisarin.

¹⁸⁷ Peter von Hagenbach oli ritari ja sotapäällikkö, jonka Burgundin herttua Kaarle Rohkea asetti valloitetun Breisachin kaupungin kuvernööriksi. Hän johti läänitystään brutaalisti ja syyllistyi alaisineen muun muassa murhiin, raiskauksiin ja laittomaan verotukseen. Hän käski alaitensa palkkasoturien tappaa majoitustalojensa miehet ja ottaa talojen lapset ja naiset sotilaiden hyödyksi ja armoille. Kansainvälinen liittokunta, johon kuuluivat Itävalta, Ranska, Bern ja muita pienempiä ritarikuntia, valtasivat Breisachin vuonna 1474. Liittokunta asetti Hagenbachin Itävallan arkkiherttuan käskystä muodostamansa ad hoc -sotarikostuomioistuimen tuomittavaksi. Hän vetosi siihen, että hän oli vain toteuttanut Kaarle Rohkean käskyjä, eikä itse ollut tehnyt rikoksia, vaan hänen alaisensa olivat tehneet ne. Oikeus kuitenkin päätti, että hän oli vastuussa myös alaitensa teoista, eikä se että hän totteli saamiensa käskyjä vapauttanut häntä vastuusta. Hagenbach tuomittiin kuolemaan mestaamalla. Ks. Greppi (1999) ja Schabas (2007), s. 1–2.

Hanke ei kuitenkaan toteutunut, koska puolueeton Alankomaat ei luovuttanut maahan paennutta monarkkia liittoutuneille.¹⁸⁸

Vasta toisen maailmansodan jälkeen kansainvälinen yhteisö onnistui saamaan yhteisymmärryksen siitä, että sotarikoksiin syyllistyneet valtionjohtajat ja ylin sotilaallinen johto tulisi asettaa oikeudelliseen vastuuseen. Tämän kehityksen seurauksena syntyivät Tokion ja Nürnbergin tribunaalit, joissa tuomittiin akselivaltojen sotarikoksiin syyllistyneitä henkilöitä. Niissäkään ei vielä onnistuttu tuomitsemaan merkittävimpiä sotarikoksista epäiltyjä valtionpäämiehiä Hitlerin menehtymisen ja Japanin keisari Hirohiton erityisaseman takia.¹⁸⁹

Toisen maailmansodan jälkeisten sotarikosoikeudenkäyntien jälkeen merkittävimmät yritykset valtionpäämiesten saamiseksi rikosoikeudelliseen vastuuseen tekemistään rikoksista ihmisyyttä vastaan olivat Augusto Pinochetin ja Slobodan Miloševićin tapaukset sekä vielä tällä hetkellä meneillään oleva Efrain Rios Monttin oikeudenkäynti. Pinochetin ja Miloševićin osalta oikeustoimet keskeytyivät, mutta niiden voidaan väittää vaikuttaneen siihen käsitykseen, että edes valtionpäämiehet eivät omaa oikeudellista immuniteettia rikoksissa ihmisyyttä vastaan. Efrain Rios Monttin osalta oikeustoimet ovat vielä kesken.¹⁹⁰

Chilen entinen valtionpäämies Pinochet pidätettiin Isossa-Britanniassa vuonna 1998 Espanjan viranomaisten antamien pidätysmääräysten perusteella. Espanja vaati hänen luovuttamistaan universaalien tuomiovallan perusteella syyttääkseen häntä hänen hallintoaikanaan tehdyistä rikoksista ihmisyyttä vastaan, kuten kidutuksesta. Vaatimus käynnisti useita vuosia kestäneen monimutkaisen oikeusproessin. Pinochet avustajineen vetosi asemaansa valtionpäämiehenä vastustaen pidätystä ja luovutusta Espanjaan. Hänen puolustuksensa väitti, että häntä ei voi syyttää kidutuksesta ulkomaisessa tuomioistuimessa, koska YK:n kidutuksen vastainen yleis-

¹⁸⁸ *Versaillesin vuoden 1919 sopimus*. Ote 227. artiklasta: ”*The Allied and Associated Powers publicly arraign William II of Hohenzollern, formerly German Emperor, for a supreme offence against international morality and the sanctity of treaties. A special tribunal will be constituted to try the accused, thereby assuring him the guarantees essential to the right of defence. It will be composed of five judges, one appointed by each of the following Powers: namely, the United States of America, Great Britain, France, Italy and Japan.*”

Ks. myös Greppi (1999).

¹⁸⁹ Japanin keisaria ei koskaan haastettu sotarikoksista oikeuteen. Tutkijat ovat pohtineet sen syitä, mutta täyttää yhteisymmärrystä ei ole saavutettu. Yksi näkemys puoltaa sitä, että syyt liittyisivät politiikkaan ja Japanin ja Yhdysvaltojen valtiosuhteiden varmistamiseen. Esim. professori Herbert P. Bix on väittänyt, että Hirohiton syyttämättä jättäminen johtui Yhdysvaltojen presidentin Harry S. Trumanin ja kenraali Douglas MacArthurin halusta säilyttää Japanin kuninkaallinen instituutio poliittisista syistä, vastustaakseen kommunismin leviämistä Aasiassa. Ks. *The Emperor, Modern Japan and the U.S.-Japan Relationship: an Interview with Herbert Bix*. Tekstissä mainittuja tribunaaleja on myös arvosteltu ”voittajan oikeudesta”. Yhdysvallat tosin tuomitsi myös omia sotilaitaan II MS:n aikaisista rikoksista. Solis (2010), s. 385–386.

¹⁹⁰ Roht-Arriaza, Naomi: *Genocide and War Crimes in National Courts: the Conviction of Rios Montt in Guatemala and its Aftermath*.

sopimus ei ollut voimassa rikosten tekoaikana. Pinochetin ensimmäinen pidätysmääräys kumottiinkin nopeasti valtionpäämiehen immuniteetin perusteella. Espanja lähetti kuitenkin toisen seikkaperäisemmän luovutuspyynnön Isolle-Britannialle. Yhdistyneen kuningaskunnan parlamentin ylähuone päätti, että valtionpäämiehen status ei anna syytesuojaa. Pinochetia ei kuitenkaan koskaan luovutettu, sillä hänen terveydentilansa ei katsottu mahdollistavan luovutusta ja oikeudenkäyntiä.¹⁹¹ Pinochetin tapaus oli silti merkittävä. Sen suurin anti kansainväliselle oikeudelle oli se, että nyt oli oikeudessa virallisesti tutkittu valtionpäämiehen immuniteetti syytteille rikoksista ihmisyyttä vastaan ja todettu, että tällaisten rikosten ollessa kyseessä valtionpäämies ei voi saada syytesuojaa. Merkittävää oli myös se, että prosessi vahvisti universaaliusperiaatetta, jonka mukaan rikoksista ihmisyyttä vastaan voi joutua syytteeseen missä vain – myös ulkomaalaisissa tuomioistuimissa.¹⁹²

Slobodan Miloševićin tapaus oli toinen merkittävä yritys saada valtionpäämies vastaamaan syytteisiin rikoksista ihmisyyttä vastaan. Häntä syytettiin Jugoslavia-tuomioistuimessa kolmessa eri syytekokonaisuudessa rikoksista Kosovon, Kroatian sekä Bosnian ja Hertsegovinan selkkauksissa. Syytteissä hänen epäiltiin syyllistyneen mm. murhiin, joukkotuhontaan, uskonnolliseen ja etniseen vainoon, laittomiin väestönsiirtoihin ja laajaan omaisuuden tuhoamiseen.¹⁹³ Oikeusprosessia ei koskaan saatu loppuun, koska Milošević kuoli 11.3.2006.¹⁹⁴

Efrain Rios Montt on Guatemalan entinen diktaattori. Hän sai asemansa vallankaappauksella ja oli vallassa 23.3.1982–8.8.1983. Hänen puolitoista vuotta kestänyttä valtakauttaan pidetään erityisen verisenä. Tuolloin Guatemalassa käytiin sisällissotaa, jonka osapuolina olivat vasemmistosissit ja vallassa olleiden oikeistohallituksien joukot. Arvioiden mukaan Monttin valtakausi oli koko 36 vuotta kestäneen sisällissodan väkivaltaisim.¹⁹⁵ Hänet syöstiin vallasta verettömässä vallankaappauksessa vuonna 1983, jonka jälkeen hän jatkoi Guatemalan politiikassa vaihtelevalla menestyksellä. Hän toimi muun muassa kongressin jäsenenä, jolloin hänel-

¹⁹¹ Roht-Arriaza, Naomi: *The Pinochet Precedent and Universal Jurisdictions*, s. 311–313.

Pinochetin oikeudenkäynti jatkui myöhemmin Chilessä. Monimutkainen oikeustapaus päättyi lopullisesti vasta Pinochetin kuolemaan vuonna 2006, eikä häntä koskaan tuomittu rikoksista ihmisyyttä vastaan.

¹⁹² Ks. Yhdistyneen kuningaskunnan alahuoneen kannanotto kysymykseen kidutuksen universaalista tuomittavuudesta: *Judgment, Session 1998–99, 24 March 1999*.

¹⁹³ Ks. Jugoslavia-tuomioistuimen asiakirja IT-02-54-T, *The prosecutor of the tribunal against Slobodan Milosevic, Amended indictment*.

Tärkeimmät tiedot Miloševićin henkilöhistoriasta ja oikeudenkäynnistä saa tiiviissä muodossa ICTY:n informaatiopakettista: ”Kosovo, Croatia & Bosnia” (IT-02-54) *Slobodan Milošević*. Pääosa Miloševićin oikeudenkäynnin aineistosta on tallennettu ICTY:n internettietokantaan http://www.icty.org/case/slobodan_milosevic/4.

¹⁹⁴ Jugoslavia-tuomioistuimen käsky oikeustoimien päättämisestä 14.3.2006, *Order Terminating the Proceedings*.

¹⁹⁵ Open Society Justice Initiative: *Judging a Dictator – The Trial of Guatemala’s Rios Montt*, s. 1.

lä oli Guatemalan lain mukainen syytesuoja, eikä häntä voitu syyttää hänen valtakaudellaan tehdyistä julmuuksista. Guatemalan sisällissodan aikaisiin julmuuksiin syyllistyneitä on alettu syyttämään rikoksistaan vasta viime vuosina poliittisten muutosten ja maan oikeusjärjestelmän kehittymisen tuloksena.¹⁹⁶

Efrain Rios Montt haastettiin oikeuteen syytettynä joukkotuhonnasta, rikoksista ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksista tammikuussa 2012, kun hän luopui paikastaan kongressissa menettäen samalla immuniteettinsa.¹⁹⁷ Rios Monttia ja entistä sotilastiedustelun päällikköä Rodriguez Sanchezia syytettiin 1 771 maya-vähemmistöön kuuluneen kuolemasta ja ainakin 29 000 ihmisen ajamisesta pakolaisiksi sekä heidän kidutuksestaan, epäinhimillisestä kohtelusta, raiskauksista ja naisten seksuaalisesta hyväksikäytöstä.¹⁹⁸ Oikeudenkäynti aloitettiin Guatemalassa 19.3.2013. Rios Montt todettiin ensimmäisen asteen rikostuomioistuimessa syylliseksi joukkotuhontaan ja tuomittiin 80 vuodeksi vankeuteen 17.5.2013.¹⁹⁹ Tapaus oli ensimmäinen, jossa entinen valtiopäämies on tuomittu joukkotuhonnasta kotimaisessa tuomioistuimessa. Tuomio kuitenkin hylättiin, sillä Guatemalan valtiosääntötuomioistuin kumosi sen vain kolme päivää myöhemmin vedoten oikeuskäsittelyssä tehtyihin menettelytapavirheisiin. Valtiosääntötuomioistuin käski käymään oikeudenkäynnin viimeiset vaiheet uudestaan, koska oikeuskäsittelyn lopussa oli tehty virheitä.²⁰⁰ Oikeudenkäynti aloitettiin jälleen vuoden 2015 alussa, mutta se jouduttiin keskeyttämään Rios Monttin heikon terveydentilan takia. Oikeudenkäyntiä ei ole päästy jatkamaan, sillä hänen kuntonsa on edelleen heikko. Hänen henkisen terveytensä on raportoitu kärsineen, joten hän ei kykene puolustautumaan oikeudessa. Oikeudenkäynnin jatkumisesta tehtäen päätös kesän 2015 aikana.²⁰¹

Edellä mainitut tapaukset korostavat Taylorin oikeudenkäynnin merkittävyyttä. Kansainvälisen oikeuden kehittymisen ja uskottavuuden kannalta oli huomattavaa, että valtionpäämiestä koskeva oikeusprosessi saatiin ensimmäistä kertaa vietyä asianmukaisesti alusta loppuun ja

¹⁹⁶ *Judging a Dictator – The Trial of Guatemala’s Rios Montt*, s. 2.

¹⁹⁷ International Justice Monitor: *Efrain Rios Montt & Mauricio Rodriguez Sanchez before the National Courts of Guatemala*.

¹⁹⁸ *Judging a Dictator – The Trial of Guatemala’s Rios Montt*, s. 4.

¹⁹⁹ Efrain Rios Monttin tuomion osittainen käänös: *Partial Judgment in the Trial of José Efraín Ríos Montt and José Mauricio Rodríguez Sánchez*. Asiakirja on lyhennelmä ja käänös alkuperäisestä 718-sivuisesta tekstistä. Ks. myös Kemp, Susan: *Guatemala Prosecutes former President Rios Montt – New Perspectives on Genocide and Domestic Criminal Justices*, s. 133–134.

Sotilastiedustelun päällikkö Rodriguez Sanchez vapautettiin syytteistä.

²⁰⁰ Efrain Rios Monttin tuomion kumoaminen valtiosääntötuomioistuimessa / osittainen käänös oikeuden päätöksestä: *Constitutional Court Case File 1904-2013*, kohdat VII/I–VI. Ks. myös Yle: *Guatemalan entisen diktaattorin kansanmurhatuomio kaatui teknisiin virheisiin*.

²⁰¹ Ks. BBC: *Rios Montt Guatemala genocide retrial suspended* ja The Guardian: *Guatemalan ex-dictator Efrain Rios Montt mentally unfit for genocide retrial*.

valtionpäämies saatiin tuomittua sotarikoksista.²⁰² Seuraavassa alaluvussa käsitellään valtionpäämiehen asemaa ja rikosoikeudellista vastuuta yleisesti.

6.2 Valtionpäämiehen määritelmä, asema ja rikosoikeudellinen vastuu

Maailman suvereenit valtiot ja niiden päämiehiä katsotaan yleisesti ottaen koskevan *valtion immuniteetti*. Kyseessä on kansainvälisen oikeuden periaate, jonka mukaan valtio ja sen omaisuus nauttii pääsääntöisesti immuniteettia muiden maiden nostamia oikeustoimia vastaan.²⁰³ Näin ollen valtiota ei voi *suostumuksetaan* haastaa oikeuteen muiden maiden rikostuomioistuimiin. Vaikka periaatteella on maailmassa kannatusta, ei sitä vielä ole laajassa mitakaavassa saatu juurrutettua valtiosopimuksilla maailmanlaajuiseen oikeuskäytäntöön.²⁰⁴ Immuniteettiperiaate on todettu ongelmalliseksi silloin, kun on tehty vakavia kansainvälisiä rikoksia, kuten joukkotuhontaa. Siksi periaatteen soveltamisessa on joustettu ja kansainvälistä rikosoikeutta on pystytty soveltamaan joustavasti immuniteettiperiaatteesta huolimatta. Näin on menetelty esimerkiksi silloin, kun sotarikollisia on saatettu oikeuden eteen ulkomaiden tuomioistuimiin tai kansainvälisiin tuomioistuimiin.

²⁰² Hiukan Taylorin oikeudenkäyntiä vastaava esimerkki on Perun entisen presidentin Alberto Fujimorin oikeudenkäynti ja tuomio. Fujimori tuomittiin vuonna 2009 Perun korkeimmassa oikeudessa 25 vuodeksi vankeuteen hänen presidenttikaudellaan tehdyistä ihmisoikeusloukkauksista. Tapaus ei kuitenkaan ole vertailukelpoinen, koska hänen oikeudenkäynnissään ei ollut kyse sotarikoksista ja koska hänet tuomittiin kansallisessa tuomioistuimessa. Ks. Fujimorin tuomion englanninnos, Sullivan, Aimee: *Translation – The Judgment Against Fujimori for Human Rights Violations*. Ks. myös Reuters: *Peru's Fujimori gets 25 years prison for massacres*.

Kesällä 2015 alkaa Tšadin entisen valtionpäämiehen Hissène Habrén oikeudenkäynti Senegalissa. Hän oli Tšadin johdossa 1982–1990. Häntä epäillään rikoksista ihmisyyttä vastaan, kidutuksesta ja sotarikoksista. Oikeudenkäynti pidetään Afrikan unionin ja Senegalin perustamassa tuomioistuimessa (The Extraordinary African Chambers / Chambres Africaines Extraordinaires). Ks. *Chambres Africaines Extraordinaires: Communiqué de presse du 13 mai 2015* ja HRW: *Senegal: Hissène Habré Trial to Begin July 20*.

Ks. myös Human Right Watchin englanninnos tuomioistuimen perussäännöstä: *Statute of the Extraordinary African Chambers within the courts of Senegal created to prosecute international crimes committed in Chad between 7 June 1982 and 1 December 1990*. Alkuperäinen perussääntö on saatavissa tuomioistuimen internetsivuilta osoitteesta: <http://www.chambresafriaines.org/index.php/presentation-des-chambres.html>.

²⁰³ Fox, Hazel ja Webb Philippa: *The Law of State Immunity*, s. 1–5. Ks. myös HE 1/1996, Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta: ”*Kansainvälisen oikeuden normit rajoittavat valtioiden mahdollisuutta soveltaa rikoslakiaan ulkomailla tehtyihin tekoihin. Kansainvälisen oikeuden historiallisena lähtökohtana on kunkin valtion suvereenisuus omalla alueellaan. Toisen valtion sekaantuminen toisen valtion alueen tapahtumiin on siten lähtökohtaisesti kiellettyä. Myös rikoksen tuomitseminen toisessa valtiossa, kuin missä se on tehty, on voitu nähdä tekovaltion sisäisiin asioihin puuttumisena ja siten kansainvälisen oikeuden vastaisena.*”

²⁰⁴ YK:n valtion immuniteettia koskevan yleissopimuksen *United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property* on vuoden 2015 maaliskuuhun mennessä ratifioinut vain seitsemäntoista valtiota (Suomi ml.). Sopimuksen viidennessä artiklassa kuvataan valtion immuniteetti seuraavasti: ”*A State enjoys immunity, in respect of itself and its property, from the jurisdiction of the courts of another State subject to the provisions of the present Convention.*”

Myös Eurooppa-neuvostossa on tehty valtion immuniteettia koskeva sopimus *European Convention on State Immunity*. Sopimus on voimassa kahdeksassa Euroopan maassa, mutta ei Suomessa.

Immuneettiperiaatteen on aiemmin katsottu suojaavan myös valtionpäämiehiä. Nykykäytäntö on kuitenkin osoittanut, että valtionpäämiehiä voidaan saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen ulkomaisissa tai kansainvälisissä tuomioistuimissa tietyissä tapauksissa.

Valtionpäämiesten asema ja oikeudet määritetään kansallisesti. Toistaiseksi ei ole olemassa sellaista kansainvälistä sopimusta, jossa selvästi määritettäisiin valtionpäämiehen rikosoikeudellinen asema kansainvälisessä oikeudessa. Eräissä sopimuksissa viitataan valtionpäämiehen asemaan, mutta nekin eivät selkeästi määritä tätä.²⁰⁵ Yleisesti kuitenkin katsotaan, että valtionpäämiehellä on diplomaattista koskemattomuutta vastaava immuneetti, eikä häntä yleensä voida haastaa oikeuteen ulkomailla.²⁰⁶

Toisaalta nykyään katsotaan, että kaikki yksilöt ovat vastuussa tekemistään rikoksista ihmisyyttä vastaan. Näin ollen valtionpäämies voi menettää tietyissä tilanteissa koskemattomuutensa ja syytesuojansa. Mikäli toimivaltainen kansainvälinen tuomioistuin haastaa nykyisen tai entisen valtionpäämiehen oikeuteen vakavista humanitäärisen oikeuden rikkomuksista, menettää hän koskemattomuutensa ja hänet voidaan pidättää ja saattaa oikeuden eteen.²⁰⁷ Esimerkiksi Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) perussäännössä todetaan, että valtionpäämiehen asema ei tuo suojaa rikosoikeudelliselta vastuulta, mikäli henkilö on syyllistynyt sen perussäännössä määritettyyn rikolliseen toimintaan.²⁰⁸ Myös Jugoslavia-tuomioistuimen (ICTY) ja Sierra Leonen erityistuomioistuimen perussäännöt määrittävät, että virallinen asema valtionpäämiehenä tai hallituksen edustajana ei anna yksilölle immuneettia tai lievennä tuomiota, mikäli hänet todetaan syylliseksi tuomioistuimen tuomiovallan alaisiin rikoksiin.²⁰⁹ Voidaan

²⁰⁵ Diplomaattisia erityistehtäviä koskevan sopimuksen (*Convention on Special Missions Adopted by the General Assembly of the United Nations on 8 December 1969*) 21. artiklassa tosin määritetään tiettyjä oikeuksia. Siinä todetaan, että valtionpäämiehen tulee nauttia kansainvälisen oikeuden valtiovierailevaa valtionpäämiestä koskevia erityisvapauksia ja immuneettia (*facilities, privileges and immunities accorded by the international law to heads of State on an official visit*).

²⁰⁶ Watts (2010), Heads of State, kohta D. *International Immunities and Privileges of Heads of State*.

²⁰⁷ Sama, kohta C. *International Accountability of Heads of State*.

²⁰⁸ SopS 56/2002, 27 artikla: *Virallisen aseman merkityksettömyys*:

”1. Tätä perussääntöä sovelletaan samalla tavalla kaikkiin henkilöihin heidän virallisesta asemastaan riippumatta. Erityisesti, virallinen asema valtion tai hallituksen päämiehenä, hallituksen tai parlamentin jäsenenä, valittuna edustajana tai valtion virkamiehenä ei missään tapauksessa vapauta henkilöä tämän perussäännön mukaisesta rikosoikeudellisesta vastuusta, eikä se sellaisenaan ole peruste rangaistuksen lieventämiselle.

2. Valtionsisäisen tai kansainvälisen oikeuden koskemattomuutta koskevat tai erityiset oikeudenkäyntiä koskevat säännöt, jotka voivat liittyä henkilön viralliseen asemaan, eivät estä tuomioistuinta käyttämästä toimivaltaansa sellaisen henkilön suhteen.”

²⁰⁹ Jugoslavia-tuomioistuimen päivitetty perussääntö vuodelta 2009, 7. artikla ja SCSL:n perussäännön 6. artikla.

siis todeta, että Kansainvälinen oikeus kohtelee valtionpäämiehiä tasavertaisina ihmisyksilöinä, joilla ei ole erityisoikeuksia.²¹⁰

Käsitys siitä, että myös valtionpäämiehet tulee pystyä saattamaan edesvastuuseen tekemistään rikoksista, perustuu yksilön rikosoikeudellisen vastuun ja esimiehen vastuun käsitteisiin. Yksilön rikosoikeudellinen vastuu on vakiintunut kansainväliseen oikeuteen viimeistään viime vuosikymmenien aikana, jolloin on saatu runsaasti kokemusta erilaisista sotarikosoikeudenkäynneistä ja ennakkotapauksia tuomioista.²¹¹

Tänä päivänä yksilön ja esimiehen rikosoikeudellinen vastuu sotarikoksista tai muista rikoksista kansainvälistä humanitääristä oikeutta vastaan tarkoittaa sitä, että yksilöt ovat *aina* rikosoikeudellisessa vastuussa, mikäli he tekevät, käskevät, kehottavat tai suostuttelevat tekemään sotarikoksia. Tämä pätee myös silloin, kun yksilöt auttavat, avustavat, helpottavat tai tarjoavat keinot tai muuten tahallaan myötävaikuttavat rikoksen toteuttamiseen. Se koskee myös sotarikosten suunnittelua ja muuta sotarikosten tekemisen aloittamiseksi tai käynnistämiseksi katsottavaa toimintaa. Mukaan luetaan tilanteet, joissa yksilö sotilaallisena tai siviiliesimiehenä tiesi tai hänen olisi olosuhteiden perusteella pitänyt tietää, että hänen joukkonsa tai alaisensa olivat tekemässä tai aikoivat tehdä kyseisiä rikoksia, eikä esimies ryhtynyt käytettävissään oleviin tarpeellisiin ja häneltä kohtuudella vaadittaviin toimiin rikosten tekemisen ehkäisemiseksi.²¹²

Humanitäärinen oikeus soveltuu kaikkiin henkilöihin riippumatta siitä, mikä hänen asemansa valtiossa, asevoimissa, muussa organisaatiossa tai itsenäisenä toimijana on. Suomen osalta tämä voisi teoreettisesti tarkoittaa sitä, että Suomen presidentti toimiessaan Puolustusvoimien ylipäällikkönä voisi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen alaisensa joukkojen syyllistyessä sotarikoksiin. Näin kävisi mikäli hän tiesi tai hänen olisi olosuhteiden perusteella pitänyt tietää alaisensa syyllistyvän niihin, eikä hän olisi ryhtynyt kohtuulliseksi katsottaviin toimiin niiden ehkäisemiseksi ja tutkimiseksi tai niihin syylliseksi epäiltyjen saattamiseksi vastuuseen.

²¹⁰ Fox ja Webb (2013), s. 537–538.

²¹¹ Hakapää (2010), s. 211–212.

²¹² SopS 56/2002, 25. artikla. Samat periaatteet on kirjattu myös Suomen rikoslakiin. Ks. Suomen rikoslaki, 19.12.1889/39, Luku 11, *Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan* ja erityisesti 12 § *Esimiehen vastuu*.

Ks. myös Rooman perussääntö, 27 artikla ja *Jugoslavia-tuomioistuimen päivitetty perussääntö vuodelta 2009*, 7. artikla sekä ICRC: *Rule 151. Individual Responsibility*.

ICRC:n esitys kansainvälisen humanitäärisen oikeuden säännöksi yksilönvastuusta on seuraava: ”*Rule 151. Individuals are criminally responsible for war crimes they commit. State practice establishes this rule as a norm of customary international law applicable in both international and non-international armed conflicts.*”

Valtionpäämiehet ja entiset valtionpäämiehet voidaan siis kaikissa tapauksissa haastaa oikeuteen sellaisiin tuomioistuimiin, joilla on valta tutkia ja tuomita ihmisiä vakavista rikoksista, kuten rikoksista ihmisyyttä vastaan, joukkotuhonnasta tai sotarikoksista. Valtionpäämiehen syytesuojan ja diplomaattisen koskemattomuuden osalta voidaan todeta, että vakavista rikoksista kansainvälistä humanitääristä oikeutta vastaan ei kukaan voi saada immuniteettia, riippumatta yksilön asemasta valtiossa tai muussa organisaatiossa. Sen sijaan valtionpäämiehellä on erityisen suuri vastuu siinä, että hän aktiivisesti valvoo ja ohjaa alaistensa organisaatioiden toimintaa niin, että nämäkään eivät tee rikoksia. Mikäli sotarikoksia on tehty ja valtionpäämies saa ne tietoonsa, tulee hänen huolehtia, että rikokset tutkitaan ja syyllisiä rangaistaan asianmukaisesti.

Tämän tutkimuksen kysymykseen, *mikä on valtionpäämiehen vastuu sotarikoksista nykyisen oikeuskäytännön mukaan*, voidaan lyhyesti vastata, että valtionpäämiehen vastuu on yksiselitteisesti johdettavissa kansainvälisen oikeuden oikeuslähteistä. Vastuu perustuu yllä kuvattuihin kansainvälisen oikeuden periaatteisiin. Niiden mukaan valtionpäämies on samalla tavalla vastuussa sotarikoksista kuin muutkin ihmiset ja häntä koskevat kaikki kansainvälisessä oikeudessa esiintyvät yksilön ja esimiehen vastuuta koskevat säännöt. Valtionpäämiehellä ei ole sotarikostapauksissa statuksensa perusteella minkäänlaista rikosoikeudellista immuniteettia tai diplomaattista koskemattomuutta.

6.3 Sotilasesimiehen määritelmä, asema ja rikosoikeudellinen vastuu

Charles Taylor tuomittiin entisenä valtionpäämiehenä, mutta hänellä oli useissa vaiheissa asema myös sotilaskomentajana. Tässä alaluvussa taustoitetaan sotilaskomentajan vastuuta esimiehenä sotarikoksista.²¹³

Sotilasesimies (komentaja) on henkilö, jolla on sotilaallisessa organisaatiossa määräysvalta hänen alaisiinsa yksilöihin ja joukkoihin. Tämä koskee hänen suoranaisia alaisiaan sekä sellaisia muita joukkoja ja yksilöitä, joihin hänellä on tosiasiallinen käskyvalta. Hänellä on vas-

²¹³ Liberian perustuslain mukaan maan presidentti toimii asevoimien ylipäällikkönä. Tässä tutkimuksessa Tayloriin liittyvät sotilasesimiestä koskevat vastuukysymykset johdetaan hänen asemastaan presidenttinä, jolloin hän perustuslain mukaan oli myös Liberian asevoimien ylipäällikkö. Tutkimuksessa ei huomioida niitä tekoja, joihin hän mahdollisesti syyllistyi ennen vuotta 1996, jolloin hän toimi useita vuosia kapinallisjärjestö NPFL:n (National Patriotic Front of Liberia) komentajana. Ks. Liberian perustuslaki, *Constitution of the Republic of Liberia*, IX (Emergency powers).

tuu omien käskyjensä ja tekojensa lisäksi myös alaiensa teoista, mikäli hän on joko pannut alulle tai sallinut ne.²¹⁴ Komentajan vastuu seuraa komentoketjua, ja vastuu tehdyistä rikoksista voi seurata myös muulle kuin sotilasesimiehelle, kuten tämä tutkimuksen tapauksessa valtiopäämiehelle.²¹⁵

Sotilaallisen komentajan asema ja rikosoikeudellinen vastuu on selkeästi määriteltävissä. Ehkä painavimpana määritelmänä voidaan pitää Rooman perussäännön 28. artiklaa, joka määrittelee päälliköiden ja muiden esimiesten vastuun. Sen mukaan sotilaspäällikkönä toimiva henkilö on vastuussa myös sellaisista sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan, joihin hänen komennossaan ja valvonnassaan olevat ovat syyllistyneet. Tämä pätee myös tilanteisiin, jossa esimiesasemassa ollessaan komentaja ei ole asianmukaisesti valvonut joukkojen toimintaa tai jos hän tiesi tai sen hetken olosuhteet huomioon ottaen hänen olisi pitänyt tietää, että joukot olivat tekemässä tai aikoivat tehdä sotarikoksia, eikä hän silti ryhtynyt kaikkiin käytettävissä oleviin toimenpiteisiin ehkäistäkseen tai estääkseen rikosten tekemisen tai tehdyn rikoksen tutkimisen. Tämän säännön mukaan sotilaskomentajan vastuuseen kuuluu kaikissa tilanteissa asianmukaisesti valvoa ja kiinnittää huomiota hänen komennossaan ja määräysvallassaan olevien joukkojen toimintaan, jotta ne eivät syyllistyisi rikoksiin.²¹⁶

Nämä säännöt ovat kehittyneet melko myöhään mutta nopeasti. Sotilasesimiehen vastuu kansainvälisessä humanitäärisessä oikeudessa on kehittynyt nykykäsityksen mukaiseksi käytän-

²¹⁴ Rooman perussääntö / SopS 56/2002, 28. artikla. Esimerkki oikeuskäytännöstä: ICTY viittaa tuomiossaan Prosecutor v Blaskic samaan artiklaan todeten: ”Accordingly, a commander may incur criminal responsibility for crimes committed by persons who are not formally his (direct) subordinates, insofar as he exercises effective control over them.”

Ks. IT-95-14-T, *Prosecutor v. Tihomir Blaskic, Judgement*, kohta 301 viitteineen.

Ks. myös Dinstein (2012), s. 380–381. ja Bantekas, Ilias: *The Contemporary Law of Superior Responsibility*, s. 575–576 ja The Peace and Justice initiative: *The Doctrine of Superior/Command Responsibility*.

²¹⁵ Takamaa (2014).

²¹⁶ SopS 56/2002, 28. artikla.

Kansainvälisen oikeuden tutkijat yhtyvät laajasti 28. artiklan määritelmään. Esimerkiksi professori Robert Cryer määrittelee kirjassa *International Law* komentajan vastuun seuraavasti:

”Komentajan vastuu on niiden vastuuta, joilla on määräysvalta (effective control) alaisiinsa ja näin ollen myös vastuu alaiensa teoista silloin, kun komentaja on jättänyt estämästä tai rankaisemasta näitä heidän tekemistä rikoksista.” Ks. Cryer (2010), s. 766.

Yhdysvaltojen maavoimien ohjesääntö sotilaallisista johtosuhteista määrittelee komentajan vastuun yksiselitteisesti:

”Commanders are responsible for everything their command does or fails to do. However, commanders subdivide responsibility and authority and assign portions of both to various subordinate commanders and staff members. In this way, a proper degree of responsibility becomes inherent in each command echelon. Commanders delegate sufficient authority to Soldiers in the chain of command to accomplish their assigned duties, and commanders may hold these Soldiers responsible for their actions. Commanders who assign responsibility and authority to their subordinates still retain the overall responsibility for the actions of their commands.” Ks. Army Command Policy, s. 6, Chapter 2, *Command Policies*.

nössä vasta toisen maailmansodan jälkeen. Toisen maailmansodan loppuselvittelyihin liittyneet oikeudenkäynnit muokkasivat yleistä näkemystä sotilaskomentajien rikosoikeudellisesta vastuusta. Erityisesti tämä tulee esiin siinä, että niiden perusteella syntyi käsitys ja yhteisymmärrys sotilasesimiehen vastuusta myös hänen alaiensa tekemistä rikoksista, mikäli hän on joko käskenyt tai kehottanut niihin tai hän on tiennyt niistä mutta ei ole puuttunut niihin.

Ehkä merkittävimpiä toisen maailmansodan jälkeisiä oikeudenkäyntejä, jossa käsiteltiin komentajan vastuuta hänen alaiensa teoista, oli japanilaisen kenraali Tomoyuki Yamashitan sotarikosoikeudenkäynti Manilassa vuonna 1945.²¹⁷ Yhdysvaltojen sotilaskomission tuomioistuimien tuomitsi Yamashitan kuolemaan hänen osallisuudestaan julmuuksiin Filippiinien ja Tyynenmeren sodassa. Merkittävää oli se, että häntä syytettiin erityisesti hänen alaiensa tekemistä sotarikoksista. Syytteen mukaan hän oli Japanin joukkoja komentaessaan laittomasti jättänyt huomiotta hänen alaiensa joukkojen tekemät julmuudet ja sotarikokset. Näin ollen hän oli käytöksellään sallinut julmuudet ollen siten osasyylinen tapahtumiin. Tämä oli ensimmäinen modernin ajan oikeudenkäynti, jossa esimiehen katsottiin olleen vastuussa alaiensa tekemistä rikoksista. Erityisen huomionarvoista oli se, että syyttäjä pystyi osoittamaan, että rikosten laajuus huomioon ottaen Yamashitan *olisi pitänyt tietää* alaiensa tekemistä julmuuksista ja puuttua niihin.²¹⁸

Merkittävimmät nykyajan esimerkit ja ennakkotapaukset saatiin Jugoslavian hajoamissotien julmuuksia käsitelleen Jugoslavia-tuomioistuimen päätöksistä ja toiminnasta. Erityisen merkittävää on, että useissa ICTY:n antamissa tuomioissa on sovellettu sen perussäännön jo aiemmin mainittua seitsemättä artiklaa, joka koskee esimiehen vastuuta alaiensa teoista. Tuomioissa on myös huomioitu se, että tuomitukseksi tulemiseen riittää se, että on avustanut ja yllyttänyt rikoksen toteuttamiseen.

Esimerkkinä voidaan mainita kenraali Radislav Krstić, jota syytettiin mm. joukkotuhonnasta Srebrenicassa Bosnia ja Hertsegovinassa vuonna 1995.²¹⁹ Hän väitti, ettei hänellä ollut osuutta Srebrenican tapahtumiin ja puolustautui sillä, ettei ollut antanut käskyjä julmuuksien suorittamiseksi. Oikeus ei hyväksynyt puolustuksen kannanottoja, koska hänen katsottiin tienneen julmuuksista ja mahdollistaneen ne tarjoamalla tekijöiden käyttöön henkilöstöä ja muita resursseja. Oikeus tuomitsi Krstićin 46 vuodeksi vankeuteen joukkotuhonnasta, vainosta, mur-

²¹⁷ *Law Reports of Trials of War Criminals IV*, s. vii–ix ja 1–2.

²¹⁸ Whitney, Courtney: *The Case of General Yamashita A Memorandum*, Appendix C, s. 60. Ks. myös Solis (2010), s. 384–385. ja Asser institute: Superior or Command Responsibility, *The Yamashita Case*.

hista ja väestön pakkosiirroista (sotarikokset ja rikokset ihmisyyttä vastaan).²²⁰ Hän valitti tuomiostaan ICTY:n valitustuomioistuimeen, jonka seurauksena tuomiota lievennettiin 36 vuoteen. Lievennys perustui siihen, että joukkotuhonnan, vainon ja murhien osalta hänet tuomittiin valitustuomioistuimessa vain *avustamisesta ja avunannosta*.²²¹

Nämä esimerkit kuvaavat sitä, miten kansainvälinen humanitäärinen oikeus on kehittynyt nykyisen kaltaiseksi, ja mitkä periaatteet vaikuttivat tässä tutkimuksessa käsiteltävään Charles Taylorin tapaukseen.

Yhteenvedon voidaan todeta, että sotilasesimies on aina vastuussa sekä omista käskyistään ja toiminnastaan että alaiensa teoista. Esimiehen (ja samalla kenen tahansa henkilön, jolla on tosiasiallinen käskyvalta alaisiinsa) tulee ottaa nämä periaatteet huomioon itseään koskevana erityisvastuuna. Sotilasjohtajan tulee kaikissa oloissa aina varmistaa, että hänen alaisensa joukot ja yksilöt tuntevat sodan oikeussäännöt, ja toisaalta hänen tulee aktiivisella valvonnalla ja muilla vallassaan olevilla keinoilla estää ja ehkäistä rikosten tekeminen myös alaiensa osalta.

Mikäli kansainvälisen humanitäärisen oikeuden loukkauksia kuitenkin tapahtuu, on komentajan velvollisuutena ilmoittaa teoista toimivaltaiselle viranomaiselle ja tarvittaessa tutkia ja asettaa rikosoikeudelliseen vastuuseen niihin syyllistyneet. Tämä vastuu koskee sotilasesimiesten lisäksi kaikkia johtotehtäviin asetettuja henkilöitä riippumatta siitä, mikä heidän asemansa on valtiollisesti tai heidän edustamassaan organisaatiossa. Saman vastuun voidaan katsoa koskevan kaikkia organisaation jäseniä. Näin ollen jokainen, joka havaitsee vakavan humanitäärisen oikeuden loukkauksen, on velvollinen raportoimaan siitä esimiehilleen.²²²

²¹⁹ ICTY:n tietopakettissa ”*Srebrenica-Drina Corps*” (IT-98-33), Case information sheet, on tiivis ja informatiivinen kuvaus Srebrenican verilöylystä ja Krstićin oikeudenkäynnistä.

²²⁰ Krstićin ensimmäinen tuomio: ICTY, IT-98-33-T, *Prosecutor v. Radislav Krstić, Judgement*, s. 255. Ks. myös *Radislav Krstić becomes the First Person to be Convicted of Genocide at the ICTY and is Sentenced to 46 Years Imprisonment*, kohdat II–III.

²²¹ Tuomio valitustuomioistuimessa: ICTY, IT-98-33-A, (*In the Appeals Chamber*) *Prosecutor v. Radislav Krstić, Judgement*, s. 117. Ks. myös ”*Srebrenica-Drina Corps*” (IT-98-33), *Appeals chamber Judgment*. Tuomio perustuu osiltaan ICTY:n perussäännön seitsemännen, yksilön vastuuta koskevan artiklan kohtaan yksi: ”*A person who planned, instigated, ordered, committed or otherwise aided and abetted in the planning, preparation or execution of a crime referred to in articles 2 to 5 of the present Statute, shall be individually responsible for the crime.*”

²²² Huomioita: 1.) Edellä kuvattu sotilasesimiehen vastuu perustuu yksiselitteisesti kansainvälisen oikeuden oikeuslähteisiin, kuten valtiosopimuksiin, kansainväliseen tapaoikeuteen sekä tuomioistuinkäytäntöön. 2.) Esimiehen vastuuta määrittävistä valtiosopimuksista voidaan mainita esimerkkinä mm. Genèven yleissopimus ja sen ensimmäinen lisäpöytäkirja. Ks. SopS 82/1980 ja sen 86. ja 87. artikkelit, jotka määrittävät esimiesten velvollisuudet rikosten ehkäisemiseksi ja seuraukset niiden laiminlyönnistä. 3.) Tuomioistuinkäytännöstä voidaan mainita esimerkkeinä jo edellä viitatu kansainvälisten tuomioistuinten ratkaisut. Raportissa tuotiin esiin vain muutama esimerkkitapaus, mutta esimerkiksi ICTY:n, Ruanda-tuomioistuimen ja Sierra Leonen erityistuomioistuimen osalta

Tutkimuskysymykseen, *mitä johtopäätöksiä voidaan tapauksen perusteella tehdä sotilasjuri-*
disesta näkökulmasta (komentajan vastuu), voidaan todeta, että myös sotilasesimiehen vastuu
on yksiselitteisesti johdettavissa kansainvälisen oikeuden oikeuslähteistä ja periaatteista. Vas-
tuu perustuu samoihin kansainvälisen oikeuden periaatteisiin kuin valtionpäämiehen tai muun
esimiehen vastuukin.

Tässä luvussa kuvatut vastuuperiaatteet ovat keskeisessä asemassa pohdittaessa Charles
Taylorin vastuuta sotarikoksiin, joista häntä syytettiin. Tämän raportin myöhemmissä osissa
osoitetaan se, että Taylor epäonnistui vastaamaan näihin vaatimuksiin sekä valtionpäämiehenä
että sotilasjohtajana auttaessaan ja avustaessaan rikoksen tekijöitä Sierra Leonessa.

on olemassa lukuisia muitakin esimerkkejä esimiehen vastuusta 4.) Esimiehen vastuu sisältyy myös merkittävimp-
pien kansainvälisten sotarikostuomioistuinten perussääntöihin.

7 SIERRA LEONEN ERITYISTUOMIOISTUIN HAASTAA CHARLES TAYLORIN OIKEUTEEN SOTARIKOKSISTA

Tutkimuksen keskiössä on kuvailla Charles Taylorin oikeustapausta, joten raportti ei perehdy laajemmin hänen tuomitsemiseensa johtaneeseen historialliseen kehitykseen tai selkkauksen taustoihin ja tapahtumiin. Taustoja tuodaan kuitenkin esiin hänen oikeudenkäyntiään kuvaavissa luvuissa, raportin johdantoluvussa sekä liitteissä neljä ja viisi.²²³

7.1 Taustaa

Vuonna 2003 Sierra Leonen erityistuomioistuin eli kiireisiä aikoja, sillä edellisvuonna perustetussa tuomioistuimessa oltiin valmistautumassa mittaviin oikeustoimiin. Siellä oli valmisteltu ensimmäiset kolmetoista syytettä Sierra Leonen sisällissodan julmuuksista epäiltyjä johtajia vastaan. Syytteeseen oli joutumassa sellaisia henkilöitä, jotka tuomioistuimen perussäännön mukaan kantoivat *suurimman vastuun sodassa tehdyistä rikoksista*.²²⁴ Syytettyihin kuuluivat kolmen eri taistelujärjestön johtajat ja silloinen Liberian presidentti Charles Taylor. Taylorin syytteen julkaiseminen aloitti noin kymmenen vuotta kestäneen prosessin, jonka aikana käytiin noin neljän vuoden pituinen oikeudenkäynti, jonka aikana kuultiin jopa 115 todistajaa ja jonka pelkät viralliset dokumentit käsittävät kymmeniätuhansia sivuja.²²⁵

Charles Taylorin alkuperäinen seitsemäntoistakohtainen syyte valmistui 7.3.2003. Tayloria syytettiin rikoksista ihmisyyttä vastaan, rikoksista Genève'n sopimuksen kolmatta artiklaa ja sen toista lisäpöytäkirjaa vastaan sekä muista rikoksista kansainvälistä humanitääristä oikeutta vastaan.²²⁶ Tuomari Bankole Thompson määräsi aluksi syytteen salaiseksi keskusteltuaan

²²³ Luotettavin kuvaus tapahtumista on Charles Taylorin tuomiossa. Tuomiossa mainitut tapahtumakuvaukset voidaan katsoa luotettaviksi, koska ne ovat oikeudessa punnittuja. Ks. SCSL-03-01-T-1283, *Trial Judgement*, s. 10–35. Ks. myös jo aiemmin mainittu *Report of the Sierra Leone, Volume 2*.

²²⁴ SCSL:n perussääntö, *Statute of the Special Court for Sierra Leone*, 1. artikla:

”The Special Court shall, except as provided in subparagraph (2), have the power to prosecute persons who bear the greatest responsibility for serious violations of international humanitarian law and Sierra Leonean law committed in the territory of Sierra Leone since 30 November 1996, including those leaders who, in committing such crimes, have threatened the establishment of and implementation of the peace process in Sierra Leone.”

²²⁵ Asiakirjat on arkistoitu tuomioistuimen arkistoon, ja niihin on lisätty koko oikeusprosessin ajan kestänyt juokseva sivunumerointi. Viimeinen tuomioistuimen laatima Charles Tayloria koskeva asiakirja on 4.10.2013 päivätty SCSL-03-01-ES-1392, *Order designating state in which Charles Ghankay Taylor is to serve his sentence*.

²²⁶ Charles Taylorin syyte: SCSL-03-01-I, *Indictment*.

Syytekohtat (1–17) koskivat siviiliväestön terrorisointia ja kollektiivisia rangaistuksia (terrorizing the civilian population and collective punishments), tappoja ja murhia (unlawful killings), seksuaalista väkivaltaa (sexual violence), väkivallan käyttöä (physical violence), lapsisotilaiden käyttöä (use of child soldiers), sieppauksia ja pak-

syyttäjän kanssa. Päätös perustui siihen, että liian aikaisen julkaisemisen pelättiin saattavan johtaa levottomuuksiin hyvin herkässä tilanteessa Länsi-Afrikassa.²²⁷ Syyte pidettiin salaisena kesään asti ja julkaistiin 4.6.2003. Samalla se saatettiin tietoon tuolloin vielä Liberian presidenttinä toimineelle Taylorille.²²⁸

7.2 Charles Taylorin etsintäkuuluttaminen, vetoamus ja pidätys

Syytteen julkaisun yhteydessä annettiin Tayloria koskeva kansainvälinen pidätysmääräys. Määräyksessä pyydettiin kaikkia maailman maita, toimivaltaisia kansainvälisiä järjestöjä ja Interpolia *etsimään, pidättämään ja toimittamaan* hänet Sierra Leonen erityistuomioistuimeen tuomittavaksi.²²⁹

Charles Taylor oli tuolloin vielä Liberian presidentti, ja hän vastasi syyteeseen ja pidätysmääräykseen valtionpäämiehen arvoaltaan ja immuniteettiin vedoten kieltäytyen tulemasta Sierra Leoneen oikeuden eteen.²³⁰ Vetoamuksessaan 23.7.2003 hän vaati syytteen ja pidätysmääräyksen hylkäämistä vedoten valtionpäämiehen immuniteettiin ja alueellisuusperiaatteeseen.²³¹

Hänen vetoamuksensa immuniteettia koskevassa perustelussa väitettiin, että syyte ja pidätysmääräys rikkovat kansainvälisen oikeuden periaatetta valtionpäämiehen rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta.²³² Tärkeimpänä perustelunaan puolustus väitti, että valtionpäämiestä koskee aina rikosoikeudellinen immuniteetti ja jos siihen halutaan tehdä muutoksia, tulee niistä päättää YK:n turvallisuusneuvostossa. Puolustus katsoi, että Sierra Leonen erityistuomioistuimien ei siis ollut toimivaltainen puuttumaan Taylorin koskemattomuuteen.²³³

kotyötä (abductions and forced labour), ryöstelyä ja tuhopolttoja (looting and burning), hyökkäyksiä UNAMSIL-rauhanturvaajia vastaan (attacks on UNAMSIL personnel), muita rikoksia Genèven sopimuksen kolmatta artiklaa ja sen toista lisäpöytäkirjaa vastaan, erityisesti murhia sekä panttivankien ottamista ja pitämistä.

²²⁷ Päätös syytteen hyväksymisestä ja käsky sen salassa pidettävyydestä: SCSL-03-01-I-003, *Decision approving the indictment and Order for non-disclosure*. Ks. myös Moghalu, Kingsley Chiedu: *Global Justice – The Politics of War Crimes Trials*, s. 110.

²²⁸ Käsky syytteen julkistamisesta: SCSL-03-01-I-006.

²²⁹ SCSL-03-01-I-004, *Warrant of arrest and order for transfer and detention*.

²³⁰ Taylorin vetoamus syytteen hylkäämiseksi on asiakirjan SCSL-03-01-I-052, *Applicants motion* (jne.) liitteenä. Ks. SCSL-03-01-I-018-65, *Applicants motion made under protest and without waiving of immunity*. s. 2895–2905.

²³¹ SCSL-03-01-I-018-65, osa (3), kohdat i.–ii.

²³² Sama, osa (3), kohta 1.

²³³ SCSL-03-01-I-059, *Decision on immunity from jurisdiction*, osa II, A, kohdat 6, a–c.

Alueellisuusperiaatetta koskevissa perusteluissa Taylorin puolustus katsoi, että syyte ja pidätysmääräys rikkoivat kansainvälisen oikeuden periaatetta, jonka mukaan toinen valtio ei ole toimivaltainen toisen valtion alueella. Vetoamuksessa painotettiin myös Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan toisen artiklan ensimmäisen kohdan määrittämän jäsenvaltioiden yhdenvertaisuuden periaatetta. Puolustus myönsi, että jonkin toisen valtion alueella tehdyistä rikoksista voidaan syyttää myös ulkomaan kansalaisia, mutta vetosi siihen, että tällöin syytetyn tulee oleskella siinä maassa, jossa häntä näistä rikoksista syytetään. Puolustuksen mukaan sierraleonelainen oikeusistuin ei voi syyttää muussa maassa oleskelevaa Tayloria, koska se ei ollut toimivaltainen toimimaan alueensa ulkopuolella, ja että sen vaatimukset rikkoivat kansainvälistä humanitääristä oikeutta.²³⁴

Puolustus halusi lisäksi osoittaa, että erityistuomioistuimen tuomiovalta on yleisestikin kyseenalainen. Puolustuksen mukaan sen ratifiointiasiakirja (*The Special Court Agreement 2002*) ja koko tuomioistuimen perustaminen soti Sierra Leonen perustuslakia vastaan. Laittomalla tuomioistuimella ei olisi tuomiovaltaa myöskään Taylorin tapauksessa.²³⁵ Näin perustelun puolustus vaati, että tuomioistuin kumoaa Taylorin syytteen, peruuttaa pidätysmääräyksen ja että kaikki muutkin tuomioistuimen määräämät Tayloria koskevat määräykset kumotaan tai perutaan.²³⁶

Syyttäjä vastasi puolustuksen vetoamukseen toteamalla, että Taylor ei voi samanaikaisesti vältellä oikeudenkäyntiä sekä käyttää hyväkseen tuomioistuimen prosesseja esimerkiksi vetoamuksien käsittelyyn. Edelleen syyttäjän kanta kysymykseen valtionpäämiehen immunitetista oli yksiselitteisen kielteinen. Syyttäjän mukaan kansainvälinen humanitäärinen tapaoikeus antaa kansainvälisille rikostuomioistuimille mahdollisuuden syyttää myös valtionpäämiehiä niiden toimivaltaan kuuluvista rikoksista. Syyttäjä viittasi myös Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) perussääntöön, joka kieltää valtionpäämiehen rikosoikeudellisen koskemattomuuden, kun kyseessä ovat esimerkiksi vakavat rikokset ihmisyyttä vastaan.²³⁷

Syyttäjän kanta alueellisuusperiaatetta koskevaan vetoamukseen oli se, että erityistuomioistuin oli toimivaltainen syyttämään Tayloria Sierra Leonen sisällissodassa tehdyistä rikoksista, koska ne tehtiin sen omalla maaperällä. Siten tässä vaiheessa Ghanassa oleskelleen Taylorin syytteen toimittaminen ja hänen syyttämisenä Sierra Leonen rajojen ulkopuolella ei rikkonut

²³⁴ SCSL-03-01-I-018-65, osa (3), kohta 2, s 2903–2904.

²³⁵ SCSL-03-01-I-059, osa II, D, kohdat 12, a–f.

²³⁶ SCSL-03-01-I-018-65, osa (3), kohta 2, *Orders sought*, 1–3.

²³⁷ SCSL-03-01-I-059, osa II, B, kohdat 9, a–f.

minkään maan suvereniteettia eikä kansainvälistä oikeutta.²³⁸ Puolustuksen väitteeseen Sierra Leonen erityistuomioistuimen perustuslainvastaisuudesta ja laittomuudesta syyttäjä totesi, että erityistuomioistuin on kansainvälisen oikeuden piirissä toimiva kansainvälinen rikostuomioistuin ja sillä on sen kuudennen artiklan mukainen toimivalta syyttää myös valtionpäämiehiä rikoksista ihmisyyttä vastaan. Edelleen syyttäjän mukaan sen toiminta ei loukannut muiden valtioiden (Ghanan) suvereniteettia tai Sierra Leonen perustuslakia.²³⁹

Tuomioistuin käsitteli molempien osapuolten kannanotot, mutta tukeutui päätöksenteossaan myös ulkopuolisten asiantuntijoiden apuun. Päätöksenteon tukena käytettiin professorien Philippe Sandsin ja Diane Orentlicherin valtionpäämiehen immuniteettia koskevia *amicus curiae*-kannanottoja.²⁴⁰

Sandsin kannanoton mukaan valtionpäämies nauttii syytesuojaa kansallisissa rikostuomioistuimissa, mutta se ei koske kansainvälisten rikostuomioistuinten tuomiovaltaa. Sandsin mukaan kansainvälinen käytäntö ja pääosa kansainvälisten oikeusoppineiden käsityksistä osoittavat, että tällaisilla tuomioistuimilla on oikeus syyttää ja tuomita myös valtionpäämiehiä silloin, kun kyseessä ovat vakavat rikokset. Hän totesi, että kyseessä oleva erityistuomioistuin oli toimivaltainen kansainvälisten sopimusten perusteella ja että sillä oli oikeus haastaa oikeuteen myös ulkomaiden kansalaisia (valtionpäämiehiä). Hän totesi myös, että erityistuomioistuimen tosiasiallista toimivaltaa voitiin verrata esimerkiksi ICC:n, ICTY:n ja ICTR:n vastaaviin ja että Sierra Leonen erityistuomioistuimeen tuli suhtautua sen mukaisesti.²⁴¹

Orentlicherin kannanotto oli sisällöltään vastaava. Hänen mukaansa tuomiovalta valtionpäämiehiä kohtaan riippuu yksiselitteisesti tuomioistuinten peruskirjoissa määritetystä tuomiovalta ja siitä, että voidaanko kyseinen tuomioistuin lukea viralliseksi kansainväliseksi rikostuomioistuimeksi. Hänen mukaansa SCSL oli virallinen ja toimivaltainen kansainvälinen ri-

²³⁸ SCSL-03-01-I-059, osa II, B, kohdat 10, a–b.

²³⁹ SCSL-03-01-I-059, osa II, E, kohdat 13, a–d.

²⁴⁰ *Amicus Curiae*. Cornell University Law School: "Amicus Curiae, Latin for "friend of the court." Frequently, a person or group who is not a party to a lawsuit, but has a strong interest in the matter, will petition the court for permission to submit a brief in the action with the intent of influencing the court's decision."

SCSL:n oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskevissa säännöissä todetaan, että: "A Chamber may, if it considers it desirable for the proper determination of the case, invite or grant leave to any State, organization or person to make submissions on any issue specified by the Chamber." Ks. *Rules of Procedure and Evidence*, 74. sääntö ja *Practice Direction on filing Amicus Curiae applications*.

²⁴¹ SCSL-03-01-I-039, *Submissions of the Amicus Curiae on Head of State Immunity*. (Sands), kohta 118, alakohtat 1–13.

Philippe Sands on UCL:n (University College London) oikeustieteen professori (*Professor of Law and Director of the Centre on International Courts and Tribunals*).

kostuomioistuimien, joten sillä oli oikeus syyttää Tayloria rikoksista hänen valtiollisesta asemastaan riippumatta.²⁴²

Erityistuomioistuimen valitustuomioistuin otti huomioon molempien osapuolten sekä amicus curiae -kannanotot ja päätyi hylkäämään puolustuksen vetoamuksen.²⁴³ Valitustuomioistuimen päätöksen mukaan SCSL oli toimivaltainen kansainvälinen rikostuomioistuin vahvoihin kansainvälisoikeudellisiin perusteisiin. Oikeus myös katsoi, että valtionpäämiehen immunitettiin ei suojannut Tayloria, koska oikeusistuin oli toimivaltainen syyttämään ihmisiä rikoksista ihmisyyttä vastaan, heidän valtiollisesta asemastaan riippumatta.²⁴⁴ SCSL:n presidentti, tuomari Emmanuel Ayoola julkisti valitustuomioistuimen päätöksen 31.5.2004 todeten:

*”We hold that the official position of the Applicant as an incumbent Head of State at the time when these criminal proceedings were initiated against him is not a bar to his prosecution by this Court. The Applicant was and is subject to criminal proceedings before the Special Court for Sierra Leone.”*²⁴⁵

Vetoamuksen hylkäämisen jälkeen Taylorin tilanne muuttui merkittävästi myös siksi, että hän joutui elokuussa luopumaan asemastaan Liberian presidenttinä ja pakenemaan Nigerian Calabariin.²⁴⁶ Tilannetta kiristi se, että Interpol julkisti hänestä joulukuussa kansainvälisen pidätysmääräyksen.²⁴⁷ Taylorin puolustus väitti Interpolin pidätysmääräystä laittomaksi. Hänen lakimiehensä Terence Terryn mukaan pidätysmääräys ei koskenut Nigeriaa, sillä Nigerialla ja Sierra Leonen erityistuomioistuimella ei ollut voimassaolevaa luovutussopimusta. Hän katsoi Interpolin pidätysmääräyksen olevan laitton, mitätön ja tyhjää täynnä:

²⁴² SCSL-03-01-I-038, *Submissions of the Amicus Curiae on Head of State Immunity*. (Orentlicher), kohta V.

Diane F. Orentlicher on WCL:n (Washington College of Law) kansainvälisen oikeuden professori (*Professor of International Law, also faculty director of the War Crimes Research Office (WCRO) of the Washington College of Law*).

²⁴³ SCSL-03-01-I-059, *Decision on immunity from jurisdiction*, osa VII, kohta 60.

²⁴⁴ SCSL-03-01-I-059, osat IV–VII. Valitustuomioistuimen päätöksessä viitattiin SCSL:n perussäännön lisäksi ICTY:n, ICTR:n ja ICC:n perussääntöjen immunitettiin koskeviin artikloihin, joiden mukaan valtionpäämiehen asema ei takaa immunitettiin sotarikoskysymyksissä. Periaate voidaan myös jäljittää Nürnberg-tribunaalin perussäännön seitsemänteen artiklaan, ja nykynäkemyksen mukaan se on yleisesti hyväksytty kansainvälisen tapaoikeuden periaatteeksi. Ks. Jalloh, Charles: *Immunity from Prosecution for International Crimes: The Case of Charles Taylor at the Special Court for Sierra Leone*, kohta VI.

²⁴⁵ SCSL:n lehdistötiedote, *Charles Taylor is subject to criminal proceedings before the Special Court*.

²⁴⁶ Tapaukseen liittyviä historiatietoja on koottu raportin liitteisiin 4 ja 5.

²⁴⁷ *INTERPOL issues Red Notice for former Liberian President*.

Red Notice on Interpolin julkaisema etsintä- ja pidätysmääräys. Ks. *Notices/INTERPOL: ”Red Notice to seek the location and arrest of wanted persons with a view to extradition or similar lawful action.”*

*"Whatever has been done at this stage by Interpol is totally illegal and completely out of order," Terry said. "Taylor is legitimately on asylum. The Interpol warrant for Taylor's arrest issued was invalid, null, void and has no legal basis whatsoever."*²⁴⁸

Taylor onnistui välttelemään oikeutta vuoden 2006 maaliskuuhun asti. Hän asui siihen saakka maanpakolaisstatukseensa nähden mukavissa olosuhteissa Calabarissa huvilassaan luottaen siihen, että Nigerian viranomaiset eivät luovuttaisi häntä Sierra Leoneen.²⁴⁹ Kansainvälinen paine sai kuitenkin aikaan sen, että Nigeria oli taipumassa Taylorin luovutukseen maaliskuussa 2006. Taylor koki tilanteen uhkaavaksi, katosi huvilaltaan Calabarista ja yritti paeta rajan yli Kameruniin. Hänet kuitenkin pidätettiin maiden rajalla ja siirrettiin Liberiaan. UNMIL-operaation rauhanturvajoukot ottivat Taylorin haltuunsa Monroviassa ja siirsivät tämän viipymättä helikopterilla Sierra Leoneen oikeudenkäyntiä varten.²⁵⁰

Taylorin vapaus päättyi virallisesti 3. huhtikuuta 2006, kun hän astui ensimmäistä kertaa oikeuden eteen Sierra Leonen Freetownissa. Taylor kiisti kaikki syytteet, mutta jäi vangittuna odottamaan oikeudenkäyntiään, josta tulisi vuoteen 2013 asti jatkunut työläs mutta monessa mielessä mielenkiintoinen prosessi.²⁵¹

Erityistuomioistuimen päätöstä Charles Taylorin immuniteetista voidaan pitää historiallisena ja kansainvälisen oikeuden kehityksen kannalta merkittävänä ennakkotapauksena. Nyt pystyttiin osoittamaan, että valtionpäämiehet tai korkeat valtion virkamiehet eivät nauti rikosoikeudellista immuniteettia, silloin kun heidän epäillään syyllistyneen vakavin kansainvälisiin rikoksiin. Erityistuomioistuimen päätös osoitti, että valtionjohtoa voidaan sotarikostapauksissa haastaa oikeuteen myös muualla kuin heidän omissa kansallisissa tuomioistuimissaan.²⁵²

²⁴⁸ LIBERIA-SIERRA LEONE: *Interpol warrant for Taylor illegal, says defence lawyer.*

²⁴⁹ LIBERIA-NIGERIA: *Questions raised over Taylor's exile in Nigeria.* Ks. myös BBC: *Taylor's Nigerian gilded cage.*

²⁵⁰ Washington post: *Liberia's Taylor Found and Arrested.* Ks. myös *Charles Taylor caught in Nigeria* ja liite 8, Nigerian kartta.

²⁵¹ Sierra Leonen erityistuomioistuimen syyttäjän lehdistötiedote *Chief Prosecutor Welcomes the Successful Initial Appearance of Charles Taylor in Freetown, Sierra Leone.*

²⁵² Jalloh Charles: *Immunity from Prosecution for International Crimes: The Case of Charles Taylor at the Special Court for Sierra Leone.* Jallohin artikkelissa käsitellään SCSL:n päätökseen johtanutta kehitystä ja tuomioistuimen perusteluja valtionpäämiehen immuniteetista.

7.3 Oikeudenkäynti siirretään Haagiin

Taylorin oikeudenkäynnin ensimmäisen alustavan istunnon jälkeen alettiin valmistella Taylorin siirtoa Alankomaiden Haagiin oikeudenkäyntiä varten. Siirrolla pyrittiin takaamaan alueellinen vakaus ja oikeudenkäynnin häiriöttömyys, sillä oli odotettavissa että oikeudenkäynti aiheuttaisi voimakkaita tunteita etenkin Taylorin kannattajissa. Erityistuomioistuimien esitti 29.3.2006 virallisesti Alankomaiden hallitukselle, että oikeudenkäynti voitaisiin pitää Haagissa.²⁵³ Asia käsiteltiin Alankomaiden pyynnöstä YK:n turvallisuusneuvostossa, ja siirto hyväksyttiin turvallisuusneuvoston päätöslauselmalla.²⁵⁴ Päätöslauselman perusteella SCLS teki päätöksen asiasta ja antoi omasta puolestaan käskyn oikeudenkäynnin uudesta pitopaikasta.²⁵⁵ Taylor siirrettiin Haagiin ICC:n pidätyskeskukseen, jossa häntä pidettiin vangittuna koko hänen ICC:n tiloissa pidetyn oikeudenkäyntinsä ajan.²⁵⁶

Oikeudenkäynnin siirto Haagiin oli vaikea päätös, sillä siihen sisältyi paljon poliittisia tekijöitä ja muuttujia. Päätös oli turvallisuuden ja alueellisen vakauden näkökulmista perusteltu. Oikeudenkäynnin järjestäminen puolueettomassa ympäristössä oli hyvä ratkaisu, sillä se myös osaltaan paransi Taylorin mahdollisuuksia saada osakseen reilu oikeudenkäynti.

Päätöksellä oli kuitenkin myös kääntöpuolensa. Suurin ongelma oli se, että paikallisella väestöllä oli heikommat mahdollisuudet seurata alueellisesti erittäin kiinnostavaa oikeudenkäyntiä. Suurella osalla Liberian ja Sierra Leonen väestöstä oli erittäin rajoitetut mahdollisuudet seurata sitä mediasta köyhyyden tai lukutaidon puutteen takia. Seuranta pyrittiin järjestämään videoneuvotteluna ja tallenteina, mutta yhteysongelmat ja harvat esityspaikat vaikeuttivat kansalta oikeudenkäynnin seuraamista. Toisaalta paikallinen lehdistö seurasi oikeudenkäyntiä tiiviisti ja radiolähetykset mahdollistivat sen, että lukutaidottomatkin saattoivat seurata sitä.²⁵⁷

²⁵³ Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote *Special Court President Requests Charles Taylor be Tried in The Hague*, Ks. myös *Sierra Leonen erityistuomioistuimen 4. (neljäs) raportti YK:n pääsihteerille*, s. 21–22.

²⁵⁴ *YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1688/2006* (Charles Taylorin oikeudenkäynnin järjestäminen Alankomaissa). Ks. myös ICC: *The Special Court for Sierra Leone to use ICC Facilities for Trial of Charles Taylor* sekä SCSL:n lehdistötiedote, *Special Court Registrar Welcomes United Nations Security Council Resolution*.

²⁵⁵ SCSL-03-01-PT-108, *Order Changing Venue of Proceedings*.

²⁵⁶ Asiakirjan SCSL-03-01-PT-109, *Endorsement pursuant to rule 64 liite Order by the Registrar pursuant to rule 64*.

²⁵⁷ Cruvellier (2009), s. 12–18.

SPECIAL NEWS HEADLINES
A US based Lib. human rights group & the Establishment of war crime Court in Lib. (Forum) want Pres. Sirleaf resign for supporting war in Lib. in the wake of revelations made by Moses Blah in The Hague. But Pres. Sirleaf in an interview with **Front Page Africa**, said She never supported war in Liberia. "Daily Talk Sports" Pres. Sirleaf launches lone fund drive on Broad St. for African Nations & World cups.

TRUTH AND LIES UNVEIL IN THE HAGUE ? - TAYLOR'S DEFENSE CROSS-EXAMINES BLAH

VS

Moses Blah vs. Charles Taylor

The "666-UN" -back Sierra Leone Special court sitting in The Hague where former Pres. Charles Taylor is on trial for atrocities allegedly committed in S/Leone was a scene of drama when Taylor's defense team led by Cllr. Courtney Griffiths took on "Hungry Blah" to cross-examine him on his (Blah) role in the Lib. civil war, the death of RUF Sam Bockarie & his involvement in the Sierra Leonean civil war.

Responding to several questions including these below when quized, the former NPFL Senior Rebel Gen. & "black-money dealer" denied & agreed to some questions sent to him. The drama begins.

Def.: Your Honor, Madam Court Officer, you think I can ask Mr. Blah Now? Judge: Yes. Go on.

Def.: Mr. Blah, were you a former NPFL Senior Rebel General?

Blah: Yes, Da true. I was 2nd in command to Taylor but only as Rebel Inspector Gen."

Def.: Did you support Wat in Sierra Leone?

Blah: No. I na do-way.

Def.: Mr. Blah, you are wearing a military fatigue in this photo before us, how does z

DATE: May 24, 08
Page 1
this reflect your significance in decision making on military matters as 2nd in command? Blah: No. The title was just on me, but da Taylor made all decisions for NPFL.

Def.: Did you carry out military operations? Blah, heavily taking in fresh air, No.

Def.: Do U know about operation grasshopper? Blah: I na do-way.

Def.: Did you carry out military operations? Blah, heavily taking in fresh air, No.

Def.: Do U know about operation grasshopper? Blah: I na do-way.

Def.: Mr. Blah, you are wearing a military fatigue in this photo before us, how does z

Def.: Your Honor, Madam Court Officer, you think I can ask Mr. Blah Now? Judge: Yes. Go on.

Def.: Mr. Blah, were you a former NPFL Senior Rebel General?

Blah: Yes, Da true. I was 2nd in command to Taylor but only as Rebel Inspector Gen."

Def.: Did you support Wat in Sierra Leone?

Blah: No. I na do-way.

Def.: Mr. Blah, you are wearing a military fatigue in this photo before us, how does z

Def.: Your Honor, Madam Court Officer, you think

Editorial Staff

Editorial Staff	Position
Alfred J. Sireleaf	Managing Editor
Danwalo B.S. Catakaw	News
Luseni Villie	Photo
Victor Kamara	Consultant

Alfred J. Sireleaf
FOUNDER
YR - 2000

Phone #s:
06-473067
06-51362

SPACE FOR SALE

Kuva 12: Informaatiotaulu Monroviassa vuonna 2008. Köyhä väestö seurasi oikeudenkäynnin informaatiopäivityksiä kadunvarsien ilmoitustauluilta.²⁵⁸

²⁵⁸ Kuva: Lieutenant Colonel Terry Vanden Dolder, U.S. Africa Command.

8 CHARLES TAYLORIN OIKEUDENKÄYNTI

Tuomioistuin oli valmis aloittamaan Taylorin tapauksen varsinaisen käsittelyn Haagissa vuoden 2006 kesäkuussa. Syyttäjän oli tarkoitus aloittaa aloituspuheenvuorollaan 4.6.2006, mutta vain muutamia minutteja ennen kuulemisen alkamista Taylor erotti koko puolustuksensa. Taylor ilmoitti myös boikotoivansa oikeudenkäyntiä ja haluavansa uuden puolustusasianajan. Tuomioistuin käski SCSL:n puolustustoimistoa määräämään Taylorille väliaikaisen puolustuksen siihen asti, että hänelle saataisiin uusi puolustusasianajaja avustajineen.²⁵⁹ Tämä aiheutti sen, että käsittelyn aloittamista jouduttiin lykkäämään yli puolella vuodella ja sitä pysytettiin jatkamaan vasta 7.1.2007, jolloin syyttäjä kutsui ensimmäisen todistajansa todistamaan.²⁶⁰

8.1 Syyte

Taylorin syytettä oli syyttäjän pyynnöstä muutettu alkuperäisestä, ja uusi syyte astui voimaan 16.3.2006. Muutosta oli pyydetty samanaikaisesti SCSL:ssa meneillään olevista muissa oikeudenkäynneissä esiin tulleiden uusien todisteiden perusteella.²⁶¹ Keskeinen ero alkuperäiseen verrattuna oli se, että syytekohtia oli vähennetty seitsemästätoista yhteentoista.²⁶²

Syyttäjän mukaan Taylorin syyllisyys perustui hänen asemaansa sisällissotaan osallistuneiden sierraleonelaisten taistelujärjestöjen (RUF ja AFRC) ja liberialaisten taistelijoiden tosiasiallisena komentajana. Syyttäjä väitti Taylorin osallistuneen selkkauksen kaikissa vaiheissa taistelijoiden toimintaan joko suoraan käskemällä, avustamalla tai hyväksymällä näiden toiminnan.²⁶³ Syytteen mukaan Taylor oli syyllistynyt rikoksiin ihmisyyttä vastaan, rikkomuksiin Genèven yleissopimusten kolmatta artiklaa ja toista lisäpöytäkirjaa vastaan sekä muihin vakaviin rikoksiin ihmisyyttä vastaan. Syytteen yksitoista syytekohtaa koskivat seuraavia rikoksia:²⁶⁴

²⁵⁹ *Eleventh and Final Report of the President of the Special Court for Sierra Leone*, s. 16.

²⁶⁰ SCSL: *The Prosecutor vs. Charles Ghankay Taylor*.

²⁶¹ Pyyntöissä viitattiin uusiin todisteisiin, joita oli saatu AFRC:n ja RUF:n jäsenten oikeudenkäynneissä sekä tarpeeseen tehdä pieniä terminologisia korjauksia syytteeseen. Ks. SCSL-03-01-I-72, *Prosecution Motion for Leave to Amend the Indictment and for Approval and Non-Disclosure of the Amended Indictment*, kohdat 11–19.

²⁶² Taylorin muutettu syyte: SCSL-03-01-I-75, *Amended indictment*. Ks. myös tuomioistuimen päätös muutetun syytteen hyväksymiseksi: SCSL-03-01-I-74, *Decision on prosecution's application to amend indictment and on approval of amended indictment*.

²⁶³ SCSL-03-01-I-75 liite: *Case summary accompanying the amended indictment* kohdat 1.–3.

²⁶⁴ Luettelo: SCSL-03-01-I-75, *Amended indictment*, s. 3161–3167.

Ensimmäinen syytekohta koski siviiliväestön terrorisointia (*Terrorizing the civilian population*).

1. Siviiliväestön terrorisointi / terroriteot (rikkomus Genèven yleissopimusten kolmatta artiklaa ja sopimusten toista lisäpöytäkirjaa vastaan, SCSL:n perussäännön kolmannen artiklan mukaan rangaistava teko)

Ensimmäisen syytekohtan mukaan RUF:n ja AFRC:n (tai edellä mainittujen taistelijat liittoutuneina) sekä NPFL:n taistelijat olivat terrorisoineet Sierra Leonen siviiliväestöä useilla alueilla vuosina 1996–2002.²⁶⁵ Terroriteot ilmenivät muun muassa asuntojen ja muun omaisuuden polttamisena sekä muina eri syytekohtissa mainittuina rikoksina. Terroriteot tehtiin osana systemaattisia ja laajoja hyökkäyksiä siviiliväestöä vastaan. Syyttäjän mukaan taistelijat terrorisoivat väestöä Taylorin käskystä tai ohjauksessa ja alaisuudessa tai vähintään Taylorin avustamana ja kannustamana.²⁶⁶

Syytteen toinen ja kolmas syytekohta koskivat murhia ja muita väkivallantekoja (*Unlawful killings*).

2. Murhat (rikokset ihmisyyttä vastaan, SCSL:n perussäännön toisen artiklan mukaan rangaistava teko)
3. Elämän, terveyden ja fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin loukkaukset, erityisesti murhat (rikkomus Genèven yleissopimusten kolmatta artiklaa ja sopimusten toista lisäpöytäkirjaa vastaan, SCSL:n perussäännön kolmannen artiklan mukaan rangaistava teko)

Toisen ja kolmannen syytekohtan mukaan RUF:n ja AFRC:n (tai edellä mainittujen taistelijat liittoutuneina) ja/tai liberialaiset taistelijat olivat tappaneet siviilejä useilla alueilla koko Sierra Leonen alueella useana ajankohtana vuosina 1996–2002. Syytekohtan mukaan siviilejä ammuttiin, poltettiin koteihinsa, hakattiin tai silvottiin kuoliaaksi. Siviilejä kuoli myös seksuaalisen väkivallan uhreina ja pakkotyössä. Syyttäjän mukaan taistelijat tappoivat ja vahingoittivat

²⁶⁵ Tässä raportissa viitataan termeillä *useilla alueilla ja useina ajankohtina* syytekohtien alakohtiin *In particular*, jossa luetellaan syytekohtassa mainitut rikosten tekoajat ja paikat. Raporttiin ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi kirjata syytekohtien tietoja tätä tarkemmin. Tarkemmat tiedot saa asiakirjasta SCSL-03-01-I-75.

²⁶⁶ SCSL-03-01-I-75, kohdat 5.–8 ja *Case summary accompanying the amended indictment* kohdat 21.–23.

siviilejä Taylorin käskystä tai ohjauksessa ja alaisuudessa tai vähintään Taylorin avustamana ja kannustamana.²⁶⁷

Syytteen neljäs, viides ja kuudes syytekohta koskivat seksuaalista väkivaltaa (*Sexual violence*).

4. Raiskaukset (rikokset ihmisyyttä vastaan, SCSL:n perussäännön toisen artiklan mukaan rangaistava teko)
5. Seksuaalinen orjuutus ja muut seksuaalisen väkivallan muodot (rikokset ihmisyyttä vastaan, SCSL:n perussäännön toisen artiklan mukaan rangaistava teko)
6. Ihmisarvon loukkaaminen (rikkomus Genèven yleissopimusten kolmatta artiklaa ja sopimusten toista lisäpöytäkirjaa vastaan, SCSL:n perussäännön kolmannen artiklan mukaan rangaistava teko)

Syytekohtien mukaan RUF:n ja AFRC:n (tai edellä mainittujen taistelijat liittoutuneina) ja/tai liberalaiset taistelijat olivat harjoittaneet laajamittaista seksuaalista väkivaltaa muun muassa sieppaamalla ja raiskaamalla naisia ja tyttöjä useilla Sierra Leonen alueilla vuosina 1996–2002. Siepatut joutuivat rutiininomaisesti raiskatuiksi ja usein myös joukkoraiskausten uhreiksi. Uhreja pidettiin vankeudessa jopa vuosia, ja heiltä edellytettiin seksuaalisten palvelusten lisäksi pakkotyötä. Syyttäjän mukaan taistelijat harjoittivat seksuaalista väkivaltaa Taylorin käskystä tai ohjauksessa ja alaisuudessa tai vähintään Taylorin avustamana ja kannustamana.²⁶⁸

Syytteen seitsemäs ja kahdeksas syytekohta käsittelivät muuta fyysistä väkivaltaa (*Physical violence*).

7. Elämän, terveyden ja fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin loukkaukset, erityisesti julma kohtelu (rikkomus Genèven yleissopimusten kolmatta artiklaa ja sopimusten toista lisäpöytäkirjaa vastaan, SCSL:n perussäännön kolmannen artiklan mukaan rangaistava teko)

²⁶⁷ SCSL-03-01-I-75, kohdat 9.–13. ja *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 24.

²⁶⁸ SCSL-03-01-I-75, kohdat 14.–17. ja *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 25.

8. Muut ihmisarvon vastaiset ja epähumanit teot (rikokset ihmisyyttä vastaan, SCSL:n perussäännön toisen artiklan mukaan rangaistava teko)

Syytekohtien mukaan RUF:n ja AFRC:n (tai edellä mainittujen taistelijat liittoutuneina) ja/tai liberalaiset taistelijat olivat harjoittaneet laajamittaista fyysistä väkivaltaa muun muassa silpomalla ja muuten pahoinpitelemällä siviilejä useilla Sierra Leonen alueilla vuosina 1996–2002. Siviilejä pakotettiin seuraamaan pahoinpitelyitä ja silpomisia. He joutuivat usein myös itse väkivallan kohteiksi. Taistelijat merkitsivät uhrejaan usein viiltelemällä näiden ihoon järjestöjensä tunnuksia (esim. RUF ja ARFC). Syyttäjän mukaan taistelijat harjoittivat väkivaltaa Taylorin käskystä tai ohjauksessa ja alaisuudessa tai vähintään Taylorin avustamana ja kannustamana.²⁶⁹

Syytteen yhdeksäs syytekohta käsitteli lapsisotilaiden käyttöä (*Child soldiers*).

9. Lapsisotilaiden käyttö. Alle 15-vuotiaiden lasten värväminen ja käyttö asevoimissa tai aseellisissa ryhmissä tai heidän aktiivinen käyttämisensä vihollisuuksissa (muu kansainvälisen humanitäärisen oikeuden vakava loukkaus, SCSL:n perussäännön neljännen artiklan mukaan rangaistava teko)

Syytekohdan mukaan RUF:n ja AFRC:n (tai edellä mainittujen taistelijat liittoutuneina) ja/tai liberalaiset taistelijat olivat rutiininomaisesti värvänneet ja käyttäneet alle 15-vuotiaita lapsia sotilaina vihollisuuksissa vuosina 1996–2002. Useat lapset siepattiin vanhemmiltaan ja sitten koulutettiin ARFC:n ja/tai RUF:n koulutusleireillä. Lapsisotilaille opetettiin leireillä yleisiä sotilastaitoja ja aseenkäsittelyä, ja heistä perustettiin erillisiä lapsisotilasryhmiä (Small Boys Unit, SBU).²⁷⁰ Lapsisotilaat joutuivat osallistumaan taisteluihin, koska olivat usein liian peiloissaan paetakseen. Syyttäjän mukaan teot tehtiin Taylorin käskystä tai ohjauksessa ja alaisuudessa tai vähintään Taylorin avustamana ja kannustamana.²⁷¹

Syytteen kymmenes syytekohta koski sieppauksia ja pakkotyövoiman käyttöä (*Abductions and forced labour*).

²⁶⁹ SCSL-03-01-I-75, kohdat 18.–21. ja *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 26.

²⁷⁰ Sierra Leonen sisällissodan lapsisotilaista on kirjoitettu laajasti erilaisissa tutkimuksissa, mediassa ja ihmisoikeusjärjestöjen raporteissa. Hyvän kuvan Länsi-Afrikan lapsisotilasongelmasta saa esimerkiksi Human Rights Watchin raportista *Youth, Poverty and Blood – The Lethal Legacy of West Africa's Regional Warriors*. Ks. myös HRW: *Sierra Leone Rebels Forcefully Recruit Child Soldiers*, The Independent: *Lost boys: What became of Liberia's child soldiers?* ja The Guardian: *Boys taught to torture and maim*.

²⁷¹ SCSL-03-01-I-75, kohta 22. ja *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 27.

- 10.** Orjuuttaminen (rikokset ihmisyyttä vastaan, SCSL:n perussäännön toisen artiklan mukaan rangaistava teko)

Syytekohtaan mukaan RUF:n ja AFRC:n (tai edellä mainittujen taistelijat liittoutuneina) ja/tai liberalaiset taistelijat olivat syyllistyneet laajamittaisiin siviiliväestön sieppauksiin useilla alueilla vuosina 1996–2002. Siepattuja oli käytetty pakkotyövoimana. Siviilejä käytettiin muun muassa taakkojen kantamiseen, kotitöihin, ruoan etsintään, maataloustöihin ja kaivostyöhön timanttikaivoksilla. Vangitut joutuivat työskentelemään jatkuvan väkivallan tai kuoleman uhan alaisina. Mikäli uhrit eivät pystyneet tai jaksaneet suoriutua tehtävistään, he joutuivat usein pahoinpidellyiksi tai murhatuiksi. Työskentelyolosuhteet olivat usein erittäin vaikeat, ja monet jäivät vaille riittävää ravintoa, suojaa ja terveydenhuoltoa. Uhreja pidettiin vankeina jopa vuosien ajan, ja pakenemisyrittäjästä rangaistiin brutaalilla väkivallalla tai kuoleamalla. Syyttäjän mukaan teot tehtiin Taylorin käskystä tai ohjauksessa ja alaisuudessa tai vähintään Taylorin avustamana ja kannustamana.²⁷²

Syytteen yhdestoista ja viimeinen kohta käsittelee ryöstelyä (*Looting*).

- 11.** Ryöstely (rikkomus Genèven yleissopimusten kolmatta artiklaa ja sopimusten toista lisäpöytäkirjaa vastaan, SCSL:n perussäännön kolmannen artiklan mukaan rangaistava teko)

Syytekohtaan mukaan RUF:n ja AFRC:n (tai edellä mainittujen taistelijat liittoutuneina) ja/tai liberalaiset taistelijat olivat syyllistyneet laajamittaiseen siviiliväestön omaisuuden ryöstelyyn vuosina 1996–2002. Siviileiltä ryöstettiin säännönmukaisesti muun muassa rahaa, koruja ja muita arvoesineitä sekä vaatteita. Syyttäjän mukaan teot tehtiin Taylorin käskystä tai ohjauksessa ja alaisuudessa tai vähintään Taylorin avustamana ja kannustamana.²⁷³

Syyttäjän mukaan Taylor oli koko selkkauksen ajan rohkaissut, ohjannut ja avustanut RUF-järjestöä. Hänen katsottiin antaneen sotilaskoulutusta, taloudellista tukea, asemateriaalia, joukkoja sekä suojapaikan järjestön johtajalle Foday Saybana Sankohille ja hänen joukoilleen ennen RUF:n hyökkäystä Sierra Leoneen.²⁷⁴ Hänen asemansa presidenttinä ja NPFL-

²⁷² SCSL-03-01-I-75, kohta 23–27. ja *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 28.

²⁷³ SCSL-03-01-I-75, kohta 28–32. ja *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 29.

²⁷⁴ Liberalainen Foday Saybana Sankoh oli RUF:n johtaja. Sankoh oli Taylorin pitkäaikainen kumppani ja muun muassa osallistui nuoruudessaan Taylorin kanssa Muammar Gaddafin tarjoamaan sotilaskoulutukseen Libyassa.

järjestön²⁷⁵ entisenä johtajana yhdistettynä läheisiin suhteisiin RUF:n ja AFRC:n johtoon mahdollistivat sen, että Taylor saattoi toteuttaa edellä mainitut rikokset.²⁷⁶

Näistä syistä syyttäjä katsoi hänen olevan henkilökohtaisesti joko tekojensa tai laiminlyöntiensä takia vähintään osavastuussa aiemmin mainituissa syytekohtissa olevista rikoksista. Syyttäjän mukaan Taylor joko suunnitteli, oli mukana suunnittelussa, pani alulle, käski, toteutti itse, valmisteli tai avusti ja yllytti mainittuihin rikoksiin. Syytteen mukaan Taylor teki teot suunnitelmallisesti ja osana yhteistä suunnitelmaa tai tarkoitusta.²⁷⁷

Syyttäjä katsoi myös, että Taylor oli käyttänyt suoraa esimiesvaltaa edellä mainittuihin rikoksia tehneisiin taistelujärjestöihin kantaen näin vastuun niiden teoista. Syytteen mukaan Taylor oli vastuussa teoista, koska hän tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, että hänen alaisensa joko syyllistyivät tai aikoivat syyllistyä edellä mainittuihin rikoksiin. Hän oli myös laiminlyönyt vastuunsa ryhtyä tarpeellisiin ja kohtuullisiin toimiin estääkseen nämä teot tai rangaistakseen niihin syyllistyneitä.²⁷⁸

Syyttäjä väitti Taylorin itsensä joko syyllistyneen tai osallistuneen rikoksiin seuraavien kohtien mukaisesti:

1. Suunnittelu (*Planning*)

Syyttäjän mukaan syytetty oli joko yksin tai yhteistoiminnassa RUF:n ja AFRC:n (tai niiden liittouman) kanssa suunnitellut sotilasoperaatioita Sierra Leonessa.

Hän johti järjestönsä invaasiota ja toimintaa Sierra Leonen sisällissodan aikana. Sankoh pidätettiin vuonna 2000, ja SCSL haastoi hänet myöhemmin oikeuteen syytettynä sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan. Hänen oikeudenkäyntiään ei saatu päätökseen, koska hän kuoli vuonna 2003 halvausta seuranneisiin komplikaatioihin. Ks. *The Special Court for Sierra Leone Its History and Jurisprudence* ja BBC: *Foday Sankoh: The cruel rebel* sekä *Sierra Leone rebel leader dies*. Ks. myös Liite 4, Sierra Leonen historia ja selkkauksen taustat v. 1991 eteenpäin.

²⁷⁵ NPFL (National Patriotic Front of Liberia) oli Charles Taylorin johtama taistelujärjestö, joka muun muassa taisteli hallitusta vastaan Liberian sisällissodassa 1989–1996. Järjestön pohjalta perustettiin myöhemmin poliittinen puolue National Patriotic Party (NPP), jonka ehdokkaana Charles Taylor voitti presidentinvaalit vuonna 1997. NPFL:n henkilöstö tuki RUF:a Sierra Leonen sisällissodassa. Ks. GlobalSecurity.org: *Liberia – First Civil War 1989–1996*.

²⁷⁶ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 31.

²⁷⁷ SCSL-03-01-I-75, kohta 30–32.

²⁷⁸ SCSL-03-01-I-75, kohta 33.

Operaatiot olivat joko itsessään rikollisia tai niiden yhteydessä toteutettiin muita syytteessä mainittuja rikoksia.²⁷⁹

2. Yllyttäminen (*Instigating*)

Syyttäjän mukaan syytetty oli koko selkkauksen ajan tukenut RUF:n, AFRC:n (tai niiden liittouman) sekä liberialaisten taistelijoiden toimintaa ja siten yllyttänyt ja suostutellut näitä tekemään syytteessä mainittuja rikoksia.²⁸⁰

3. Käskeminen (*Ordering*)

Syyttäjän mukaan Taylorin asema Liberian presidenttinä ja NPFL-järjestön johtajana sekä hänen läheiset suhteensa Foday Sankohiin ja muihin RUF:n ja AFRC:n ja liberialaisten taistelijoiden ylimpiin johtajiin aiheutti sen, että hänellä oli tosiasiallinen (de jure ja/tai de facto) käskyvalta syytteessä mainittuihin rikosten tekijöihin. Käskyvalta oli joko yksin Taylorilla tai hän harjoitti sitä yhteistyössä RUF:n ja AFRC:n eriasteisten johtajien kanssa. Syyttäjä katsoi, että Taylorilla oli ollut suora tai johtajien kautta kulkeva johtosuhde Sierra Leonessa taistelleisiin liberialaistaistelijoihin.²⁸¹ Edelleen syyttäjä katsoi, että Taylor ohjeisti ja ohjasi RUF:n ja AFRC:n ja liberialaisten taistelijoiden rikosten tekoa joko suoranaisilla käskyillä joukoille tai näiden johtajien kautta.²⁸²

²⁷⁹ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 34.

²⁸⁰ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 35.

²⁸¹ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohdat 36.

²⁸² SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohdat 37–38.

Syytteessä mainitaan merkittävimminä johtajina RUF:n osalta Sankohin lisäksi Sam Bockarie ja Issa Sesay. AFRC:n osalta mainittiin Tamba Alex Brima. Kaikki edellä mainitut myös haastettiin oikeuteen sotarikoksista. SCSL tuomitsi Briman vuonna 2007 50 vuodeksi vankeuteen sotarikoksista. Hän oli ensimmäinen henkilö, joka on kansainvälisessä rikostuomioistuimessa tuomittu myös lapsisotilaiden käytöstä. Sesay tuomittiin sotarikoksista 52 vuodeksi vankeuteen vuonna 2009. Bockarie kuoli vuonna 2003, eikä häntä tuomittu. *The Special Court for Sierra Leone Its History and Jurisprudence*. Ks. myös liite 7, *SCSL:ssa syyteeseen asetetut henkilöt vuonna 2003*.

Kuva 13: Syyteeseen asetettuja taistelujärjestöjen johtajia. Kuvassa vasemmalta oikealle Issa Sesay (RUF), Foday Sankoh (RUF) ja Alex Tamba Brima (AFRC).

4. Toteuttaminen (*committing*)

Syyttäjän mukaan vastaaja toteutti syytteessä mainitut rikokset rikoskumppanina ja osallisena. Vaikka Taylor ei itse fyysisesti syöllistynytään julmuuksiin, jakoi hän muiden rikoksentekeijöiden kanssa aikomuksen tehdä niitä sekä osallistui yhteiseen suunnitelmaan niiden tekemiseksi.²⁸³

5. Auttaminen ja avustaminen (*Aiding and abetting*)

Syyttäjän mukaan Taylor avusti vuosina 1996–2002 lukuisin usein tavoin syytteessä mainittujen rikosten tekemistä tarjoamalla monenlaista tukea. Tukeen kuului muun muassa sotilaskoulutuksen antaminen Liberiassa ja Sierra Leonessa sekä suojapaikkojen, tilojen ja liberialaisten taistelijoiden antaminen järjestöjen käyttöön. Näiden lisäksi Taylorin katsottiin antaneen järjestöille aseita ja ampumatarvikkeita, viestijärjestelmiä sekä muuta huoltoa ja tarvikkeita. Syyttäjän mukaan hän myös varmisti RUF:n ja AFRC:n saavan ne haltuunsa järjestämällä suojattuja saattueita ja liberialaisia ajoneuvoja huoltokuljetuksiin.²⁸⁴ Edelleen Taylorin RUF:lle, AFRC:lle (tai niiden liittoumalle) sekä liberialaisille taistelijoille antama materiaallinen ja moraalinen tuki sekä kannustus edesauttoivat merkittävästi syytteessä mainittujen rikosten teossa. Tämän tuen katsottiin olleen osa yhteistä suunnitelmaa rikosten tekemiseksi.²⁸⁵

²⁸³ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 39.

²⁸⁴ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 40.

6. Osallistuminen yhteiseen suunnitelmaan tai tarkoitukseen (*Participation in common plan, design or purpose*)²⁸⁶

Syyttäjän mukaan yhteisen suunnitelman tai rikoshankkeen tarkoituksena oli saavuttaa poliittinen ja fyysinen kontrolli Sierra Leonessa keinolla millä hyvänsä, erityisesti timanttituotanto-alueilla. Tarkoituksena oli maan timanttivarannon siirtäminen syytetyn ja muiden ei-sierraleonelaisten tahojen haltuun.²⁸⁷

Yhteisen suunnitelman tarkoituksena oli myös Sierra Leonen väestön poliittinen ja fyysinen kontrollointi keinolla millä hyvänsä. Tarkoituksena oli estää tai minimoida paikallisen väestön kyky hallita maa-alueita ja käyttää alueen väestöä suunnitelman toteuttamiseen. Syytteessä mainittujen rikosten katsottiin olleen olennainen osa yhteistä suunnitelmaa. Syyttäjän mukaan Taylor oli joko sisällyttänyt rikokset siihen tietoisesti tai ne olivat olleet vähintäänkin hyvin helposti ennustettavia seurauksia suunnitelman yleisistä tavoitteista.²⁸⁸

Syyttäjän mukaan Taylor osallistui rikoshankkeeseen tarkoituksenaan päästä käsiksi Sierra Leonen luonnonrikkauksiin, erityisesti timantteihin. Tavoitteena oli ollut horjuttaa maan hallitusta ja saada asetettua sinne uusi Taylorin alueellisille valtapyrkimyksille myötämielinen hallitus.²⁸⁹

7. Tietäminen ja aikomukset (*Intent and knowledge*)²⁹⁰

²⁸⁵ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 41.

²⁸⁶ Oikeudenkäynnin asiakirjoissa ja sitä koskevassa kirjallisuudessa viitataan myös termiin Joint Criminal Enterprise (JCE / suom. yhteinen rikoshanke). Termi kuvaa syyllisyyden tai vastuun muotoa, jota voidaan kuvailla osallistumisena yhteiseen sopimukseen jonkin rikollisen tavoitteen saavuttamiseksi. Sitä voidaan käyttää syytteessä perusteena, mikäli esimerkiksi henkilöä epäillään epäsuorasta osallisuudesta sotarikoksiin taustavaikuttajana, avustajana tai yllyttäjänä.

Cornell University Law School: ”*Joint criminal enterprise*” (“JCE”) is a mode of liability created by judges on the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY) that allows the tribunal to bring charges against members of a group responsible for war crime or crime against humanity even if there is no evidence that the particular individuals physically participated in the crimes.”

Ks. myös Cassese (2013) (revised by Baig, Laurel), s. 163–164 ja 175.

²⁸⁷ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 42.

²⁸⁸ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 43.

²⁸⁹ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 44.

²⁹⁰ Oikeudenkäynnin asiakirjoissa ja sitä koskevassa kirjallisuudessa viitataan myös termiin *mens rea*, kun käsitellään rikollisia aikomuksia. Sen voidaan kuvata tarkoittavan ilkeämielistä aietta rikollisen teon toteuttamiseksi.

Encyclopaedia Britannica: ”*Mens Rea: In Anglo-American law, criminal intent or evil mind. In general, the definition of a criminal offense involves not only an act or omission and its consequences but also the accompanying mental state of the actor.*”

Syyttäjä väitti, että Taylor hyväksyi tarkoituksella syytteessä esitetyt rikokset tai suhtautui holtittoman välinpitämättömästi siihen mahdollisuuteen, että niitä tehtäisiin. Syyttäjä myös katsoi, että hän joko tiesi niistä tai että niitä suurella todennäköisyydellä tehtäisiin.²⁹¹ Hän olisi pystynyt saamaan niistä tiedon useiden eri lähteiden kautta, kuten RUF:n ja ARFC:n johtajilta, viestijärjestelmistä, agenteiltaan Sierra Leonessa, kansainvälisten järjestöjen dokumenteista ja medialähteistä. Tietoa olisi saanut myös YK:n ja muiden hallitusten edustajilta. Syyttäjä väitti, että syytetty tiesi, että nyt tehdyt rikokset olivat hyvin samankaltaisia kuin hänen edustamansa järjestö NPFL oli tehnyt siviilejä kohtaan aiemmin Liberian sisällissodassa.²⁹²

Syyttäjän mukaan Taylor näin ollen joko tiesi tai hänen olisi olosuhteiden perusteella pitänyt tietää, että hänen alaisensa tekivät tai aikoivat tehdä mainittuja sotarikoksia. Syytetty ei myöskään ryhtynyt käytettävissään oleviin tarpeellisiin ja häneltä kohtuudella vaadittaviin toimiin estääkseen niitä tai rangaistakseen niihin syyllistyneitä.²⁹³

8. Esimiesasema (*Superior authority*)

Viimeisessä kohdassa syyttäjä tiivistä edellisissä kappaleissa kuvatut teot koskemaan Taylorin väitettyä esimiesasemaa. Syyttäjä väitti, että Charles Taylor oli joko yksin tai yhteistoiminnassa RUF:n ja AFRC:n (tai niiden liittouman) ja liberialaisten taistelijoiden ja näiden johtajien kanssa kontrolloinut syytteessä mainittujen rikosten tekijöiden toimintaa. Syytetty tiesi tai hänen olisi tullut tietää, että hänen syytteessä mainitut alaisensa joko toteuttivat tai aikoivat toteuttaa edellä kuvatut rikokset, eikä hän asemastaan huolimatta ryhtynyt toimenpiteisiin estääkseen rikoksia tai rangaistakseen niihin syyllistyneitä alaisiaan.²⁹⁴

8.2 Syyttäjän todistajat ja todisteet

Syyttäjän varsinainen osuus oikeudenkäynnistä aloitettiin 7.1.2008, kun ensimmäinen todistaja saapui todistamaan. Syyttäjä pyrki osoittamaan syytteet tosiksi kutsumalla suuren määrän ihmisiä todistamaan Taylorin syyllisyyden tai osallisuuden puolesta.²⁹⁵

²⁹¹ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 45.

²⁹² SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 46.

²⁹³ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 47.

²⁹⁴ SCSL-03-01-I-75, *Case summary accompanying the amended indictment*, kohta 48.

²⁹⁵ SCSL: *The Prosecutor vs. Charles Ghankay Taylor*. Oikeudenkäynnin aloittaminen oli alueellinen suurtapaus. Se uutisoitiin laajasti Länsi-Afrikassa sekä maailmalla. SCSL:n mediaseuranta-arkistossa on 9.1.2008 ilmestynyt

Tätä edelsi kuitenkin se, että syyttäjä oli esittänyt tuomioistuimelle huolensa todistajien turvallisuudesta. Siksi tuomioistuin antoi ohjeet todistajien suojelemiseksi ja heidän henkilöllisyytensä salaamiseksi. Syyttäjä sai muun muassa oikeuden antaa todistajiensa todistaa nimettömänä pseudonyymin turvin. Puolustukselta evättiin oikeus saada tietää todistajien henkilöllisyys, julkaista tai levittää todistajanlausuntojen tietoja tai yrittää selvittää todistajien henkilöllisyys.²⁹⁶

Syyttäjän todistajat jakautuivat asiantuntijatodistajiin, todistajiin, jotka antoivat tietoa tehdyistä rikoksista ja todistajiin, jotka todistivat Taylorin yhteyksistä rikoksiin tai rikoksenteekijöihin. Yrityksessään osoittaa Taylorin osallisuuden rikoksiin, syyttäjä nojasi usein voimakkaasti niin sanottuihin ”sisäpiiriin” todistajiin, jotka olivat usein olleet itsekin osallisina tai epäiltyinä näistä rikoksista.²⁹⁷

Syyttäjä kutsui ensin asiantuntijatodistajia. He pohjustivat syyttäjän juttua todistamalla muun muassa timanttiteollisuudesta ja timanttien roolista Sierra Leonen sisällissodassa,²⁹⁸ ihmisoikeusloukkauksista²⁹⁹ ja Liberian ja Sierra Leonen aseellisten selkkausten taustoista.³⁰⁰

mielenkiintoinen mediaseurantakooste istuntopäivän uutisoinnista. Ks. *SCSL Press Clippings*, 9.1.2008. Sierra Leonen erityistuomioistuin julkaisi koko toimintansa ajan päivittäistä mediaseurantakoostetta internetsivuillaan.

²⁹⁶ *Decision on confidential prosecution motion for immediate protective measures for witnesses* (jne.), kohta 1, alakohdat a–m. SCSL:n todistajien ja uhrien tukisektori (Witness and Victims Section) teki vuonna 2007 tutkimuksen ja arvion todistajien ja rikosten uhrien asemasta. Tutkimuksen perusteella julkaistiin ohjeistus ja raportti todistajien suojelun parhaista käytännöistä. Ks. *Best Practice Recommendations for the Protection & Support of Witnesses*, s. 1–2 ja 25–26. Tutkimuksen mukaan tuomioistuimessa todistaneet henkilöt olivat olleet melko tyytyväisiä tuomioistuimen toimintaan ja kokeneet olonsa turvalliseksi. Raportin jatkosuositukset ja ohjeet antavat selkeän käsityksen SCSL:n käytännöistä ja tavoitteista todistajien ja uhrien suojelemiseksi.

²⁹⁷ *Even a Big Man Must Face Justice – Lessons from the Trial of Charles Taylor*, s. 19.

²⁹⁸ Timanttituotannosta ja -teollisuudesta todisti asiantuntijatodistajana kanadalainen Ian Smillie, joka on toiminut humanitäärisessä toiminnassa eri järjestöjen palveluksessa Afrikan timanttituotantoalueilla kymmenien vuosien ajan. Smillie on julkaissut myös kirjoja Afrikan ”veritimanteista” ja timanttituotannon epäkohdista. Smillien mukaan timantit olivat mm. RUF:n keskeinen tulonlähde, jolla se rahoitti toimintaansa selkkauksessa. Ks. The Diamond Development Initiative International (DDI): *Ian Smillie*. Ks. myös Smillie, Ian: *Blood Diamonds and Non-State Actors*, s. 1003–1005.

²⁹⁹ Ihmisoikeuskysymyksistä todisti asiantuntijatodistajana International Human Rights Watchin Afrikan osaston vanhempi tutkija Corinne Dufka. Dufka kertoi, että Taylor ja Liberian hallitus olivat täysin tietoisia ihmisoikeusrikkomuksista ja rikoksista Sierra Leonessa, koska HRW oli toimittanut heille aihetta koskevia ihmisoikeusraportteja. Puolustus kuitenkin kyseenalaisti Dufkan asiantuntemuksen, ja oikeus muutti hänen statuksensa asiantuntijatodistajasta tavalliseksi taustatietoa antavaksi todistajaksi (witness of fact). Ks. SCSL-03-01-T-543, *Decision on Defence application to exclude the evidence of proposed Prosecution expert witness Corinne Dufka or, in the alternative, to limit its scope and on urgent Prosecution request for decision* sekä Easterday (2010), s. 40 ja Human Rights Watch: *Corinne Dufka*.

³⁰⁰ Alueen historiasta ja sisällissodan taustoista todisti professori Stephen Ellis, jota pidetään Afrikan nykyhistorian erityisasiantuntijana. Ellisin todistus on julkaistu tiivistettynä International Justice Monitorin tietokannassa. Ks. IJM: *Monthly Archives, January 2008*, <http://www.ijmonitor.org/2008/01/page/5/?cat=2>. Todistukseen voi tutustua myös SCSL:n litteraatietietokannassa.

Asiantuntijatodistajien jälkeen syyttäjä toi todistajia kertomaan Taylorin yhteyksistä rikoksiin (linkage witnesses), joita esimerkiksi RUF ja AFRC olivat tehneet Sierra Leonessa ja syyttäjän väittämän mukaan Taylorin komennossa. Heidän ohellaan kuultiin ihmisiä, jotka todistivat erilaisista tehdyistä rikoksista. Syyttäjä pyrki todistajiensa rytmittelyllä toisaalta kuvaamaan tehtyjä rikoksia sellaisenaan, mutta myös yhdistämään niiden tekijät ja Charles Taylor toisiinsa. Syyttäjä pyrki näyttämään toteen, että sotarikoksia oli tehty järjestelmällisesti ja laajasti, ja että Taylor oli vastuussa niistä esimiehen vastuun kautta, vaikkei fyysisesti itse ollutkaan niitä tehnyt.³⁰¹

Vain neljä todistajaa todisti suljettujen ovien takana, muut istunnot olivat julkisia. Joitakin todistajia kuitenkin suojattiin peittämällä heidän kasvonsa tai äänenmuunnolla. Kaikki julkiset todistajanlausunnot videoitiin ja esitettiin internetissä. Näitä julkisia todistajanlausuntoja seurattiin laajasti Sierra Leonen ja Liberian tiedotusvälineissä.³⁰²

Syyttäjän todistajien kuuleminen kesti kokonaisuudessaan yli vuoden ja päättyi helmikuussa 2009. Syyttäjän todistajien kuulemiseen käytettiin 205 päivää, eli neljäkymmentäyksi täyttä viikkoa tehokasta oikeusistuntoaikaa. Syyttäjän osuuden aikana kuultiin tuomioistuimessa yhteensä 91 todistajaa.³⁰³ Syyttäjä päätti heidän osuutensa kiittämällä heitä rohkeudesta ja ponnistuksista oikeuden toteutumiseksi toteamalla:

*”Brave men, women and children have taken the stand against Charles Taylor and recounted their suffering. They have included amputees, rape victims, former child soldiers, and persons enslaved, robbed, and terrorized. We are awed by their courage and grateful for their willingness to travel thousands of miles to bear witness.”*³⁰⁴

³⁰¹ UC Berkeley War Crimes Studies Centerin julkaisemassa Taylorin oikeudenkäyntiä analysoivassa raportissa on hyvä kooste syyttäjän strategiasta ja todistajien osuudesta. Ks. Easterday, Jennifer (2010): *Prosecuting “persons who bear the greatest responsibility”*, s. 40–43.

³⁰² SCSL:n syyttäjän lehdistötiedote, *Testimony for the Prosecution Concluded in Taylor Trial*.

³⁰³ SCSL:n lehdistötiedote, *Prosecution Witness Testimony Ends in the Trial of Charles Taylor* ja SCSL:n syyttäjän lehdistötiedote, *Testimony for the Prosecution Concluded in Taylor Trial*.

Työn laajuuden kannalta tässä raportissa ei ole mielekäästä referoida valtavaa määrää todistajalausuntoja. Kaikki todistajanlausunnot, kuten myös miltei kaikki muutkin tallenteet oikeudenistunnoissa lausutuista asioista, on saatavissa päivämäärittäin litteroituna SCSL:n tietokannasta *Taylor Trial Transcripts*. Ainoastaan suljetuin ovien pidettyjen istuntojen sisältö on pidetty salassa. Toinen lähde, josta voi tarkastella oikeudenkäynnin kulkua ja todistajanlausuntoja, on Open Society Justice Initiativen ylläpitämä sivusto *International Justice Monitor*. Sivustolla on erittäin tarkasti dokumentoitu kuvaus Taylorin oikeudenkäynnistä. Esimerkiksi Summaries-tietokannassa on julkaistu oikeudenkäynnin päivittäisseuranta, jossa on raportoitu oikeudenkäynnin päivittäinen kulku ja oikeudenistuntoihin liittyviä litteraatioita. Ks. *International Justice Monitor*, Summaries: <http://www.ijmonitor.org/category/charles-taylor/summary/>.

³⁰⁴ SCSL:n syyttäjän lehdistötiedote, *Testimony for the Prosecution Concluded in Taylor Trial*.

Syyttäjä päätti osuutensa 27.2.2009 toteamalla, ettei sillä ollut esittää enempää todisteita, ja oli siltä osin valmis päättämään osuutensa.³⁰⁵

Myöhemmin syyttäjä anoi vielä lupaa kutsua kolme lisätodistajaa saatuaan uusia tietoja syytteittensä tueksi. Tämä koski Charles Taylorin väitettyä osuutta Sierra Leonen timanttivarojen ryöväämiseen ja niiden käyttämiseen Sierra Leonen kapinallisryhmittymien tukemiseen ja henkilökohtaiseen vauraudentavoitteluun. Syyttäjä halusi tällä myös kumota Taylorin oman todistuksen väitteet siitä, ettei hänellä koskaan olisi ollut hallussaan sierraleonelaisia raakatimantteja.³⁰⁶

Tuomioistuimien antoi syyttäjälle luvan jatkaa osuuttaan ja kutsua kolme uutta todistajaa. Uusien todistajien salliminen kohautti maailmanlaajuisesti, sillä he olivat viihdemaa-ilmasta tunnetut Mia Farrow, Naomi Campbell ja hänen agenttinsa Carol White.³⁰⁷ Todistajien esiintymistä oikeudessa seurattiin laajasti mediassa. Tapaus lisäsi myös yleistä kiinnostusta Taylorin oikeudenkäyntiä kohtaan ja nosti sotarikokset ja Länsi-Afrikan tapahtumat yleiseen keskusteluun.³⁰⁸ He olivat syyttäjän viimeiset todistajat. Tämän jälkeen puolustus jatkoi omien todisteidensa esittämistä aina vuoden 2010 marraskuuhun. Puolustajan osuus käsitellään omassa alaluvussa.

8.3 Johtopäätökset ja yhteenveto syytteestä ja syyttäjän osuudesta

Yhteenvetona ja analyysinä syytteestä ja syyttäjän osuudesta voidaan todeta, että se perustui ja rakentui käytännössä kolmelle pääasialliselle tekijälle ja teorialle. Juttu koottiin seuraavien väittämien ympärille:

³⁰⁵ SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript* 27.2.2009. s. 24057.

³⁰⁶ SCSL-03-01-T-962, *Public with Confidential Annexes A and B Prosecution Motion to Call Three Additional Witnesses*. osa I, kohta 1. ja osa IV, kohta 28.

³⁰⁷ SCSL-03-01-T-993, *Decision on Public with Confidential Annexes A and B Prosecution Motion to Call Three Additional Witnesses*.

³⁰⁸ Campbell todisti oikeudessa 5.8.2010 ja myönsi saaneensa tuntemattomilta miehiltä raakatimantteja vieraillessaan illallisella Nelson Mandelan talossa vuonna 1997. Tilaisuuteen osallistui myös syytetty, ja syyttäjän mukaan timantit olivat peräisin häneltä. Ks. SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript* 5.8.2010, s. 45468–45474. Tapausta seurattiin erityisen tarkasti Campbellin syntymämaassa Isossa-Britanniassa. Ks esimerkiksi The Guardian: *Charles Taylor and the 'dirty-looking stones' given to Naomi Campbell* ja BBC: *Naomi Campbell tells Taylor trial of 'dirty stones'*. Naomi Campbellin todistus on julkaistu myös YouTube-mediatoistopalvelussa. Ks. *Naomi Campbell in The Hague for Charles Taylor trial for war crimes 2 of 6*.

1. Henkilökohtainen rikosoikeudellinen vastuu (*Individual criminal responsibility: planning, instigating, ordering, committing, aiding, abetting*)

Tayloria syytettiin aktiivisesta osallistumisesta sotarikosten tekemiseen. Syyttäjä pyrki osoittamaan, että Taylor suunnitteli, käynnisti, käski, toteutti tai vähintäänkin avusti tai yllytti rikoksien tekoon. Syyttäjä ei kuitenkaan väittänyt Taylorin olleen itse fyysisesti paikalla, kun rikoksia tehtiin. Sen sijaan syyttäjän strategiana oli osoittaa Taylorin ohjailleen niihin osallistuneita ja syyllistyneitä toimijoita maan ulkopuolelta. Syyttäjän mukaan tämä onnistui, koska Taylorilla oli tosiasiallinen komentosuhte ja vaikutusvalta Sierra Leonessa kauhua levittäneisiin joukkioihin. Syyttäjä käytti tämän osoittamiseen todistajia, jotka todistivat Taylorin yhteyksistä rikoksia tehneisiin järjestöihin ja yksilöihin.

2. Yhteinen rikoshanke (*Joint criminal enterprise*)

Syyttäjä halusi osoittaa, että Taylor osallistui Sierra Leonen hirmutekoihin osana rikollista salaliittoa. Taylorin väitettiin osallistuneen julmuuksiin osana järjestäytynyttä hanketta (*Common plan, design, or purpose*), jonka tarkoituksena oli saavuttaa etuja hänelle itselleen ja hänen tukijoilleen. Syyttäjän mukaan Taylor tiesi, että rikoksia tehtiin tai vähintäänkin tiesi, että oli hyvin todennäköistä että niitä tehtäisiin. Syytteessä väitettiin, että Taylorin tuki ja osallistuminen erityisesti RUF:n ja AFRC:n ja myöhemmin näiden liiton toimintaan oli monipuolista ja laajaa. Tuki- ja osallistumismuotoja olivat muiden muassa suora ohjaus ja kannustus, strateginen neuvonanto, sotilaiden ja sotilasmateriaalin antaminen käyttöön, koulutustuki ja suojapaikkojen tarjoaminen eri järjestöjen taistelijoille sekä lääkinnällinen tuki. Todistajalauseunoilla pyrittiin osoittamaan Taylorin yhteyksistä mainittuun salaliittoon.

3. Esimiehen vastuu (*Superior responsibility*)

Syyttäjän mukaan Taylorilla oli rikosten tekoaikana suora komentosuhte rikoksia tehneisiin yksilöihin ja joukkoihin. Komentosuhteen väitettiin vallinneen erityisesti Taylorin ja RUF:n, ARFC:n, niiden myöhemmän liiton ja Sierra Leonen sotaan osallistuneiden liberialaistaistelijoiden välillä. Hän oli tiennyt tai hänen olisi olosuhteiden perusteella pitänyt tietää näiden tekemistä rikoksista. Syyttäjä käytti todistajiaan todistamaan Taylorin komentosuhteista rikosten tekijöihin ja hänen tietoisuudestaan edellä mainituista rikoksista.

Kuva 14: Syyttäjän strategian pääelementit.

Syyttäjän strategia perustui hyvin pitkälle todistajien käyttöön. Todistajina käytettiin asiantuntijoita, rikosten uhreja sekä vihollisuuksiin osallistuneita tai Tayloria avustaneita henkilöitä. Oikeudenkäynnin asiakirjamateriaalin perusteella todistajien käyttö vaikuttaa perustellulta ja hyvin valmistellulta. Todistajien lausunnoista jää kuitenkin sellainen kuva, että niiden perusteella oli hyvin vaikeaa osoittaa toteen kaikkein raskaimpia syytteitä Tayloria kohtaan. Todistuksissa ei ole havaittavissa selkeitä ”läpimurtotodistajia”, jotka olisivat pystyneet aukottomasti osoittamaan Taylorin suoraan toteuttaneen tai käskeneen toteuttamaan syytteessä mainittuja kaikkein vakavimpia rikoksia. Todistuksista ei esimerkiksi kiistatta käynyt ilmi, että Taylor olisi ollut osa syyttäjän mainitsemaa rikollista salaliittoa.

Niin sanottujen sisäpiirin todistajien todistusarvoa voidaan myös kritisoida. Esimerkiksi rikoksiin ja taisteluihin itse osallistuneiden henkilöiden todistusten uskottavuus voidaan ky-

seenalaistaa. Osalla oli syytä pelätä oman syyllisyytensä paljastumista ja osalla taas saattoi olla henkilökohtaisiin, poliittisiin, etnisiin tai vastaaviin syihin perustuvia syitä todistaa puolueellisesti. Siinä mielessä puolustuksen myöhemmin omassa osuudessaan esittämät väitteet syyttäjän todistajien epäluotettavuudesta saattoivat olla ainakin osittain perusteltuja.

Syyttäjä näki laajaan todistajien käyttöön perustuvan strategiansa ainoana oikeana ja välttämättömänä vaihtoehtona. Taylorin syyttäjänä toimineen Stephen J. Rappin mukaan oli välttämätöntä, että myös niin sanottuja sisäpiiriläisiä kuultiin. Muuten ei olisi saatu tarpeeksi tietoja tehdyistä rikoksista tilanteessa, jossa kirjallista tai muuta todistusaineistoa oli vaikeaa tai mahdotonta saada. Mitä tulee rikollisten käyttöön todistajina, totesi Rapp, että saadakseen tietoa rikoksista, tulee käyttää todistajina henkilöitä, jotka ovat olleet läsnä rikoksia tehtäessä. Tällaiset henkilöt ovat itse saattaneet syyllistyä tai osallistua rikosten tekoon, mutta heidän kuulemisensa voi olla tietyissä tilanteissa ainoa vaihtoehto tiedon saamiseksi.³⁰⁹

Vaikka syyttäjän osuutta voidaan osittain kritisoida, oli toiminta suuresta todistajamäärästä huolimatta kohtuullisen tehokasta ja hyvin valmisteltua. Syyttäjäpuoli kykeni valmistelevaan osuutensa huolellisesti ja kutsumaan poikkeuksellisen suuren määrän todistajia osuutensa tueksi. Merkityksellisenä voidaan pitää sitä, että syyttäjä onnistui saamaan todistajikseen myös itse syytteessä olevia tai tuomittuja rikollisia. Vaikka jokaisen todistusta ei välttämättä voida pitää täysin uskottavina, oli heidän avullaan silti mahdollista saada sisäpiiritietoa esimerkiksi selkkauksen osapuolten kommentosuhteista sekä annetuista käskyistä, kehotuksista ja kannustuksesta.

8.4 Taylor vetoaa vapauttavan tuomion puolesta syyttäjän osuuden jälkeen

Tuomioistuimen oikeudenkäyntimenettelyä ja todistelua koskevissa säännöissä sanotaan, että syytetty voi anoa vapauttavaa tuomiota, mikäli syyttäjä ei onnistu esittämään riittävästi todisteita syytetyn tuomitsemiseksi yhden tai useamman syytteen osalta. Osapuolia kuultuaan tuomioistuin voi antaa vapauttavan tuomion suullisessa käsittelyssä.³¹⁰

³⁰⁹ Rapp, Stephen J: *The challenge of Choice in the Investigation and Prosecution of International Crimes in Post-Conflict Sierra Leone*, s. 34–37.

The United Nations Association of the United States of America (UNA-USA) on julkaissut YouTube-mediatoistopalvelussa haastatteludokumentin Taylorin oikeudenkäynnissä syyttäjänä toimineesta Stephen Rappista. Dokumentissa Rapp avaa työskentelyään SCSL:n syyttäjänä, Taylorin oikeudenkäyntiä yleisesti ja Sierra Leonen selkkauksen taustoja. Ks. *Stephen Rapp, Prosecutor of the Special Court for Sierra Leone* pt. 1–2.

³¹⁰ *Rules of Procedure and evidence*, sääntö 98.

Samalla, kun syyttäjä päätti osuutensa viimeiseen lausuntoonsa, käytti puolustus oikeuttaan anoa vapauttavaa tuomiota. Tuomari käski puolustuksen esitellä suulliset vetoomuksensa 6.4.2009 ja syyttäjän omansa 9.4.2009.³¹¹ Niiden jälkeen oikeus jäi harkitsemaan vetoomusta, mutta päätti hylätä sen 4.5.2009.³¹²

Puolustus protestoi päätöstä ja väitti, ettei sille ollut annettu tarpeellisia mahdollisuuksia järjestää Taylorin puolustus asianmukaisella tavalla. Puolustus sai valittaa päätöksestä ja jättikin valituksen SCSL:n valitustuomioistuimeen vaaten lisää aikaa puolustuksen valmisteluun. Puolustus näki ongelmallisena, että sen olisi tullut oikeuden päätöksen mukaan aloittaa Taylorin puolustuksen kuuleminen jo 29.6.2009 ja vaati, että se saisi lisää aikaa heinäkuulle saakka. Valituksessaan puolustus vetosi siihen, että tuomioistuin ei taannut Taylorille reilua oikeudenkäyntiä, koska se ei antanut puolustukselle tarpeeksi aikaa ja mahdollisuuksia puolustuksen asianmukaiseen valmisteluun. Tuomioistuin ei ollut myöskään ottanut riittävällä tarkkuudella huomioon tapauksen erityisluonnetta, erityisesti puolustuksen valmistelun logistisia haasteita todistajien hankkimiseksi, tapauksen tutkimiseksi ja todisteiden keräämiseksi. Puolustuksen mukaan tuomioistuin oli toiminut virheellisesti, koska vaadittu lisää aika ei olisi mitenkään häntänyt syyttäjän toimintaa.³¹³

Valitustuomioistuin käsitteli valituksen, mutta päätti pitää erityistuomioistuimen päätöksen voimassa, joten puolustuksen osuus päätettiin aloittaa heinäkuussa.³¹⁴

8.5 Puolustus

Puolustus aloitti aktiivisen osuutensa jo syyttäjän osuuden aikana. Silloin puolustuksen strategiana oli ristikuulustella syyttäjän todistajia tarkoituksenaan horjuttaa heidän uskottavuuttaan

³¹¹ SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript* 27.2.2009, s. 24057.

³¹² SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript* 4.5.2009, s. 24211. Asiakirjan aiemmilta sivuilta selviää tiivistys molempien osapuolten kannanotoista sekä seikkaperäiset perustelut hylkäämiselle.

Puolustuksen ja syyttäjän suulliset kannanotot on taltioitu omien päivämääriensä kohdalle SCSL:n internet-tietokantaan osoitteessa: *Taylor Trial Transcripts*: http://www.rscsl.org/Taylor_Transcripts.html.

SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript* 4.5.2009, s. 24211. Asiakirjan aiemmilta sivuilta selviää tiivistys molempien osapuolten kannanotoista sekä seikkaperäiset perustelut hylkäämiselle.

³¹³ SCSL-03-01-T-786, *Defence Notice of Appeal and Submissions regarding the 4 May 2009 oral decision requiring the defence to commence its case on 29 June 2009*, Osa 4, kohdat 6.–10.

³¹⁴ SCSL: *The Prosecutor vs. Charles Ghankay Taylor*.

ja tuoda esiin Taylorin kannalta edullisia näkökulmia. Ristikuulustelut toivat esiin myös puolustuksen strategian pääperiaatteet.

Puolustuksen keskeiset teesit ja tavoitteet ristikuulusteluvaiheessa olivat:³¹⁵

1. Puolustus halusi osoittaa, että syyttäjän todistajat ovat epäluotettavia ja / tai epäuskottavia tai että todistajat olivat tehneet virkavirheitä tai rikkoneet lakia.³¹⁶
2. Puolustus halusi osoittaa, että syyttäjän todistajat olivat ottaneet vastaan epämääräisiä maksuja todistamisestaan.³¹⁷
3. Puolustus yritti nostaa esiin Taylorin syyttömyyttä tukevia näkökulmia ja todisteita.³¹⁸
4. Puolustus yritti saada todistajien kautta tukea väitteelleen, että Taylor olikin itse asiassa Sierra Leonen aseellisessa selkkauksessa keskeinen rauhanrakentaja.
5. Puolustus toi esiin näkökulman, jonka mukaan sisällissodan aikana alueella oli toiminut muita merkittäviä voimia, jotka olivat olleet vastuussa muun muassa ase- ja timanttikaupasta.
6. Puolustus halusi tuoda esiin näkökulman, jonka mukaan Tayloriin kytköksissä olleet taistelujärjestöt RUF ja AFRC eivät olisi toimineet selkkauksen aikana yhdessä, koordinoidusti eikä Taylorin tosiasiallisessa komennossa.

Puolustuksen lähtökohtana oli se, että Taylor kiisti kaikki syytteet. Puolustuksen avauspuheenvuoro pidettiin 13.7.2009.³¹⁹ Avauspuheenvuorossa kiistettiin Taylorin syyllisyys ja kuvailtiin yksityiskohtaisesti, millä perusteilla Taylor tulisi omassa todistajanlausunnossaan kiis-

³¹⁵ Berkeleyn yliopiston US Berkeley War Crimes Studies Center:ssa on kansainvälinen Sierra Leonen erityistuomioistuimen monitorointiohjelma. Sen tuotteena on ilmestynyt muun muassa Jennifer Easterdayn koostama raportti *Prosecuting "Persons Who Bear the Greatest Responsibility"*. Raportissa on hyvä analyysi oikeudenkäynnin osapuolten strategioista ja tavoitteista. Ks. Easterday (2010), s. 43. Jennifer Easterday on kansainvälisen oikeuden tutkija, joka seurasi tiiviisti Taylorin oikeudenkäyntiä muun muassa aiemmin viitatussa International Justice Monitorin projektissa *A project of the Open Society Justice Initiative*.

³¹⁶ Sama, s. 43–44 ja 47–48.

³¹⁷ Sama, s. 44–47.

³¹⁸ Sama, s. 47–48.

³¹⁹ Puolustuksen avauspuheenvuoro on julkaistu kokonaisuudessaan YouTube-mediatoistopalvelussa. Ks. *Defence opening statement by Courtney Griffiths 13 July 2009*.

tämään syyttäjän syytökset.³²⁰ Puolustus rakentui monimutkaiselle kysymyksenasettelulle, joka kyseenalaisti Taylorin osuuden rikoksiin ja lähti siitä, että syyttäjän tulisi osoittaa toteen kaikki syytteessä esitetyt väitteet.³²¹

Puolustuksen strategiaan kuului, että se myönsi sotarikosten ja rikosten ihmisyyttä vastaan tapahtuneen Sierra Leonen sisällissodassa, mutta kielsi vastaajan olleen missään vastuussa niistä syytteessä mainitun ajanjakson aikana. Puolustus vaati, että syyttäjän tulee erikseen todistaa Taylorin väitetty osuus jokaiseen syytteessä esitettyyn syytekohtaan. Puolustuksen mukaan syyttäjän tulisi lisäksi *erityisesti* pystyä ilman epäilystä osoittamaan, että:³²²

1. syytteessä mainitut rikokset olivat yleensä tapahtuneet syytteessä esitetyllä tavalla,³²³
2. väitetyt rikokset täyttivät oikeudellisesti ja asiayhteydellisesti tuomioistuimen perussäännön toisen, kolmannen ja neljännen edellyttämät vaatimukset,³²⁴
3. ja että näiden rikosten ja vastaajan välillä ylipäänsä oli osoitettavissa yhteys.³²⁵

Sen lisäksi, että puolustus täysin kielsi Taylorin osuuden syytteessä mainittuihin rikoksiin, se halusi erikseen korostaa 13:a vastaajan syyttömyyttä tukevaa seikkaa, jolle puolustus pääpiirteittäin rakentui.

Puolustuksen mukaan syytetty ei ensinnäkään olisi kyennyt tekemään mainittuja rikoksia, koska Liberia oli Sierra Leonen selkkauksen aikaan käytännössä vararikossa, eikä Taylorilla näin ollen olisi ollut taloudellisia mahdollisuuksia lietsoa tai osallistua naapurimaassa riehuvaan selkkaukseen. Lisäksi Liberian ollessa aseenvientikiellossa olisi naapurimaassa taistelevien osapuolten aseellinen tukeminen ollut vaikeaa.³²⁶

³²⁰ Puolustuksen avauspuheenvuoro: SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript* 13.7.2009.

³²¹ SCSL:n asiakirja SCSL-03-01-T-1283, *Trial Judgement*, 26.4.2012, I, *Summary of the defence case* s. 7–11.

³²² SCSL-03-01-T-1283, kohta 16.

³²³ SCSL-03-01-T-1283, kohta 16, (i).

³²⁴ SCSL-03-01-T-1283, kohta 16, (ii). Kyseiset artikkelit käsittelevät rikoksia ihmisyyttä vastaan, rikkomuksia GS:n kolmatta artiklaa ja sen toista lisäpöytäkirjaa vastaan sekä muita vakavia rikkomuksia kansainvälistä humanitääristä oikeutta vastaan.

³²⁵ SCSL-03-01-T-1283, kohta 16, (iii).

³²⁶ SCSL-03-01-T-1283, kohta 17, (i). ja SCSL:n asiakirja SCSL-03-01-T-1248, *Defence Trial Final Brief*, kohdat 460–471.

Taylorilla ei myöskään olisi ollut mitään syytä osallistua Sierra Leonen sisällissotaan maan luonnonvarojen hyödyntämiseksi, koska Liberialla itsellään oli valtavat määrät vastaavia hyödyntämättömiä luonnonvaroja.³²⁷

Edelleen puolustuksen mukaan Taylor ei edes tukenut Sierra Leonen sisällissotaa ylipäättään, sillä hänellä oli ollut myöhemmin oikeutetuksi osoitettu pelko siitä, että sota Sierra Leonessa aiheuttaisi vakavaa alueellista epävakautta naapurimaissa ja muualla lähiympäristössä. Näin ollen puolustuksen mukaan väite Taylorin tuesta sodalle tai sen osapuolille oli täysin epäuskottava. Puolustus tuomitsi kaikki väitteet syytetyn yhteistyöstä myös sodan osapuolina olleiden järjestöjen (RUF, AFRC) ja niiden muodostaman juntan kanssa.³²⁸

Puolustus väitti Taylorin olleen merkittävä rauhanrakentaja Sierra Leonen sisällissodassa. Puolustuksen mukaan Taylor oli tehnyt merkittäviä diplomaattisia ponnistuksia naapurimaassa roihuavan sisällissodan rauhoittamiseksi ja edistäneen rauhaa ja turvallisuutta alueellisesti. Hänen panoksensa ja vaikutuksensa Sierra Leonen rauhanprosessiin oli ollut merkittävä päinvastoin kuin syyttäjä väitti.³²⁹

Syyttäjän todistusaineistoa väitettiin epäoikeudenmukaiseksi. Puolustus kritisoi syyttäjän todistajien ja todistusaineiston ajallista ja maantieteellistä painotusta, jotka rikkovat vastaajan oikeutta saada reilu oikeudenkäynti. Puolustuksen mukaan osa syytekohtien teoista oli tehty epämääräisinä ajankohtina, ja niiden ajallista ja alueellista ulottuvuutta ei ollut käsitelty oikeuskäsittelyssä riittävällä tarkkuudella.³³⁰ Puolustuksen mukaan syyttäjä oli myös sisällyttänyt todistusaineistoonsa todistuksia ja kuvauksia sellaisista tapahtumista, jotka selkeästi poikkesivat ajallisesti ja paikallisesti syytteessä esitetyistä rikoskuvauksista ja syytekohtista. Puolustus vaatikin kyseisiä osuuksia hylättäväksi oikeuskäsittelyssä.³³¹

³²⁷ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (ii) ja SCSL-03-01-T-1248, kohta 468.

³²⁸ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (iii) ja SCSL-03-01-T-1248, kohdat 859–860.

³²⁹ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (iv) ja SCSL-03-01-T-1248, kohdat 87–102. Kohdat kuvailevat Taylorin roolia rauhanrakentajana Sierra Leonen sisällissodassa. Puolustuksen mukaan Taylor oli avainroolissa Länsi-Afrikan talousyhteisön (The Economic Community Of West African States / ECOWAS), YK:n ja alueellisten toimijoiden rauhanponnistuksissa.

³³⁰ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (v) ja SCSL-03-01-T-1248, kohdat 28–37 (*Evidence Outside the Temporal and / or Geographical Scope of the Indictment*).

³³¹ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (v) ja SCSL-03-01-T-1248, kohdat 42–46 (*Evidence which could fall inside the Geographic Scope of the Indictment, but which does not*). Saman asiakirjan kohdissa 1558–1567 yksilöidään tarkasti ne alueet ja ajankohdat, joita koskevat todistukset puolustus halusi hylättävän.

Puolustus näki ongelmallisena myös sen, että syyttäjä oli käyttänyt todistajansuojelullisista syistä anonyymiteetin suojaamia, niin kutsuttuja sisäpiiriläistodistajia. Puolustuksen mukaan merkittävä osa syyttäjän todistelusta oli ”verhottu salaisuuksiin” ja näin ollen kyseenalaista.³³²

Puolustus halusi kyseenalaistaa syyttäjän todistajien luotettavuuden ja riippumattomuuden väittämällä syyttäjän käyttäneen mahdollisia todistajia hankkiessaan epäilyttäviä taloudellisia houkuttimia. Puolustuksen mukaan syyttäjä oli luvannut tietolähteilleen ja todistajilleen merkittäviä taloudellisia kannustimia palkinnoksi yhteistyöstä. Tällä puolustus viittasi siihen, että syyttäjä olisi maksanut todistajille erityiskorvauksia tuomioistuimen todistajien ja uhrien asemaa hoitaneen toimiston (Witnesses and Victims Section) maksamien todistuskorvausten lisäksi. Siksi syyttäjä olisi toiminut kyseenalaisesti ja riistänyt Taylorilta mahdollisuuden reiluun oikeudenkäyntiin.³³³

Edellisen lisäksi puolustus esitti, että suurta osaa syyttäjän todistajista tuli pitää niin epäluotettavina, että tuomioistuimen tulisi yksiselitteisesti hylätä näiden todistajanlausunnot.³³⁴ Puolustuksen mukaan syyttäjä oli epäonnistunut saamaan todistajikseen merkittäviä avaintodistajia, jolloin syyttäjän juttu perustui merkittävässä määrin juoruille ja kuulopuheille, aihetodisteille ja laajoille oletuksille.³³⁵ Näin ollen suurta osaa syyttäjän todisteista voitiin pitää ristiriitaisina, epävarmoina ja epätodennäköisinä.³³⁶

Puolustus myös kritisoi syyttäjän toteuttamaa Taylorin ristikuulustelua hajanaiseksi, katkonaiseksi ja syytetyn syyttömyysolettamaa alun alkaenkin vähätteleväksi.³³⁷ Kritiikki perustui siihen, että Charles Taylor oli käyttänyt tuomioistuimen todistelusääntöjen 85. säännön mukaista oikeuttaan ja itse asettunut todistamaan puolestaan. Täten syyttäjäosapuoli sai ristikuulustella häntä puolustuksen osuuden aikana. Syyttäjä oli ristikuulustellut Tayloria noin kahden kuukauden ajan, muttei puolustuksen mukaan ollut kertaakaan nostanut esiin sellaisia syytteessä esitettyjä asioita tai väitteitä, jotka Taylor olisi pystynyt myöntämään tai kieltämään. Sen sijaan syyttäjä oli käyttänyt merkittävän osan ajasta ristikuulustelemalla Tayloria asioista, joilla

³³² SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (vi).

³³³ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (vii).

³³⁴ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (viii) ja SCSL-03-01-T-1248, kohdat 1377–1556 (*Credibility Analysis of Prosecution Witnesses*). Ks. myös *Taylor Trial Transcript 10.3.2011*, s. 49472–49473.

³³⁵ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (ix). Ks. myös International Justice Monitor: *Defense Concludes Closing Arguments, Attacks Credibility of Prosecution Witnesses*.

³³⁶ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (x). Puolustuksen loppupuheenvuorossa tuodaan useissa kohdissa esiin ja perustellaan väitteitä syyttäjän kyseenalaisesta, arvoltaan vähäisestä tai epäuskottavasta todistelusta. Ks. esim. SCSL-03-01-T-1248, kohdat 385, 418, 490 ja 589–596.

³³⁷ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (xi).

ei puolustuksen mukaan ollut mitään arvoa oikeudenkäynnin kannalta. Puolustus esimerkiksi kritisoi syyttäjän käyttämää useiden päivien ristikuulustelupanostusta Taylorin presidenttiy ajan taloussotkujen ja erilaisten Taylorista käytettyjen heimokielisten nimitysten tarkoitusten selvittelyyn.³³⁸

Erityisen vakavina puolustus näki väitetyt väärinkäytökset, jotka liittyivät syytteen kohtaan, jossa Tayloria syytettiin osallisuudesta yhteiseen rikoshankkeeseen (Joint Criminal Enterprise / JCE).³³⁹ Puolustuksen mukaan oikeus oli ensinnäkin toiminut virheellisesti ja viivytellyt ratkaisussaan käsitellessään puolustuksen anomusta, jossa vaadittiin oikeusistuinta olemaan käsittelemättä rikollista salaliittoa tuomioistuimen tuomiovaltaan kuuluvana tekijäkumppanuusvastuun muotona.³⁴⁰ Tämän katsottiin vahingoittaneen vastaajan oikeuksia saada osakseen oikeudenmukainen oikeudenkäynti.³⁴¹

Puolustuksen mukaan Tayloria ei voitu pitää kansainvälisen oikeuden mukaan yksilönä vastuullisena rikolliseen salaliittoon, koska syyttäjä ei kyennyt osoittamaan tätä todisteillaan, eikä myöskään ollut selvää, että salaliitto yleensä oli tunnustettavissa oleva rikosoikeudellisen vastuun muoto. Puolustuksen mukaan tähän liittyvät syytökset olivat luonteeltaan kostonhimoisia ja perustuivat osiltaan Yhdysvaltojen hallituksen poliittisiin intresseihin.³⁴² Puolustuksen mukaan yksi syy koko oikeudenkäyntiin oli Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian hallitusten halu saada Taylor pois Liberiasta ja vaikuttamasta alueen asioihin. Puolustus esitti väitteen, jonka mukaan koko oikeusprosessia käytettiin voimakkaampien valtioiden työkaluna poistaa pelistä hankala valtiomies (Taylor), joka ei suostunut enää toimimaan kyseisten valtioiden käsikassarana alueella.³⁴³

³³⁸ SCSL-03-01-T-1248, kohta 82–86 (*The Prosecution's Cross-Examination of Charles Taylor*).

³³⁹ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (xii).

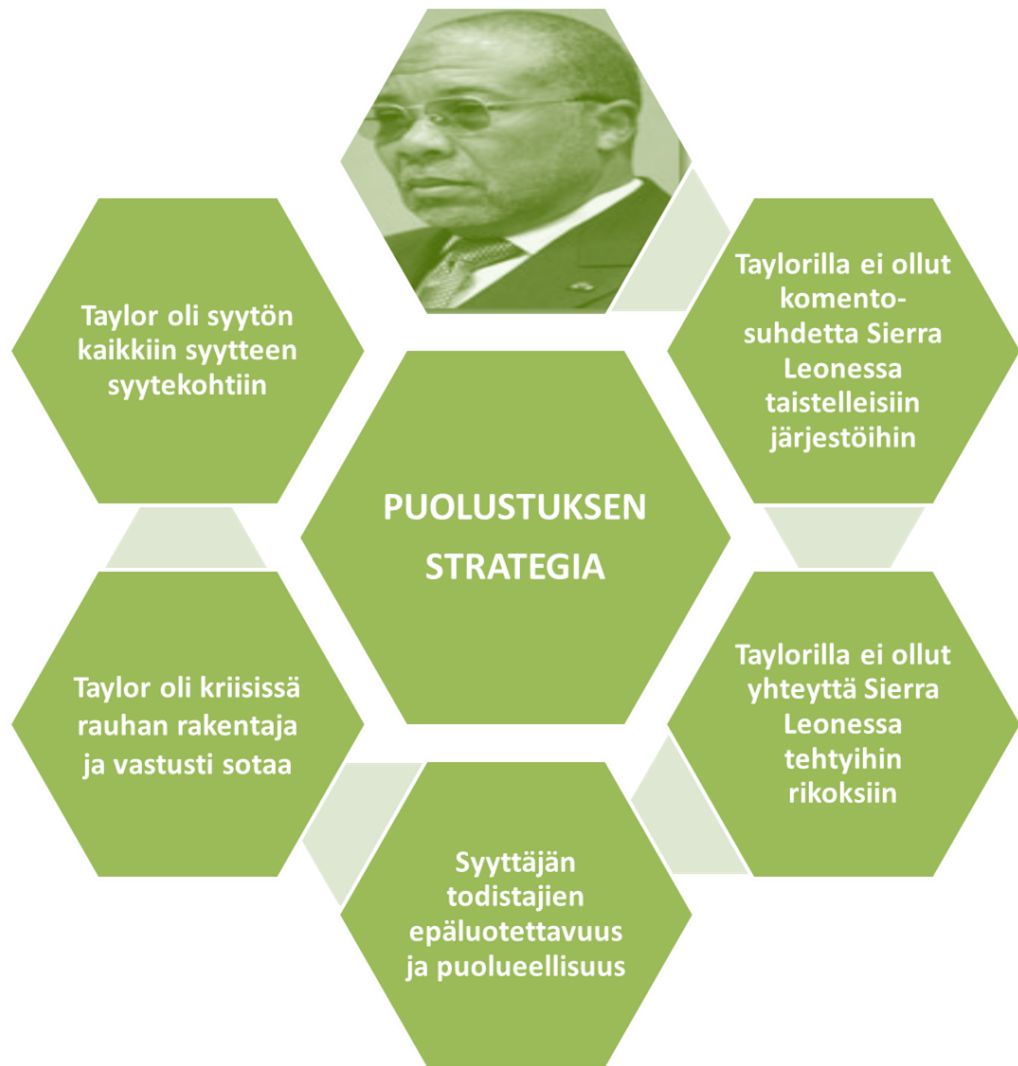
³⁴⁰ Puolustuksen anomuksessa SCSL-03-01-T-378, *Public Urgent Defence Motion regarding a Fatal Defect in the Prosecution's Second Amended Indictment relating to the Pleading of JCE* esitetään, että tuomioistuimen tulisi tehdä päätös, jonka mukaan yhteinen rikoshanke (JCE) ei olisi tuomioistuimen perussäännön ja tuomiovallan mukainen rikosoikeudellisen vastuun muoto. Ks. SCSL-03-01-T-378, kohdat I ja III. Tuomioistuin hylkäsi anomuksen päätöksessään SCSL-03-01-T-752, *Decision on Public Urgent Defence Motion regarding a Fatal Defect in the Prosecution's Second Amended Indictment relating to the Pleading of JCE*.

Kommentti: Puolustuksen kritiikki siitä, että tuomioistuin olisi viivytellyt anomuksen käsittelyssä oli aiheellinen. Yli kymmenen kuukauden käsittelyaikaa voidaan pitää pitkänä. Puolustuksen kannalta oli epäedullista, että se joutui valmistelemaan puolustusta epätietoisena siitä, että mikä on oikeuden kanta valitukseen.

³⁴¹ SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (xii).

³⁴² SCSL-03-01-T-1283 kohta 17, (xiii) ja SCSL-03-01-T-1248, kohdat 1–7 (Political Context), 8 (Legal Context and Abuse of Process) ja 9–22 (Selective Prosecution).

³⁴³ SCSL-03-01-T-1248, kohta 1. Puolustus väitti, että tuomioistuin vuosi tietoja Yhdysvalloille ja että sen hallitus ja diplomaatit olivat säännöllisesti ja tarkoitushakuisesti vehkeilleet Tayloria vastaan saadakseen tämän valasta.

Kuva 15: Puolustuksen pääargumentit.³⁴⁴

³⁴⁴ Puolustuksen strategisia diskursseja on tutkittu ja analysoitu. Viiteartikkelin kirjoittajat Marlies Glasius ja Tim Meijers tekivät diskurssianalyysin Taylorin oikeudenkäynnin teemoista vuonna 2012. Puolustuksen argumentaation analyysin perusteella puolustuksen keskeiset väitteet ja teemat olivat:

1) Taylorin valtiomiesaseman, luotettavuuden ja vastuullisuuden korostaminen. 2) Taylorin vaatimattomien taustojen kuvaaminen ja niiden sitominen hänen perintönsä orjien jälkeläisenä. 3) Rauhantekijä. Puolustus kuvasi Taylorin vastoin syytettä keskeisenä alueellisena rauhanrakentajana. 4) Panafrikanismi. Taylor kuvattiin afrikkalaisuuden puolustajana, joka halusi lopettaa länsimaiden dominaation afrikkalaisessa politiikassa. 5) Taylor petettynä Yhdysvaltojen ystävänä. Diskurssissa se petti uskollisimman tukijansa poliittisista syistä. 6) Rasismien uhri. Puolustus piti useita syyttäjäpuolen väitteitä ja asennoitumista rasisisina. 7) Tuomioistuimien vallanvaihdon instrumenttina. Puolustus väitti, että SCSL:n yksi tarkoitus oli tukea kansainvälistä salaliittoa saada Taylor luopumaan asemastaan länsiafrikkalaisena vaikuttajana. Ks Glasius, Marlies ja Meijers, Tim: *Constructions of Legitimacy: The Charles Taylor Trial*, s. 241–248.

8.6 Puolustuksen todistajat ja todisteet

Puolustus kutsui todistamaan 21 henkilöä. Joukko koostui pääasiassa RUF:n ja NPFL:n entisistä johtajista ja taistelijoista. Tarkoituksena oli haastaa syyttäjän väitteet Taylorin osuudesta syytteessä mainittujen taistelujärjestöjen toimintaan ja rikoksiin.

Ensimmäinen todistaja oli Charles Taylor itse. Hänen seikkaperäinen lausuntonsa ja puolustuspuheensa alkoi 14.7.2009 ja jatkui 8.2.2010 asti.³⁴⁵ Todistuksen kesto voidaan pitää poikkeuksellisen pitkänä. Taylorin strategiana oli käydä jokainen syytekohta erikseen läpi ja vastata niihin kaikkiin. Hän kiisti osallisuutensa jokaiseen mainittuun rikokseen.

Syytekohtien kieltämisen lisäksi hänen todistuksensa merkittävin sisältö perustui viidelle keskeiselle väitteelle. Niiden mukaan hän oli toiminut yhteistyössä RUF:n kanssa vain yhden kerran, jolloin hän pelkäsi ULIMO-kapinallisten hyökkäystä Liberiaan. Yhteistyö oli lyhytaikaista ja päättyi jo vuonna 1992. Toisekseen hänet valittiin Liberian presidenttinä Länsi-Afrikan maiden valtionpäämiesten ”Viiden komitean” johtajaksi. Sierra Leonen sodan aikana hän toimi tässä roolissa tavoitteenaan päättää selkkaus ja saada aikaiseksi rauha. Hän myös kielsi antaneensa taistelujärjestöille minkäänlaista tukea tai saaneensa näiltä timantteja Sierra Leonen selkkauksen aikana. Keskeinen väite oli, että koko oikeudenkäynti oli Yhdysvaltojen juoni hänen syrjäyttämisekseen.³⁴⁶ Taylorin todistus päättyi 18.2.2010 siihen, että Taylor kiisti selkeäsanaisesti tukeneensa millään tavoin Sierra Leonen selkkauksessa taistelleita järjestöjä.³⁴⁷

Puolustuksen puheenvuoron aikana kuultiin yhteensä kahtakymmentäyhtä todistajaa, joiden kuuleminen jatkui vuoden 2010 marraskuuhun asti. Todistelun perusajatuksena oli kiistää syytteet ja epäilyt Taylorin tosiasiallisesta komentosuhteesta syytteessä mainittuihin taistelujärjestöihin (RUF, AFRC tai niiden liittouma) ja niiden johtajiin. Puolustus kutsui useita erityisesti RUF-järjestöön yhteydessä olleita henkilöitä todistamaan Taylorin yhteyksistä järjestöön. Kaikki todistivat, että Taylorilla ei ollut yhteyksiä rikoksia tehneisiin taistelujärjestöihin

³⁴⁵ Taylorin avauspuheenvuoro on julkaistu videoituna YouTube-mediatoistopalvelussa. Avauspuheenvuoro on nähtävissä osoitteessa: <https://www.youtube.com/watch?v=cTVW7tBGHeo> (*Charles Taylor's Opening Statement - 14 July 2009 Part 1–2*). Ks. myös *Even a Big Man Must Face Justice – Lessons from the Trial of Charles Taylor*, s.19–20.

³⁴⁶ Open Society Justice Initiative (briefing paper): *The Trial of Charles Taylor by the Special Court for Sierra Leone: The Judgment*, s. 8.

³⁴⁷ Lainaus oikeudenkäynnin litteraatiosta 18.2.2010: ”Q: Did you, Charles Taylor, between November 1996 and January 2002 provide assistance, support or any kind of help with war-like materials to either the AFRC or the RUF? A: No. Never.” SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript 18.2.2010*, s. 35444.

tai laittomaan timanttikauppaan.³⁴⁸ Keskeinen todistaja oli RUF:n entinen johtaja Issa Sesay, joka jo aiemmin oli tuomittu 52 vuodeksi vankeuteen. Hän muun muassa kiisti Taylorin yhteydet RUF-järjestöön, raakatimanttien vastaanottamiseen, aseelliseen tukeen sodan osapuolille tai muihinkaan rikoksiin.³⁴⁹

Puolustus päätti osuutensa 12.11.2010.³⁵⁰

8.7 Johtopäätökset ja yhteenveto puolustuksesta

Koska puolustus joutui jo ennen varsinaisen oikeuskäsittelyn alkua tyytymään tuomioistuimen päätökseen, jonka mukaan Taylor ei nauttinut valtionpäämiehenä rikosoikeudellista immuniiteettia, oli sen valmisteltava strategiansa syyttäjän väitteiden kaatamisen ja Taylorin syyttömyyden osoittamisen varaan. Puolustus rakentui hyvin loogisesti tämän strategian ympärille. Keskeiset näkökulmat olivat, että Taylor oli syytön kaikkiin syytekohtiin, hänellä ei ollut komentosuhdetta julmuuksia tehneisiin järjestöihin, koko oikeudenkäynti oli epäreilu poliittinen ajojahti ja syyttäjän todistajat olivat puolueellisia.

Kaikkien syytteiden kiistäminen oli relevantti lähestymistapa puolustukseen, koska syyttömyysolettaman perusteella oli täysin syyttäjän vastuulla osoittaa Taylorin syyllisyys väitettyihin rikoksiin. Puolustus oli siinä mielessä edullisessa asemassa, että syyttäjällä oli osuutensa kaikissa vaiheissa ollut vaikeuksia osoittaa niin sanottu ”savuava ase”, joka kiistatta osoittaisi Taylorin suoranaisen osallisuuden mihinkään syytteessä osoitettuun tekoon. Erityisesti rikollisen salaliiton osoittaminen oli ollut syyttäjän kannalta haastavaa, koska sillä ei ollut esimerkiksi esittää kunnollisia kirjallisia todisteita Taylorin antamista suorista käskyistä. Koska syyttäjän väitteet perustuivat suurelta osin todistajien lausunnoille, oli puolustuksen kannalta myös loogista tarttua todistajien luotettavuuteen jo syyttäjän osuuden aikana ristikuulusteluvaiheessa.

³⁴⁸ Mahdollisesti selkein ja paras kooste Taylorin puolustuksen todistajista ja heidän lausuntojensa ydinajatuksista on International Justice Monitorin internetsivuilla osoitteessa <http://www.ijmonitor.org>. Sivustolle on koottu referaatit oikeudenkäynnin päivittäisestä kulusta. Oikeudenkäyntipäiviä voi hakea palvelusta päivämäärähaulla. Yksityiskohtaiset tiedot todistajalausunnoista saa Taylorin oikeudenkäynnin litteraatioista, jotka on tallennettu tietokantaan osoitteessa http://www.rscsl.org/Taylor_Transcripts.html.

³⁴⁹ Sesayn todistuksesta on tehty kooste IJM:n internetsivuilla <http://www.ijmonitor.org>. Ks. International Justice Monitor, *Charles Taylor at the Special Court for Sierra Leone*, Monthly Archives, heinäkuu, 2010.

Syyttäjän yritys osoittaa Taylorin komentosuhde Sierra Leonessa taistelleisiin järjestöihin oli haastavaa. Osaan todistuksista oli perusteltua suhtautua varauksella, etenkin jos todistajalla itsellään oli osuutta rikoksiin. Puolustuksen oli helppoa istuttaa vähintäänkin epäilyksen siemen heidän luotettavuudestaan. Puolustuksen omat todistajat pyrkivät vastatodistuksillaan kumoamaan vastapuolen väitteet ja sen todistajien lausunnot Taylorin osallisuudesta RUF:n ja AFRC:n johtamiseen tai toiminnan suunnitteluun ja ohjaamiseen.

Mitä tulee puolustuksen väitteisiin poliittisesta ajohahdistista ja oikeudenkäynnin puolueellisuudesta on todettava, että syyte ja oikeudenkäynti perustuivat kansainvälisen yhteisön laajaan tukeen ja haluun saada Sierra Leonen selkkaukselle päätös. Puolustus esitti jyrkkiä väitteitä länsimaiden kabinetti- ja valtapeleistä Taylorin syrjäyttämiseksi, mutta ei pystynyt suoraan ja uskottavasti osoittamaan esimerkiksi Yhdysvaltojen tai Ison-Britannian osuutta oikeudenkäynnin taustalla.

Puolustuksen väitteet ja niiden perustelut kuvaillaan tarkemmin seuraavassa luvussa, jossa käsitellään molempien osapuolten loppupuheenvuorot. Niissä tuodaan esiin molempien osapuolten lopulliset näkemykset, jotka jätettiin oikeuden harkittaviksi.

³⁵⁰ SCSL:n lehdistötiedote, *Defence Rests Their Case in the Taylor Trial*. Charles Taylorin puolustuksen keskeisimmät kohdat esitetään raportin liitteessä 3. Ks. myös alkuperäislähteen kooste, *Trial Judgement*, 26.4.2012, I, *Summary of the defence case*.

9 OSAPUOLTEN LOPPUPUHEENVUOROT TAYLORIN OIKEUDENKÄYNNISSÄ

Tuomioistuin käski osapuolten valmistella loppupuheenvuoronsa 14.1.2011 mennessä.³⁵¹ Tässä vaiheessa puolustus kuitenkin esitti tuomioistuimelle, että se saisi loppupuheenvuoronsa valmistelua varten joko kuukauden lisäaikaa tai vähintään sen verran aikaa, että se ehtisi valmistella hyvin perustellun ja riittävän laadukkaan loppupuheenvuoron.³⁵² Tuomioistuin ei myöntynyt puolustuksen anomukseen, vaan käski puolustuksen valmistella ja pitää loppupuheenvuoronsa aiemmin käskettynä aikana (14.1.2011).³⁵³ Päätöksestä huolimatta puolustus ei ehtinyt toimittaa loppupuheenvuoroaan 14.1.2011, vaan jätti sen noin kaksi viikkoa myöhässä 3.2.2011. Tuomioistuin kieltäytyi hyväksymästä myöhässä jätettyä loppupuheenvuoroa, joten asia siirrettiin valitustuomioistuimen ratkaistavaksi.³⁵⁴ Valitustuomioistuin päätti lopulta, että myöhässä jätetty loppupuheenvuoro on hyväksyttävä, ja näin oikeudenkäynti pääsi jatkuamaan.³⁵⁵ Prosessi viivästytti oikeudenkäyntiä noin kaksi kuukautta. Episodi antoi puolustukselle aikaa järjestellä juttuaan, joten on todettava puolustuksen käytännössä saaneen haluamansa korkojen kera.

Tuomioistuin kuuli osapuolten loppupuheenvuorot 9.–11.3.2011. Seuraavissa alaluvuissa kuvataan tiivistetysti loppupuheenvuoroissa esitetyt väitteet ja todisteet.³⁵⁶

9.1 Syyttäjän loppupuheenvuoro

Loppupuheenvuorossaan syyttäjä esitti koosteen Tayloria vastaan esitetyistä todisteista. Niillä pyrittiin tukemaan syyttäjäpuolen näkemystä Taylorin roolista Sierra Leonen selkkauksessa. Loppupuheenvuoron alkutiivistelmässä syyttäjä väitti todisteiden osoittavan, että Taylor loi, aseisti, tuki ja johti RUF-järjestöä (Revolutionary United Front) aloittaen näin yli kymmenen

³⁵¹ SCSL-03-01-T-1105, *Order setting a date for the closure of the Defence case and dates for filing of final trial briefs and the presentation of closing arguments.*

³⁵² SCSL-03-01-T-1144, *Defence Motion for Stay of Proceedings Pending Resolution of Outstanding Issues.* Ks. myös Gell, Annie: *Lessons from the Trial of Charles Taylor at the Special Court for Sierra Leone*, s. 651.

³⁵³ SCSL-03-01-T-1154, *Decision on Defence request for a status conference pursuant to Rule 65bis and Defence motion for stay of proceedings pending resolution of outstanding issues.*

³⁵⁴ Gell (2014), s. 651.

³⁵⁵ SCSL-03-01-T-1223, *Decision on Defence notice of appeal and submissions regarding the decision on late filing of Defence final trial brief*, kohta 17.

³⁵⁶ Luvuissa viitataan ensisijaisesti virallisiin asiakirjoihin (*Trial Final Brief*), jotka osapuolet toimittivat oikeudelle. Tuomioistuimessa puhutut asiat on tallennettu oikeudenkäynnin litteraatiotietokantaan *Taylor Trial Transcripts* internetosoitteessa http://www.rscsl.org/Taylor_Transcripts.html.

vuotta kestäneen rikollisen kampanjan, joka kohdistui erityisesti Sierra Leonen siviiliväestöön. Syyttäjä katsoi, että Taylor oli koko syytteessä mainitun ajanjakson ajan (1996–2002) ohjannut naapurimaassa taistelleita kapinallisia ja ruokkinut aseellista selkkausta monin eri tavoin. Syyttäjän mukaan hän oli esiintynyt rauhanrakentajana, vaikka oli samanaikaisesti tietoisesti horjuttanut rauhanprosesseja ja tukenut kapinallisia näiden pyrkimyksissä vallata maa-alueita ja saada haltuunsa luonnonrikkauksia.³⁵⁷

Syyttäjä esitti loppupuheenvuorossaan koosteen ja yhteenvedon todisteista väitteidensä tueksi. Koosteen pääkohdissa esitetyt todisteet osoittivat syyttäjän mukaan, että Taylor oli syyllinen kaikkiin syytekohtiin. Keskeiset väitteet olivat:

1. Todisteiden perusteella Taylor oli ohjannut ja tukenut Sierra Leonessa taistelleita järjestöjä (RUF, AFRC tai näiden liittouma) syytteessä kuvatulla tavalla.³⁵⁸ Syyttäjä väitti todisteiden osoittavan, että taistelujärjestöt olivat tosiasiaassa liittoutuneet yhden komennon alle ja että Taylor ohjasi niiden toimintaa järjestöjen johtohahmojen Sam Bockarien, Issa Sesayn ja Foday Sankohin kautta.³⁵⁹
2. Taylor hyötyi henkilökohtaisesti taistelujärjestöjen kautta Sierra Leonen sisällissodasta. Hyöty oli ensisijaisesti timantteja, mutta Taylor sai myös muita etuja ja ryöstettyä materiaalia, kuten rauhanturvaajilta kaapattuja moderneja taisteluvälineitä, esimerkiksi panssaroituja ajoneuvoja ja tykistöasejärjestelmiä.³⁶⁰
3. Syyttäjän mukaan Taylor aloitti siviiliväestöön kohdistuneen terrorikampanjan tarkoituksellisesti ja halukkaasti. Todisteiden mukaan Taylor tiesi, että rikoksia tehdään ja kohdistetaan siviiliväestöön, mutta ei tehnyt mitään niiden ehkäisemiseksi vaan kannusti komennossaan olevia joukkoja niiden tekemiseen.³⁶¹
4. Syyttäjä väitti todisteiden osoittavan, että Taylorilla oli ratkaiseva rooli kapinallisten vuosina 1998–1999 toteuttamaan raakaan suurhyökkäykseen Sierra Leonen timanttituotantoalueille ja Freetowniin. Todisteiden mukaan Taylor oli toi-

³⁵⁷ SCSL-03-01-T-1239, *Prosecution Trial Final Brief*, kohta 1. /I.

³⁵⁸ SCSL-03-01-T-1239, II (*Taylor's responsibility for the crimes in Sierra Leone*).

³⁵⁹ SCSL-03-01-T-1239, V, erityisesti kohta 487. (*Evidence of AFRC/RUF Alliance*).

³⁶⁰ SCSL-03-01-T-1239, III (*Taylor benefits from his participation, involvement, concerted action with the RUF, AFRC/RUF in the Sierra Leone conflict*).

³⁶¹ SCSL-03-01-T-1239, IV (*Taylor's Mens Rea*).

minut koko operaation pääarkkitehtina tavoitteenaan saada haltuunsa maan ti-
manttivarat ja saadakseen kätyriensä avulla alueella tosiasiallisen vallan.³⁶²

Syyttäjän mukaan oli näytettävissä toteen, että Taylorin toiminta Sierra Leonessa taistelleiden järjestöjen taustalla osoitti hänen syyllistyneen rikoksiin seuraaviin perusteisiin (*Modes of liability*):

1. Taylorin voitiin osoittaa toimineen osana todistetusti olemassa ollutta rikollista salaliittoa (*Joint Criminal Enterprise*).³⁶³ Vastaajalla ja muilla salaliiton jäsenillä katsottiin olleen yhteinen suunnitelma ja tarkoitus tehdä syytteessä mainitut rikokset. Toisaalta katsottiin, että *vaikka* kaikki syytteessä mainitut rikokset eivät olisi olleet osa yhteistä suunnitelmaa, oli Taylor vähintäänkin tietoinen niistä, eikä ryhtynyt toimenpiteisiin niiden estämiseksi.³⁶⁴
2. Taylorin voitiin osoittaa avustaneen (*Aiding and abetting*) syytteissä mainittujen rikosten tekemisessä, koska käsitteeseen sisältyvien keskeisten vaatimusten voitiin osoittaa täyttyneen. Taylorin katsottiin joko 1) vaikuttaneen toiminnallaan merkittävästi rikosten tapahtumiseen, 2) tienneen, että hänen toiminnallaan oli merkittävä vaikutus rikosten tekoon, 3) tienneen, että hänen toimintansa saattaisi mahdollisesti vaikuttaa rikosten tekoon tai 4) hänen toimintansa saattaisi olla avuksi rikoksia tehtäessä.³⁶⁵
3. Taylorin voitiin osoittaa käskeneen (*Ordering*) tai vähintään suostutelleen aiemmin mainittuja tahoja tekemään syytteessä mainitut rikokset.³⁶⁶ Taylorin katsottiin olleen asemassa, jonka perusteella hän pystyi käskemään, ohjaamaan tai tehokkaasti kannustamaan toista henkilöä tai osapuolta tekemään rikoksen. Syyttäjä katsoi, että järjestöjen voitiin osoittaa tehneen rikoksia joko suoraan tai epäsuorasti Taylorin käskystä. Taylorin katsottiin lisäksi tienneen, että hänen suorilla tai epäsuorilla puheillaan oli merkittävää vaikutusta tehtyihin rikoksiin. Hän tiesi, että hänen ohjeensa ja käskynsä saattaisivat auttaa rikosten teossa tai aiheuttaa sen, että niitä mahdollisesti tehtäisiin.³⁶⁷

³⁶² SCSL-03-01-T-1239, VI (*The December 1998 to January 1999 Offensive*), erityisesti kohta 569.

³⁶³ SCSL-03-01-T-1239, VII (*Modes of Liability*), kohta VII.A (*JCE*).

³⁶⁴ SCSL-03-01-T-1239, VIII.A, kohdat 593–594 (*Mens rea – Foreseeable Crimes*).

³⁶⁵ SCSL-03-01-T-1239, VII.B (*Aiding and Abetting*), kohdat 599–601.

³⁶⁶ SCSL-03-01-T-1239, VII.C (*Ordering*).

³⁶⁷ SCSL-03-01-T-1239, VII.C, kohdat 607–609.

4. Syyttäjä katsoi voitavan näyttää toteen, että Taylor oli suunnitellut (*Planning*) syytteessä mainittuja rikoksia.³⁶⁸ Syyttäjä väitti todisteiden perusteella olevan selvää, että Taylor oli yhdessä järjestöjen kanssa suunnitellut Sierra Leonessa tehtyjä operaatioita, joiden yhteydessä syytteessä mainitut rikokset tapahtuivat. Hänen katsottiin joko suoranaisesti suunnitelleen rikollisia toimia tai vähintäänkin tienneen, että niitä todennäköisesti tai mahdollisesti tehtäisiin suunnitelmia toteutettaessa. Katsottiin myös, että Taylor voitiin osoittaa osasylliseksi hänen suunnitelmiinsa osallistuneiden tahojen tekemiin rikoksiin, vaikka hän ei itse osallistunutkaan niiden toteuttamiseen.³⁶⁹
5. Syyttäjän mukaan Taylor oli myös yllyttänyt (*Instigating*) henkilöitä, kansanryhmiä ja järjestöjä tekemään rikoksia.³⁷⁰ Syyttäjän mukaan todisteet osoittivat, että Taylor oli provosoimalla, suostuttelemalla, vihjailemalla ja muilla epäsuorilla keinoilla vaikuttanut rikoksia tehneiden tahojen käytökseen. Hänen katsottiin joko suoraan provosoineen henkilöitä tekemään rikoksia tai vähintäänkin tienneen puheidensa todennäköisesti tai mahdollisesti aiheuttavan sen, että rikoksia tehtäisiin.³⁷¹

Syyttäjän mukaan yksi merkittävimmistä rikosoikeudellisen vastuun muodoista oli Taylorin esimiesasema tai komentosuhte rikoksia tehneisiin tahoihin.³⁷² Syyttäjän mielestä todisteet osoittivat selvästi, että vastaaja oli syyllinen esitettyihin rikoksiin ja että hänellä oli suora esimiesasema rikosten tekijöihin. Syyttäjän mukaan todisteet osoittivat, että hän tiesi tai hänen olisi olosuhteiden perusteella pitänyt tietää alaiensa henkilöiden ja järjestöjen syllistyvän perussäännöissä mainittuihin sotarikoksiin ja rikoksiin ihmisyyttä vastaan. Hän ei siitä huolimatta ryhtynyt vallassaan oleviin toimenpiteisiin niiden ehkäisemiseksi. Syyttäjä esitti loppupuheenvuorossaan yksityiskohtaisen neljäkymmentäkohtaisen koosteen väitteitä tukevista todisteista.³⁷³

³⁶⁸ SCSL-03-01-T-1239, VII.D (*Planning*).

³⁶⁹ SCSL-03-01-T-1239, VII.D, kohdat 611–614.

³⁷⁰ SCSL-03-01-T-1239, VII.E (*Instigating*).

³⁷¹ SCSL-03-01-T-1239, VII.E, kohdat 617–620.

³⁷² SCSL-03-01-T-1239, VIII (*Mode of Liability – Superior Responsibility*).

³⁷³ SCSL-03-01-T-1239, VIII, kohdat 621–661. Koosteessa maalataan todistajanlausuntoihin perustuen yksityiskohtainen kuva Taylorin suhteesta ja toimista suhteessa syytteessä mainittuihin taistelujärjestöihin ja niiden johtajiin sekä Liberian sisäisistä poliittisista ja sotilaallisista johtosuhteista.

Toiseksi viimeisimpänä osuutenaan syyttäjä esitteli tuomioistuimelle koosteen ja yhdistelmän kerätyistä ja esitetyistä todisteista (*Crime base evidence*).³⁷⁴ Kooste sisälsi 194 sivua, joissa yksityiskohtaisesti esitettiin todistajanlausuntojen keskeinen sisältö lähdeviitteineen. Seikka-peräisessä koosteessa syyttäjä esitti rikosnimikkeittäin todisteensa siitä, millä perusteella Taylor olisi syyllinen (tai osasyllinen) sotarikoksiin, joukkotuhontaan ja rikoksiin ihmisyyttä vastaan. Koosteessa esitettiin syyttäjän keräämät todisteet Sierra Leonessa tehdyistä terroritekoista, murhista, seksuaalisesta ja fyysisestä väkivallasta, orjuuttamisesta ja ryöstelystä sekä lapsisotilaiden käytöstä.³⁷⁵

Viimeinen syyttäjän esittämä todistekokonaisuus käsitti todisteet, joiden perusteella Taylorin väitettiin syyllisyydentuntoisena aloittaneen mittavan peittelykampanjan osuutensa salaamiseksi.³⁷⁶ Näin hän oli peitellyt osuuttaan syytteessä esitettyihin tapahtumiin ja yrittänyt tukahduttaa ja peitellä itseään koskevaa näyttöä ja todisteita. Hän oli muun muassa murhauttanut entisiä alaisiaan pelätessään näiden nousevan todistamaan itseään vastaan.³⁷⁷ Todisteiden mukaan Taylor oli tuhonnut arkistoja ja asiakirjoja. Hän oli myös uhkaillut, vanginnut ja kiduttanut journalisteja sekä muita henkilöitä, jotka voisivat yhdistää hänet syytteessä mainittuihin taistelujärjestöihin ja rikoksiin.³⁷⁸ Syyttäjän mukaan Taylor oli säännönmukaisesti ja usein valehdellut oikeuden edessä, mikä vahvisti uskoa hänen syyllisyydestään.³⁷⁹

Syyttäjäpuoli päätti osuutensa arvioimalla puolustusta. Syyttäjän mukaan puolustuksen todistajat ja todisteet vahvistivat syytteessä esitettyä näkemystä Taylorin roolista Sierra Leonen sisällissodassa. Erityisesti Taylorin oma todistus oli täynnä epä johdonmukaisuuksia ollen samalla ristiriidassa muiden puolustuksen todistajien lausuntojen kanssa. Syyttäjän mukaan Taylorin oma todistus vain vahingoitti häntä itseään ja vahvisti syyttäjän jutun avainkohtia. Siksi syyttäjäpuoli totesi, että puolustus oli kokonaan epäonnistunut ja johtaisi lopulta siihen,

³⁷⁴ SCSL-03-01-T-1239, IX (*Crime Base Evidence*).

³⁷⁵ SCSL-03-01-T-1239, IX, kohdat 662–1173.

³⁷⁶ SCSL-03-01-T-1239, X, kohta 1174.

³⁷⁷ SCSL-03-01-T-1239, X, kohdat 1177–1184. Syyttäjä esitti todisteita, joiden mukaan Taylor olisi tappanut kaikki mahdolliset henkilöt, joita epäili peittureiksi. Näihin kuuluivat mm. RUF:n johdossa olleet Dennis Mingo (alias Superman), Daniel Tamba (alias Jungle Colonel) ja Sam Bockarie sekä AFRC:n Johnny Paul Koroma. Koroman kuolemasta tosin ei ole varmuutta, koska hän katosi vuonna 2003.

³⁷⁸ SCSL-03-01-T-1239, X, kohdat 1185–1182. Syyttäjän todisteiden perusteella Taylor olisi vangituttanut ja kiduttanut lukuisia journalisteja ja ihmisoikeustarkkailijoita tarkoituksenaan estää näiden todistaminen ja raportointi hänen osuudestaan Sierra Leonen tapahtumiin. Koosteessa esitettiin mm. kuvauksia journalistien Sorious Samoran ja Hassan Bilityn kidutuksesta, joihin sisältyi uhkailua ja fyysistä väkivaltaa, kuten sähkön johtamista sukelimiin ja vangittuna pitämistä ulosteiden ja toukkien seassa.

³⁷⁹ SCSL-03-01-T-1239, X, kohdat 1189–1221. Koosteessaan syyttäjä esittää todisteita 23 tapauksesta, joissa Taylorin voitiin osoittaa suoraan valehdelleen mm. yhteyksistään taistelujärjestöihin, rikoksista Sierra Leonessa, murhista, lapsisotilaiden käytöstä, timanteista ja henkilökohtaisesta rahaliikenteestään.

että totuus Taylorin roolista paljastuisi oikeuden arvioidessa todisteita. Loppukaneetissaan syyttäjä kiteytti todisteiden tulevan osoittamaan, että RUF-järjestö oli ollut Taylorin luoma terroristiarmeija, jonka toimintaa hän ohjasi ja tuki. Näin ollen hän oli päävastuussa Sierra Leonen sodan julmuuksista ja syyllinen kaikkiin syytteessä esitettyihin kohtiin.³⁸⁰

9.2 Puolustuksen loppupuheenvuoro

Puolustuksen loppupuheenvuoron yhteenveto nosti keskeisesti esiin kysymyksen rikollisesta salaliitosta. Puolustuksen mukaan syyttäjän osuus rakentui kokonaisuudessaan tämän käsitteen ympärille ja muut syytekohtat johdettiin siitä oletuksesta, että salaliitto olisi ollut olemassa. Puolustuksen mukaan syyttäjä ei kyennyt osoittamaan todeksi tällaisen salaliiton tai yhteisen suunnitelman olemassaoloa. Näin ollen Taylor ei ollut syyllinen muihinkaan syytteessä esitettyihin rikoksiin. Puolustus esitti myös huolensa siitä, että tuomioistuimella saattaisi olla kiusaus arvioida todisteita Taylorin persoonallisuuden valossa. Siksi puolustus vetosi erityisesti siihen, että kaikkia todisteita tulisi tarkastella kylmän analyttisesti. Puolustuksen mukaan todisteiden puolueeton ja kliininen analyysi osoittaisi lopulta, että Taylor oli syytön kaikkiin häntä vastaan esitettyihin syytteisiin.³⁸¹

Puolustuksen loppupuheenvuorossa esitettiin kooste, jossa oli yhteenveto puolustuksen todisteista ja argumenteista. Se sisälsi puolustuksen vasta-argumentit jokaiseen syyttäjän esittämään syytekohtaan sekä puolustuksen omat argumentit oikeudenkäynnin oikeutuksesta ja tarkoitusperistä. Keskeisimmät väittämät loppupuheenvuorossa olivat:

1. *Poliittinen ajojahti.* Puolustuksen mukaan oikeudenkäynnissä oli kyse poliittisesta ajojahdistista. Väittämän mukaan oikeudenkäynti johtui ennen kaikkea Yhdysvaltojen ja Ison-Britannian halusta syrjäyttää hankalana pitämänsä Taylor hinnalla millä hyvänsä. Puolustus väitti, että oikeudenkäyntiä oli käytetty työkaluna poliittisessa prosessissa, jonka tarkoituksena oli syöstä vallasta sellaiset afrikkalaiset johtajat, jotka kieltäytyivät toimimasta länsimaiden käskyläisinä.³⁸²

³⁸⁰ SCSL-03-01-T-1239, kohta 1274.

³⁸¹ SCSL-03-01-T-1248, *Defence Final Trial Brief*, kohdat 1568–1569 (*Conclusion*).

³⁸² SCSL-03-01-T-1248, kohdat 1–7 (*Political Context*).

2. *Väärinkäytökset oikeusprosessissa.* Puolustuksen mukaan syyttäjän toiminta oikeudenkäynnissä oli ollut korruptoitunutta ja epäeettistä.³⁸³ Syyttäjän todistelu oli ollut arveluttavaa, valikoivaa ja poliittisesti motivoitunutta Yhdysvaltojen eduksi.³⁸⁴
3. *Syyttömyysolettama.* Puolustus vetosi syyttömyysolettamaan ja totesi, että syyttäjän tuli erikseen ja epäilyksettä osoittaa Taylorin syyllistyneen syytteessä mainittuihin rikoksiin. Puolustuksen mukaan sen todisteet osoittivat yksiselitteisesti, että Taylor oli syytön.³⁸⁵
4. *Ajallisesti ja maantieteellisesti virheelliset todisteet.* Puolustuksen mukaan syyttäjän todisteet käsittelivät suurelta osin tekoja, jotka olivat tuomioistuimen ajallisen ja paikallisen toimivallan ulottumattomissa. Tällä viitattiin todisteisiin, jotka liittyivät tapahtumiin muissa maissa kuin Sierra Leonessa ja ennen vuoden 1996 lokakuuta.³⁸⁶
5. *Salaliiton tai yhteisen suunnitelman olemassaolo.* Puolustus väitti, että todisteet olivat epämääräisiä. Ne eivät osoittaneet väitetyn salaliiton olemassaoloa. Tuomioistuin ei myöskään kyennyt määrittelemään sitä riittävän tarkasti syyllisyysperusteena. Lisäksi tuomioistuin oli saanut määriteltyä käsitteen niin myöhään, että puolustus ei ollut kunnolla ehtinyt vastaamaan sitä koskeviin syytteisiin. Näin ollen Taylorin oikeudenkäynti oli ollut epäreilu ja puolueellinen.³⁸⁷
6. *Vapauttavaa tuomiota puoltavat tosiseikat.* Puolustus esitti laajan koosteen todisteista, jotka puolsivat vapauttavaa tuomiota. Koosteessa perusteltiin kolme keskeistä väittämää, jotka olivat: 1) Syyttäjä ei ollut kyennyt esittämään vakuuttavia todisteita Taylorin syyllisyydestä, 2) Taylorin ristikuulustelu oli ollut asiaton ja epäpätevästi toteutettu, eikä sillä siksi ollut todistusarvoa ja 3) Taylor oli tosiasiallisesti ollut keskeinen rauhanrakentaja Sierra Leonen selkkauksessa.³⁸⁸

³⁸³ SCSL-03-01-T-1248, kohta 8 (*Legal Context and Abuse of Process*).

³⁸⁴ SCSL-03-01-T-1248, kohdat 9–22 (*Selective Prosecution*).

³⁸⁵ SCSL-03-01-T-1248, kohta 27 (*Presumption of Innocence; Burden and Standard of Proof*).

³⁸⁶ SCSL-03-01-T-1248, kohdat 28–37 (*Evidence Outside the Temporal and/or the Geographical Scope of the Indictment*).

³⁸⁷ SCSL-03-01-T-1248, kohdat 47–71 (*Joint Criminal Enterprise, JCE*).

³⁸⁸ SCSL-03-01-T-1248, kohdat 72–102 (*Factual Imperatives Warranting an Acquittal*).

7. *Taylorin haasteet Liberian johdossa.* Puolustuksen todisteet osoittivat, että Taylor oli niin kiinni moniongelmaisen Liberian hallintoon liittyvien haasteiden ratkaisemisessa, että hän ei olisi pystynyt samanaikaisesti toteuttamaan syytteesä mainittuja rikoksia. Puolustuksen mukaan Liberian jälleenrakennus vei niin paljon aikaa ja resursseja, ettei Taylor olisi yksinkertaisesti ehtinyt puuttua naapurimaan asioihin.³⁸⁹

Puolustuksen todisteet esitettiin loppupuheenvuorossa seikkaperäisen järjestelmällisesti. Loppukooste noudatteli syyttäjän vastaavan koosteen rakennetta. Siinä esitettiin puolustuksen todisteet ja kannanotot Taylorin syyttömyydestä suhteessa syyllisyyden muotoihin,³⁹⁰ ja syytekohtiin.³⁹¹ Koosteessa oli myös erittäin laaja syyttäjän näkemyksestä poikkeava historiaa ja taustatietoja koskeva osio. Siinä esitettiin puolustuksen keräämiin todisteisiin perustuva näkemys Taylorin henkilöhistoriasta ja Sierra Leonen kriisistä sekä siihen vaikuttaneista tekijöistä.³⁹² Loppupuheenvuoronsa viimeisessä osassa puolustus teki katsauksen syyttäjän todisteisiin ja todistajiin. Tässä osiossa puolustus analysoi kaikki syyttäjän esittämät todisteet, esitti omat vastatodisteensa ja arvioi syyttäjän todisteiden luotettavuutta.³⁹³ Tarkoituksena oli kyseenalaistaa syyttäjän todisteiden ja todistajien todistusarvo ja samalla omalla todistelulla osoittaa vastaajan syyttömyys.

Puolustus päätti loppupuheenvuoronsa sanomalla todisteiden tulevan kiistatta osoittamaan, että Taylor oli syytön kaikkiin syytteisiin. Taylorin puolustusasianajaja Courteney Griffiths kietytti puolustuksen kannan loppukaneettiinsa:

”We submit that such an objective, independent, impartial approach to the evidence will lead to but on conclusion: verdicts of not guilty on all counts.”

Loppupuheenvuorojen jälkeen saatiin oikeusprosessin todisteluosuus virallisesti päätökseen 11.3.2011. Yli kolme vuotta ja kymmenen kuukautta kestäneen prosessin aikana tuomioistuin kuuli yhteensä 115 todistajaa ja tutki 1522 muuta todistuskappaletta.³⁹⁴ Oikeus päätti todista-

³⁸⁹ SCSL-03-01-T-1248, kohdat 103–110 (*Functioning Liberian Government*).

³⁹⁰ SCSL-03-01-T-1248, kohdat 111–153 (*Direct Responsibility Pursuant to Article 6(1) of the SCSL Statute*) ja kohdat 154–168 (*Indirect Responsibility Pursuant to Article 6(1) of the SCSL Statute*).

³⁹¹ SCSL-03-01-T-1248, kohdat 169–253 (*Elements of Crimes with Respect to Each Count*).

³⁹² SCSL-03-01-T-1248, kohdat 254–732 (*Factual Narrative*).

³⁹³ SCSL-03-01-T-1248, kohdat 733–1376 (*Modes of Liability: Evidentiary Analysis*), kohdat 1377–1556 (*Credibility Analysis of the Prosecution Witnesses*) ja kohdat 1557–1567 (*Observations on Crime Base Witness Evidence*).

³⁹⁴ *Eleventh and Final Report of the President of the Special Court for Sierra Leone*, s. 16.

jien ja osapuolten kuulemisen, ja vetäytyi pohtimaan ratkaisuaan ja määräsi, että tuomio tul-
laan antamaan myöhemmin ilmoitettavalla päivämäärällä.³⁹⁵

9.3 Johtopäätökset loppupuheenvuoroista

Loppupuheenvuorot eivät sinänsä tuoneet mitään uutta oikeuden punnittavaksi. Molempien osapuolten puheenvuoroissa tuotiin huolellisesti perustellen ja tiivistettynä esille samat näkökannat, jotka oli esitetty jo osapuolten omissa osuuksissa. Kuten edellä esitetystä voi todeta, olivat osapuolet erittäin kaukana toisistaan. Molemmat loppupuheenvuorot olivat erittäin laajoja ja huolellisesti valmisteltuja.³⁹⁶ Niiden vertailu ja punnitseminen oli oikeudelle merkittävä ponnistus. Niiden analysointiin käytettiin lopulta yli vuosi, ja oikeus oli valmis antamaan tuomionsa vasta vuoden 2012 huhtikuussa.

³⁹⁵ *Taylor Trial Transcript 11.3.2011*, s. 49622.

³⁹⁶ Loppupuheenvuorojen litteraatioihin ja asiakirjoihin tutustumalla saa erittäin hyvän ja laajan kuvan Taylorin oikeudenkäynnistä. *Defence Final Trial Brief* ja *Prosecution Final Trial Brief* sisältävät tuomioita lukuun ottamatta käytännössä kaiken relevantin oikeudenkäyntiin liittyvän tiedon, kuten tapauksen taustatiedot, syytteen, puolustuksen ja osapuolten esittämät todisteet.

10 TUOMIO

Sierra Leonen erityistuomioistuimien luki tuomionsa Charles Taylorille 26.4.2012.³⁹⁷ Hänet todettiin syylliseksi jokaiseen esitettyyn yhteentoista syytekohtaan sillä perusteella, että hänen katsottiin avustaneen ja yllyttäneen Sierra Leonen sisällissodassa toimineita tahoja useisiin eri sotarikoksiin ja rikoksiin ihmisyyttä vastaan.

Tuomio on 1251 sivun asiakirjakokonaisuus, jossa kuvataan seikkaperäisesti tapauksen historiallinen tausta, syyttäjän ja puolustuksen esittämät todisteet ja määritellään sovellettavat oikeusperiaatteet sekä muut keskeiset huomioon otettavat käsitteet. Asiakirjan keskeisen sisällön muodostavat luvut, joissa esitetään oikeuden keskeiset löydökset ja havainnot syytteessä esitetyistä rikoksista, syytetyn roolista ja osallisuudesta Sierra Leonen selkkaukseen ja tuomioistuimen löydökset ja havainnot Taylorin syyllisyydestä tehtyihin rikoksiin. Seuraavissa alaluvuissa kuvataan tuomion keskeistä sisältöä yleisellä tasolla. Asiakirjan tarkka referointi ei ole mielekäästä sen laajuuden takia, mutta se on helposti saatavilla SCSL:n internet-tietokannasta.³⁹⁸

10.1 Tuomioistuimen oikeudelliset johtopäätökset tehdyistä rikoksista

Tuomion VII luvussa, *Factual & Legal findings on alleged crimes*, kuvataan yksityiskohtaisesti tuomioistuimen oikeusprosessin aikana tekemät havainnot syytteessä kuvatuista rikoksista. Noin 500-sivuinen kooste on jaoteltu syytteen yhdentoista kohdan mukaisesti. Alakohdissa kuvataan todistajanlausuntoihin perustuen ne tuomioistuimen tutkimat ja käsittelemät rikokset, joihin Taylorin epäiltiin linkittyvän. Luvussa ei kuitenkaan käsitellä Taylorin omaa osallisuutta syytteessä mainittuihin rikoksiin vaan pelkästään tehdyt rikokset ja ne olosuhteet, joissa rikoksia tehtiin.³⁹⁹ Luvussa käsitellään todisteiden valossa oikeudelliset johtopäätökset sellaisista tapauksista, joissa syyttäjä katsoi RUF:n ja AFRC:n tai näiden yhteenliittymän tai liberialaisten taistelijaryhmittymien tehneen syytteessä mainittuja tekoja. Tehdyt rikokset on ryhmitelty syytekohtittain sekä ajallisesti ja maantieteellisesti erillisiksi kokonaisuuksiksi. Luvussa kuvataan jokainen rikos niin kuin todistajat ovat sen kuvanneet. Jokaisen tarkastellun koko-

³⁹⁷ Kenialainen KenyaMOJA.com / K24 -verkkopalvelu on julkaissut YouTubessa selostetun ja taustoitettun koosteen Charles Taylorin tuomionluvusta. Ks. *Charles Taylor Verdict*.

³⁹⁸ SCSL-03-01-T-1283, *Judgment*: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/1283/SCSL-03-01-T-1283.pdf>.

³⁹⁹ SCSL-03-01-T-1283, Trial Judgement, VII.

naisuuden lopussa on tuomioistuimen yhteenveto todisteista ja johtopäätös niiden merkityksestä.

Ydinhavaintona voidaan todeta, että tuomioistuin totesi syyttäjän kyenneen ilman epäilystä soittamaan, että rikosten tekoaikana Sierra Leonessa vallitsi aseellinen selkkkaus. Sen uhreja olivat erityisesti siviilit, jotka eivät itse aktiivisesti osallistuneet vihollisuuksiin. Syyttäjä oli kyennyt pääsääntöisesti osoittamaan, että RUF/ARFC-järjestöt tai niiden jäsenet olivat syyllistyneet syytteen mukaisiin tekoihin niin kuin ne oli syytteessä esitetty. Lisäksi tuomioistuin katsoi, että selkkauksen aikana oli kiistatta tapahtunut vakavia Genèven sopimusten kolmannen artiklan ja toisen lisäpöytäkirjan loukkauksia sekä muita humanitäärisen oikeuden rikkomuksia.⁴⁰⁰

Tuomion VIII luvussa, *Actual findings on the role of the accused*, kuvataan ja arvioidaan Taylorin roolia Sierra Leonen sisällissodassa. Erittäin laajassa koosteessa esitetään molempien osapuolten todistajien todistajanlausunnot. Luvussa käsitellään syytetyn osuus selkkauksen taustoihin ennen sisällissodan alkua ja sen aikana sekä hänen yhteytensä ja mahdollinen tukensa syytteessä mainituille taistelujärjestöille. Lisäksi käsitellään syytetyn osuus laittomien timanttien välitykseen, hänen osuutensa rauhanprosessissa ja kysymys siitä, että tiesikö hän RUF:n/AFRC:n tekemistä siviileihin kohdistuneista rikoksista.⁴⁰¹

Tuomioistuin teki esitettyjen todisteiden perusteella Taylorin osuudesta seuraavat havainnot ja oikeudelliset johtopäätökset:

1. Hänellä oli todistetusti ollut yhteyksiä RUF- ja AFRC-järjestöihin Sierra Leonen sisällissodan aikana. Hän oli osallistunut niiden operaatioiden suunnitteluun ja antanut moraalista tukea ja ohjeistusta.⁴⁰²
2. Taylor oli todistetusti antanut Sierra Leonessa taistelleille järjestöille operatiivista tukea, turvapaikkoja ja suojelua. Tuki oli ollut muun muassa logistista, lääkinnällistä, taloudellista ja koulutuksellista tukea.⁴⁰³

⁴⁰⁰ SCSL-03-01-T-1283, VII luku, kohdat A–G.

⁴⁰¹ SCSL-03-01-T-1283, VIII luku.

⁴⁰² SCSL-03-01-T-1283, VIII, A–C ja I.

⁴⁰³ SCSL-03-01-T-1283, VIII, D.

3. Taylor oli tukenut taistelujärjestöjä antamalla niiden käyttöön sotilashenkilöstöä ja asiantuntijoita, jotka avustivat rikosten teossa useissa kapinallisten operaatioissa.⁴⁰⁴
4. Taylor oli hankkinut ja toimittanut aseita ja ampumatarvikkeita taistelujärjestöille syytteessä mainitun ajanjakson aikana.⁴⁰⁵
5. Taylor oli ottanut vastaan timantteja RUF:lta ja toimittanut niiden vastineeksi järjestölle aseita ja ammuksia. Taylorin osoitettiin myös säilyttäneen RUF:n laittomilla keinoilla hankkimia timantteja.⁴⁰⁶
6. Taylor oli vuodesta 1997 alkaen tiennyt, että hänen tukemansa järjestöt RUF ja AFRC olivat syyllistyneet rikoksiin siviiliväestöä vastaan.⁴⁰⁷

Seuraavassa alaluvussa esitetään perustelut Charles Taylorin henkilökohtaisesta vastuusta tehtyihin rikoksiin. Ne perustuvat tässä kokonaisuudessa mainittuihin todisteisiin, havaintoihin ja johtopäätöksiin.

10.2 Tuomioistuimen oikeudelliset johtopäätökset Taylorin henkilökohtaisesta vastuusta

Tuomion luvussa IX, *Legal findings on responsibility*, kuvataan tuomioistuimen oikeudelliset johtopäätökset Taylorin henkilökohtaisesta vastuusta syytteessä esitettyihin rikoksiin. Vastuu määritellään tuomiossa rikoksen tekemuotojen kautta, joita ovat osallistuminen rikolliseen salaliittoon, rikosten avustaminen, rikosten suunnittelu ja niihin yllyttäminen sekä käskeminen.⁴⁰⁸

Tuomioistuin teki seuraavat havainnot ja päätökset Taylorin vastuusta syytteessä esitettyihin rikoksiin:

1. Yhteinen rikoshanke (*Joint Criminal Enterprise*)

⁴⁰⁴ SCSL-03-01-T-1283, VIII, E.

⁴⁰⁵ SCSL-03-01-T-1283, VIII, F.

⁴⁰⁶ SCSL-03-01-T-1283, VIII, G.

⁴⁰⁷ SCSL-03-01-T-1283, VIII, K.

⁴⁰⁸ SCSL-03-01-T-1283, IX luku.

Syyttäjän mukaan Taylor oli tehnyt rikoksia yhteistoiminnassa Sierra Leonessa taistelleiden järjestöjen kanssa osallistuen rikolliseen salaliittoon. Tarkoituksena oli ollut saada alueellista vaikutusvaltaa sekä saada haltuun Sierra Leonen luonnonrikkauksia, kuten timantteja. Syytteessä mainitut rikokset olivat kiinteä osa salaliiton yhteistä suunnitelmaa ja rikoshanketta.⁴⁰⁹

Puolustuksen mukaan Taylor ei ollut osallistunut salaliittoon, ei tehnyt yhteistyötä taistelujärjestöjen kanssa eikä edes ollut tietoinen väitetystä salaliitosta. Puolustus myönsi, että Taylor oli ennen vuotta 1992 tehnyt yhteistyötä RUF:n johtajan Foday Sankohin kanssa, mutta toiminnan tarkoituksena ei ollut rikosten tekeminen eikä toiminta ollut miltei osin suunnattu siviiliväestöä vastaan.⁴¹⁰

Tuomioistuimien totesi, että todetakseen Taylorin osallisuuden rikolliseen salaliittoon tuli syyttäjän kyettävä osoittamaan se ilman epäilyä väitteen todenperäisyydestä. Tämä edellytti todisteita siitä, että syytetty oli tarkoituksella laatinut tai tietoisesti osallistunut suunnitelmaan, jonka nimienomaisena tarkoituksena oli tehdä rikoksia. Syyttäjän velvollisuutena oli osoittaa, että syytetyllä oli ollut merkittävä rooli yhteisessä suunnitelmassa ja selvä halu ja aie tehdä rikoksia suunnitelmaa toteutettaessa. Syyttäjän tuli myös osoittaa, että Taylorilla oli ollut tieto siitä, että yhteisen suunnitelman toteuttamisvaiheessa tehtäisiin tai saatettaisiin tehdä rikoksia ja hän siitä huolimatta oli jatkanut osallistumista siihen.⁴¹¹

Perehdyttyään todisteisiin tuomioistuimien totesi, että niiden perusteella oli kyetty näyttämään toteen Taylorin toimineen yhteistoiminnassa syytteessä mainittujen taistelujärjestöjen kanssa ja tukeneen niiden toimintaa. Toiminnan luonne ei kuitenkaan täyttänyt rikollisen salaliiton tunnusmerkistöä. Vaikka Taylorin katsottiin tukeneen RUF- ja AFRC-järjestöjä ja tehneen yhteistyötä niiden kanssa, ei syyttäjä ollut kyennyt kiistattomasti osoittamaan todeksi väitettä rikollisesta salaliitosta. Oikeus ei katsonut todisteiden riittävän tukemaan syyttäjän väittämää yhteisestä rikollisesta suunnitelmasta terrorisoida Sierra Leonen väestöä. Siksi tuomioistuimien päätti, että Tayloria *ei* voi pitää rikosoikeudellisesti vastuullisena tai syyllisenä rikolliseen salaliittoon.⁴¹²

⁴⁰⁹ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6887–6889.

⁴¹⁰ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6890.

⁴¹¹ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6891.

⁴¹² SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6892–6900.

2. Auttaminen ja avunanto (*Aiding and Abetting*)

Syyttäjän mukaan Taylor oli henkilökohtaisesti vastuussa mainituista rikoksista, koska hän oli avustanut ja auttanut niiden tekemistä. Apu oli materiaalista ja moraalista tukea Sierra Leonessa taisteleville ja rikoksia tehneille järjestöille. Lisäksi syytetty tiesi, että hänen tukensa ja toimensa olisivat huomattavaksi avuksi rikosten tekemisessä.⁴¹³

Puolustus kielsi Taylorin avustaneen syytteessä mainittujen rikosten teossa tai niiden tekijöitä millään tavalla. Puolustus kielsi Taylorin myöskään avustaneen RUF-järjestöä millään tavalla. Puolustuksen mukaan syytökset olivat keksittyjä ja niiden pohjana ei ollut mitään sellaisia faktoja, jotka tukisivat Taylorin tuomitsemista.⁴¹⁴

Tuomioistuimien totesi, että todetakseen Taylorin avustaneen rikosten tekemisessä tuli syyttäjän kyetä osoittamaan se ilman epäilyä väitteen todenperäisyydestä. Tuomioistuimien edellytti päätöstään varten todisteita Taylorin käytännön tuesta ja moraalista tuesta rikoksen tekemiseen. Tuomioistuimien edellytti todisteita siitä, että syytetty joko tiesi, että hänen toimensa suoraan avustaisivat rikosten tekemisessä tai että hänen toimensa todennäköisesti voisivat edesauttaa niiden tekemistä. Edelleen tuomioistuimien edellytti, että syyttäjän tulisi kyetä osoittamaan syytetyn halunneen, että rikoksia tehtäisiin.⁴¹⁵

Tuomioistuimien huomioi molempien osapuolten näkökulmat ja tutki todisteet. Niiden perusteella tuomioistuimien katsoi Taylorin avustaneen rikoksiin syyllistyneitä järjestöjä sekä käytännössä että moraalisesti.⁴¹⁶ Taylor oli tukenut taistelujärjestöjä antamalla näille aseita ja ampumatarvikkeita,⁴¹⁷ sotilaita,⁴¹⁸ operatiivista tukea⁴¹⁹ sekä kannustusta ja moraalista tukea.⁴²⁰ Tuomioistuimien katsoi, että todisteiden perusteella voitiin osoittaa annetun käytännön ja moraalisen tuen

⁴¹³ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6901–6902. Syyttäjän määrittelemä tuki on aiemmin yksilöity tämän raportin 9. luvussa.

⁴¹⁴ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6903.

⁴¹⁵ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6904.

⁴¹⁶ SCSL-03-01-T-1283, IX, 2, (a), *Findings on the Physical Elements of Aiding and Abetting*.

⁴¹⁷ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6906–6915.

⁴¹⁸ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6916–6924.

⁴¹⁹ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6925–6937. Operatiiviseen tukeen luettiin kuuluvaksi viestintäjärjestelmät, rahoitus, lääkintä- ja huoltotuki, suojapaikat taistelijoille, kuljetustuki ja muu käytännön apu Sierra Leonessa taisteleville järjestöille.

⁴²⁰ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6938–6946.

auttaneen RUF- ja AFRC-järjestöjä kaikkien syytteen yhdentoista kohdan mukaisten rikosten tekemisessä.

Arvioidessaan Taylorin apua rikosten tekemiseksi tuomioistuimien huomioi myös mentaalisen elementin, johon kuului syytetyn rikoksiin liittyvä tietoisuus ja aikeet.⁴²¹ Tuomioistuimien katsoi osoitetuksi, että Taylor tiesi tukensa RUF:lle ja AFRC:lle myötävaikuttavan näiden rikosten tekemismahdollisuuksiin.⁴²² Oikeus katsoi hänen myös tienneen, että hänen tukemiensa osapuolten aikeet ja mielentila olivat sellaiset, että rikoksia todennäköisesti tultaisiin tekemään. Näistä syistä johtuen oikeus katsoi, että Taylor oli avustanut ja edesauttanut rikosten tekemistä. Häntä voitiin ilman epäilyä pitää rikosoikeudellisesti vastuullisena syytteen kaikkien syytekohtien mukaisten rikosten tekemisen avustamiseen.⁴²³

3. Rikosten suunnittelu (*Planning*)

Syyttäjän mukaan Taylor oli yhdessä RUF:n ja AFRC:n kanssa suunnitellut järjestöjen tekemiä rikoksia niiden suunnittelu ja että toteuttamisvaiheissa. Syyttäjän mukaan Taylor oli osallistunut järjestöjen strategioiden suunnitteluun, valinnut hyökkäyskohteet ja organisoinut tarpeellisen tuen suunnitelmien toteuttamiseksi.⁴²⁴

Puolustuksen mukaan esitetyt todisteet olivat riittämättömät tukemaan syyttäjän väitteitä rikosten suunnittelusta.⁴²⁵

Tuomioistuimien punnitsi osapuolten todisteet ja totesi niiden ilman epäilyä osoittavan, että syytetty suunnitteli yhdessä Sam Bockarienin⁴²⁶ kanssa RUF:n ja AFRC:n hyökkäyksen Freetowniin vuonna 1998. Syytetyn todettiin ohjeistaneen Bockarieta toteuttamaan hyökkäyksen ”pelottavalla (*fearful*) tavalla” ja ohjeistaneen häntä koko operaation ajan satelliittipuhelimella. Oikeuden mukaan Freetownin valtaamiseksi toteutettu operaatio oli poikkeuksellisen väkivaltainen, ja sen yhteydessä tehtiin merkittävä määrä rikoksia. Todisteiden mukaan syytetyn suunnittelemaan operaatioon osallistuneet joukot syyllistyivät muun muassa terroritekoihin,

⁴²¹ SCSL-03-01-T-1283, IX, 2, (b), *Findings on the Mental Elements of Aiding and Abetting*.

⁴²² SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6947–6949.

⁴²³ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6950–6953.

⁴²⁴ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6955.

⁴²⁵ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6956.

⁴²⁶ Sam ”Maskita” Bockarie oli RUF:n rintamakomentaja, jota ei saatu koskaan oikeuden eteen, koska hän kuoli epäselvissä olosuhteissa vuonna 2003. Ks. SCSL, *Sam ”Maskita” Bockarie*, <http://www.rscsl.org/Other-Cases.html>.

murhiin, raiskauksiin, seksuaaliseen orjuuttamiseen, ihmisten nöyryyttämiseen ja muuhun julmaan kohteluun. Joukot käyttivät myös lapsisotilaita ja ryöstelivät siviilien omaisuutta sekä syyllistyivät yleisesti epäinhimillisiin tekoihin ja toimintaan.⁴²⁷

Oikeus totesi edelleen todisteiden osoittavan Taylorin tienneen RUF:n ja AFRC:n tekemistä rikoksista, koska hänen osoitettiin saaneen yksityiskohtaisia raportteja operaation edistymisestä. Oikeus totesi, että syytetyn antamat ohjeet toteuttaa operaatio ”pelottavalla tavalla” ja ”kaikkia keinoja (all means) käyttäen” osoittivat hänen tienneen, että operaatiossa tultaisiin todennäköisesti syyllistymään rikoksiin.⁴²⁸

Näiden seikkojen perusteella oikeus totesi kiistatta osoitetun, että Taylor oli suunnitellut RUF:n ja AFRC:n joukkojen toteuttaman rikollisen operaation Konon, Makenin ja Freetownin alueilla vuosina 1998–1999. Siksi hänen katsottiin myös olevan rikosoikeudellisessa vastuussa sen yhteydessä tehdyistä rikoksista.⁴²⁹

4. Rikoksiin yllyttäminen (*Instigating*)

Tuomioistuin totesi, että koska Taylorin oli jo osoitettu olevan rikosoikeudellisessa vastuussa auttamisesta ja avunannosta rikoksissa, ei häntä enää voitu pitää erikseen vastuullisena niihin yllyttämisestä.⁴³⁰

5. Rikosten käskeminen (*Ordering*)

Tuomioistuin totesi, että Taylorilla oli ollut vaikutusvaltaa (held a position of authority) RUF- ja AFRC-järjestöihin ja että hän oli ohjannut ja neuvonut järjestöjä niiden toimiessa Sierra Leonessa. Ohjauksen katsottiin kuitenkin olleen luonteeltaan neuvoa-antavaa eikä annettuja neuvoja aina noudatettu. Siksi Taylorin ei katsottu käskeneen järjestöjä rikosten tekemiseen.

6. Esimiehen vastuu (*Superior responsibility*)

⁴²⁷ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6958–6967.

⁴²⁸ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6969–6970.

⁴²⁹ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6971 (*Finding on the Accused’s Criminal Responsibility for Planning the Crimes Charged in the Indictment*).

⁴³⁰ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6972.

Tuomioistuin pohti Taylorin rikosoikeudellista vastuuta myös esimiehen vastuun näkökulmasta.⁴³¹ Osapuolten näkemykset erosivat merkittävästi käsiteltäessä Taylorin väitettyä esimiesasemaa RUF- ja AFRC-järjestöihin. Syyttäjän mukaan sen esittämät todisteet osoittivat kiistatta Taylorilla olleen suora komentosuhte järjestöihin. Puolustuksen kanta oli täysin päinvastainen. Sen mukaan mitkään todisteet eivät tukeneet Taylorin esimiesasemaa tai komentosuhdetta järjestöihin. Puolustuksen mukaan Charles Taylor oli ollut maantieteellisesti kaukana tehdyistä rikoksista, eikä hänellä ollut vieraan valtion siviilijohtajana minkäänlaista mahdollisuutta tietää niistä saati rangaista niihin syyllistyneitä.⁴³²

Taylorin rikosoikeudellisen vastuun ja oikeusturvan kannalta oli tärkeää selvittää ja osoittaa hänen mahdollinen esimiesasemansa rikoksia tehneisiin. Tuomioistuin edellytti, että syyttäjän tuli ilman epäilystä näyttää toteen, että Taylorilla oli ollut todellinen komentosuhte (effective control) väitettyihin alaisiinsa. Lisäksi syyttäjän vastuulla oli osoittaa, että Taylorilla oli ollut todellinen mahdollisuus valvoa niiden toimintaa, estää rikolliset aiheet ja rangaista rikoksiin syyllistyneitä.⁴³³

Tuomioistuin punnitsi osapuolten todisteita painottaen väitetyn komentosuhteen tarkastelua. Tuomioistuin tarkasteli erityisesti syytetyn suhdetta Sierra Leonessa toimineiden taistelujärjestöjen johtajiin ja taisteluihin osallistuneisiin liberialaistaistelijoihin.

RUF:n johtajan Foday Sankohin osalta oikeus totesi, että Taylorilla oli ollut häneen vaikutusvaltaa, mutta ei suoraa komentosuhdetta, kuten ei myöskään Sankohin johtamaan järjestöön. Näkemystä tuki muun muassa se, että Sankohin joutuessa vankilaan vuonna 1997 järjestön uudeksi johtajaksi valittu Sam Bockarie sai komennon, eikä sitä annettu Taylorille. Sankoh oli antanut Bockarielle ohjeen ottaa vastaan neuvoja Taylorilta, mutta ei luovuttanut järjestön komentoa tälle. Oikeus totesi, että Sankoh oli vankila-aikanaan RUF:n tosiasiallinen johtaja, ja siksi Taylorilla ei ollut suoraa komentosuhdetta RUF-järjestöön, eikä Sankoh ollut hänen alaisensa.⁴³⁴

⁴³¹ SCSL-03-01-T-1283, IX, B, 1.

SCSL:n perussäännön kuudennen artiklan mukaan esimies on rikosoikeudellisessa vastuussa, mikäli hän tiesi tai hänen olisi tullut tietää alaisensa tekevän tai aikovan tehdä perussäännössä määriteltyjä rikoksia. Ks. SCSL:n perussääntö. 6. artikla, kohta 3.

⁴³² SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohdat 6974–6976.

⁴³³ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6978.

⁴³⁴ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6980.

Taylorin suhteesta RUF:n myöhempään johtajaan Sam Bockariehen oikeus totesi, että hän oli Sankohin kehotuksesta ottanut Taylorilta vastaan ohjausta ja neuvoja. Todisteet osoittivat, että Bockarie oli kunnioittanut ja yleensä noudattanut Taylorin ohjausta. Todisteet eivät kuitenkaan osoittaneet, että heidän välillään olisi ollut suora komentosuhte. Todisteet eivät myöskään puoltaneet sitä, että Taylorilla olisi ollut mahdollisuus estää Bockarieta tekemästä rikoksia tai rangaista häntä niistä.⁴³⁵

Oikeus punnitsi myös Taylorin suhdetta Issa Sesayhin, joka toimi RUF:n väliaikaisena johtajana vuonna 2000. Todisteiden mukaan Sesay ei ottanut vastaan nimitystä Taylorilta, vaan järjestöä yhä tosiasiallisesti johtaneelta Sankohilta, eikä Taylorilla ollut komentosuhdetta Sesayhin hänen toimiessaan RUF:n johtajana.⁴³⁶

Tuomioistuin totesi Taylorin antaneen tukea ja ohjausta myös Johnny Paul Koromalle, joka johti RUF:n ja AFRC:n yhteenliittymän ylläpitämää julmaa sotilasjunttahallintoa Sierra Leonessa vuosina 1997–1998. Todisteet eivät kuitenkaan pystyneet osoittamaan, että Taylorilla olisi ollut suora komentosuhte Koromaan. Taylorin ei myöskään katsottu pystyneen estämään Koromaa tekemästä rikoksia Sierra Leonessa tai rankaisemaan häntä niistä.⁴³⁷

Sierra Leonen sisällissotaan osallistui myös liberialaisia ja Liberiaan paenneita sierraleonelaisia taistelijoita. Taylorin lähettämiksi epäillyt taistelijat olivat osallistuneet sodassa rikosten tekemiseen. Heidän osaltaan oikeus katsoi, että syyttäjän esittämät todisteet olivat riittämättömiä osoittamaan Taylorin ja taistelijoiden välisen suoran komentosuhteen.⁴³⁸

Syyttäjä ei ollut pystynyt esittämään riittäviä todisteita väitteelleen, että Taylor olisi ollut suorassa johtosuhteessa Sierra Leonessa rikoksia tehneisiin järjestöihin tai taistelijoihin. Siksi tuomioistuin katsoi, että RUF, AFRC, niiden yhteenliittymä junttahallinnon aikana tai Liberiasta lähetetyt taistelijat eivät olleet syytteessä määritetyn ajanjakson aikana Taylorin suorassa johdossa. Tuomioistuin päätti, että Tayloria ei voida esimiehen vastuun perusteella pitää rikosoikeudellisesti vastuullisena syytteessä mainittuihin rikoksiin.⁴³⁹ Tällä perusteella tuomio-

⁴³⁵ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6981.

⁴³⁶ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6982.

⁴³⁷ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6983.

⁴³⁸ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6984.

⁴³⁹ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6986.

istuin päätti olla huomioimatta muitakaan syyttäjän esiin tuomia esimiehen vastuuseen (superior responsibility) liittyviä asiakokonaisuuksia ja väitteitä.⁴⁴⁰

Oikeus arvioi Charles Taylorin rikosoikeudellisen vastuun syytteessä esitettyihin rikoksiin ja totesi seuraavat seikat:

1. Tuomioistuin katsoi Charles Taylorin olevan rikosoikeudellisessa vastuussa kaikkien yhdentoista syytekohtan mukaisten rikosten avustamisesta ja suunnittelusta.
2. Todisteet eivät riittäneet osoittamaan Taylorin syyllistyneen rikosten suoranaiseen käskemiseen.
3. Syyttäjä ei ollut kyennyt osoittamaan rikollisen salaliiton olemassaoloa eikä Taylorin osallisuutta siihen.
4. Oikeus ei käsitellyt Taylorin vastuuta esimiehen vastuun näkökulmasta, koska todisteet eivät riittäneet osoittamaan hänellä olleen suoraa käskyvaltaa tai esimiesasemaa rikosten tekijöihin.
5. Taylorin vastuuta rikoksiin yllyttämisestä ei erikseen käsitelty, koska Taylorin oli jo todettu avustaneen rikosten tekemisessä.

10.3 Charles Taylorin tuomio

Sierra Leonen erityistuomioistuin totesi 26.4.2012 Charles Taylorin syylliseksi kaikkiin yhteentoista syytekohtaan.⁴⁴¹ Charles Taylorin katsottiin olevan rikosoikeudellisessa vastuussa syytteen kaikkien syytekohtien mukaisiin rikoksiin. Hänen todettiin avustaneen ja auttaneen (*Aiding and abetting*) henkilöitä ja organisaatioita syytteessä mainittujen rikosten tekemisessä

⁴⁴⁰ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6985.

⁴⁴¹ SCSL-03-01-T-1283, *Trial Judgement*. Kirjallinen tuomio saatiin valmiiksi ja päivättiin 18.5.2012. Varsinainen tuomitsemisistunto, jossa tuomio kokonaisuudessaan julkaistiin, pidettiin alkuperäisen suunnitelman mukaan 30.5.2012.

Ks. myös Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote, *Charles Taylor Convicted on all 11 Counts; Sentencing Scheduled for 30 May*.

sekä osallistuneen rikosten suunnitteluun (*Planning*).⁴⁴² Osapuolille toimitettiin heti päätöksen jälkeen tiivistelmä päätöksen keskeisestä sisällöstä.⁴⁴³ Varsinainen tuomio määrättiin annettavaksi ja julkaistavaksi 30.5.2012.

Tuomitsemista edeltävä kuuleminen pidettiin 16.5.2012. Tilaisuudessa kuultiin molempien osapuolten viimeiset kannanotot ja Charles Taylorin oma lausunto. Tuomioistuimen päätös oli, että Taylor tulee tuomita 50 vuodeksi vankeuteen. Syyttäjän kannanotossa tuomioon tuotiin keskeisenä havaintona esiin liian lievä vankeustuomio, jota syyttäjä vaati korotettavaksi 80 vuoteen. Puolustuksen kanta oli täysin päinvastainen, ja se piti annettua tuomiota liian pitkänä ja vaadittua korotusta liiallisena ja kohtuuttomana.⁴⁴⁴

Taylor esiintyi itse samassa istunnossa ja piti tunteisiin vetoavan puheen, jossa hän analysoi omaa osuuttaan ja kritisoi tuomion epäoikeudenmukaisuutta ja tuomioistuimen väärinkäytöksiä. Hänen mukaansa erityisesti syyttäjän todistajien käyttö oli ollut virheellistä ja epäoikeudenmukaista. Hänen mielestään syyttäjän todistajat olivat ottaneet vastaan epämääräisiä maksuja ja etuuksia, joiden vuoksi heidän todistusarvonsa oli kyseenalainen. Hän toi esiin, että häntä ei kohdeltu oikeudenmukaisesti valtionpäämiehenä. Hän vertasi omaa asemaansa Yhdysvaltojen presidenttiin George Bushiin, jota ei ollut vaadittu rikosoikeudelliseen vastuuseen hänen alaistensa syyllistyttyä sotavankien kidutukseen. Hän tähdensi olevansa oikeudessa epäoikeudenmukaisin perustein, koska hän oli ollut todellisuudessa keskeinen rauhantekijä levottomuuksien aikana. Hän tähdensi myös, että hänellä ei ollut tietoa Sierra Leonessa tehdyistä rikoksista eikä mitään mahdollisuuksia estää niitä. Lopuksi Taylor vetosi puolestaan toteamalla, että oikeuden tulisi pyrkiä etsimään sovintoa ja eheyttämistä rangaistuksien sijaan.⁴⁴⁵

Taylor päätti vetoamuksensa seuraavin sanoin:

”As I have done before many times, I do again here and now. I express my sadness and deepest sympathy for the atrocities and crimes that were suffered by individuals and families in Sierra Leone. I too have experienced pain and sadness and know what it is. I lost my father, my oldest brother, my youngest brother, and a host of other relatives, friends, and acquaintances during the war in Liberia, as well as peace-loving Liberian citizens.

⁴⁴² SCSL-03-01-T-1283, X (*Disposition*). Raportin toisessa liitteessä on yksityiskohtainen taulukko rikoksista, joihin tuomioistuin katsoi Taylorin syyllistyneen.

⁴⁴³ SCSL-03-01-T-1285, *Sentencing Judgment*, I luku, 1. kohta.

⁴⁴⁴ SCSL-03-01-T-1285, I luku, kohdat 3–4.

⁴⁴⁵ Taylorin lausunto on kokonaisuudessaan videoituna SCSL:n sähköisessä arkistossa. Ks. RSCSL Archive: *Charles Taylor 16 May 2012 Tape 2*. Lausunto on kirjallisena SCSL:n sähköisessä arkistossa (*Taylor Trial Transcripts*, http://www.rscsl.org/Taylor_Transcripts.html).

Ks. myös BBC: *Charles Taylor says prosecution "paid witnesses"*.

I am 64 years old, not young anymore. I am the father of many children, grand-children and great-grand. I am of no threat to society. In Liberia I commenced the process of healing by putting into place a peace and reconciliation commission modeled after that of South Africa. I say with respect, reconciliation and healing, not retribution, should be the guiding principles in Your Honours' task."⁴⁴⁶

Tuomitsemisistunto pidettiin suunnitellusti Haagissa 30.5.2012. Oikeus julkaisi tuolloin lopullisen päätöksensä, ja Charles Taylor tuomittiin 50 vuodeksi vankeuteen.⁴⁴⁷

Taylorin tuomio herätti laajaa huomiota maailmalla. Kansainvälinen media piti sitä merkittävänä, ja maailman suurimmat uutistoimistot uutisoivat tuomion näkyvästi. Uutisoinnissa huomioitiin erityisesti tuomion ainutlaatuisuus. Taylor oli maailman ensimmäinen valtiopäämies, joka oli saatettu rikosoikeudelliseen vastuuseen sotarikoksista.⁴⁴⁸

Molemmat osapuolet ilmaisivat heti tuomion lukemisen jälkeen aikovansa valittaa tuomiosta, ja asia siirtyi SCSL:n valitustuomioistuimen käsiteltäväksi.

10.4 Valitukset ja tuomio valitustuomioistuimessa

Sekä syyttäjä että puolustaja valittivat tuomiosta. Valitukset toimitettiin valitustuomioistuimeen lokakuussa 2012 alussa, ja ne käsiteltiin 22.–23.1.2013 pidetyissä istunnoissa.

Syyttäjän valitus perustui neljälle osatekijälle. Valituksen mukaan tuomioistuin oli toiminut virheellisesti epäonnistuessaan tuomitsemaan Taylor henkilökohtaiseen rikosoikeudelliseen vastuuseen rikoksiin käskemisestä⁴⁴⁹ ja niihin yllyttämisestä.⁴⁵⁰ Syyttäjä valitti myös siitä, että tuomioistuin oli epäonnistunut tuomitsemaan Taylorin tietyillä maantieteellisillä alueilla tehdyistä rikoksista, joiden tuomioistuin ei ollut katsonut kuuluvan syytteen piiriin.⁴⁵¹ Siksi syyt-

⁴⁴⁶ SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript 16.5.2012*, s. 49733.

⁴⁴⁷ SCSL-03-01-T-1285, IV luku, Disposition.

⁴⁴⁸ Esimerkiksi CNN uutisoi tapahtuman pääuutisenaan. CNN:n internetsivuilla on saatavissa uutisen lisäksi videokooste oikeudenkäynnistä ja Charles Taylorista. Ks. *Charles Taylor sentenced to 50 years for war crimes*.

⁴⁴⁹ SCSL-03-01-A-1325, *Public Prosecution Appellant's Submissions with Confidential Sections D & E of the Book of Authorities*, luku II, Ground 1.

⁴⁵⁰ SCSL-03-01-A-1325, II, Ground 2.

⁴⁵¹ SCSL-03-01-A-1325, II, Ground 3.

täjä vaati valitustuomioistuinta kumoamaan näitä kohtia koskevat päätökset ja tuomitsemaan Taylorin myös niistä.⁴⁵²

Syyttäjän valituksen neljännessä kohdassa katsottiin tuomioistuimen toimineen virheellisesti, kun se oli tuominnut Taylorin vain 50 vuodeksi vankeuteen.⁴⁵³ Syyttäjän mukaan tuomio oli liian lyhyt rikosten raskauteen nähden. Siksi syyttäjä vaati, että valitustuomioistuin korottaisi Taylorin vankeustuomion pituuden 80 vuoteen. Syyttäjän mukaan tuomiota tulisi pidentää riippumatta siitä, että otettaisiinko valituksen muut osat huomioon uutta tuomiota määrätessä.⁴⁵⁴

Puolustuksen laajassa valituksessa oli 45 kohtaa.⁴⁵⁵ Valitus perustui väitteisiin tuomioistuimen virheistä sekä edellisessä oikeuskäsittelyssä huomioituista virheellisistä tiedoista. Valituksessa viitattiin muun muassa systemaattisiin virheisiin todisteiden tulkinnassa ja käsittelyssä.⁴⁵⁶ Puolustuksen mukaan tuomioistuin oli myös tehnyt virheitä arvioidessaan Taylorin vastuuta rikosten suunnitteluun ja avustamiseen.⁴⁵⁷ Puolustuksen mukaan itse oikeusprosessissa oli havaittavissa väärinkäytöksiä,⁴⁵⁸ ja se oli ollut yleisesti epäreilu vastaajaa kohtaan.⁴⁵⁹ Siksi puolustus vaati valitustuomioistuinta kumoamaan Charles Taylorin tuomion kaikkien 11 syytekohtan osalta ja hylkäämään hänelle annetun vankeustuomion.⁴⁶⁰

Puolustus pyysi myöhemmin oikeutta muuttaa valitustaan ja liittää siihen vielä yksi osio.⁴⁶¹ Pyyntö perustui siihen, että Jugoslavian sotarikostuomioistuimen valitustuomioistuin oli keväällä 2013 antanut vapauttavan tuomion serbikenraali Momčilo Perišićille. Perišić oli aiemmin tuomittu sotarikosten avustamisesta Jugoslavian hajoamissodissa. Valitustuomioistuin katsoi, että hänen tekonsa sodassa eivät olleet *erityisesti tarkoitettu auttamaan* (acts specifically directed to assist) tai kannustamaan sotarikosten tekoon. Siksi hänet vapautettiin tuomi-

⁴⁵² SCSL-03-01-A-1325, IV, 238.

⁴⁵³ SCSL-03-01-A-1325, II, Ground 4 .

⁴⁵⁴ SCSL-03-01-A-1325, IV, 239.

⁴⁵⁵ SCSL-03-01-A-1389, Corrigendum to Appellant's Submissions Of Charles Ghankay Taylor, liite A, *Appellant's Submissions Of Charles Ghankay Taylor*. Alkuperäinen valitusasiakirja oli virheellinen. Liite A on valituksen korjattu versio.

⁴⁵⁶ SCSL-03-01-A-1389, liite A, luku III, A.

⁴⁵⁷ SCSL-03-01-A-1389, liite A, luku III, B ja C.

⁴⁵⁸ SCSL-03-01-A-1389, liite A, luku III, D.

⁴⁵⁹ SCSL-03-01-A-1389, liite A, luku III, E.

⁴⁶⁰ SCSL-03-01-A-1389, liite A, luku IV, 875, kohdat i–iii.

⁴⁶¹ SCSL-03-01-A-1383, *Request for leave to amend notice of appeal*.

osta, joka oli perustunut sotarikosten auttamiseen ja avunantoon.⁴⁶² Puolustus katsoi, että Perišićin tuomio oli ennakkotapaus, joka tulisi ottaa huomioon Taylorin valitusta harkittaessa. Valitustuomioistuin ei hyväksynyt puolustuksen esitystä valituksen muokkauksesta. Se ilmoitti olevansa tietoinen ICTY:n antamasta päätöksestä, eikä siksi ollut tarpeen muokata aiemmin jätettyä valitusta.⁴⁶³

Valitustuomioistuin punnitsi osapuolten valituksia vuoden 2013 tammikuusta syyskuuhun. Tuomioistuin oli valmis antamaan päätöksensä 26.9.2013. Päätöksessä huomioitiin molempien osapuolten valitukset ja kannanotot, mutta alkuperäiseen oikeuden ratkaisuun ei tehty merkittäviä muutoksia. Valitustuomioistuin päätti pitää Charles Taylorin 50 vuoden vankeustuomion voimassa.⁴⁶⁴

Tuomion vahvistamisen jälkeen tuomioistuin päätti 4.10.2013, missä Taylor tulee kärsimään vankeutensa. Sierra Leonen erityistuomioistuimen perussäännön mukaan sen antamat tuomiot tuli kärsiä Sierra Leonessa, mutta periaatteesta voitiin poiketa, mikäli olosuhteet niin vaativat. Tällaisissa tapauksissa tuomitut voivat kärsiä rangaistuksensa sellaisissa maissa, joiden kanssa SCSL on tehnyt asiasta sopimuksen.⁴⁶⁵ Tässä tapauksessa Sierra Leonen hallitus katsoi, että sillä ei ollut mahdollisuuksia ottaa Tayloria sinne kärsimään tuomiotaan. Tuomioistuin tiedusteli Isolta-Britannialta mahdollisuutta ottaa hänet maahan suorittamaan vankeustuomionsa. Iso-Britannia suostui pyyntöön, joten tuomio päätettiin panna täytäntöön siellä.⁴⁶⁶ Taylor siir-

⁴⁶² ICTY-IT-04-81-A, *Prosecutor v. Momčilo Perišić, Judgment*, 28.2.2013, Osa II, B ja VI. Ks. myös ICTY: *Appeals Chamber Acquits and Orders Release of Momčilo Perišić*.

Valitustuomioistuin totesi, että todisteet eivät myöskään riittäneet osoittamaan Perišićilla olleen todellista komentosuhdetta niiden rikosten tekijöihin, joista hänet oli aiemmin tuomittu. Hänen koko tuomionsa peruttiin, ja hänet vapautettiin vuoden 2013 helmikuun lopussa.

⁴⁶³ SCSL-03-01-A-1385, *Order denying Defence request for leave to amend Notice of Appeal*.

⁴⁶⁴ SCSL-03-01-A, *Appeal Judgement*, XI, Disposition.

Ks. myös Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote, *Appeals Chamber Upholds Charles Taylor's Conviction, 50 Year Sentence ja Eleventh and Final Report of the President of the Special Court for Sierra Leone*, s. 17.

SCSL:n mediaseuranta-arkistossa julkaistiin 27.9.2013 erittäin kattava ja mielenkiintoinen kooste tuomioon liittyvästä uutisoinnista. Ks. *SCLS Press Clippings 27.9.2013*.

YouTube-mediatoistopalvelussa on julkaistu BBC:n videotaltiointi valitustuomioistuimen tuomiosta. Ks. *Charles Taylor war crimes convictions upheld*.

Raportin 9. liitteenä on valitustuomioistuimen päätös skannattuna.

⁴⁶⁵ SCSL:n perussääntö, 22. artikla.

Suomi on tehnyt asiasta sopimuksen SCSL:n kanssa, mutta tällä hetkellä Suomessa ei ole SCSL:ssa tuomittuja kärsimässä rangaistusta. Ks. *Enforcement Agreement With Finland*.

⁴⁶⁶ SCSL-03-01-ES-1391, *Order designating state in which Charles Ghankay Taylor is to serve his sentence*.

Ks. myös Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote, *Charles Taylor Transferred to the UK for the Enforcement of his Sentence*.

rettiin Haagista Isoon Britanniaan alustavasti salassa pidettyyn vankilaan kärsimään tuomioon 15.10.2013.⁴⁶⁷

Charles Taylor anoi kesäkuussa 2014 siirtoa ruandalaiseen vankilaan.⁴⁶⁸ Siirtoa perusteltiin Taylorin korkealla iällä, huonoilla vankilaoloilla ja oikeudella kärsiä tuomionsa arvokkaalla tavalla. Anomuksessa viitattiin myös siihen, että hän tulee todennäköisesti kuolemaan vanhuuteen tuomionsa aikana ja toivoo siksi viettävänsä viimeiset vuotensa lähellä Afrikassa asuvaa perhettään. Taylor näki ongelmalliseksi myös sen, että hänen vaimonsa ei pystynyt säännöllisesti vierailemaan hänen luonaan Euroopassa. Anomuksessa korostettiin myös turvallisuusseikkoja, koska Taylor tunsu olonsa uhatuksi nykyisessä sijoituspaikassaan.⁴⁶⁹ Taylor vetosi myös siihen, että hänen nykyinen sijoituspaikkansa loukkasi hänen oikeuttaan kärsiä tuomionsa syntymämantereellaan.⁴⁷⁰

Sierra Leonen erityistuomioistuimen seuraaja, The Residual Special Court for Sierra Leone, käsitteli Taylorin anomuksen.⁴⁷¹ Tuomioistuin totesi, että Taylorin vaimon vaikeudet päästä tapaamaan miestään perustuivat vaimon itse aiheuttamiin viisumiongelmiin, eivätkä sinänsä vankilan sijaintiin Isossa-Britanniassa. Taylorin vankilaolosuhteiden ja sijoituspaikan katsottiin olevan täysin kansainvälisten standardien mukaisia. Myös hänen turvallisuutensa takaamiseksi oli tehty kaikki mahdolliset kohtuulliseksi katsotut toimet. Siksi tuomioistuin päätti, että mitään pakottavaa perustetta vankilan vaihdolle ei ollut olemassa. Oikeus hylkäsi Taylorin anomuksen kokonaisuudessaan 30.1.2015.⁴⁷²

Tämän raportin kirjoitushetkellä Charles Taylor jatkaa vankeuttaan Englannissa.

⁴⁶⁷ The Telegraph: *Liberian Charles Taylor moved to British prison to serve war crimes conviction.*

Taylorin sijoituspaikaksi paljastui myöhemmin Franklandin vankila Koillis-Englannin Durhamissa.

⁴⁶⁸ SCSL-03-01-ES-1396, *Motion for termination of enforcement of sentence in the United Kingdom and for transfer to Rwanda.*

⁴⁶⁹ Taylor viittasi anomuksessaan toisen tuomitun sotarikollisen, serbikenraali Radislav Krstićin tapaukseen. Jugoslavian hajoamissotien aikaisista sotarikoksista tuomittu Krstić pahoinpideltiin vakavasti sijoituspaikassaan, Isossa-Britanniassa sijaitsevassa Wakefieldin vankilassa vuonna 2010. Taylorin mukaan myös hänen henkeään oli uhattu vankilassa, ja siksi hän joutui elämään turvallisuussyistä eristyksessä. Ks. SCSL-03-01-ES-1396, I luku, kohta 4.

Ks. myös The Telegraph: *Radislav Krstic: Serbian war criminal attacked in British jail.*

⁴⁷⁰ SCSL-03-01-ES-1396, VI luku, kohta 58.

⁴⁷¹ RSCSL-03-01-ES-1436, *Decision on public with public and confidential annexes Charles Ghankay Taylor's motion for termination of enforcement of sentence in the United Kingdom and for transfer to Rwanda.*

⁴⁷² RSCSL-03-01-ES-1436, H, kohdat i–v ja IV, Disposition.

10.5 Tuomion kritiikki

Charles Taylorin tuomiota kiiteltiin laajasti maailmalla, ja Sierra Leonen vakavien rikosten uhriksi joutunut kansa koki saaneensa viimeinkin oikeutta.⁴⁷³ Tuomio aiheutti myös kriittistä keskustelua. Osa oikeusprosessia seuranneista ja siihen osallistuneista asiantuntijoista antoi myös kriittisiä arvioita oikeuden toteutumisesta. Tuomiota pidettiin muun muassa kohtuuttoman pitkänä siihen nähden, että Taylorin katsottiin vain avustaneen rikoksissa. Kriitikoiden mukaan oli epärealistista, että vain Tayloria kohtaan on nostettu syyte, vaikka monet muutkin valtionpäämiehet ovat syylistyneet vastaaviin tekoihin ilman seuraamuksia. Osa kriitikoista näki, että länsimaiden poliittinen suhtautuminen ja avokätinen rahoitus tuomioistuimelle vaaransivat SCSL:n puolueettomuuden ja vastaajan oikeuden reiluun oikeudenkäyntiin.⁴⁷⁴ Tuomio aiheutti vastustusta myös Liberiassa, jossa Taylorin kannattajat protestoivat ”länsimaiden masinoiman poliittisen oikeudenkäynnin” lopputulosta vastaan.⁴⁷⁵ Tuomio ei kuitenkaan aiheuttanut aiemmin pelättyjä laajempia levottomuuksia Liberiassa tai muualla Länsi-Afrikassa.

Ehkä huomattavin kritiikkiin liittyvä tapaus oli SCSL:n tuomari El Hadji Malick Sowin eriävä mielipide annettuun tuomioon 26.4.2012 pidetyssä oikeuden istunnossa. Tuomari Sow oli SCSL:n tuomariston varajäsen ja osallistui istuntoon, jossa Taylorin tuomion tiivistelmä julkaistiin. Kun istunto oli päättymässä, nousi Sow ylös ja antoi tuomioistuimen protokollasta poiketen ylimääräisen lausunnon.⁴⁷⁶ Lausunnossaan hän antoi eriävän mielipiteensä (dissenting opinion) tuomiosta. Hän ei yhtynyt muiden tuomareiden näkemykseen vastaajan syyllisyydestä, koska hänen mielestään oikeudelle esitetyt todisteet olivat riittämättömät osoittamaan Taylor syylliseksi rikoksiin. Hän kritisoi tuomiota ja ilmaisi pelkäävänsä, että huonosti toteutettu oikeusprosessi vaarantaa koko kansainvälisen rikosoikeuden seuraamusjärjestelmän uskottavuuden.

Tuomari Sowin lausunto:

”The only moment where a Judge can express his opinion is during the deliberations or in the courtroom, and pursuant to the Rules, when there is no serious deliberations, the only

Ks. myös The Daily Mail: *Judges reject warlord Charles Taylor call for jail transfer.*

⁴⁷³ Ambos, Kai ja Njikam, Ousman: *Charles Taylor’s Criminal Responsibility*, s. 789–790.

⁴⁷⁴ Heller, Kevin Jon: *The Taylor Sentencing Judgment – A Critical Analysis*. Ks. myös The Atlantic: *Victor’s Justice: What’s Wrong With Warlord Charles Taylor’s Conviction* ja BBC Focus on Africa: *”Has international justice been served by the verdict?”*

⁴⁷⁵ BBC: *Taylor verdict: Liberians and Sierra Leoneans react.*

⁴⁷⁶ Ks. Jalloh, Charles C: *The Verdict(s) in the Charles Taylor Case* ja New African: *Justice Sow ‘Charles Taylor should have walked free’*. Artikkelissa haastateltu tuomari El Hadj Malick Sow kertoo oman näkemyksensä eriävästä mielipiteestään ja sen perusteista.

place left for me in the courtroom. I won't get — because I think we have been sitting for too long but for me I have my dissenting opinion and I disagree with the findings and conclusions of the other Judges, because for me under any mode of liability, under any accepted standard of proof the guilt of the accused from the evidence provided in this trial is not proved beyond reasonable doubt by the Prosecution.

And my only worry is that the whole system is not consistent with all the principles we know and love, and the system is not consistent with all the values of international criminal justice, and I'm afraid the whole system is under grave danger of just losing all credibility, and I'm afraid this whole thing is headed for failure. Thank you for your attention.”⁴⁷⁷

SCSL piti Sowin lausuntoa asiattomana ja tuomioistuimen sääntöjen vastaisena. Erityistuumioistuimien tutki lausunnon tuomarikollegiossa, todeten hänet sopimattomaksi tehtävänsä tuomarina ja erotti tämän virastaan.⁴⁷⁸ Lausunto oli kuitenkin puolustukselle erittäin käyttökelpoinen, ja puolustus rakensikin osan myöhemmästä valituksestaan sen varaan.⁴⁷⁹ Puolustus myös aloitti lausunnon perusteella erillisen prosessin, jonka tarkoituksena oli saada Sowin erottamisesta vastuussa olleet tuomarit eroamaan tai julistetuiksi esteellisiksi. Puolustuksen mukaan tuomarit olivat puolueellisia ja vaaransivat Taylorin oikeuden reiluun oikeudenkäyntiin.⁴⁸⁰ Syyttäjät vastusti puolustuksen vaatimusta todeten sen olevan perusteeton ja vaati sen hylkäämistä.⁴⁸¹ Tuomioistuin harkitsi puolustuksen valitusta, mutta päätyi hylkäämään sen perusteettomana 13.9.2012 antamallaan päätöksellä.⁴⁸²

Yhteenvedon voidaan todeta, että Taylorin tuomio otettiin suurimmalta osin kiitoksin vastaan, mutta se kiistatta aiheutti ristiriitaisia reaktioita. Kaikkein tyytyväisimpiä tuomioon olivat rikoksista kärsineet sierraleonelaiset. Pääosa kansainvälisen oikeuden asiantuntijoista oli tyytyväisiä lopputulokseen, mutta itse oikeusprosessia kohtaan osoitettiin kritiikkiä. Jyrkimät kriitikot tuomitsivat koko prosessin ja väittivät Taylorin tulleen tuomituksi puutteellisin tai jopa väärin perustein.

⁴⁷⁷ SCSL-03-01-A-1302, *Charles Ghankay Taylor's motion for partial voluntary withdrawal or disqualification of Appeals Chamber Judges*, liite A. Asiakirjan liitteessä on ote oikeuden istunnon alkuperäisestä litteraatiosta, joka poistettiin myöhemmin julkistetusta virallisesta asiakirjasta. Raportin liitteessä 14 on kuvakaappaus tuomioistuimen kirjurin alkuperäisestä litteraatiosta. Puolustus protestoi kommentin poistamista, mutta oikeus perusteli poiston sillä, että Sow lausui kommenttinsa istunnon virallisen osuuden päätyttyä. Siksi sitä ei kirjattu istunnon julkaistuu transkriptioon. Ks. SCSL-03-01-A-1323, *Decision on Charles Ghankay Taylor's motion for partial voluntary withdrawal or disqualification of Appeals Chamber Judges*, C osa, kohta 33.

⁴⁷⁸ SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript 16.5.2012*, s. 49682–49683.

⁴⁷⁹ SCSL-03-01-A-1301, *Notice of Appeal of Charles Ghankay Taylor*. Valituksen perusteessa 36 syytetään tuomioistuinta virheellisestä toiminnasta. Puolustus viittaa perustelussaan Sowin kannanottoon ja vaatii sen perusteella Taylorin tuomion hylkäämistä.

⁴⁸⁰ SCSL-03-01-A-1302, osa A, 1–3 ja osa D, 33.

⁴⁸¹ SCSL-03-01-A-1312, *Prosecution Response to Charles Ghankay Taylor's motion for partial voluntary withdrawal or disqualification of Appeals Chamber Judges*, I, 1–2 ja III, 18.

⁴⁸² SCSL-03-01-A-1323, *Decision on Charles Ghankay Taylor's motion for partial voluntary withdrawal or disqualification of Appeals Chamber Judges*, V, Disposition.

Kritiikki on osittain perusteltua, sillä pitkä ja vaivalloinen oikeusprosessi ei aina sujunut ongelmitta. Prosessiin sisältyi suuria poliittisia intohimoja, eikä syyllisyyttä puoltanut todistusaineisto ole kaikilta osin täysin kiistatonta. Erityisesti tuomari Sowin kritiikkiin tulee suhtautua vakavasti, sillä hän oli useiden vuosien ajan mukana oikeudenkäynnissä tuntien sen vaiheet ja oikeudenkäynnin aikana esitetyt todisteet syvällisesti.

Tutkittaessa oikeudenkäyntiin liittyvää aineistoa voi osaan kriittisistä mielipiteistä yhtyä. Tarkasteltaessa esimerkiksi tuomiota ja syyttäjän todisteita on niistä ajoittain vaikeaa osoittaa suoria ja täysin ristiriidattomia yhteyksiä Taylorin, tehtyjen rikosten ja rikosten tekijöiden välillä. Osa näytöstä on kiistatonta, mutta kaikilta osin ei ole täysin selvää, mikä Taylorin rooli tapahtumissa oli. Esimerkiksi tuomion kohdat, joissa viitataan Taylorin ohjaavaan rooliin RUF:n hyökkäyksessä Sierra Leoneen, mutta samalla todetaan, että hänen ohjeitaan ei aina noudatettu, antaa vastaajan osallisuudesta epämääräisen kuvan. Tuomiota ja tuomioistuimen toimintaa arvioidaan tarkemmin raportin seuraavassa luvussa.

Tuomiota arvioidessa jää lopuksi sellainen kuva, että kritiikistä huolimatta oikeudenkäynti vaikuttaa pääosin reilulta ja hyvin järjestetyltä. Taylorilla oli hyvin aikaa järjestellä puolustusensa, ja myös puolustuksen ääni saatiin hyvin kuuluville. Tuomioistuimen henkilöstö vaikuttaa ammattitaitoiselta ja pätevältä. Pääosa tuomareista, syyttäjän ja puolustuksen henkilöstöstä oli tunnettuja kansainvälisesti arvostettuja ammattilaisia, jotka tekivät työnsä niin hyvin kuin vallitsevissa oloissa oli mahdollista. Tuomiot vaikuttavat hyvin punnituilta, ja niihin liittyvät perustelut on sääntillisesti kirjattu ylös ja seikkaperäisesti esitetty. Kritiikistä ja vetoamuksista huolimatta tuomio on yhä voimassa. Jääkin kriitikoiden omalle vastuulle etsiä ja esittää sellaiset kiistattomat todisteet, joilla Charles Taylorin tuomio voitaisiin kaataa.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET CHARLES TAYLORIN OIKEUDENKÄYNNISTÄ JA TUOMIOSTA

Tässä luvussa esitetään keskeisimmät havainnot ja johtopäätökset sekä yhteenveto Taylorin oikeudenkäynnistä ja tuomiosta.

Valtionpäämiehiä vastaan nostetut oikeusjutut ovat historiallisesti olleet hankalia. Ennen tätä tapausta yhtään valtionpäämiestä ei ole saatu tuomittua sotarikoksista toisen maailmansodan jälkeen. Siksi Taylorin oikeudenkäynti herätti erittäin suurta kansainvälistä huomiota. Erityisesti kansainvälisen oikeuden parissa työskentelevät tai sitä seuraavat seurasivat oikeudenkäyntiä tarkasti. Oikeudenkäynnistä ja siihen liittyvistä tapahtumista on kirjoitettu lukemattomia sivuja lehdistössä, kansainvälisten järjestöjen internetsivuilla ja tieteellisessä kirjallisuudessa. Siksi tässä luvussa kerrataan ja nostetaan esiin tutkimuksen aikana esille nousseet keskeisimmät havainnot ja niistä tehdyt johtopäätökset.

11.1 Johtopäätökset oikeudenkäynnistä ja SCSL:n työskentelystä

Charles Taylorin oikeudenkäynti oli yksiselitteisesti historiallinen tapaus. Kansainvälinen yhteisö on yrittänyt useaan otteeseen saada kaikkein raskaimpiin rikoksiin syyllistyneitä johtajia vastaamaan teoistaan oikeudessa, mutta pyrkimyksessä on epäonnistuttu kerta toisensa jälkeen. Hyviä esimerkkejä ovat tässäkin raportissa mainitut Slobodan Miloševićin ja Augusto Pinochetin tapaukset. Yksi kirvelevimmistä epäonnistumisista on ollut Sudanin presidentin Omar al-Bashirin tapaus. ICC:n syyttäjä on nostanut al-Bashiria vastaan syytteen sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan Darfurin selkkauksessa jo vuonna 2008, mutta häntä ei ole vielä saatu oikeuteen. Siksi Taylorin oikeudenkäyntiä ja tuomiota voidaan pitää todellisenä merkkitaipauksena kansainvälisen oikeuden historiassa.⁴⁸³

Itse tuomioistuimen toimintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. SCSL:lle tulee antaa tunnustusta sen saavutuksista. Se työskenteli tehokkaasti ja voitti vastoinkäymiset hankalassa ja pitkässä oikeudenkäynnissä. Sen työskentelyllä tulee olemaan vaikutuksia kansainvälisen oi-

⁴⁸³ Taylor ei aivan tarkasti ottaen ollut ensimmäinen toisen maailmansodan jälkeen sotarikoksista tuomittu valtionpäämies. Karl Dönitz, joka tuomittiin Nürnbergin tribunaalissa, toimi kahdenkymmenenkolmen päivän ajan Saksan valtionpäämiehenä (valtakunnan presidentti). Hän johti Hitlerin kuoleman jälkeen Flensburgin hallitusta, joka hyväksyi Saksan ehdottoman antautumisen vuonna 1945. Hänen lyhyttä valtakauttaan ei yleisesti huomioida merkittäväksi viranhoidoksi.

keuden tulevaan kehitykseen, ja sen toimintaa voidaan pitää esimerkkinä, kun tulevaisuudessa perustetaan vastaavia ad hoc -sotarikostuomioistuimia.

Oikeudenkäynnin työmäärä oli valtava. Taylorin oikeudenkäynti kesti yhteensä kolme vuotta ja kymmenen kuukautta. Sen aikana kuultiin 115 todistajaa, käsiteltiin 1522 todistekappaletta ja annettiin 281 kirjallista oikeudenpäätöstä. Oikeudenkäynnin aikana tuotettiin noin 50 000 sivua asiakirjamateriaalia.⁴⁸⁴

SCSL:n haaste Taylorin oikeudenkäynnissä oli kova. Rahoitus ja resurssit aiheuttivat jatkuvaa huolta. Miten kerätä todisteet valtionpäämiestä vastaan tapauksessa, jossa hän oli itse ollut rikosten tekoaikaa maantieteellisesti kaukana rikosten tekopaikoista? Rikosten ja epäiltyjen valtava määrä ja sijoittuminen laajalle maantieteelliselle alueelle ja usean vuoden ajalle aiheuttivat erityisesti syyttäjälle suuren ponnistuksen. Tuomioistuimien joutui työskentelemään kahdella eri mantereella ja keräämään todisteita sekä Sierra Leonesta että Liberiasta. Todistajia oli suuri määrä, ja heidän kuljettamisensa oikeuteen ja suojelunsa muodostivat merkittävän logistisen haasteen. Sierra Leonessa ja muualla Länsi-Afrikassa vallinnut hauras turvallisuustilanne ei myöskään edistänyt tuomioistuimen toimintaa. Oikeutta rasittivat kansainväliset valtapelit, poliittiset intohimot ja vaikea suhde Totuus- ja sovintokomissioon.⁴⁸⁵

Erityisesti tuomarien voi kuvitella joutuneen lujille. Syyte oli monimutkainen ja hyvin valmisteltu. Syyttäjän valtava todiste- ja todistajamäärä pakotti oikeuden arvioimaan valtavan määrän informaatiota. Myös puolustuksen osuus oli hyvin valmisteltu. Puolustus esitti merkittävän määrän kantaansa puolustaneita todisteita, ja sen lähestymistapa oli aggressiivinen. Puolustus esitti runsaasti hyvin valmisteltuja vetoimuksia ja haastoi taitavasti syyttäjäpuolen todistajat ristikuulusteluissa. Osapuolten hyvin valmistellut osuudet ja perustellut kannanotot varmasti pakottivat tuomarit ponnistamaan osaamisensa ja harkintansa äärimmilleen. Tuomioistuimen kykyä järjestää näinkin hyvin toteutettu oikeudenkäynti tulee arvostaa.

Tuomioistuintyöskentelyä tarkasteltaessa siitä jää pääosin positiivinen kuva, mutta tulevaisuutta ajatellen on joihinkin epäkohtiin hyvä kiinnittää huomiota.

⁴⁸⁴ Gell (2014), s. 645–646. Annie Gellin artikkelissa *Lessons from the Trial of Charles Taylor at the Special Court for Sierra Leone* käsitellään syvällisesti Taylorin oikeudenkäynnin tuomioistuintyöskentelyä vahvuksiin ja heikkouksiin. Tässä johtopäätösosiossa viitataan osittain myös Gellin huomioihin. Tutkimusprosessissa ilmenneiden tietojen perusteella niihin voi yhtyä.

⁴⁸⁵ Meisenberg, Simon: *The final judgement in the trial of Charles Taylor ja Even a Big Man Must Face Justice – Lessons from the Trial of Charles Taylor*, s. 20.

Tuomioistuin oli asettanut toiminnalleen erittäin tiukan aikataulun ja erilaisia toimintaa tehostamaan tarkoitettuja aikarajoja. Niistä kiinni pitäminen sai haastavan oikeudenkäynnin etene-
mään sujuvasti. Toisaalta istuntopäivät venyivät uuvuttavan pitkiksi ja viivästyksiä korvattiin
pidentämällä istuntoja. Tiukka aikataulu vaikeutti osapuolten työskentelyä oikeussalin ulko-
puolella, sillä esimerkiksi valitusten ja kannanottojen valmistelulle jäi kiireessä vain vähän
aikaa.⁴⁸⁶

Oikeuskäsittely venyi poikkeuksellisen pitkäksi tiukasta aikataulusta huolimatta.⁴⁸⁷ Tähän
vaikutti se, että esimerkiksi todistajien määrää tai käyttöä ei rajoitettu. Aikavoittoa olisi saatet-
tu saada esimerkiksi huomioimalla paremmin SCSL:n muissa aiemmissä oikeudenkäynneissä
annetut todistukset ja tehdyt päätökset. Tuomioistuin myös antoi päätöksiään melko hitaasti.
Esimerkiksi Taylorin osuutta rikolliseen salaliittoon ja sen määritelmää pohdittiin yli kymme-
nen kuukautta puolustuksen jättämän valituksen jälkeen. Myös tuomion valmisteluun kului
erittäin pitkä aika. Osittain se johtui varmasti silkasta työmäärästä ja halusta tehdä tarkkaa työ-
tä. Toisaalta kolmentoista kuukauden työpanosta yhden dokumentin valmisteluun voidaan pi-
tää pitkänä, vaikka tuomiossa on yli 2500 sivua. Tuomion julkistamista myös siirrettiin eteen-
päin useita kertoja. Kriittisimmät arvostelijat ovat epäilleet, että tuomion valmistelu kesti niin
kauan, koska osa sitä valmistelleista tuomioistuimen virkamiehistä arvioi menettävänsä työnsä
tuomion valmistuttua.⁴⁸⁸

Myös puolustuksen käsitys Jugoslavia-tuomioistuimen antamasta päätöksestä Perišić-jutussa
jätti aiheita kysymyksille. Mielestäni valitustuomioistuimen päätökseen säilyttää Taylorin
tuomio sellaisenaan voidaan suhtautua osittain kriittisesti. Perišić-jutussa jäi toteennäyttämät-
tä, että hänen tekonsa sodassa olisivat olleet *erityisesti tarkoitettu* auttamaan (acts specifically
directed to assist) tai kannustamaan sotarikosten tekoon, ja hänet vapautettiin. Taylorin osalta
voidaan spekuloida, oliko hänenkään osaltaan aivan selvää hänen *erityisesti* tarkoittaneen, että

⁴⁸⁶ Gell (2014), s. 648–649.

⁴⁸⁷ Taylorin ensimmäinen syyte valmisteltiin vuonna 2003, jolloin alkoi häntä koskenut oikeusprosessi. Syyttäjä
aloitti osuutensa vuonna 2007. Valitustuomioistuimen tuomio annettiin vuonna 2013. Näin ollen itse oikeuskäsit-
tely kesti kaikkiaan noin kuusi vuotta, jota voidaan pitää suhteellisen pitkänä aikana.

Toisaalta Taylorin oma toiminta hidasti oikeudenkäyntiä. Ensimmäinen merkittävä keskeytys prosessiin tuli vuo-
den 2007 heinäkuussa, kun Taylor erotti puolustuksensa. Hänelle täytyi määrätä uudet edustajat, ja oikeuden-
käynti pääsi jatkumaan vasta 7.1.2008. Toinen merkittävä keskeytys sattui vuoden 2010 lokakuussa, kun Taylor
vaati puolustustaan esittämään pidennystä puolustuksen loppupuheenvuoron valmisteluajaksi. Lupaa ei myönnet-
ty, mutta Taylorin asianajaja toimitti loppupuheenvuoron tuomioistuimelle silti myöhässä. Tuomioistuin kieltäy-
tyi vastaanottamasta myöhässä toimitettua asiakirjaa. Osapuolet pääsivät sopuun vasta vuoden 2011 maaliskuus-
sa, kun valitustuomioistuin salli loppupuheenvuoron toimittamisen myöhässä. Tapaus viivästytti oikeudenkäyntiä,
mutta antoi toisaalta puolustukselle merkittävästi lisäaikaa loppupuheenvuoron valmisteluun. Tapauksia on käsi-
tely raportin 8. ja 9. luvuissa.

⁴⁸⁸ Sama, s. 649–654. SCSL:n mandaatti oli rajattu tiettyihin tapauksiin ja tiettyyn ajanjaksoon. Taylorin oikeu-
denkäynti oli tuomioistuimen viimeinen oikeudenkäynti, joten pelko työpaikan menettämisestä oli perusteltu.

sotarikoksia tehtäisiin hänen avustuksellaan. On selvää, että hän oli avustanut rikoksiin syyllistyneitä järjestöjä monin tavoin saadakseen etuja ja edistääkseen omia poliittisia pyrkimyksiään Länsi-Afrikassa. Kuitenkin sellainen savuava ase, jolla osoitettaisiin hänen *erityinen* tarkoituksensa, aikeensa ja aito halunsa ihmisoikeusrikoksiin ja julmuuksiin siviiliväestöä kohtaan, jäi mielestäni osoittamatta kiistattomasti.

Näistä puutteistaan huolimatta oikeudenkäyntiä voidaan pitää kokonaisuutena tehokkaana ja hyvin organisoituna. Oikeudenkäynnin tavoite oli tuoda oikeutta Sierra Leonen julmuuksien uhriksi joutuneelle kansalle. Mielestäni siinä onnistuttiin. Oikeudenkäynnin toinen merkittävä saavutus ja hyöty on siitä saatu kokemus. Kansainvälisellä yhteisöllä on nyt kokemus tuomion aikaansaaneen ad hoc -sotarikostuomioistuimen elämäkaaresta hyvine ja huonoine puolineen. Mikäli oikeudenkäynnin tulos vaikuttaa vielä tulevaisuudessa vastaavissa oikeudenkäynneissä ennakkotapauksena, on saavutettu kolminkertainen hyöty. Sierra Leonen kannalta tuomioistuimen toiminnalla voidaan katsoa olevan vaikutusta kansalliseen historialliseen muistiin. Siirtymävaiheen oikeuden näkökulmasta SCSL:n toiminta oli tärkeä osa trauman kokeneen kansakunnan toipumista.

11.2 Johtopäätökset Taylorin syyllisyydestä rikoksien avustamiseen ja suunnitteluun

Tuomioistuimen mukaan Taylor oli avustanut rikosten tekemisessä. Vähintäänkin hänen teoiltaan oli ollut merkittävä vaikutus rikosten tekemiseen. Tuomioistuimen mukaan syyttäjä oli onnistunut osoittamaan, että Taylor tiesi rikoksista tai ainakin siitä mahdollisuudesta, että niitä tehtäisiin.⁴⁸⁹ Hänet katsottiin syylliseksi avustamiseen, koska oli tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että hänen tekonsa tai suhtautumisensa edesauttaisivat rikosten tekemistä. Taylorin katsottiin olleen tietoinen RUF:n ja AFRC:n epäinhimillisistä sodankäyntitavoista ja strategiasta. Tuomio annettiin sillä perusteella, että tuomioistuin tulkitsi kaikenlaisen avun järjestöjen tunnetusti rikollisille operaatioille niiden suoraksi avustamiseksi.⁴⁹⁰ Tuomioistuin totesi Taylorin avustaneen operaatioita antamalla järjestöille operatiivista, materiaalista ja moraalista tukea sekä kannustusta.

⁴⁸⁹ Tuomioistuimen mukaan Taylor oli tiennyt rikoksista, koska hän oli saanut niistä säännöllisiä tiedustelu- ja lehdistöraportteja. Hän oli myös julkisessa lausunnossaan tuominnut Sierra Leonessa tehdyt rikokset. Ks. SCSL-03-01-T-1283, kohdat 6947–6950.

⁴⁹⁰ Taylorin tuomiossa kuvataan RUF:n ja AFRC:n operaatioita ”terrorikampanjoiksi siviiliväestöä kohtaan”. Tuomioistuimen mielestä jo pelkästään niiden nimet ”Operation Pay Yourself”, ”Operation No Living Thing” ja ”Operation Spare No Soul” kertoivat operaatioiden luonteesta. Ks. SCSL-03-01-T-1283, kohta 6905.

Tuomioistuimien katsoi toteen näytetyksi, että Taylor oli myös osallistunut rikosten suunnitteluun. Taylor oli yhdessä RUF:n ja AFRC:n kanssa suunnitellut järjestöjen rikoksia sekä niiden suunnittelu- että toteuttamisvaiheissa. Syyttäjän mukaan Taylor oli osallistunut järjestöjen strategioiden suunnitteluun, valinnut hyökkäyskohteet ainakin Konon ja Freetownin alueilla ja organisoinut tarpeellisen materiaalisen tuen.⁴⁹¹

Johtopäätös 1: Tuomio oli yhdenmukainen SCSL:n perussäännön kuudennen artiklan henkilökohtaisesta vastuusta koskevan määrittelyn kanssa. Sen mukaan henkilö, joka suunnittelee, yllyttää, käskää, tekee tai muuten avustaa perussäännössä mainittuja rikoksia, on niistä henkilökohtaisessa rikosoikeudellisessa vastuussa.⁴⁹² Myös Rooman perussäännön mukaan henkilö on rikosoikeudellisessa vastuussa rikoksista, mikäli hän helpottaa rikoksen tekoa auttamalla tai avustamalla rikoksen tekemisessä tai yrityksessä tai tarjoaa keinot rikoksen tekemiseen.⁴⁹³ Siten tuomio oli yhdenmukainen Rooman perussäännön määrittelyn kanssa. Taylor oli kiistatta osallistunut epäsuorasti rikosten tekoon (indirect commission) avustamalla niitä.⁴⁹⁴ Päätös vahvistaa kansainvälisen oikeuden periaatetta siitä, että rikosten avustaminen johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen.

Johtopäätös 2: SCSL:n perussäännössä mainittujen rikosten suunnittelu johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen.⁴⁹⁵ Tuomioistuimen määritelmän mukaan suunnittelun määritelmä täyttyy, mikäli henkilö yksin tai yhdessä muiden kanssa suunnittelee rikollisen teon tai sellaisen laiminlyönnin, joka mahdollistaa rikosten tekemisen. Määritelmän täytyminen edellyttää myös, että tekijät aikovat tehdä rikoksia suunnitelman toteuttamisen aikana. Toinen edellytys on, että he tietävät suunnitelman toteuttamiseen liittyvän rikoksia tai mahdollisuuden niiden tekemi-

⁴⁹¹ SCSL-03-01-T-1283, IX luku, kohta 6955.

⁴⁹² SCSL:n perussääntö, 6. artikla: *"A person who planned, instigated, ordered, committed or otherwise aided and abetted in the planning, preparation, or execution of a crime referred to in articles 2 to 4 of the present Statute shall be individually responsible for the crime."*

Artiklassa viitatu rikokset ovat rikokset ihmisyyttä vastaan, rikkomukset Geneven sopimuksen kolmatta artiklaa ja ensimmäistä lisäpöytäkirjaa vastaan, muut vakavat rikokset kansainvälistä humanitääristä oikeutta vastaan ja rikokset Sierra Leonen kansallista lainsäädäntöä vastaan. Ks. SCSL:n perussääntö, artikkelat 2.–4.

⁴⁹³ SopS 56/2002, 25. artikla: *"3. Tämän perussäännön mukaisesti henkilö on vastuussa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvasta rikoksesta ja hänelle voidaan määrätä siitä rangaistus, jos kyseinen henkilö: c) rikoksen täytäntöönpanon helpottamiseksi auttaa tai avustaa sellaisen rikoksen tekemisessä tai rikoksen yrityksessä, mukaan luettuna keinojen tarjoaminen rikoksen tekemiseen."*

⁴⁹⁴ Ambos, Nijkam (20139, s. 799. Lainaus: *"The perpetration of a crime by one or more persons constitutes 'direct commission' and other forms of secondary participation, i.e. forms of encouragement (instigating, ordering) and any form of assistance constitute an 'indirect commission'."*

⁴⁹⁵ SCSL:n perussääntö, 6. artikla.

seen.⁴⁹⁶ Näiden määritelmien valossa Taylor oli rikosoikeudellisessa vastuussa rikosten suunnittelusta. Tuomioistuimessa osoitettiin, että hän oli osallistunut RUF:n toteuttamien Freetownin ja Konon operaatioiden suunnitteluun ja antanut neuvoja niiden toteuttamiseksi. Päätös vahvistaa kansainvälisen oikeuden periaatetta siitä, että rikosten suunnitteluun osallistuminen johtaa rikosoikeudelliseen vastuuseen.

11.3 Johtopäätökset valtionpäämiehen asemasta ja vastuusta

Historian aikana useat valtionpäämiehet ovat käyttäneet asemaansa väärin. Valtionpäämiesten väärinkäytöksiä aikana tai takia on tehty hirmutekoja kautta historian. Johtajat ovat usein suojauneet asemansa taakse, kun heitä on epäilty heidän hallintokaudellaan tehdyistä rikoksista. Usein syytteeseen ja tuomituksi ovat joutuneet eriasteiset alemmat päälliköt ja johtajat, vaikka primus motor tehtyjen rikosten takana olisi tosiasiallisesti ollut virassa oleva valtionpäämies. Toisen maailmansodan jälkeen alkoi vahvistua käsitys siitä, että myös ylimmät johtajat ovat velvollisia vastaamaan raskaimmista rikoksista, kuten joukkotuhonnasta ja rikoksista ihmisyyttä vastaan. Useat yritykset heidän vastuuseen saattamiseksi ovat kuitenkin kaatuneet joko heikosti toteutettuihin oikeusprosesseihin tai siihen, että rikoksesta epäillyt ovat joko kuolleet tai muuten kyenneet välttämään oikeuteen joutumisen.

Sierra Leonen erityistuomioistuin teki läpimurron osoittaessaan, että oikeus voi toteutua myös valtionpäämiesten osalta. Taylorin oikeudenkäynti tuomioineen osoitti, että julmuuksiin syyllistyneet johtajat ja valtionpäämiehet eivät voi enää paeta rikosoikeudellista vastuutaan, eikä valtiollinen asema anna heille syytesuojaa.

SCSL:n syyte Tayloria vastaan julkaistiin hänen ollessaan Liberian presidentti. Taylorin mielestä koko syyte tuli hylätä ja suunniteltu oikeudenkäynti peruuttaa kansainvälisen oikeuden vastaisena. Hän yritti välttää oikeudenkäynnin vetoamalla siihen, että hän nautti valtion ja valtionpäämiehen asemaan perustuvaa syytesuojaa (suvereeni immunitetti) ja että häntä ei voida suostumuksetaan asettaa syytteeseen toisissa valtioissa. SCSL käsitteli Taylorin vetoamisen ja totesi, että suvereeni immunitetti koskee vain valtioita, mutta ei näiden johtajia. Tuomiois-

⁴⁹⁶ SCSL-03-01-T-1283, kohta 469. Lainaus: *”Planning consists of the following physical and mental elements: The accused, alone or with others, intentionally designed an act or omission constituting the crimes charged, With the intent that a crime or underlying offence be committed in the execution of that design, or with the awareness of the substantial likelihood that a crime or underlying offence would be committed in the execution of that design.”*

tuin katsoi, että valtion immuniteetti voi käsitteenä päteä toisiin kansallisiin tuomioistuimiin, mutta se ei koske kansainvälisiä rikostuomioistuimia, joille kansainvälinen yhteisö on antanut mandaatin. Tuomioistuin viittasi SCSL:n perussääntöön ja muihin kansainvälisten tuomioistuinten perussääntöihin, joiden mukaan valtionpäämiehen asema ei suojaa ihmisyksilöitä rikosoikeudelliselta vastuulta, mikäli heitä epäillään raskaimmista kansainvälisistä rikoksista, ja päätti pitää syytteen voimassa.⁴⁹⁷

Sierra Leonen erityistuomioistuimen päätöstä Charles Taylorin immuniteetista voidaan pitää historiallisena. Nyt pystyttiin osoittamaan, että valtionpäämiehet tai korkeat valtion virkamiehet eivät nauti rikosoikeudellista immuniteettia, silloin kun heidän epäillään syyllistyneen vakaviin kansainvälisiin rikoksiin. Tapaus toimii esimerkkinä koko maailmalle ja erityisesti eriasteisille johtajille, joiden täytyy pohtia tekojaan ja aikeitaan tarkemmin. Päätöstä tultaneen käyttämään ennakkotapauksena, kun tulevaisuudessa pyritään saamaan muita rikoksista epäiltyjä valtionpäämiehiä vastuuseen teoistaan.

11.4 Johtopäätökset esimiehen vastuun näkökulmasta

Vaikka Tayloria ei tuomittu esimiehen vastuun perusteella, ei näkökulmaa voi jättää huomiotta. Hänen asemansa valtionpäämiehenä, vapaustaistelijana ja arvostettuna sotapäällikkönä mahdollistivat hänen vaikutusvaltansa rikoksista syytettyihin taistelujärjestöihin. Koska hänen katsottiin tienneen RUF:n ja AFRC:n rikoksista ja vaikutusvallastaan niihin, tulee tuomiota ja sen seurauksia arvioida myös esimiehen vastuun perusteella (command superiority, superior superiority).

Esimiehen velvollisuudet aseellisessa selkkauksessa määrittävät hänen vastuunsa mahdollisesti tehtyihin sotarikoksiin. Esimiehen vastuu voi olla monentasoista. Vastuuta voidaan tarkastella sen suhteen, että oliko hänellä tieto ja helppo mahdollisuus ehkäistä rikokset. Toisaalta vastuuta voidaan tarkastella sen kautta, että tekojen ehkäiseminen olisi saattanut olla mahdollista, mutta vaikeaa. Kolmannesta näkökulmasta esimiehen vastuu voi perustua siihen, ettei hän tiennyt rikoksista, mutta hänen olisi olosuhteiden perusteella pitänyt tietää, että hänen alaisensa tekivät tai olivat aikeissa tehdä rikoksia. Neljännessä näkökulmasta vastuullisuutta voidaan tarkastella huolimattomuuden kautta, jolloin esimiehen vastuu perustuu huolimatto-

⁴⁹⁷ SCSL-03-01-I-059, Decision on immunity from jurisdiction, osa VII, kohdat 52.–53, 58. ja 60. Ks. myös *Eleventh and Final Report of the President of the Special Court for Sierra Leone*, s. 19.

muuteen ja välinpitämättömyyteen. Vaikka Taylor ei ollut suorassa esimiesasemassa rikoksiin syyllistyneisiin järjestöihin, olisi hänellä voinut olla vaikutusvaltansa perusteella mahdollisuus estää rikolliset teot ja saattaa osa niihin syyllistyneistä vastuuseen.

Taylorin ja rikoksiin syyllistyneiden järjestöjen välille ei voitu osoittaa komentosuhdetta. Hänen ei myöskään todettu käskeneen tai yllyttäneen järjestöjä tekemään rikoksia. Vaikka Tayloria ei esimiehen vastuun perusteella tuomittukaan, voidaan hänen tapauksestaan tehdä joitakin johtopäätöksiä myös tästä näkökulmasta.

Kansainvälisen rikostuomioistuimen peruskirjan 28. artiklan mukaan sotilaspäällikkö tai tosiasiassa sotilaspäällikkönä toimiva henkilö on vastuussa tuomioistuimen toimivaltaan kuuluvista rikoksista, joihin hänen komennossaan, määräysvallassaan tai valvonnassaan olevat joukot ovat syyllistyneet sen seurauksena, että sotilaspäällikkö tai henkilö ei ole asianmukaisesti valvonut joukkojen toimintaa.⁴⁹⁸ Sierra Leonen erityistuomioistuimen perussäännön kuudes artikla määrittää, että esimies on vastuussa alaistensa teoista, mikäli hän tietää heidän teoistaan tai aikeistaan.⁴⁹⁹ Taylor ei valvonut vaikutusvallassaan olleiden järjestöjen ja johtajien toimintaa riittävän tarkasti, eikä ollut riittävän tarkasti selvillä näiden aikeista. Komentosuhteen omaavalla esimiehellä on asemastaan riippumatta aina velvollisuus valvoa alaistensa toimia. Vaikka tuomioistuin ei onnistunut osoittamaan, että Taylorilla olisi ollut tosiasiallinen käskyvalta Sierra Leonessa taistelleisiin taistelujärjestöihin, voidaan hänen toimintaansa pitää yleisesti paheksuttavana, koska hänellä oli merkittävää vaikutusvaltaa taistelujärjestöihin.

Rooman perussäännön 28. artiklan mukaan sotilaspäällikkö tai henkilö syyllistyy sotarikokseen, mikäli hän ei sotarikoksista tiedon saatuaan ryhdy kaikkiin käytettävissään oleviin tarpeellisiin ja kohtuullisiin toimenpiteisiin ehkäistäkseen tai estääkseen rikosten tekemisen tai saattaakseen asian toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi tutkintaa ja syytteen nostamista varten.⁵⁰⁰ Sierra Leonen erityistuomioistuimen perussäännön kuudes artikla sisältää vastaavan määrittelyn.⁵⁰¹ Taylorin katsottiin tienneen taistelujärjestöjen syyllistyneen rikoksiin, mutta hän siitä huolimatta jatkoi niiden auttamista ja osallistui operaatioiden suunnitteluun. Hän myös laiminlöi inhimillisen vastuunsa saattaa järjestöt ja niiden taistelijat vastuuseen rikoksista. Taylorin toimintaa voidaan pitää erityisen paheksuttavana, koska hänellä oli poliittisesti suuri vaikutusvalta rikosten tekoaikana. Hänellä olisi saattanut olla tosiasiallinen mahdolli-

⁴⁹⁸ *Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussääntö*, 28. artikla, kohta a).

⁴⁹⁹ *SCSL:n perussääntö*, 6. artikla, 3. kohta.

⁵⁰⁰ *Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussääntö*, 28. artikla, kohta a) / ii.

⁵⁰¹ *SCSL:n perussääntö*, 6. artikla, 3. kohta.

suus otattaa ainakin osa rikollisista kiinni ja asettaa nämä syytteeseen joko Liberiassa tai sopivassa kansainvälisessä tuomioistuimessa.

11.5 Johtopäätökset sotilasjuridisesta näkökulmasta

Suomi on sitoutunut kansainvälisiin sotarikosten vastaisiin sopimuksiin ja kansainvälisen humanitäärisen oikeuden kouluttamiseen asevoimissaan. Voidaan olettaa ja toivoa, että suomalaiset sotilasjohtajat eivät sotatoimia johtaessaan tahallisesti káske alaisiaan joukkoja tekemään rikoksia. Voidaan myös olettaa, että Suomen valtion ja asevoimien omat valvonta- ja kurinpitomekanismit ovat niin toimivia, että niiden avulla voidaan pääosin estää sotarikokset Suomen joutuessa aseelliseen selkkaukseen. Niiden avulla voidaan varmasti myös saattaa sotarikoksiin syyllistyneet vastuuseen, mikäli rikoksia selkkauksen aikana tehdään.

Pohdinnan arvoista on kuitenkin se, että suomalaisia sotilaita palvelee kansainvälisissä kriisinhallintaoperaatioissa eriasteisissa johto-, koulutus- ja neuvonantotehtävissä. Näissä tehtävissä suomalaiskomentajat ja sotilaat ovat usein yhteistyössä ulkomaisten sotajoukkojen, erilaisten paikallisviranomaisten, tuettavan valtion sotavoimien ja kansainvälisten turvallisuusyritysten kanssa. Tällä hetkellä on meneillään esimerkiksi erilaisia koulutus- ja mentorointioperaatioita Afganistanissa ja Afrikassa.⁵⁰² Oman problematiikkansa tähän tuo se, että kriisinhallintaoperaatioissa ja muissa operaatioissa, joissa ei vallitse suoranainen sotatila (kansainvälinen aseellinen selkkkaus), ovat erilaiset vastuukysymykset paljon tulkinnanalaisempia ja vaikeammin määriteltäviä kuin kansainvälisessä aseellisessä selkkauksessa.

Silloin kun suomalainen sotilas toimii selkeässä esimiesasemassa, esimerkiksi komentajana, on hänen asemansa oikeudellisesti selvä. Häntä koskevat kaikki kansainvälisoikeudelliset ja Suomen lain määrittämät komentajille ja sotilasjohtajille asetettavat velvoitteet. Tällöin hän on itse vastuussa siitä, että hän tuntee nämä määritelmät ja toimii niiden mukaisesti. Hankalamman tilanteen muodostavat eriasteiset koulutus- ja neuvonantotehtävät, jossa suomalaissootilaalla ei ole suoranaista käskyvaltaa esimerkiksi mentoroimaansa paikallisviranomaiseen, mutta jonka kanssa hän toimii läheisessä yhteistyössä kentällä ja erilaisissa operaatioissa. Näissä tehtävissä suomalaiset sotilaat osallistuvat paikallisviranomaisten taisteluoperaatioihin

⁵⁰² Mentorointi tarkoittaa menetelmää, jossa kokeneempi siirtää kokemattomammalle tietoa ja osaamista. Tarkoituksena on, että arvostettu ja kokenut asiantuntija on avoimessa ja tasa-arvoisessa vuorovaikutussuhteessa kokeuttomampaan henkilöön. Tällä hetkellä suomalaisia upseereita palvelee mentoreina Afganistanin Resolute Support -operaatioissa, jossa he tukevat paikallisviranomaisia koulutus- ja neuvonantotehtävissä. Ks Niitynperä, Tapio: *Armeijakunnan johdon mentorina*, s. 81–82 ja Puolustusvoimat: *Afganistan (RS)*.

ja operatiiviseen suunnitteluun neuvonantajina. Neuvonantotehtävissä suomalaiset osallistuvat mentoroitavien joukkojen komentajien mukana myös niiden taistelutehtäviin. Silloin myös suomalainen sotilas saattaa joutua tilanteeseen, jossa jokin yhteistyöosapuoli menettelee virheellisesti tai rikollisesti. Esimerkiksi muiden maiden asevoimien sotilaskoulutuksen taso, asennoituminen tai tietämys sodan oikeussäännöistä ei välttämättä ole samalla tasolla kuin suomalaisten. Tällöin on aivan keskeistä, että suomalaiset sotilaat tuntevat tässäkin raportissa esiintyvät keskeiset periaatteet esimiehen vastuusta, sodankäynnin periaatteista ja sodan oikeussäännöistä.

Erityisesti edellisen alaluvun määritelmät esimiehen vastuusta tilanteissa, joissa esimiehen käskyvallassa olevat osapuolet joko suunnittelevat tai tekevät rikoksia, tulee huomioida. Vaikka suomalaissotilas ei suoraan johtaisikaan esimerkiksi tukemansa afganistanilaisen armeijakunnan operaatiota, on hän silti mentorina toimiessaan keskeisessä ja *vaikutusvaltaisessa neuvonantaja-asemassa*. Hän saattaa joutua vaikeaan asemaan, mikäli mentoroitava tekee rikoksia hänen valvonnassaan ja ohjauksessaan. Erityisen vakavaa on, mikäli neuvonantaja kannustaa moraalittomiin toimintamenetelmiin tai jättää huomioimatta havaitsemansa rikokset tai niiden valmistelun. Esimerkiksi Charles Taylorin osalta ei voitu osoittaa, että hän olisi ollut suorassa esimiesasemassa rikoksia tehneisiin taistelujärjestöihin, mutta hänen kannustuksensa, neuvonsa, valvonnan laiminlyönti ja muu avunanto sotarikoksiin katsottiin tuomitsemisperusteiksi.

Sotilasjohtajan vastuu on yksiselitteinen. Se perustuu kansainvälisen oikeuden perusteisiin ja Suomen rikoslakiin. On tärkeää huomata, että vaikka hän ei itse käske, yllytä tai muuten tahallaan myötävaikuta rikosten tekemiseen, voi hän joutua niistä osavastuuseen laiminlyöntien tai muun virheellisen toiminnan vuoksi. Siksi toimiessaan ulkomailla erilaisten toimijoiden ja joukkojen kanssa, suomalaissotilaan tulee huomioida ainakin seuraavat seikat ja riskialttiit tilanteet:

1. Keskeistä on selvittää käskyvaltasuhteet. Se, jolla on tosiasiallinen käskyvalta, vastaa aina myös alaistensa teoista.
2. Johtaessaan tai osallistuessaan operaatioihin tai suunnitellessaan niitä tulee sotilaan aina huomioida oikeudelliset näkökohdat ja tuoda ne esiin esimiehilleen, alaisilleen ja yhteistyökumppaneilleen. Epäillessään rikosta tai sen mahdollisuutta hänen tulee keskeyttää toiminta ja informoida toimintaan osallistuvia joukkoja

tai henkilöitä sekä esimiehiään rikoksen tai muun vakavan virheen tapahtumisesta tai uhasta.

3. Hänen tulee kaikissa tilanteissa valvoa myös yhteistyökumppaneiden toimintaa. Mikäli yhteistyökumppani, joka on esimerkiksi suomalaismentorin ohjauksessa ja valvonnassa, tekee rikoksen, voi mentori joutua siitä itsekin ainakin osavastuuseen. Näin voi käydä, mikäli hän joko tiesi tai sen hetken olosuhteet huomioon ottaen hänen olisi pitänyt tietää, että yhteistyökumppani oli tekemässä tai suunnittelemassa rikosta. Erityisen vakavaa on, mikäli hän kannustaa rikoksen tekoon tai avustaa sen tekemistä.
4. Mikäli hän saa selviä tietoja rikoksista tai niiden tekoaikeista, mutta ei kiinnitä niihin huomiota, hän saattaa joutua osavastuuseen niistä.
5. Mikäli yhteistyökumppani tai alainen valvonnasta ja ohjeistuksesta huolimatta tekee rikoksen, voi suomalaissotilas joutua siitä osavastuuseen, mikäli hän ei ryhdy kaikkiin käytettävissään oleviin tarpeellisiin ja kohtuullisiin toimenpiteisiin ehkäistäkseen tai estääkseen rikosten teon tai saattaakseen asian toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi tutkintaa ja syytteen nostamista varten. Vähintäänkin oman oikeusturvan takia tulee kaikista havaituista väärinkäytöksistä ainakin raportoida komentoketjun ja operaation ohjeistuksen mukaisesti.
6. Pyydettyessä tukea yhteistyökumppanien operaatioita ja muuta toimintaa varten tulee erityisen tarkasti pohtia, voidaanko saatua tukea käyttää hyväksi rikosten tekemiseen. Mikäli on perusteita aavistaa että rikoksia saatetaan tehdä, täytyy selvittää, onko tuen pyytäjällä mahdollisesti aikeissa tehdä rikoksen saamansa tuen avulla. Tällaista tukea voi olla esimerkiksi neuvonta, tiedustelutiedot tai huollollinen tuki. Mikäli yhteistyökumppanit väärinkäyttävät saatua tukea sen antajan tieteen, samalla syyllistyen rikoksiin, saattaa myös tuen antaja joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen. Tuen antamista voidaan pahimmassa tapauksessa pitää keinojen tarjoamisena rikosten tekemiseen.

11.6 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Vastaukset tutkimuksen tutkimuskysymyksiin kuvataan pääosin raportin alalukujen tekstissä ja johtopäätöksissä. Tähän alalukuun on koottu tiivis yhdistelmä vastauksista.

Tutkimusraportin neljännessä luvussa esitettiin tutkimukseen liittyvä käsitteiden määrittely. Samalla myös kuvattiin, mitkä oikeussäännöt, periaatteet ja -lähteet vaikuttavat Charles Taylorin tapaukseen. Luku vastasi sinänsä tutkimuskysymykseen *mitkä oikeussäännöt ja -lähteet vaikuttavat tapauksen oikeudelliseen tilaan?*

Taylorin oikeusprosessiin johtaneita tapahtumia on kuvattu raportissa historiallisesta näkökulmasta kuvailevalla otteella. Kansainvälisoikeudellinen historiallinen kehitys kuvattiin tutkimusraportin viidennessä ja kuudennessa luvussa. Viides luku käsitteli sotarikosten seuraamusjärjestelmää ja Sierra Leonen erityistuomioistuimen historiaa. Luvussa esitettiin ne historialliset faktat ja taustatekijät, jotka mahdollistivat Taylorin oikeudenkäynnin järjestämisen. Kuudennessa luvussa käsiteltiin kansainvälisen oikeuden periaatteita valtionpäämiehen ja esimiehen vastuusta. Taylorin saaminen vastuuseen rikoksistaan perustui luvussa kuvattuihin vastuuperiaatteisiin ja niiden historialliseen kehitykseen. Tutkimusraporttiin liitettiin kaksi historiallista tiivistelmää. Raportin neljännessä liitteessä kuvattiin Sierra Leonen historiaa ja selkkauksen taustoja. Viides liite käsitteli Charles Taylorin henkilöhistoriaa. Näiden lukujen ja liitteiden sisältö vastasi samalla tutkimuskysymykseen *mitkä olosuhteet ja tapahtumat johtivat Charles Taylorin oikeusprosessiin?*

Raportin luvuissa 7–10 kuvailtiin Taylorin oikeudenkäyntiä. Luvuissa pyrittiin tiiviisti esittämään oikeudenkäynnin kulku. Prosessi kuvattiin kronologisesti syytteen nostamisesta valitus-tuomioistuimen tuomioon asti. Tekstissä tuotiin esille osapuolten keskeiset väittämät ja oikeuden päätökset. Suuri painoarvo annettiin syyttäjän ja puolustuksen näkemysten esittelylle ja tuomioiden käsittelylle. Lukujen sisältö vastasi sinänsä tutkimuskysymykseen *millainen oli Charles Tayloria koskenut oikeusprosessi?*

Luvuissa kymmenen ja yksitoista käsiteltiin Charles Taylorin saamia tuomioita. Niissä pyrittiin tarkasti kuvailemaan tuomion yleistä sisältöä sekä Taylorin vastuuta ja syyllisyyttä väitettyihin rikoksiin. Raporttiin liitettiin myös taulukko, jossa esitetään Charles Tayloria koskeneet syytekohdat ja niitä koskevat oikeuden päätökset. Näin voitiin vastata alatutkimuskysymykseen *millä perusteella Charles Taylor tuomittiin?*

Raportin yhdennessätoista luvussa esitettiin johtopäätökset Charles Taylorin oikeudenkäynnistä ja tuomiosta. Johtopäätösosuuudessa esitettiin yhteenveto ja tutkimuksen perusteella tehdyt johtopäätökset Taylorin vastuusta sotarikoksiin valtionpäämiehenä. Johtopäätöksissä vastattiin tutkimuskysymyksiin *mitä yleisiä johtopäätöksiä valtion päämiehen vastuusta sotarikoksiin voidaan tehdä tapauksen Taylor perusteella ja mitä johtopäätöksiä voidaan tapauksen perusteella tehdä sotilasjuridisesta näkökulmasta (komentajan vastuu)?*

Edellä kuvatut vastaukset toimivat pohjana analyysille, jonka perusteella vastattiin päätutkimuskysymykseen *mikä on valtionpäämiehen vastuu sotarikoksista nykyisen oikeuskäytännön mukaan (tapausesimerkinä tapaus Charles Taylor)?* Valtionpäämiehen rikosoikeudellinen vastuu sotarikoksista ei eroa mitenkään muiden ihmisyksilöiden vastuusta. Kansakunnat ovat kansallisessa lainsäädännössään määritelleet valtionjohtoaan koskevia suojamääräyksiä. Oikeuskäytäntö on kuitenkin osoittanut, että tällaisten määräysten antama immuniteetti menettää merkityksensä silloin, kun tutkitaan kaikkein vakavimpia kansainvälisiä rikoksia. Useiden kansainvälisten tuomioistuinten perussäännöissä todetaan, että valtionpäämiehen asema ei anna suojaa, mikäli henkilöä epäillään sotarikoksista, rikoksista ihmisyyttä vastaan tai joukkotuhonnasta. Hyviä esimerkkejä ovat tässä raportissa käsitellyt Rooman perussääntö ja Sierra Leonen erityistuomioistuimen perussääntö. Charles Taylorin saama tuomio alleviivaa tätä käsitystä ja toimii käytännön esimerkkinä siitä, että nämä ovat velvoittavia ja yleisesti hyväksytyjä periaatteita.

Esimiehen vastuu seuraa komentoketjussa aina sen korkeimmalle huipulle saakka, ilman poikkeuksia. Komentoketjun huipulla oleva henkilö on vastuussa myös alaisensa teoista. Tässä tutkimuksessa osoitettiin, että valtionpäämies voi johtua rikosoikeudelliseen vastuuseen alaisensa tai muiden henkilöiden tekemistä rikoksista, mikäli hänellä on ollut vaikutusta niiden tekemiseen.

Taylorin tapauksessa tällaiseksi vaikutukseksi riitti se, että hän:

1. tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, että hänen alaisensa tai vaikutusvallassaan olevat henkilöt olivat tehneet tai olivat aikeissa tehdä rikoksia.
2. ei ryhtynyt tarpeellisiin ja kohtuullisiksi katsottuihin toimenpiteisiin ehkäistäkseen rikoksia tai rangaistakseen niihin syyllistyneitä.

Todisteet eivät riittäneet Taylorin tuomitsemiseen suoranaisesti esimiehen vastuun perusteella. Syyttäjä ei pystynyt näyttämään toteen, että Taylor olisi ollut suorassa esimiesasemassa Sierra Leonessa rikoksia tehneisiin henkilöihin tai järjestöihin tai käskeneen näitä rikoksiin. Siitä huolimatta hänellä katsottiin olleen niin merkittävä vaikutusvalta rikoksen tekijöihin, että syyllisyys voitiin osoittaa. Tuomioistuimien totesi Taylorin olleen rikosoikeudellisessa vastuussa Sierra Leonessa tehdyistä rikoksista, koska hänen katsottiin avustaneen (*aiding and abetting*) rikosten teossa ja osallistuneen niiden suunnitteluun (*planning*).

Kiteytyksenä valtionpäämiehen vastuusta sotarikoksiin voidaan todeta, että kysymyksenasettelu ei ole suurimmalta osalta enää relevantti. Oikeuskäytäntö on osoittanut, että valtionpäämiehen vastuu sotarikoksista ei mitenkään poikkea muiden ihmisyyksilöiden vastuusta.

Vastaukset pääkysymykseen ovat pohjana pohdinnalle, jonka perusteella voidaan vastata tutkimuksen viimeiseen kysymykseen *miten tapaus Taylor voi vaikuttaa sotarikosten vastuukysymyksissä tulevaisuudessa?*⁵⁰³ Taylorin tuomio on merkittävä ennakkotapaus, jolla on todennäköisesti tulevaisuudessa merkitystä vastaavanlaisia tapauksia selvitettäessä. Charles Taylorin tapaus antaa suuntaviivoja ja esimerkin siitä, miten valtionpäämiestä koskeva kansainvälinen rikosoikeudellinen prosessi voidaan onnistuneesti toteuttaa. Tapauksella voidaan toivoa olevan pelotearvoa. Se osoitti, että vakavimpia rikoksia tehneet valtionpäämiehet eivät voi paeta vastuutaan heidän asemaansa perustuvan rikosoikeudellisen immuniteetin tai diplomaattisen koskemattomuuden perusteella. Tuomio myös vahvistaa käsitystä siitä, että rikoksista ihmisyyttä vastaan ei voi armahtaa.⁵⁰⁴

Taylorin tapaus vahvistaa kansainvälisen oikeuden periaatetta siitä, että tässä raportissa kuvattujen edellytysten täytyessä esimies on aina vastuussa alaiensa tekemistä rikoksista. Esimiehen rikosoikeudellinen vastuu seuraa häntä myös tilanteissa, joissa hän ei itse ole varsinaisesti tehnyt rikoksia, mutta on hyväksynnällään, ohjeillaan, asennoitumisellaan tai laiminlyönneillään edesauttanut niiden teossa.

⁵⁰³ Raportin liitteenä 15 on taulukko, jossa esitetään johtopäätöksen pohdinnassa käytetyt keskeiset oletukset, johtopäätökset ja selitykset.

⁵⁰⁴ Tällä hetkellä näyttäisi siltä, että kansainvälisen oikeuden mukaan rikoksista ihmisyyttä vastaan (esimerkiksi joukkotuhonnasta) ei voida armahtaa ketään. Sierra Leonen erityistuomioistuimen perussääntö ja tuomiot vahvistavat tätä ajatusta. Taylorin osalta tuomioistuimien noudatti kirjaimellisesti sen peruskirjan 10. artiklaa, jonka mukaan vakavimmista rikoksista ei voi saada armahdusta. Ks. *Statute of the Special Court for Sierra Leone*, 10. artikla: "An amnesty granted to any person falling within the jurisdiction of the Special Court in respect of the crimes referred to in articles 2 (rikokset ihmisyyttä vastaan) to 4 (muut vakavat rikokset kansainvälistä humanitaarista oikeutta vastaan) of the present Statute shall not be a bar to prosecution."

Tutkimuksen luotettavuuden suhteen tulee kriittisesti todeta, että tässä raportissa esitetyt väitteet ja arvio Taylorin tapauksesta merkittävänä ennakkotapauksena perustuvat tutkijan henkilökohtaiseen analyysiin. Tällä hetkellä ei voida näyttää toteen analyysin kestävyyttä, sillä tämän tutkimuksen väitteiden painoarvo voidaan punnita vasta tulevissa vastaavissa oikeuskäsittelyissä. Arvio kuitenkin perustuu raportissa esitettyihin painoarvoltaan merkittäviin tuomioistuimen oikeudellisiin perusteluihin, kansainvälisen oikeuden lähteisiin, muihin oikeustapauksiin ja johtavien asiantuntijoiden arvioihin. Arviota voidaan puolustaa myös sillä, että esimerkiksi useat ICTY:ssä ja ICTR:ssä käsitellyt vastaavat aiemmat tapaukset ovat nousseet ennakkotapauksen asemaan.

11.7 Lopuksi

Tutkimusprosessi herätti runsaasti jatkokysymyksiä ja ajatuksia. Keskeisenä huomiona nousi esiin erilaisten ad hoc -sotarikostuomioistuinten rooli kansainvälisen rikosoikeuden kehittymisen kannalta. Tutkimus osoitti, että myös ajallisesti ja paikallisesti toiminut verrattain pieni tuomioistuin saattaa saada toiminnallaan aikaan merkittäviä vaikutuksia kansainväliseen oikeuteen. Vaikutukset saattavat ilmetä esimerkiksi niin, että sen päätöksiä käytetään ennakkotapauksina tulevaisuuden vastaavissa oikeudenkäynneissä tai että tuomioistuimen perustamista ja toimintaa käytetään esimerkkinä vastaavia tuomioistuinta perustettaessa. Siksi voisi olla mielekästä tutkia tällaisten tuomioistuinten kehittymistä ja vaikutuksia kokonaisvaltaisesti. Voisi olla esimerkiksi mielekästä selvittää kaikkien toisen maailmansodan jälkeisten sotarikostuomioistuinten kehityksen kaari historiallisesta näkökulmasta. Toisaalta olisi mielenkiintoista selvittää niiden vaikutukset siihen, miten niiden sotarikoksiin liittyvät päätökset ja kannanotot ovat muotoutuneet ja kehittyneet, ja mikä niiden vaikutus on ollut nykyaikaiseen kansainväliseen oikeuteen. Aiheesta on kirjoitettu paljonkin kansainvälisessä tiedeyhteisössä, mutta suomenkielinen tutkimus on ollut melko vähäistä. Esimerkiksi väitöskirjatasoista tutkimusta kansainvälisten sotarikostuomioistuinten merkityksestä ja sodan oikeussäännöistä ei ole viime vuosina Suomessa tehty.

Erityisesti sotatieteiden alalla kansainväliseen humanitääriin oikeuteen liittyvä tutkimus on ollut vähäistä huolimatta siitä, että valtiosopimukset velvoittavat kaikkien maiden asevoimia tuntemaan sodan oikeussäännöt läpikotaisin.⁵⁰⁵ Muutamit tutkijat ovat pureutuneet aiheeseen, mutta erityisesti jatkotutkintotasoista tutkimusta on tehty hyvin vähän. Syvällisen näkemyksen

⁵⁰⁵ SopS 82/1980, 83. artikla.

syntyminen Suomen asevoimissa edellyttäisi aiheeseen liittyvää suunnitelmallista ja tavoitehakuista tutkimusohjelmaa tai vähintäänkin sitä, että aihealue otettaisiin Maanpuolustuskorkeakoulussa entistä tiiviimmin mukaan koulun tutkimusperheeseen.

On huomionarvoista ja jopa valitettavaa, että sodan oikeussääntöjen tutkimus on ollut Maanpuolustuskorkeakoulussa vielä toistaiseksi näinkin vähäistä. Erityisesti nykyisessä sodankäynnissä, jossa erilaiset monimutkaiset konfliktit, yhteiskunnalliset häiriötilat, hybridisodankäynnin menetelmät ja kansainvälistä aseellista selkkausta alempitasoiset selkkaukset ovat yleistyneet, nousevat sodan oikeussäännöt ja sotilasjuridisen pohdinnan tarve entistä keskeisempään asemaan. Lienee oikeutettua todeta, että esimerkiksi sodan oikeussääntöjen liittymäpinnat sotilaallisen voimankäytön säädöksiin⁵⁰⁶ ja niiden soveltaminen ovat nykyään myös operatiivisen toiminnan kovinta ydintä. Siksi sotatieteissä tulisi entistä enemmän suunnata voimavaroja niiden tutkimiseen. Saattaisi olla mielekästä muodostaa sotatieteellisen tutkimuksen keinoin perusteltu kansallinen näkemys ja syvä tietämys näiden kysymysten merkityksestä Suomen asevoimien toiminnalle kaikissa valmiustiloissa, selkkaustyypeissä ja toimintaympäristöissä.

Erityisen mielekäs tutkimuksen aihe saattaisi olla se, että selvitettäisiin sotilaskomentajan näkökulmasta kansainvälisen ja kansallisen lainsäädännön ja sodan oikeussääntöjen vaikutuksia sotatoimien johtamiselle. Olisi mielekästä selvittää esimerkiksi komentajan ja lainopillisen neuvonantajan (sotilaslakimiehet) välisen yhteistyön reunaehdot ja vaatimukset kansallisesta sotilasjohtamisen näkökulmasta. Tutkimuksen avulla voitaisiin muodostaa perusteltu näkemys siitä, miten sodan oikeussääntöihin liittyvät erityiskysymykset tulisi ottaa huomioon kansallisten esikuntien toiminnassa ja operatiivisessa suunnittelussa kaikissa valmiustiloissa.⁵⁰⁷

⁵⁰⁶ Voimankäytön säädökset (VOKS) / Rules of engagement (ROE).

⁵⁰⁷ Tutkijan oman kokemuksen mukaan operatiiviset lakimiehet osallistuvat sotaharjoituksiin ja operatiiviseen suunnitteluun, mutta kansallisessa toiminnassa heidän roolinsa on usein valitettavan vähäisessä roolissa operaatioiden toimeenpanovaiheessa tai niiden suunnittelussa. Vähäinen rooli saattaa johtua siitä, että komentajat eivät aina osaa hyödyntää oikeudellista neuvonantajaa (LEGAD) tarkoituksenmukaisella tavalla. Tutkijan arvion mukaan ongelma liittyy toimintakulttuuriin ja sotilasjohtajien heikohkoon tietämykseen neuvonantajan käyttömahdollisuuksista. Tilanne on viime vuosina parantunut, koska lainopillisten neuvonantajien tarve on korostunut erityisesti nykymuotoisessa vaikuttamis- ja maalittamisprosessissa (sotilaslakimiehet ottavat osaa sotilastoiminnan kohteena olevien maalien suunnitteluun ja niihin vaikuttamiseen antamalla oikeudellisen arvion ja kannanoton). Toisaalta tilannetta parantaa myös se, että yhä useampi suomalainen sotilaskomentaja on osallistunut kansainvälisiin operaatioihin ja esikuntatyöskentelyyn, jossa poliittisten ja lainopillisten neuvonantajien aktiivinen hyödyntäminen on perustoimintaa.

Genèven sopimusten ensimmäinen lisäpöytäkirja määrittää: *”Korkeiden sopimuspuolten on varmistettava aina samoin kuin selkkauksen osapuolten selkkauksen aikana, että heillä tarvittaessa on käytettävänä oikeudellisia neuvonantajia, jotka voivat antaa neuvoja asianmukaisen tason sotilasjohdolle yleissopimusten ja tämän pöytäkirjan soveltamisesta ja asevoimille annettavista, näitä asioita koskevista ohjeista.”* SopS 82/1980, 82. artikla. Ks. myös ICRC: *Legal advisers in armed forces*.

Sodan oikeussääntöjen entistä laajempaa tutkimusta puoltaisi se, että nykytilanteessa saattaa olla olemassa riski siitä, että sodan oikeussääntöihin liittyvä asiantuntemus ei ole puolustusvoimissa – ainakaan kaikilla tasoilla – riittävän korkeatasoista. Se aiheuttaa vaaran siitä, että mahdollisen selkkauksen aikana suomalaiset joukot ja komentajat saattavat syyllistyä tahattomasti kansainvälisen humanitäärisen oikeuden loukkauksiin.⁵⁰⁸

Edellä kuvatut tutkimusaiheet olisivat perusteltuja ja tärkeitä myös siksi, että suomalaisesta ohjesääntöperheestä puuttuvat tällä hetkellä sodan oikeussääntöjen oppaat. Useissa oppaissa ja käsikirjoissa viitataan sodan oikeussääntöihin, mutta käsittely on usein melko pinnallista. Edellä kuvatut tutkimusaiheet saattaisivat toimia pohjana myös ohjesääntötyölle. Erityinen tarve olisi ainakin jokaiselle taistelijalle jaettavalle sodan oikeussääntöjen käsikirjalle, tiedustelun ja vaikuttamisen oikeudellisille käsikirjoille ja sotilaskomentajan oikeudelliselle oppaalle.

Loppukiteytyksenä voi todeta, että tutkimuskohteina kansainvälinen humanitäärinen oikeus ja kansainvälinen rikosoikeus ovat sotilaiden kannalta mielekkäitä ja tärkeitä. Niiden laajempi tutkiminen ja tutkimustulosten aito hyödyntäminen sotilasjohtamisen apuna ja keskeisenä työkaluna saattaisivat olla hyödyksi Puolustusvoimien kannalta. Sodan oikeussääntöjen ja erityisesti voimankäytösäädösten taitava ja tarkka tulkinta antaa tukevan oikeudellisen selkänöjan kaiken tasoisten sotilaallisten operaatioiden toteuttamiselle ja nopeuttaa sotilasorganisaation päätöksentekoprosessia. Vastustajaa nopeampi päätöksenteko on merkittävä osa asevoimien operatiivista kyvykkyyttä. Siksi sotilasjuridinen näkökulma tulisi ottaa entistä paremmin huomioon erityisesti operatiivisessa toiminnassa.

⁵⁰⁸ Tutkijan kokemuksen mukaan kansallisten sotaharjoitusten yhteydessä tapahtuu usein sellaisia sodan oikeussääntöihin liittyviä (tahattomia) rikkeitä ja virheitä, jotka voitaisiin korjata helposti paremmalla koulutuksella ja ohjeistuksella. Esimerkiksi sotavankien käsittely, suhtautuminen siviileihin, haavoittuneisiin tai haaksirikkoutuneisiin vihollistaistelijoihin ja tulenkäyttö siviilien asuttamalla alueella ovat usein osoittautuneet ongelmallisiksi. Virheellinen toiminta perustuu yleensä yksinomaan puutteelliseen koulutukseen. Toisaalta kansainvälisissä ja kriisinhallintaharjoituksissa nämä kysymykset näyttävät otetun paremmin huomioon. Näkemys perustuu tutkijan useiden vuosien kokemuksiin molemmissa harjoitustyypeissä, esikuntatyössä ja palvelukseen kriisinhallintaoperaation koulutusupseerina.

LÄHTEET

1. VIRALLISET ASIAKIRJALÄHTEET

1.1 Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirjat ja sitä käsittelevät sopimukset

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-0001, *Prosecutor's memorandum and indictment* (Charles Taylorin syyte 7.3.2003). Saatavissa internetistä: <http://www.scsldocs.org/documents/view/417-4708>. (viitattu 28.8.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-A, *Appeal Judgement* (Charles Taylorin valitustuomio tuomio 26. syyskuuta 2013). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1389/SCSL-03-01-A-1389.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-A-1301, *Notice of Appeal of Charles Ghankay Taylor*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1297/SCSL-03-01-A-1301.pdf>. (viitattu 5.4.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-A-1302, *Charles Ghankay Taylor's motion for partial voluntary withdrawal or disqualification of Appeals Chamber Judges*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1297/SCSL-03-01-A-1301.pdf>. (viitattu 5.4.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-A-1312, *Prosecution Response to Charles Ghankay Taylor's motion for partial voluntary withdrawal or disqualification of Appeals Chamber Judges*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1323/SCSL-03-01-A-1312.pdf>. (viitattu 5.4.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-A-1323, *Decision on Charles Ghankay Taylor's motion for partial voluntary withdrawal or disqualification of Appeals Chamber Judges*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1323/SCSL-03-01-A-1323.pdf>. (viitattu 5.4.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-A-1325, *Public Prosecution Appellant's Submissions with Confidential Sections D & E of the Book of Authorities*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1389/SCSL-03-01-A-1325.pdf>. (viitattu 20.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-A-1383, *Request for leave to amend notice of appeal*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1385/SCSL-03-01-A-1383.pdf>. (viitattu 7.4.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-A-1385, *Order denying Defence request for leave to amend Notice of Appeal*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1385/SCSL-03-01-A-1385.pdf>. (viitattu 7.4.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-A-1389, *Corrigendum to Appellant's Submissions Of Charles Ghankay Taylor*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1389/SCSL-03-01-A-1325.pdf>. (viitattu 20.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-ES-1391, *Order designating state in which Charles Ghankay Taylor is to serve his sentence*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1391/SCSL-03-01-ES-1391.PDF>. (viitattu 2.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen (RSCSL) asiakirja SCSL-03-01-ES-1396, *Motion for termination of enforcement of sentence in the United Kingdom and for transfer to Rwanda*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/1436/SCSL-03-01-ES-1396.pdf>. (viitattu 2.4.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen (RSCSL) asiakirja RSCSL-03-01-ES-1436, *Decision on public with public and confidential annexes Charles Ghankay Taylor's motion for termination of enforcement of sentence in the United Kingdom and for transfer to Rwanda*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/1436/RSCSL-03-01-ES-1436.pdf>. (viitattu 2.4.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja, SCSL-03-01-I, *Indictment* (ensimmäinen syyte päivämäärällä 7.3.2003). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/003/SCSC-03-01-I-001.pdf>. (viitattu 2.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-038, *Submissions of the Amicus Curiae on Head of State Immunity*. (Orentlicher). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/059/SCSL-03-01-I-038.pdf>. (viitattu 3.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-039, *Submissions of the Amicus Curiae on Head of State Immunity*. (Sands). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/059/SCSL-03-01-I-039.pdf>. (viitattu 3.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-052, *Applicants motion against the unwholesome and bias comments made by the president and presiding judge of the appeals chamber of the Special court of Sierra Leone Geoffrey Robertson Q.C. when he described ex-President Charles Ghankay Taylor the applicant herein as a vicious warlord at page 466 of his book entitled Crimes against humanity – The struggle for global justice under the subtitle – Lessons from Sierra Leone starting on page 465 onwards as well as on other two grounds which go to jurisdiction and/or excess of jurisdiction*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/058/SCSL-03-01-I-052.pdf>. (viitattu 3.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-059, *Decision on immunity from jurisdiction*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/059/SCSL-03-01-I-059.pdf>. (viitattu 3.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-018-65, *Applicants motion made under protest and without waiving of immunity*. Saatavissa internetistä (AK:n SCSL-03-01-I-052 liitteenä): <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/058/SCSL-03-01-I-052.pdf>. (viitattu 3.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-003, *Decision approving the indictment and Order for non-disclosure*. Saatavissa internetistä:

<http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/003/SCSL-03-01-I-003.pdf>. (viitattu 2.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-006, *Order for the disclosure of the indictment, the warrant of arrest and Order for transfer and detention and the Decision approving the indictment and Order for non-disclosure*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/006/SCSL-03-01-I-006.pdf>. (viitattu 2.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-004, *Warrant of arrest and order for transfer and detention*. (Charles Taylorin pidätysmääräys 7.3.2003). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/006/SCSL-03-01-I-004.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-72, *Prosecution Motion for Leave to Amend the Indictment and for Approval and Non-Disclosure of the Amended Indictment*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/074/SCSL-03-01-I-72.pdf>. (viitattu 30.4.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-74, *Decision on prosecution's application to amend indictment and on approval of amended indictment*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/074/SCSL-03-01-I-74.pdf>. (viitattu 8.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-75, *Amended indictment*. (Charles Taylorin muutettu syyte 17.3.2006). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/074/SCSL-03-01-I-75.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirjan SCSL-03-01-I-75, *Amended indictment* liite: *Case summary accompanying the amended indictment*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/074/SCSL-03-01-I-75.pdf>. (viitattu 7.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-PT-99, *Decision on confidential prosecution motion for immediate protective measures for witnesses and for non-public dis-*

closure and urgent request for interim measures and on confidential prosecution motion for leave to substitute a corrected and supplemented list as annex of the confidential motion of prosecution for immediate protective measures for witnesses and for non-public disclosure and urgent request for interim measures. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/099/SCSL-03-01-PT-99.pdf>. (viitattu 10.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-PT-108, *Order Changing Venue of Proceedings*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/110/SCSL-03-01-PT-108.pdf>. (viitattu 6.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-PT-109, *Endorsement pursuant to rule 64*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/110/SCSL-03-01-PT-109.pdf>. (viitattu 6.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-378, *Public Urgent Defence Motion regarding a Fatal Defect in the Prosecution's Second Amended Indictment relating to the Pleading of JCE*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/752/SCSL-03-01-T-378.pdf>. (viitattu 15.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-543, *Decision on Defence application to exclude the evidence of proposed Prosecution expert witness Corinne Dufka or, in the alternative, to limit its scope and on urgent Prosecution request for decision*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/543/SCSL-03-01-T-543.pdf>. (viitattu 25.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-752, *Decision on Public Urgent Defence Motion regarding a Fatal Defect in the Prosecution's Second Amended Indictment relating to the Pleading of JCE*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/752/SCSL-03-01-T-752.pdf>. (viitattu 15.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-786, *Defence Notice of Appeal and Submissions regarding the 4 May 2009 oral decision requiring the defence to commence its case on 29 June 2009*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/>

Taylor/Appeal/799/SCSL-03-01-T-786.pdf. (viitattu 6.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-962, *Public with Confidential Annexes A and B Prosecution Motion to Call Three Additional Witnesses*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/993/SCSL-03-01-T-962.PDF>. (viitattu 10.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-993, *Decision on Public with Confidential Annexes A and B Prosecution Motion to Call Three Additional Witnesses*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/993/SCSL-03-01-T-993.PDF>. (viitattu 10.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-1105, *Order setting a date for the closure of the Defence case and dates for filing of final trial briefs and the presentation of closing arguments*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/1105/SCSL-03-01-T-1105.PDF>. (viitattu 15.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-1154, *Decision on Defence request for a status conference pursuant to Rule 65bis and Defence motion for stay of proceedings pending resolution of outstanding issues*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/1154/SCSL-03-01-T-1154.PDF>. (viitattu 15.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-1239, *Prosecution Trial Final Brief*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/1283/SCSL-03-01-T-1239.pdf>. (viitattu 15.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-1248, *Defence Trial Final Brief*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/1283/SCSL-03-01-T-1248.pdf>. (viitattu 14.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-1283, *Trial Judgement* (Charles Taylorin tuomio 18.4.2012). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/1283/SCSL-03-01-T-1283.pdf>. (viitattu 2.9.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-1285, *Sentencing Judgment*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/1285/SCSL-03-01-T-1285.pdf>. (viitattu 7.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-1144, *Defence Motion for Stay of Proceedings Pending Resolution of Outstanding Issues*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/1154/SCSL-03-01-T-1144.PDF>. (viitattu 15.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-1223, *Decision on Defence notice of appeal and submissions regarding the decision on late filing of Defence final trial brief*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/Appeal/1223/SCSL-03-01-T-1223.PDF>. (viitattu 15.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-04-14-AR72(E)-131, *Prosecutor v Sam Hinga Norman*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/CDF/Appeal/131/SCSL-04-14-AR72%28E%29-131.pdf>. (viitattu 23.12.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-04-16-T, *Judgement*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/AFRC/613/SCSL-04-16-T-613.pdf>. (viitattu 23.12.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript 27.2.2009* (Charles Taylorin oikeudenkäynnin litteraatio). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Transcripts/Taylor/27February2009.pdf>. (viitattu 5.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript 4.5.2009* (Charles Taylorin oikeudenkäynnin litteraatio). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Transcripts/Taylor/4May2009.pdf>. (viitattu 5.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript 13.7.2009* (Charles Taylorin oikeudenkäynnin litteraatio). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Transcripts/Taylor/13July2009.pdf>. (viitattu 7.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript 18.2.2010* (Charles Taylorin oikeudenkäynnin litteraatio). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Transcripts/Taylor/18February2010.pdf>. (viitattu 30.3.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript 5.8.2010* (Charles Taylorin oikeudenkäynnin litteraatio). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Transcripts/Taylor/5August2010.pdf>. (viitattu 10.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-2003-01-T *Taylor Trial Transcript 10.3.2011* (Charles Taylorin oikeudenkäynnin litteraatio). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Transcripts/Taylor/10March2011.pdf>. (viitattu 10.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-2003-01-T *Taylor Trial Transcript 11.3.2011* (Charles Taylorin oikeudenkäynnin litteraatio). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Transcripts/Taylor/11March2011.pdf>. (viitattu 18.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-2003-01-T *Taylor Trial Transcript 26.4.2011* (Charles Taylorin oikeudenkäynnin litteraatio). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Transcripts/Taylor/26April2012.pdf>. (viitattu 18.2.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-2003-01-T, *Taylor Trial Transcript 16.5.2012* (Charles Taylorin oikeudenkäynnin litteraatio). Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Transcripts/Taylor/16May2012.pdf>. (viitattu 2.4.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen ohjeet amicus curiae -kannanotoista, *Practice Direction on filing Amicus Curiae applications pursuant to Rule 47 of the Rules of Procedure and Evidence of the Special Court of Sierra Leone*. Saatavissa internetistä: http://www.rscsl.org/Documents/PRACTICE_DIRECTION_Amicus_Curiae.pdf. (viitattu 6.1.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen ohjeet oikeudenkäyntiä varten pidätettyjen hallinnasta ja kohtelusta, *Rules Governing the Detention of Persons Awaiting Trial or Appeal before the Special Court for Sierra Leone or otherwise Detained under the Authority of the Special Court for Sierra Leone (Rules of Detention)*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/rulesofdetention.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen perussääntö, *Statute of the Special Court for Sierra Leone*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/scsl-statute.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen päätös Taylorin siirtämisestä ICC:n pidätyskeskukseen, *Order by the Registrar pursuant to rule 64*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Decisions/Taylor/110/SCSL-03-01-PT-109.pdf>. (viitattu 6.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen sopimuksen ratifiointiasiakirja, *The Special Court Agreement 2002 (Ratification)*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/SCSL-ratificationamendmentact.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen sopimus yhteistoiminnasta Interpolin kanssa, *Co-Operation Agreement Between the International criminal Police Organization Interpol and The Special court for Sierra Leone*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Co-operation%20Agreement%20Between%20SCSL%20and%20Interpol.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (syyttäjän toimisto), *Chief Prosecutor Welcomes the Successful Initial Appearance of Charles Taylor in Freetown, Sierra Leone*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/OTP/prosecutor-040306.pdf>. (viitattu 5.1.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (kanslia), *Appeals Chamber Upholds Charles Taylor's Conviction, 50 Year Sentence*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/2013/pressrelease-092613.pdf>. (viitattu 4.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (kanslia), *Charles Taylor Convicted on all 11 Counts; Sentencing Scheduled for 30 May*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/2012/pressrelease-042612.pdf>. (viitattu 4.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (kanslia), *Charles Taylor is subject to criminal proceedings before the Special Court*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/2004/pressrelease-053104.pdf>. (viitattu 4.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (kanslia), *Charles Taylor Transferred to the UK for the Enforcement of his Sentence*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/2013/pressrelease-101513.pdf>. (viitattu 4.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (kanslia), *Defence Rests Their Case in the Taylor Trial*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/2010/pressrelease-111210.pdf>. (viitattu 4.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (kanslia), *Government of Sierra Leone Hosts Formal Closing Ceremony for the Special Court*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/2013/pressrelease-120313b.pdf>. (viitattu 4.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (kanslia), *Prosecution Witness Testimony Ends in the Trial of Charles Taylor*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/2009/pressrelease-013009.pdf>. (viitattu 4.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (kanslia), *Special Court President Requests Charles Taylor be Tried in The Hague*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/2006/pressrelease-033006.pdf>. (viitattu 4.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (kanslia), *Special Court Registrar Welcomes United Nations Security Council Resolution*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/2006/pressrelease-061606.pdf>. (viitattu 4.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen lehdistötiedote (syyttäjän toimisto), *Testimony for the Prosecution Concluded in Taylor Trial*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/Press/OTP/prosecutor-020209.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen raportti (todistajien ja uhrien tukisektori), *Best Practice Recommendations for the Protection & Support of Witnesses*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/WVS%20Best%20Practices.pdf>. (viitattu 17.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen säännöt oikeudenkäyntimenettelystä ja todistelusta, *Rules of Procedure and Evidence*, 31.5.2012. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/RPE.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen 1. raportti YK:n pääsihteerille, *First annual Report of the President of the Special Court for Sierra Leone*. Joulukuu 2003. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/AnRpt1.pdf>. (viitattu 12.11.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen 2. raportti YK:n pääsihteerille, *Second annual Report of the President of the Special Court for Sierra Leone*. Tammikuu 2005. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/AnRpt2.pdf>. (viitattu 12.11.2014).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen 4. raportti YK:n pääsihteerille, *Second annual Report of the President of the Special Court for Sierra Leone*. Kesäkuu 2007. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/AnRpt4.pdf>. (viitattu 6.1.2015).

Sierra Leonen erityistuomioistuimen 11. raportti YK:n pääsihteerille, *Eleventh and Final Report of the President of the Special Court for Sierra Leone*. Joulukuu, 2013. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/AnRpt11.pdf>. (viitattu 12.11.2014).

Sierra Leonen valtion ja SCSL:n välinen päämajasopimus, *Headquarters Agreement*. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/headquartersagreement.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Special Court Agreement, 2002 (Ratification) Act, 25.4.2002. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/SCSL-ratificationact.pdf>. (viitattu 11.11.2014).

Special Court Agreement, 2002 (Ratification) (Amendment) Act, 15.7.2002. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/SCSL-ratificationamendmentact.pdf>. (viitattu 11.11.2014).

Suomen hallituksen ja Sierra Leonen erityistuomioistuimen välinen sopimus erityistuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanosta, SopS 80/2009. Saatavissa internetistä: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/2009/20090080/20090080_2#idp648944. (viitattu 13.11.2014).

Yhdistyneiden kansakuntien ja Sierra Leonen hallituksen välinen sopimus erityistuomioistuimen perustamisesta, *Agreement between the United Nations and the government of Sierra Leone on the establishment of a special court for Sierra Leone*, 16.1.2002. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/scsl-agreement.pdf>. (viitattu 28.10.2014).

Yhdistyneiden kansakuntien ja Sierra Leonen hallituksen välinen sopimus seuraajatuomioistuimen perustamisesta, *Agreement between the United Nations and the government of Sierra Leone on the Establishment of a Residual Special Court for Sierra Leone (RSCSL)*, 11.8.2010. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Documents/RSCSL%20Agreement%20and%20Statute.pdf>. (viitattu 11.11.2014).

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1315/2000 (neuvotteluiden aloittaminen Sierra Leonen erityistuomioistuimen perustamiseksi), S//RES/1315 (2000), 14.8.2000. Saatavissa internetistä: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1315%282000%29. (viitattu 11.11.2014).

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1688/2006 (Charles Taylorin oikeudenkäynnin järjestäminen Alankomaissa), S//RES/1688 (2006), 16.6.2006. Saatavissa internetistä: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1688%282006%29. (viitattu 31.10.2014).

1.2 Viralliset asiakirjat, sopimukset, oikeuslähteet

Asetus Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan voimaansaattamisesta, SopS 1/1956. Saatavissa internetistä: <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1956/19560001>. (viitattu 31.10.2014).

Diplomaattisia erityistehtäviä koskeva sopimus, *Convention on Special Missions Adopted by the General Assembly of the United Nations on 8 December 1969*. Saatavissa internetistä: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/9_3_1969.pdf. (viitattu 10.9.2014).

European Convention on State Immunity. Saatavissa internetistä: <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/074.htm>. (viitattu 30.3.2015).

Genèven sopimus maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta 12. päivänä elokuuta 1949, GI, SopS 8/1955. Saatavissa internetistä: <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1955/19550008>. (viitattu 28.10.2014).

Genèven sopimus merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta 12. päivältä elokuuta 1949, GII, SopS 8/1955. Saatavissa internetistä: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1955/19550008/19550008_3. (viitattu 28.10.2014).

Genèven sopimus sotavankien kohtelusta 12. päivältä elokuuta 1949, GIII, SopS 8/1955. Saatavissa internetistä: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1955/19550008/19550008_3. (viitattu 28.10.2014).

Genèven sopimus siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana 12. päivältä elokuuta 1949, GIV, SopS 8/1955. Saatavissa internetistä: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1955/19550008/19550008_5. (viitattu 28.10.2014).

Genèven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (I pöytäkirja), GPI, SopS 82/1980. Saatavissa internetistä: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1980/19800082/19800082_2. (viitattu 10.9.2014).

Genèven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta (II pöytäkirja), GPII, SopS 82/1980. Saatavissa internetistä: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1980/19800082/19800082_3. (viitattu 30.10.2014).

Haagin sopimukset, (Haagin toisessa rauhankonferenssissa tehtyjä ja siellä 18. päivänä lokakuuta 1907 allekirjoitettuja kansainvälisiä sopimuksia), SopS 11/24. Saatavissa internetistä: <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1924/19240011#idp4416544>. (viitattu 10.11.2014).

Hallituksen esitys eduskunnalle Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta, HE 1/1996. Saatavissa internetistä: [http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960001?search\[type\]=pika&search\[pika\]=valtion%20immunitteetti#idp2675424](http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960001?search[type]=pika&search[pika]=valtion%20immunitteetti#idp2675424). (viitattu 30.3.2015).

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus, Yhdistyneet kansakunnat. Saatavissa internetistä: <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin>. (viitattu 30.10.2014).

Jugoslavia-tuomioistuimen asiakirja ICTY, IT-02-54-T, *The prosecutor of the tribunal against Slobodan Milosevic, Amended indictment*. Saatavissa internetistä: http://www.icty.org/x/cases/slobodan_milosevic/ind/en/mil-ai040421-e.htm. (viitattu 18.6.2014).

Jugoslavia-tuomioistuimen asiakirja ICTY-IT-04-81-A, *Prosecutor v. Momčilo Perišić, Judgment*, 28.2.2013. Saatavissa internetistä: http://www.icty.org/x/cases/perisic/acjug/en/130228_judgement.pdf. (viitattu 7.4.2014).

Jugoslavia-tuomioistuimen asiakirja ICTY, IT-98-33-A, *(In the Appeals Chamber) Prosecutor v. Radislav Krstić, Judgment*. Saatavissa internetistä: <http://www.icty.org/x/cases/krstic/acjug/en/krs-aj040419e.pdf>. (viitattu 30.12.2014).

Jugoslavia-tuomioistuimen asiakirja ICTY, IT-95-14-T, *Prosecutor v. Tihomir Blaskic, Judgment*. Saatavissa internetistä: <http://www.icty.org/x/cases/blaskic/tjug/en/bla-tj000303e.pdf>. (viitattu 30.12.2014).

Jugoslavia-tuomioistuimen asiakirja ICTY, IT-98-33-T, *Prosecutor v. Radislav Krstić, Judgment*. Saatavissa internetistä: <http://www.icty.org/x/cases/krstic/tjug/en/krs-tj010802e.pdf>. (viitattu 30.10.2014).

Jugoslavia-tuomioistuimen käsky oikeustoimien päättämisestä 14.3.2006, *Order Terminating the Proceedings*. Saatavissa internetistä: http://www.icty.org/x/cases/slobodan_milosevic/tord/en/060314.htm. (viitattu 29.12.2014).

Jugoslavia-tuomioistuimen perussääntö vuodelta 1993, YK:n turvallisuusneuvosto, S/25704, 3.5.1993. Saatavissa internetistä: http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_re808_1993_en.pdf. (viitattu 31.10.2014).

Jugoslavia-tuomioistuimen päivitetty perussääntö vuodelta 2009, *Updated Statute of The International Criminal Tribunal for The Former Yugoslavia, ICTY*. Saatavissa internetistä: http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_sept09_en.pdf. (viitattu 29.12.2014).

Kansainvälisen rikostuomioistuimen asiakirja 2015/IOR/3496/HvH, *Vahvistuskirje Palestiinan presidentille 7.1.2015*. Saatavissa internetistä: <http://www.icc->

cpi.int/iccdocs/PIDS/press/150107-Registrar-Letter-to-HE-President-Abbas-regarding-Palestine-Art-12-3--Declaration.pdf. (viitattu 11.1.2015).

Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntö, SopS 56/2002. Saatavissa internetistä: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/2002/20020056/20020056_2. (viitattu 30.10.2014).

Kansainvälisen tuomioistuimen perussääntö, *The Statute of the International Court of Justice*. Saatavissa internetistä: <http://www.icj-cij.org/documents/index.php?p1=4&p2=2&p3=0>. (viitattu 11.11.2014).

Libanonin erityistuomioistuimen perussääntö, *Statute of the Special Tribunal for Lebanon*. Saatavissa internetistä: <http://www.stl-tsl.org/en/documents/statute-of-the-tribunal/statute-of-the-special-tribunal-for-lebanon>. (viitattu 30.10.2014).

Liberian perustuslaki, *Constitution of the Republic of Liberia*. Saatavissa internetistä: http://onliberia.org/con_1984_1.htm. (viitattu 20.2.2015).

Nürnbergin sotilastuomioistuimen peruskirja, *United Nations, Charter of the International Military Tribunal - Annex to the Agreement for the prosecution and punishment of the major war criminals of the European Axis ("London Agreement")*, 8.8.1945. Saatavissa internetistä: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?docid=3ae6b39614>. (viitattu 30.10.2014).

Nürnbergin sotilastuomioistuimen sopimus tuomioistuimen perustamisesta, *London Agreement of August 8th 1945*. Saatavissa internetistä: <http://avalon.law.yale.edu/imt/imtchart.asp>. (viitattu 15.3.2015).

Rauhansopimus Sierra Leonen hallituksen ja RUF:n välillä (Lomé'n rauhansopimus), *Peace Agreement between the Government of Sierra Leone and the RUF (Lomé Peace Agreement)*. Saatavissa internetistä: http://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/SL_990707_LomePeaceAgreement.pdf. (viitattu 1.3.2015).

Rikoslaki, 19.12.1889/39. Saatavissa internetistä: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L1>. (viitattu 10.2.2014).

Ruanda-tuomioistuimen perussääntö 1.1.2007, *Statute of The International Tribunal for Rwanda, 1.1.2007*. Saatavissa internetistä: <http://www.unictr.org/Portals/0/English%5C Legal%5CTribunal%5CEnglish%5C2007.pdf>. (viitattu 31.10.2014).

Sopimus kansainvälisen rikostuomioistuimen ja Suomen hallituksen välillä kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanosta, SopS 38/2011. Saatavissa internetistä: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/2011/20110038/20110038_2. (viitattu 30.10.2014).

Sopimus YK:n ja Kambodžan hallituksen välillä ECCC:n perustamisesta, *Agreement between the United Nations and the Royal Government of Cambodia Concerning the Prosecution under Cambodian Law of Crimes Committed during the Period of Democratic Kampuchea*. Saatavissa internetistä: http://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/legal-documents/Agreement_between_UN_and_RGC.pdf. (viitattu 2.11.2014).

Tokion sotilastuomioistuimen peruskirja, *Charter of the International Military Tribunal for the Far East*. Saatavissa internetistä: <http://web.archive.org/web/19990222030537/http://www.yale.edu/lawweb/avalon/imtfech.htm>. (viitattu 15.3.2015).

Versaillesin vuoden 1919 sopimus, *Treaty of Peace between the Allied and Associated Powers and Germany*, 28.6.1919. Saatavissa internetistä: <http://www.firstworldwar.com/source/versailles.htm>. (viitattu 31.10.2014).

Yhdistyneiden kansakuntien ihmisoikeusneuvoston päätöslauselma S-17/1, *Resolution adopted by the Human Rights Council at its seventeenth special session*. Saatavissa internetistä: http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/CoISyria/ResS17_1.pdf. (viitattu 21.2.2015).

Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja, SopS 1/1956. Saatavissa internetistä: <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1956/19560001>. (viitattu 7.2.2015).

YK:n kansainvälisen oikeuden toimikunnan perussääntö, *Statute of the International Law Commission*. Saatavissa internetistä: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/statute/statute_e.pdf. (viitattu 15.3.2015).

YK:n yleiskokouksen päätöslauselma 95/I 11.12.1946, *Affirmation of the Principles of International Law recognized by the Charter of the Nürnberg Tribunal General Assembly resolution 95 (I) New York, 11 December 1946*. Saatavissa internetistä: http://legal.un.org/avl/ha/ga_95-I/ga_95-I.html. (viitattu 30.10.2014).

YK:n yleiskokouksen päätöslauselma 260/1948, *Prevention and Punishment of the Crime of Genocide*. Saatavissa internetistä: <http://www.un-documents.net/a3r260.htm>. (viitattu 10.7.2014).

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 827/1993 (Jugoslavia-tuomioistuimen perustaminen), S/RES/827 (1993), 25.5.1993. Saatavissa internetistä: http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_827_1993_en.pdf. (viitattu 31.10.2014).

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 955/1994 (Ruanda-tuomioistuimen perustaminen), S/RES/955 (1994), 8.11.1994. Saatavissa internetistä: <http://www.unictr.org/Portals/0/English%5CLegal%5CResolutions%5CEnglish%5C955e.pdf>. (viitattu 31.10.2014).

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1270/1999 (Rauhanturvaoperaation perustaminen Sierra Leoneen) S/RES/1270. Saatavissa internetistä: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/315/02/PDF/N9931502.pdf?OpenElement>. (viitattu 18.2.2015).

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1620/2005 (UNIOSIL-operaation perustaminen Sierra Leoneen). Saatavissa internetistä: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1620%282005%29. (viitattu 18.2.2015).

YK:n valtion immunitettia koskeva yleissopimus, *United Nations Convention on Jurisdictional Immunities of States and Their Property*. Saatavissa internetistä: https://treaties.un.org/doc/source/RecentTexts/English_3_13.pdf. (viitattu 30.3.2015).

Yleissopimus jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä, SopS 13/2012. Saatavissa internetistä: http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/2012/20120013/20120013_2. (viitattu 7.2.2015).

Yleissopimus joukkotuhontana pidettävän rikoksen ehkäisemiseksi ja rankaisemiseksi, SopS 5/1960. Saatavissa internetistä: <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1983/19830064>. (viitattu 10.7.2015).

Yleissopimus rypäleeseiden kieltämiseksi (Osloin sopimus), *UN Convention on Cluster Munitions, 30 May 2008*. Saatavissa internetistä: <https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/INTRO/620?OpenDocument>. (viitattu 7.2.2015).

Yleissopimus tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, SopS 64/1983. Saatavissa internetistä: <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/SopSteksti/1983/19830064>. (viitattu 7.2.2015).

1.3 Muut asiakirjat ja raportit

HPCR Manual on International Law Applicable to Air and Missile Warfare. Saatavissa internetistä: <http://www.ihlresearch.org/amw/manual/>. (viitattu 10.11.2014).

Efrain Rios Monttin tuomion kumoaminen valtiosääntötuomioistuimessa / osittainen käänös oikeuden päätöksestä: *Constitutional Court Case File 1904-2013*. Saatavissa internetistä: <http://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/rios-montt-consitutional-court-judgment-plus-dissents-11072013.pdf>. (viitattu 10.7.2015).

Efrain Rios Monttin tuomion osittainen englanninno: *Partial Judgment in the Trial of José Efraín Ríos Montt and José Mauricio Rodríguez Sánchez*. Saatavissa internetistä: http://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/rios-montt-judgment-full-version-11072013_2.pdf. (viitattu 10.7.2015).

Even a Big Man Must Face Justice – Lessons from the Trial of Charles Taylor (Human Rights Watchin raportti). Human Rights Watch, heinäkuu 2012. Saatavissa internetistä: <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/sierraLeone0712ForUpload.pdf>. (viitattu 8.1.2015).

Judging a Dictator – The Trial of Guatemala’s Ríos Montt (Open Society Justice Initiatiiven raportti). Saatavissa internetistä: <http://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/>

judging-dicator-trial-guatemala-rios-montt-11072013.pdf. (viitattu 10.7.2015).

Ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Yhdistyneet kansakunnat. Saatavissa internetistä: <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=fin>. (viitattu 30.10.2014).

Impact and Legacy Survey for the Special Court for Sierra Leone. No Peace Without Justice. Saatavissa internetistä: http://www.rscsl.org/Documents/NPWJ_SCSLImpactLegacyReport_04OCT12.pdf. (viitattu 21.2.2015).

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tiedote 11.6.2010, *Tuomio joukkotuhontaa koskevassa rikosasiassa Syyttäjät > Francois BAZARAMBA (R 09/404)*. Saatavissa internetistä: http://www.asser.nl/upload/documents/DomCLIC/Docs/NLP/Finland/Bazaramba_Press_Release_FIN.pdf. (viitattu 31.10.2014).

Joint Service Manual of the Law of Armed Conflict. Ministry of Defence, Joint Service Publication 383, 2004 Edition, Iso-Britannia 2004. Saatavissa internetistä: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/27874/JSP3832004Edition.pdf. (viitattu 10.2.2015).

Kansainvälisen rikostuomioistuimen asiakirja, *Report of the International Criminal Court on its activities in 2013/14*. Saatavissa internetistä: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/presidency/ICC-Rep-UNGA-30-10-2014-Eng.pdf>. (viitattu 2.11.2014).

Kansainvälisen rikostuomioistuimen asiakirja, *The Elements of Crimes*. ICC, 2010. Saatavissa internetistä: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/336923D8-A6AD-40EC-AD7B-45BF9DE73D56/0/ElementsOfCrimesEng.pdf>. (viitattu 30.10.2014).

Law Reports of Trials of War Criminals IV, Selected and prepared by The United Nations War Crimes Commission. Volume IV, His Majesty's Stationery Office, Lontoo, 1948. Saatavissa internetistä: http://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/Law-Reports_Vol-4.pdf. (viitattu 30.10.2014).

Report of the Sierra Leone, Volume 1. Truth & Reconciliation Commission, Sierra Leone, 2005. Saatavissa internetistä: <http://www.sierraleonetr.com/index.php/view-the-final-report/download-table-of-contents/volume-one>. (viitattu 11.11.2014).

Report of the Sierra Leone, Volume 2. Truth & Reconciliation Commission, Sierra Leone, 2005. Saatavissa internetistä: <http://www.sierra-leone.org/Other-Conflict/TRCVolume2.pdf>. (viitattu 1.9.2014).

San Remo Manual on International Law Applicable to Armed Conflicts at Sea. Saatavissa internetistä: <https://www.icrc.org/ihl/INTRO/560?OpenDocument>. (viitattu 10.11.2014).

Sodan uhrien suojelua käsittelevän hallitustenvälisen asiantuntijaryhmän päätöslauselma Genèvessä 7.12.1995, *26th International Conference 1995: Resolution 1, International Humanitarian Law: From Law to Action Report on the Follow-up to the International Conference for the Protection of War Victims.* Saatavissa internetistä: <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/resolution/26-international-conference-resolution-1-1995.htm>. (viitattu 29.10.2014).

Statute of the Extraordinary African Chambers within the courts of Senegal created to prosecute international crimes committed in Chad between 7 June 1982 and 1 December 1990 (Human Right Watchin englanninnos tuomioistuimen perussäännöstä). Saatavissa internetistä: <http://www.hrw.org/news/2013/09/02/statute-extraordinary-african-chambers.pdf>. (viitattu 14.7.2015).

The Manual on the Law of Non International Armed Conflict. Saatavissa internetistä: <http://www.iihl.org/iihl/Documents/The%20Manual%20on%20the%20Law%20of%20NIAC.pdf>. (viitattu 10.11.2014).

The San Remo Handbook on Rules of Engagement. Saatavissa internetistä: <http://www.iihl.org/Media/Default/PDF/Publications/RoE/ROE%20HANDBOOK%20ENGLISH%2009.05.2011%20PRINT%20RUN.pdf>. (viitattu 10.11.2014).

The Trial of Charles Taylor by the Special Court for Sierra Leone: The Judgment (Open Society Justice Initiative, briefing paper). Saatavissa internetistä: <http://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/chares-taylor-judgment-brief-20120417.pdf>. (viitattu 30.3.2015).

Yhdistyneen kuningaskunnan alahuoneen kannanotto kysymykseen kidutuksen universaalista tuomittavuudesta: *Judgment, Session 1998–99, 24 March 1999.* Saatavissa internetistä:

<http://www.publications.parliament.uk/pa/ld199899/ldjudgmt/jd990324/pino1.htm>. (viitattu 29.12.2014).

Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin ohjauskirje: *Guidance Note of the Secretary-General – United Nations Approach to Transitional Justice*. Saatavissa internetistä: http://www.unrol.org/files/TJ_Guidance_Note_March_2010FINAL.pdf. (viitattu 8.3.2015).

YK:n pääsihteerin raportti: *The rule of law and transitional justice in conflict and post-conflict societies*, S /2004/616. Saatavissa internetistä: <http://www.unrol.org/files/2004%20report.pdf>. (viitattu 8.3.2015).

Yhdysvaltojen maavoimien ohjesääntö sotilaallisista johtosuhteista, *Army Command Policy, Army Regulation 600–20*. Saatavissa internetistä: http://www.apd.army.mil/pdffiles/r600_20.pdf. (viitattu 15.11.2014).

Youth, Poverty and Blood – The Lethal Legacy of West Africa’s Regional Warriors (Human Rights Watchin raportti). Saatavissa internetistä: <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/westafrica0405.pdf>. (viitattu 1.3.2015).

2. KIRJALLISUUS, TUTKIMUKSET JA ARTIKKELIT

Aaltola, Juhani ja Valli, Raine: *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*, 3. ja uudistettu painos. PS-kustannus, Jyväskylä, 2010.

Aalto-Heinilä, Maija ja Sajama, Seppo: *Oikeus, oikeudet ja oikeudenmukaisuus*. Oikeusfilosofian oppimateriaali, Joensuun yliopisto, syksy 2011. Saatavissa internetistä: http://wanda.uef.fi/oikeustieteet/netti11-12/oikeusfilosofia_syksy2011.pdf. (viitattu 27.10.2014).

Aarnio, Aulis: *Laintulkinnan teoria*. WSOY, Juva, 1989.

Ambos, Kai ja Ousman, Njikam: *Charles Taylor’s Criminal Responsibility*. *Journal of International Criminal Justice* 11, Oxford University Press, 2013.

- Bantekas, Ilias: *The Contemporary Law of Superior Responsibility*. The American Journal of International Law, Vol. 93, No. 3, 1999.
- Bobson-Kamara, Elvira M. J ja Sheriff, Mohamed: *TRC Report, A Senior Secondary School Version*. TRWG, Sierra Leone, 2005.
- Cassese, Antonio (Revised by Gaeta, Paola, Baig, Laurel, Fan, Mary, Gosnell, Christopher, Whiting, Alex): *Cassese's International Criminal Law*. Third edition, Oxford University Press, Hampshire, 2013.
- Carter, Linda E: *International Judicial Trials, Truth Commissions, and Gacaca: Developing a Framework for Transitional Justice from the Experiences in Sierra Leone and Rwanda*, teoksessa Jalloh, Charles: *The Sierra Leone Special Court and its Legacy: The Impact for Africa and International Criminal Law*. Cambridge University Press, New York, 2014.
- Chitalkar, Poorvi ja Malone, David M: *The UN Security Council and Iraq*. United Nations University Working Paper Series, Number 01, November 2013.
- Clapham, Andrew: *Focusing on Armed Non-State Actors*, teoksessa Clapham, Andrew ja Gaeta, Paola (toim.): *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*. First edition, Oxford University Press, Oxford, 2014.
- Clapham, Andrew ja Gaeta, Paola (toim.): *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*. First edition, Oxford University Press, Oxford, 2014.
- Clark, Theresa M: *Assessing The Special Court's Contribution to Achieving Transitional Justice*, teoksessa Jalloh, Charles: *The Sierra Leone Special Court and its Legacy: The Impact for Africa and International Criminal Law*. Cambridge University Press, New York, 2014.
- Coleman, Graig Douglas: *Resolving intrastate conflicts: A case study of Sierra Leone*, Department of political sciences. University of Pretoria, Pretoria, 2010.
- Cruvellier, Thierry: *From the Taylor Trial to a Lasting Legacy: Putting the Special Court Model to the Test*. International Center for Transitional Justice and Sierra Leone Court Monitoring Programme, 2009.

Cryer, Robert: *Command responsibility*, teoksessa Evans, Malcom D (toim.): *International Law*. Fourth edition, Oxford University Press, Oxford, 2010.

Del Mar, Katherine ja Kolb, Robert: *Treaties for Armed Conflict*, teoksessa Clapham, Andrew ja Gaeta, Paola (toim.): *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*. First edition, Oxford University Press, Oxford, 2014.

Del Mar Katherine ja Michel, Nicolas: *Transitional Justice*, teoksessa Clapham, Andrew ja Gaeta, Paola (toim.): *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*. First edition, Oxford University Press, Oxford, 2014.

Dinstein, Yoram: *Command Responsibility*, teoksessa The Max Planck Encyclopedia of Public International Law. Oxford University Press, New York, 2012.

Donlon, Fidelma: *The Transition of Responsibilities from the Special Court to the Residual Special Court for Sierra Leone – Challenges and Lessons Learned for Other International Tribunals*. Journal of International Criminal Justice, 11/2013, Oxford University Press, 2013.

Doswald-Beck, Louise: *Background – Development of the San Remo Manual and its intended purpose - Content of the San Remo Manual*. ICRC, 31.12.1995. Saatavissa internetistä: <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/article/other/57jmst.htm>. (viitattu 11.11.2014).

Doswald-Beck, Louise ja Henckaerts Jean-Marie (toim.): *Customary International Humanitarian Law, volume II*. Cambridge University Press, 2005.

Easterday, Jennifer: *Prosecuting "persons who bear the greatest responsibility"*. UC Berkeley War Crimes Studies Center, Berkeley, CA, 2010.

Eriksson, Päivi ja Koistinen, Katri: *Monenlainen tapaustutkimus*. Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 4:2005, Savion Kirjapaino Oy, Kerava 2005. Saatavissa internetistä: http://www.ncrc.fi/files/4957/2005_04_verkkojulkaisu_tapaustutkimus.pdf. (viitattu 27.10.2014).

Flory, Philippe: *International Criminal Justice and Truth Commissions From Strangers to Partners?* Journal of International Criminal Justice 13, Oxford University Press, 2015.

- Fox, Hazel ja Webb Philippa: *The Law of State Immunity*. Third Edition, Oxford University Press, Oxford, 2013.
- Gaeta, Paola: *War Crimes and Other international "Core" Crimes*, teoksessa Clapham, Andrew ja Gaeta, Paola (toim.): *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*. First edition, Oxford University Press, Oxford, 2014.
- Gell, Annie: *Lessons from the Trial of Charles Taylor at the Special Court for Sierra Leone*, teoksessa Jalloh, Charles: *The Sierra Leone Special Court and its Legacy: The Impact for Africa and International Criminal Law*. Cambridge University Press, New York, 2014.
- Gerring, John: *What Is a Case Study and What Is It Good for?* American Political Science Review Vol. 98, No. 2, May 2004. Saatavissa internetistä: <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=228446&fileId=S0003055404001182>. (viitattu 27.10.2014).
- Gladius, Marlies ja Meijers, Tim: *Constructions of Legitimacy: The Charles Taylor Trial*. The International Journal of Transitional Justice, Vol. 6, 2012.
- Gray, Christina: *International Law and the Use of Force*. Second edition, Oxford University Press, Oxford, 2004.
- Greppi, Edoardo: *The evolution of individual criminal responsibility under international law*. International Review of the Red Cross, No. 835, 1999.
- Grosswald Curran, Vivian: *From Nuremberg to Freetown: Historical Antecedents of the Special Court for Sierra Leone*, teoksessa Jalloh, Charles: *The Sierra Leone Special Court and its Legacy: The Impact for Africa and International Criminal Law*. Cambridge University Press, New York, 2014.
- Hakapää, Kari: *Uusi kansainvälinen oikeus*. Kolmas uudistettu painos, Talentum media Oy, Hämeenlinna, 2010.
- Harman, Gilbert ja Kulkarni, Sanjeev R: *The Problem of Induction*. Princeton university, 2005, saatavissa internetistä: <https://www.princeton.edu/~harman/Papers/REC-Rev.pdf>. (viitattu 6.8.2014).

Hirvonen, Aki: *Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan*. Yleisen oikeustieteen julkaisuja 17, Helsinki 2011. Saatavissa internetistä: http://www.helsinki.fi/oikeustiede/tutkimus_ja_julkaisut/julkaisut/yleinen_oikeustiede/hirvonen_mitka_metodit.pdf. (viitattu 27.10.2014).

Heller, Kevin Jon: *The Taylor Sentencing Judgment – A Critical Analysis*. Journal of International Criminal Justice 11 / 2013. Oxford University Press, 2013.

Hola, Barbora ja van Wijk, Joris: *Life after Conviction at International Criminal Tribunals – An Empirical Overview*. Journal of International Criminal Justice, 12/2014, Oxford University Press, 2014.

Jalloh, Charles: *Immunity from Prosecution for International Crimes: The Case of Charles Taylor at the Special Court for Sierra Leone*. ASIL insights, Issue 21, Volume 8, 2004. saatavissa internetistä: <http://www.asil.org/insights/volume/8/issue/21/immunity-prosecution-international-crimes-case-charles-taylor-special>. (viitattu 27.2.2015).

Jalloh, Charles: *The Sierra Leone Special Court and its Legacy: The Impact for Africa and International Criminal Law*. Cambridge University Press, New York, 2014.

Jalloh, Charles C: *The Verdict(s) in the Charles Taylor Case*. JURIST - Forum, 14.5.2012. Saatavissa internetistä: <http://jurist.org/forum/2012/05/charles-jalloh-taylor-verdict.php>. (viitattu 3.4.2015).

Jessenberger Florian ja Werle, Gerhard: *Principles of International Criminal Law*. Oxford University Press, Croydon, 2014.

Johnson, William J (toim.): *Law of Armed Conflict Deskbook*. The United States Army Judge Advocate General's Legal Center and School, Charlottesville, 2013. Saatavissa internetistä: http://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/LOAC-Deskbook-2013.pdf. (viitattu 18.6.2015).

Jones, John R.W.D ja Powles Steven: *International Criminal Practice*. Kolmas painos, Oxford University Press, Oxford, 2003.

Kellenberger, Jakob: *The Role of The international Committee of the Red Cross*, teoksessa Clapham, Andrew ja Gaeta, Paola (toim.): *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*. First edition, Oxford University Press, Oxford, 2014.

Kemp, Susan: *Guatemala Prosecutes former President Rios Montt – New Perspectives on Genocide and Domestic Criminal Justices*. *Journal of International Criminal Justice* 12 (2014).

Korkman, Petter: *Valtio ja sen lait modernissa luonnonoikeusperinteessä*. Saatavissa internetistä: <http://web.abo.fi/fak/hf/filosofi/Research/Larm/Oikhisto.html>. (viitattu 27.10.2014).

Krippendorf, Klaus: *Content Analysis, An Introduction to Its Methodology*. SAGE publications, Thousand Oaks CA, 2004.

Lancaster, Carol: *"We Fall Down and Get Up", State Failure, Democracy and Development in Sierra Leone*. Center for global development. Saatavissa internetistä: http://www.cgdev.org/files/14314_file_Lancaster_Sierra_Leone.pdf. (viitattu 1.9.2014).

Lange, Marc: *Hume, and the problem of induction*. *Handbook of the History of Logic*. Vol. 10: Inductive Logic, (toim. Gabbay, Dov, Hartmann Stephan ja Woods John), Elsevier BV, 2008. Saatavissa internetistä: http://www.stephanhartmann.org/HHL10_Lange.pdf. (viitattu 27.10.2014).

Lehtimäki, Juhani: *Merimiinasodankäynnin oikeudellinen sääntely ja sen vaikutukset Suomen merivoimissa*. Diplomityö, MPKK, Helsinki, 2011.

Malanczuk, Peter (toim.): Akehurst, Michael: *Akehurst's modern introduction to international law*. Seitsemäs uudistettu painos, Routledge, London, 1997.

Meisenberg, Simon: *The final judgement in the trial of Charles Taylor*. OUPblog. Saatavissa internetistä: <http://blog.oup.com/2013/09/charles-taylor-trial-judgement-special-court-sierra-leone-pil/>. (viitattu 6.4.2015).

Moghalu, Kingsley Chiedu: *Global Justice – The Politics of War Crimes Trials*. (Stanford Security Studies), Greenwood Publishing Group, West Port, 2008.

Määttä, Tapio, Myrsky, Matti ja Sutela, Marja: *Ohjeita oikeustieteellisen tutkielman laatimiseen*. Joensuun yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja, N:o 5. Joensuun yliopisto, Joensuu, 2003.

Niitynperä, Tapio: *Armeijakunnan johdon mentorina*, teoksessa Rantapelkonen, Jari (toim.): *Taistelukentällä. Suomalaisupseerien kokemuksia Afganistanissa*. Maanpuolustuskorkeakoulu, taktiikan laitos, Tampere, 2012.

Palmer, Louise: *Prosecutor v. Charles Ghankay Taylor (SCSL), Introductory Note*. International Legal Materials, American Society of International Law, Vol. 53, No 1, 2014.

Parkkari, Juhani ja Rosén, Gunnar: *Sodan lait*. Edita Publishing, Helsinki, 2004.

Pratt, David: *Sierra Leone: The Forgotten Crisis*. Report to the Minister of Foreign Affairs, the Honourable Lloyd Axworthy, P.C, M.P. from David Pratt, M.P., Nepean-Carleton, Special Envoy to Sierra Leone. Saatavissa internetistä: <http://www.sierra-leone.org/Other-Conflict/pratt042399.html>. (viitattu 1.9.2014).

Ranta, Helena ja Takamaa, Kari: *Crimes against Humanity and Other War Crimes*, teoksessa Thompson, Jim ja Black, Sue (toim.): *Forensic Human Identification an Introduction*. Taylor & Francis, Boca Raton FL, 2007.

Rapp, Stephen J: *The challenge of Choice in the Investigation and Prosecution of International Crimes in Post-Conflict Sierra Leone*, teoksessa Jalloh, Charles: *The Sierra Leone Special Court and its Legacy: The Impact for Africa and International Criminal Law*. Cambridge University Press, New York, 2014.

Ratner, Steven R ja Slaughter, Anne-Marie: *Symposium on method in international law – Appraising the Methods of International Law: A Prospectus for Readers*. The American Journal of International Law, Vol. 93:291, 1999.

Reese, Timothy R ja Woods, Larry J: *Military Interventions in Sierra Leone: Lessons From a Failed State*. The Long War Series Occasional Paper 28, Combat Studies Institute Press US Army Combined Arms Center Fort Leavenworth, 2008, Kansas, Saatavissa internetistä: <http://usacac.army.mil/cac2/cgsc/carl/download/csipubs/OP28.pdf>. (viitattu 1.9.2014).

Roht-Arriaza, Naomi: *Genocide and War Crimes in National Courts: the Conviction of Rios Montt in Guatemala and its Aftermath*. The American Society of International Law (ASIL), Volume: 17, Issue: 14. Saatavissa internetistä: <http://www.asil.org/insights/volume/17/issue/14/genocide-and-war-crimes-national-courts-conviction-rios-montt-guatemala>. (viitattu 14.7.2015).

Roht-Arriaza, Naomi: *The Pinochet Precedent and Universal Jurisdictions*. New England Law Review, Vol. 35:2, 2001.

Rose, Steven J: *Prosecutor v. Taylor: The implications for Bashar Al-Assad*. Boston College International and Comparative Law Review, 90 (2014). Saatavissa internetistä: <http://lawdigitalcommons.bc.edu/iclr/vol36/iss3/7>. (viitattu 1.3.2015).

Saarela-Kinnunen, Mari ja Eskola, Jari: *Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus*, teoksessa: Aaltonen, Valli (toim.): *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. Kolmas ja uudistettu painos, Jyväskylä, 2010.

Schabas, William A: *An Introduction to the International Criminal Court*. Kolmas painos, Cambridge University Press, Cambridge, 2007.

Shaw, Malcolm N: *International law*. Viides painos, Cambridge University Press, Cambridge 2003.

Shilunga, Julia A: *Dissertation on The Prosecution and the Trial of Heads of State under International Law: The case of Slobodan Milosevic and Charles Ghankay Taylor*. Golden Gate University School of Law, Department of International Legal Studies, San Francisco, 2009. Saatavissa internetistä: <http://digitalcommons.law.ggu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1048&context=theses>. (viitattu 5.9.2014).

Smillie, Ian: *Blood Diamonds and Non-State Actors*. Vanderbilt Journal of Transnational Law, Vol. 46, 2013.

Solis, Gary D: *The Law of Armed Conflict – International Humanitarian Law in War*. Cambridge University Press, New York, 2010.

Sullivan, Aimee: *Translation – The Judgment Against Fujimori for Human Rights Violations*. American University International Law review 25, no. 4(2010): 657–842.

Talmon, Stefan: *Determining Customary International Law: The ICJ's Methodology between Induction, Deduction and Assertion*. Bonn Research Papers on Public International Law, No 4/2014, 24.7.2014. Saatavissa internetistä: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2470994. (viitattu 10.9.2014).

Teitel, Ruti G: *Transitional Justice*. Oxford University Press, New York, 2000.

Tejan-Cole, Abdul: *The Complementary and Conflicting Relationship Between the Special Court for Sierra Leone and the Truth and Reconciliation Commission*. Yale Human Rights & Development L.J. Saatavissa internetistä: <http://www.law.yale.edu/documents/pdf/LawJournals/tejan-cole.pdf>. (viitattu 8.9.2014).

Tupamäki, Matti: *Valtion rikosoikeudellisen toimivallan ulottuvuus kansainvälisessä oikeudessa*. Finnish Branch of International Law Association, Suomen osasto, Helsinki, 1999.

van Sliedregt, Elies: *Command Responsibility at the ICTY – Three Generations of Case Law and Still Ambiguity*, teoksessa Swart, A.H et al. (toim.): *The Legacy of The ICTY*. Vrije Universiteit, OUP, Amsterdam, 2011. Saatavissa internetistä: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2186732. (viitattu 31.12.2014).

Vickers, John: *The Problem of Induction*. The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2014 Edition), Edward N. Zalta (toim.). Saatavissa internetistä: URL = <<http://plato.stanford.edu/archives/fall2014/entries/induction-problem/>>. (viitattu 27.10.2014).

Watts, Arthur: *Heads of State*. Oxford Public International Law, Max Planck Encyclopedia of Public International Law, 2010. Saatavissa internetistä: <http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1418?rskey=DYWrpH&result=23&q=immunity&prd=EPIL>. (viitattu 14.11.2014).

Whitney, Courtney: *The Case of General Yamashita, A Memorandum*. Colonel Howard S. Levie Collection, The Judge Advocate General's Legal Center and School, Charlottesville, Virginia. Saatavissa internetistä: http://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/Yamashita.pdf. (viitattu 18.12.2014).

Wigglesworth Gill: *The end of impunity?* International Affairs, 84:4, 2008, Blackwell Publishing Ltd/The Royal Institute of International Affairs, 2008.

Wolfrum, Rüdiger, (toim.): *The Max Planck Encyclopedia of Public International Law*. Oxford University Press, New York, 2012.

3. MUUT LÄHTEET

3.1 Media-artikkelit ja internetsivustot

103. Initial response of U.S. to ICRC study on Customary International Humanitarian Law with Illustrative Comments (November 3, 2006). U.S. Department of State. Saatavissa internetistä: <http://www.state.gov/s/l/2006/98860.htm>. (viitattu 11.11.2014).

A Chronology of Key Events. Sierra Leone profile. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/world-africa-14094419>. (viitattu 1.9.2014).

Afganistan (RS). Puolustusvoimat. Saatavissa internetistä: <http://www.puolustusvoimat.fi>. (viitattu 15.5.2015).

Africa: Court Denies Taylor Transfer to Rwanda. AllAfrica. Saatavissa internetistä: <http://allafrica.com/stories/201503270504.html>. (viitattu 5.4.2015).

AMICC Strategy Statement. Saatavissa internetistä: <http://www.amicc.org/about/strategy>. (viitattu 13.11.2014).

Amicus Curiae. Cornell University Law School. Saatavissa internetistä: http://www.law.cornell.edu/wex/amicus_curiae. (viitattu 3.1.2015).

Appeals Chamber Acquits and Orders Release of Momčilo Perišić. ICTY. Saatavissa internetistä: <http://www.icty.org/sid/11221>. (viitattu 7.4.2015).

Boys taught to torture and maim. The Guardian. Saatavissa internetistä: <http://www.theguardian.com/world/2000/may/21/sierraleone1>. (viitattu 8.1.2015).

Canada refuses sanctuary to a soldier in Charles Taylor's army. National Post. Saatavissa internetistä: <http://news.nationalpost.com/2012/04/03/canada-refuses-sanctuary-to-a-soldier-in-charles-taylors-army/>. (viitattu 16.2.2015).

Charles Taylor and the "dirty-looking stones" given to Naomi Campbell. The Guardian. Saatavissa internetistä: <http://www.theguardian.com/world/2012/apr/26/charles-taylor-trial-naomi-campbell>. (viitattu 10.1.2015).

Charles Taylor caught in Nigeria. BBC. Saatavissa internetistä: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4856120.stm>. (viitattu 5.1.2015).

Charles Taylor Fast Facts. CNN. Saatavissa internetistä: <http://edition.cnn.com/2013/04/26/world/africa/charles-taylor-fast-facts/>. (viitattu 16.2.2015).

Charles Taylor: Preacher, warlord, president. BBC, 2013. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/world-africa-12392062>. (viitattu 2.9.2014).

Charles Taylor says prosecution "paid witnesses". BBC. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/world-africa-18082584>. (viitattu 8.2.2015).

Charles Taylor sentenced to 50 years for war crimes. CNN. Saatavissa internetistä: <http://edition.cnn.com/2012/05/30/world/africa/netherlands-taylor-sentencing/>. (viitattu 2.4.2015).

Charles Taylor's 50-year sentence upheld at war crimes tribunal. The Guardian, 26.9.2013. Saatavissa internetistä: <http://www.theguardian.com/world/2013/sep/26/charles-taylor-liberian-president-sentence-upheld>. (viitattu 8.9.2014).

Commentary on the HPCR Manual on International Law Applicable to Air and Missile Warfare. Saatavissa internetistä: <http://ihlresearch.org/amw/Commentary%20on%20the%20HPCR%20Manual.pdf>. (viitattu 11.11.2014).

Communiqué de presse du 13 mai 2015. Chambres Africaines Extraordinaires. Saatavissa internetistä: <http://www.chambresafriaines.org/index.php/le-coin-des-medias/communiqu%20>

C3%A9-de-presse/615-communiqu%C3%A9-de-presse-du-13-mai-2015.html. (viitattu 14.7.2014).

Corinne Dufka. Human Rights Watch. Saatavissa internetistä: <http://www.hrw.org/bios/corinne-dufka>. (viitattu 25.1.2015).

Courtroom for Special Tribunal for Lebanon to host Taylor Trial. Special Tribunal for Lebanon, STL. Saatavissa internetistä: <http://www.stl-tsl.org/en/media/press-releases/courtroom-for-special-tribunal-for-lebanon-to-host-taylor-trial>. (viitattu 6.4.2015).

Defense Concludes Closing Arguments, Attacks Credibility of Prosecution Witnesses. International Justice Monitor. Saatavissa internetistä: <http://www.ijmonitor.org/2011/03/defense-concludes-closing-arguments-attacks-credibility-of-prosecution-witnesses-2/>. (viitattu 15.2.2015).

Efrain Rios Montt & Mauricio Rodriguez Sanchez before the National Courts of Guatemala. International Justice Monitor. Saatavissa internetistä: <http://www.ijmonitor.org/efrain-rios-montt-and-mauricio-rodriguez-sanchez-background/>. (viitattu 10.7.2015).

Ex-Liberia President Charles Taylor in bid to leave UK prison. BBC. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/uk-27918717>. (viitattu 13.11.2014).

Foday Sankoh: The cruel rebel. BBC. Saatavissa internetistä: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3110629.stm>. (viitattu 8.1.2015).

Genèven sopimukset, humanitaarisen oikeuden ydin. Saatavissa internetistä: <http://www.punainenristi.fi/node/1070/sodan-oikeussaannot/humanitaarisen-oikeuden-sopimukset>. (viitattu 29.10.2014).

Guatemalan entisen diktaattorin kansanmurhatuomio kaatui teknisiin virheisiin. Yle. Saatavissa internetistä: http://yle.fi/uutiset/guatemalan_entisen_diktaattorin_kansanmurhatuomio_kaatui_teknisiin_virheisiin/6652104. (viitattu 10.7.2015).

Guatemalan ex-dictator Efrain Rios Montt mentally unfit for genocide retrial. The Guardian. Saatavissa internetistä: <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/08/guatemalan-ex-dictator-efrain-rios-montt-mentally-unfit-for-genocide-retrial>. (viitattu 10.7.2015).

"Has international justice has been served by the verdict?". BBC, Focus on Africa. Saatavissa internetistä: <https://cdn.auckland.ac.nz/assets/humanrights/News/2012/Taylor.pdf>. (viitattu 1.3.2015).

Hostages freed in jungle battle. The Guardian. Saatavissa internetistä: <http://www.theguardian.com/world/2000/sep/11/sierraleone4>. (viitattu 17.2.2015).

HPCR. <http://www.hpcrresearch.org/>. (viitattu 11.11.2014).

HS: Kambodžassa viimein tuomioita. Helsingin Sanomat 10.8.2014. Saatavissa internetistä: <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1407553061792>. (viitattu 2.11.2014).

Humanitäärinen tapaoikeus – Johdatus Punaisen Ristin kansainvälisen komitean kansainvälistä humanitaarista tapaoikeutta koskevaan tutkimukseen. Ulkoasiainministeriön julkaisuja, Edita Prima, Helsinki, 2005.

ICJ / The Court. Saatavissa internetistä: <http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1>. (viitattu 30.10.2014).

IATE (InterActive Terminology for Europe). Saatavissa internetistä: <http://iate.europa.eu/switchLang.do?success=mainPage&lang=fi>. (viitattu 30.8.2014).

ICC / About The Court. Saatavissa internetistä: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/about%20the%20court/Pages/about%20the%20court.aspx. (viitattu 30.10.2014).

ICC: The States Parties to the Rome Statute. Saatavissa internetistä: http://www.icc-cpi.int/en_menus/asp/states%20parties/Pages/the%20states%20parties%20to%20the%20rome%20statute.aspx. (viitattu 2.11.2014).

ICTR: The ICTR in Brief. Saatavissa internetistä: <http://www.unictr.org/en/tribunal>. (viitattu 17.6.2015).

IHL. Saatavissa internetistä: <http://www.ihl.org/>. (viitattu 11.11.2014).

INTERPOL issues Red Notice for former Liberian President. INTERPOL. Saatavissa internetistä: <http://www.interpol.int/News-and-media/News/2003/PR034>. (viitattu 13.11.2014).

International criminal law. The Rule of Law in Armed Conflicts Project, RUAC. Saatavissa internetistä: http://www.geneva-academy.ch/RULAC/international_criminal_law.php. (viitattu 15.3.2015).

International Justice Monitor. Open Society Justice Initiative. Saatavissa internetistä: <http://www.ijmonitor.org/>. (viitattu 11.1.2015).

Joint criminal enterprise. Cornell University Law School. Saatavissa internetistä: http://www.law.cornell.edu/wex/joint_criminal_enterprise. (viitattu 6.1.2015).

Judges reject warlord Charles Taylor call for jail transfer. The Daily Mail. Saatavissa internetistä: <http://www.dailymail.co.uk/wires/afp/article-3011500/Judges-reject-warlord-Charles-Taylor-call-jail-transfer.html>. (viitattu 2.4.2015).

Justice Sow "Charles Taylor should have walked free". New African. Saatavissa internetistä: <http://newafricanmagazine.com/justice-sow-charles-taylor-should-have-walked-free/>. (viitattu 1.3.2015).

Koroma Johnny Paul. The Haque Justice Portal. Saatavissa internetistä: <http://www.haguejusticeportal.net/index.php?id=8377>. (viitattu 28.12.2014).

"Kosovo, Croatia & Bosnia" (IT-02-54) Slobodan Milošević. Case information sheet, International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia. Saatavissa internetistä: http://www.icty.org/x/cases/slobodan_milosevic/cis/en/cis_milosevic_slobodan_en.pdf. (viitattu 29.10.2014).

Legal advisers in armed forces. ICRC. Saatavissa internetistä: <https://www.icrc.org/en/download/file/1043/legal-advisers-armed-forces.pdf>. (viitattu 15.5.2015).

Liberia – First Civil War 1989–1996. GlobalSecurity.org. Saatavissa internetistä: <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/liberia-1989.htm>. (viitattu 8.1.2015).

LIBERIA-NIGERIA: Questions raised over Taylor's exile in Nigeria. IRIN. Saatavissa internetistä: <http://www.irinnews.org/report/45709/liberia-nigeria-questions-raised-over-taylor-s-exile-in-nigeria>. (viitattu 5.1.2015).

Liberia President Taylor's Life of Crime. National Geographic. Saatavissa internetistä: http://news.nationalgeographic.com/news/2003/07/0725_030725_liberiataylor.html. (viitattu 17.2.2015).

LIBERIA–SIERRA LEONE: Interpol warrant for Taylor illegal, says defence lawyer. IRIN. Saatavissa internetistä: <http://www.irinnews.org/report/47551/liberia-sierra-leone-interpol-warrant-for-taylor-illegal-says-defence-lawyer>. (viitattu 5.1.2015).

Liberian Charles Taylor moved to British prison to serve war crimes conviction. The Telegraph. Saatavissa internetistä: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/liberia/10380401/Liberian-Charles-Taylor-moved-to-British-prison-to-serve-war-crimes-conviction.html>. (viitattu 2.4.2015).

Liberian ex-presidentti Charles Taylor tuomittiin sotarikoksista. Yle. Saatavissa internetistä: http://yle.fi/uutiset/liberian_ex-presidentti_charles_taylor_tuomittiin_sotarikoksista/6073002. (viitattu 5.8.2014).

Liberia's Taylor Found and Arrested. The Washington Post. Saatavissa internetistä: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/03/29/AR2006032900879.html>. (viitattu 5.1.2015).

Liberia's Charles Taylor prefers Rwandan jail to UK. BBC. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/world-africa-24520489>. (viitattu 16.2.2015).

Lost boys: What became of Liberia's child soldiers? The Independent. Saatavissa internetistä: <http://www.independent.co.uk/news/world/africa/lost-boys-what-became-of-liberias-child-soldiers-7637101.html>. (viitattu 8.1.2015).

Mens Rea. Encyclopaedia Britannica. Saatavissa internetistä: <http://global.britannica.com/EBchecked/topic/375243/mens-rea>. (viitattu 10.1.2015).

Naomi Campbell tells Taylor trial of "dirty stones". BBC. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-10875811>. (viitattu 2.1.2015).

No Peace Without Justice. Saatavissa internetistä: <http://www.npwj.org>. (viitattu 21.1.2015).

Notices. INTERPOL. Saatavissa internetistä: <http://www.interpol.int/INTERPOL-expertise/Notices>. (viitattu 2.1.2015).

On Day of Reckoning, Recalling Horror That Swallowed Liberia. The New York Times. Saatavissa internetistä: <http://www.nytimes.com/2012/04/27/world/africa/recalling-horrors-in-liberia-wrought-by-taylor.html>. (viitattu 2.4.2015).

Orentlicher, Diane F. Saatavissa internetistä: <http://www.wcl.american.edu/faculty/cv/orentlic.pdf>. (viitattu 5.1.2015).

Operational support. INTERPOL. Saatavissa internetistä: <http://www.interpol.int/Crime-areas/War-crimes/Operational-support>. (viitattu 13.11.2014).

Peru's Fujimori gets 25 years prison for massacres. Reuters. Saatavissa internetistä: <http://www.reuters.com/article/2009/04/07/us-peru-fujimori-idUSTRE5363RH20090407>. (viitattu 2.5.2015).

Press Clippings. SCSL. Saatavissa internetistä: http://www.rscsl.org/press_clippings.html. (viitattu 6.1.2015).

Prisoners of the Special Court for Sierra Leone Allege Mistreatment in Rwanda Prison. Center for Human Rights and Humanitarian Law. Saatavissa internetistä: <http://hrbrief.org/2012/02/prisoners-of-the-special-court-for-sierra-leone-allege-mistreatment-in-rwanda-prison/>. (viitattu 13.11.2014).

Radislav Krstic becomes the First Person to be Convicted of Genocide at the ICTY and is Sentenced to 46 Years Imprisonment. ICTY, Press Release, Haag, 2.8.2001. Saatavissa internetistä: <http://www.icty.org/sid/7964>. (viitattu 28.12.2014).

Radislav Krstic: Serbian war criminal attacked in British jail. The Telegraph. Saatavissa internetistä: <http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/crime/7694530/Radislav-Krstic-Serbian-war-criminal-attacked-in-British-jail.html>. (viitattu 2.4.2015).

Residual Functions: The Obligations of the Residual Special Court. RSCSL. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/residual.html>. (viitattu 28.12.2014).

Revolutionary United Front (RUF). Global Security.org. Saatavissa internetistä: <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/ruf.htm>. (viitattu 28.10.2014).

Rios Montt Guatemala genocide retrial suspended. BBC. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/world-latin-america-30678693>. (viitattu 10.7.2015).

RSCSL archive, Documents. RSCSL 03-01. Saatavissa internetistä: <http://www.scsldocs.org/documents>. (viitattu 30.8.2014).

Ruandalaispastorille elinkautinen joukkotuhonnasta. Yle. Saatavissa internetistä: http://yle.fi/uutiset/ruandalaispastorille_elinkautinen_joukkotuhonnasta/1752961. (viitattu 31.10.2014).

Rule 151. Individual Responsibility. ICRC. Saatavissa internetistä: https://www.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_cha_chapter43_rule151#Fn_29_18. (viitattu 2.11.2014).

Sands, Philippe. UCL. Saatavissa internetistä: <http://www.laws.ucl.ac.uk/people/philippe-sands/>. (viitattu 28.12.2014).

SAS vengeance on the West Side Boys. Daily Mail. Saatavissa internetistä: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1307151/SAS-vengeance-West-Side-Boys.html>. (viitattu 17.2.2015).

SCSL Press Clippings 9.1.2008. SCSL. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Clippings/2008/2008-01/pc2008-1-9.pdf>. (viitattu 11.1.2015).

SCLS Press Clippings 27.9.2013. SCSL. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Clippings/2013/2013-09/pc2013-9-27.pdf>. (viitattu 7.1.2015).

Senegal: Hissène Habré Trial to Begin July 20. HRW. Saatavissa internetistä: <https://www.hrw.org/news/2015/05/13/senegal-hissene-habre-trial-begin-july-20>. (viitattu 14.7.2015).

Shocking War Crimes in Sierra Leone. Human Rights Watch. Saatavissa internetistä: <http://www.hrw.org/news/1999/06/24/shocking-war-crimes-sierra-leone>. (viitattu 16.2.2015).

Sierra Leone: Belated International Engagement Ends a War, Helps Consolidate a Fragile Democracy. A Diplomat's Handbook, Case study: Sierra Leone. Saatavissa internetistä: <http://www.diplomatshandbook.org/index.html>. (viitattu 1.9.2014).

Sierra Leone Civil War. GlobalSecurity.org. Saatavissa internetistä: http://www.globalsecurity.org/military/world/war/sierra_leone.htm. (viitattu 16.2.2015).

Sierra Leone profile, Overview. BBC. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/world-africa-14094194>. (viitattu 16.2.2015).

Sierra Leone profile, Timeline, A chronology of key events. BBC. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/world-africa-14094419>. (viitattu 16.2.2015).

Sierra Leone rebel leader dies. BBC. Saatavissa internetistä: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3109521.stm>. (viitattu 1.9.2014).

Sierra Leone Rebels Forcefully Recruit Child Soldiers. HRW. Saatavissa internetistä: <http://www.hrw.org/news/2000/05/31/sierra-leone-rebels-forcefully-recruit-child-soldiers>. (viitattu 1.3.2015).

Sierra Leone - UNAMSIL – Background. United Nations Mission in Sierra Leone. Saatavissa internetistä: <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamsil/background.html>. (viitattu 16.2.2015).

Smillie, Ian. The Diamond Development Initiative International (DDI). Saatavissa internetistä: <http://www.ddiglobal.org/who-we-are/board>. (viitattu 25.1.2015).

Sotarikosepäilyt ehkä julki. Helsingin Sanomat, 21.2.2015.

"Srebrenica-Drina Corps" (IT-98-33). Case Information Sheet. International Criminal Tribunal for Former Yugoslavia. Saatavissa internetistä: http://www.icty.org/x/cases/krstic/cis/en/cis_krstic_en.pdf. (viitattu 18.12.2014).

State Parties to the Following International Humanitarian Law and Other Related Treaties as of 23-Oct-2014. ICRC. Saatavissa internetistä: <https://www.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreatiesByTopics.xsp>. (viitattu 29.10.2014).

Superior or Command Responsibility. Asser institute. Saatavissa internetistä: http://www.asser.nl/default.aspx?site_id=9&level1=13336&level2=13375&level3=13465. (viitattu 15.11.2014).

5.5 Tapaustutkimus. Tampereen yliopiston kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö, KvaliMOTV. Saatavissa internetistä: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_5.html. (viitattu 6.8.2014).

Taylor Trial Timeline. The Special Court for Sierra Leone. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Taylor.html>. (viitattu 2.9.2014)

Taylor Trial Transcripts. The Special Court for Sierra Leone. Saatavissa internetistä: http://www.rscsl.org/Taylor_Transcripts.html. (viitattu 6.1.2015)

Taylor verdict: Liberians and Sierra Leoneans react. BBC. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/world-17859012>. (viitattu 29.12.2014).

Taylor's Nigerian gilded cage. BBC. Saatavissa internetistä: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4849552.stm>. (viitattu 29.12.2014).

The Emperor, Modern Japan and the U.S.-Japan Relationship: an Interview with Herbert Bix. The Asia-Pacific Journal: Japan Focus. Saatavissa internetistä: http://www.japanfocus.org/-Herbert_P_-Bix/1871. (viitattu 29.12.2014).

The charges against Charles Taylor. BBC, 8.2.2011. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/world-africa-12391507>. (viitattu 28.8.2014).

The Doctrine of Superior/Command Responsibility. The Peace and Justice initiative. Saatavissa internetistä: <http://www.peaceandjusticeinitiative.org/implementation-resources/command-responsibility>. (viitattu 18.12.2014).

The Independent International Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic. OHCHR. Saatavissa internetistä: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/IndependentInternationalCommission.aspx>. (viitattu 21.2.2015).

The Mandate of the Residual Special Court for Sierra Leone. RSCSL. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/RSCSL-Mandate.html>. (viitattu 11.11.2014).

The Prosecutor v. Charles Ghankay Taylor – Chronology of the case at the Special Court for Sierra Leone. Human Rights Watch. Saatavissa internetistä: <http://www.hrw.org/news/2012/04/11/prosecutor-v-charles-ghankay-taylor-chronology-case-special-court-sierra-leone>. (viitattu 17.1.2015).

The Prosecutor vs. Charles Ghankay Taylor. SCSL. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Taylor.html>. (viitattu 5.1.2015).

The Regional Crisis and Human Rights Abuses in West Africa. Human Rights Watch. Saatavissa internetistä: <http://www.hrw.org/news/2003/06/20/regional-crisis-and-human-rights-abuses-west-africa>. (viitattu 16.2.2015).

The Residual Special Court for Sierra Leone. RSCSL. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/>. (viitattu 18.6.2014).

The Special Court for Sierra Leone Its History and Jurisprudence. The Special Court for Sierra Leone and the Residual Special Court for Sierra Leone, Freetown and The Hague. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/>. (viitattu 4.8.2014).

The Special Court for Sierra Leone's Landmark Judgment in the Trial of Charles Taylor. Human Rights Watch. Saatavissa internetistä: <http://www.hrw.org/topic/international-justice/charles-taylor>. (viitattu 5.8.2014).

The Special Court for Sierra Leone to use ICC Facilities for Trial of Charles Taylor. ICC. Saatavissa internetistä: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press

%20releases/2006/Pages/the%20special%20court%20for%20sierra%20leone%20to%20use%20icc%20facilities%20for%20trial%20of%20charles%20taylor.aspx. (viitattu 5.8.2014).

The State of Palestine accedes to the Rome Statute. ICC. Saatavissa internetistä: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Pages/pr1082_2.aspx. (viitattu 11.1.2015).

The Taylor Trial. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Taylor.html>. (viitattu 28.10.2014).

The Verdict in Charles Taylor's trial – Guilty as charged. The Economist, 26.4.2012. Saatavissa internetistä: <http://www.economist.com/blogs/baobab/2012/04/verdict-charles-taylors-trial>. (viitattu 27.10.2014).

The World Fact book: Sierra Leone. CIA. Saatavissa internetistä: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/sl.html>. (viitattu 1.9.2014).

Transitional Justice. United Nations Rule of Law. Saatavissa internetistä: http://www.unrol.org/article.aspx?article_id=29. (viitattu 8.3.2015).

Truth & Reconciliation Commission. TRC. Saatavissa internetistä: <http://www.sierraleonetr.com/>. (viitattu 1.9.2014).

United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court, 1998. Yhdistyneet kansakunnat. Saatavissa internetistä: <http://legal.un.org/diplomaticconferences/icc-1998/icc-1998.html>. (viitattu 10.7.2015).

United Nations International Criminal Tribunal for Rwanda. Yhdistyneet kansakunnat. Saatavissa internetistä: <http://www.unict.org/en>. (viitattu 19.2.2015).

U.S. Grows More Helpful to International Criminal Court, a Body It First Scorned. The New York Times. Saatavissa internetistä: <http://www.nytimes.com/2013/04/03/world/europe/us-assists-international-criminal-court-but-still-has-no-intention-of-joining-it.html>. (viitattu 13.11.2014).

Uusipakka, Esa: *Tilastolliset menetelmät ja tieteellinen päättely / Mitä on tieteellinen päättely?* Turun yliopisto, Tilastotieteen laitos, henkilökohtainen kotisivu. Saatavissa internetistä: <http://users.utu.fi/esauusi/kurssit/tiede/luku2/kappale5/kappale5.htm>. (viitattu 5.8.2014).

Valtiosopimusten suomentaminen. Ulkoministeriön suositus 7.1.2013. Ulkoasiainministeriö/Oikeuspalvelu. Saatavissa internetistä: http://www.finlex.fi/data/muut/valtiosopimus_sanasto.pdf. (viitattu 5.9.2014).

Victor's Justice: What's Wrong With Warlord Charles Taylor's Conviction. The Atlantic. Saatavissa internetistä: <http://www.theatlantic.com/international/archive/2012/04/victors-justice-whats-wrong-with-warlord-charles-taylors-conviction/256522/>. (viitattu 1.3.2015).

Voting System and Records. UN. Saatavissa internetistä: <http://www.un.org/en/sc/meetings/voting.shtml>. (viitattu 16.6.2015).

War criminal Charles Taylor claims UK is depriving him of right to family life. The Guardian, 19.6.2014. Saatavissa internetistä: <http://www.theguardian.com/world/2014/jun/19/war-criminal-charles-taylor-legal-bid-rights-family-life-liberia>. (viitattu 5.9.2014).

What is Genocide? United States Holocaust Memorial Museum / USHMM. Saatavissa internetistä: <http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10007043>. (viitattu 10.7.2015).

What is International Humanitarian Law? (Fact sheet), International Committee of Red Cross, Advisory service of international humanitarian law. Saatavissa internetistä: https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf. (viitattu 29.10.2014).

What is Transitional Justice? The International Center for Transitional Justice. Saatavissa internetistä: <https://www.ictj.org/about/transitional-justice>. (viitattu 9.7.2015).

What is Transitional Justice Factsheet. The International Center for Transitional Justice. Saatavissa internetistä: <https://www.ictj.org/sites/default/files/ICTJ-Global-Transitional-Justice-2009-English.pdf>. (viitattu 9.7.2015).

Who is former Liberian president Charles Taylor? CNN, 2014. Saatavissa internetistä: <http://news.blogs.cnn.com/2012/05/30/who-is-former-liberian-president-charles-taylor/>. (viitattu 2.9.2014).

Why the Security Council Failed, The foreign Affairs, May/June, 2003. Saatavissa internetistä: <https://www.foreignaffairs.com/articles/iraq/2003-05-01/why-security-council-failed>. (viitattu 18.6.2015).

Will ICC membership help or hinder the Palestinians' cause? BBC. Saatavissa internetistä: <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-30744701>. (viitattu 1.3.2015).

Willberg, Eeva, Laadullisen aineiston luotettavuus, *Aineiston analyysistä*. Jyväskylän yliopisto, opetusmateriaalia, kasvatustieteiden laitos / erityispedagogiikan yksikkö. Saatavissa internetistä: <https://www.jyu.fi/edu/laitokset/eri/opiskelu/opiskelu-info/prosem/laadullinen>. (viitattu 6.8.2014).

YK:n alainen Sierra Leonen erityistuomioistuin tuomitsi Charles Taylorin sotarikoksista myös valitusasteessa. Oikeudelliset uutiset, KV tietolähteet, arkisto 2013, Suomen asianajajaliitto. Saatavissa internetistä: http://www.asianajajaliitto.fi/viestinta/oikeudellisia_uutisia/kansainvaliset_tietolahteet/2013/yk_n_alainen_sierra_leonen_erytyistuomioistuin_tuomitsi_charles_taylorin_sotarikoksista_myos_valitusasteessa.6801.news. (viitattu 4.8.2014).

3.2 Julkaisemattomat lähteet

Takamaa, Kari: *Sodan oikeussäännöt – henkilökunnan koulutuspaketti 2014*. Yleisesikuntaupseerikurssin opetusmateriaalia. Aineisto on tutkijan hallussa.

Takamaa, Kari: *Sodan jälkeen, jus post bellum -johdantoluento*. Aineisto on tutkijan hallussa.

Takamaa, Kari: *Voimankäytöstä kansainvälisissä suhteissa*. Luentomateriaalia. Aineisto on tutkijan hallussa.

KUVAT, KARTAT JA VIDEOTALLENTEET

Kuva 1: Pidätettyä Charles Tayloria saatetaan vuonna 2006 Freetownin lentokentällä. Lähde: Passblue.com. Kuvaaja: Andersen, Peter C. Kuvaa käytetään kuvaajan luvalla. Saatavissa in-

ternetistä: <http://passblue.com/2012/05/30/charles-taylor-64-receives-50-year-sentence-for-war-crimes/>. (viitattu 5.4.2015).

Kuva 2: Kansainvälisen oikeuden osa-alueita. Kuva on tutkijan laatima.

Kuva 3: Kansainvälisen oikeuden lähteet. Kuva on tutkijan laatima.

Kuva 4: Siirtymävaiheen oikeus. Kuva on tutkijan laatima.

Kuva 5: Sodan oikeussääntöjen soveltaminen eri tilanteissa. Perustuu lähteeseen: *Takamaa, Kari: Sodan oikeussäännöt – henkilökunnan koulutuspaketti 2014*. (Materiaali on tekijän hallussa).

Kuva 6: Sodan oikeussääntöjen peruseriaatteen. Kuva on tutkijan laatima.

Kuva 7: Sotarikosten määritelmiä. Kuva on tutkijan laatima.

Kuva 8: Kansainvälisen rikosoikeuden osa-alueita. Kuva on tutkijan laatima.

Kuva 9: Tutkimuksessa käsiteltäviä kansainvälisiä tuomioistuimia. Kuva on tutkijan laatima. Pohjalla käytetyn kuvan lähde: commons.wikimedia.org. Kuvaaja: Huybrechts, Emmanuel. Saatavissa internetistä: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Golden_Lady_Justice,_Bruges,_Belgium_%286204837462%29.jpg?uselang=fi. (viitattu 5.4.2015).

Kuva 10: Sierra Leonen erityistuomioistuin. Lähde: Special Court, Sierra Leone Peace Museum. Saatavissa internetistä: <http://www.slpeacemuseum.org/collection/photos/116-special-court.html>. (viitattu 6.1.2015).

Kuva 11: Sierra Leonen erityistuomioistuimen kokoonpano ja tehtävät. Kuva on tutkijan laatima.

Kuva 12: Informaatiotaulu Monroviassa v. 2008. Kuva: Lieutenant Colonel Terry Vandendolder, U.S. Africa Command. Saatavissa internetistä: http://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Taylor_%28Liberian_politician%29#mediaviewer/File:Monrovia_news_board_2008.jpeg. (viitattu 1.3.2015).

Kuva 13: Syyteeseen asetettuja taistelujärjestöjen johtajia. Kuvassa vasemmalta oikealle Issa Sesay (RUF), Foday Sankoh (RUF) ja Alex Tamba Brima (AFRC). Lähteet: Foday Sankoh: en.wikipedia.org, Issa Sesay ja Alex Tamba Brima: <http://www.rscsl.org/RUF.html>. (viitattu 1.3.2015).

Kuva 14: Syyttäjän strategian pääelementit. Kuva on tutkijan laatima.

Kuva 15: Puolustuksen pääargumentit. Kuva on tutkijan laatima.

Kuva 16: Sisällissodassa silvottuja sierraleonelaisia siviilejä. Lähde: Sierra Leone Peace Museum. Saatavissa internetistä: <http://www.slpeacemuseum.org/collection/amputee-stories.html>. (viitattu 15.5.2015).

Kuva 17: Nuori Charles Taylor voimiensa tunnossa. Lähde: Blackpast.org. Saatavissa internetistä: <http://www.blackpast.org/gah/taylor-charles-m-1948>. (viitattu 15.5.2015).

Kuva 18: Charles Taylor valitustuomioistuimessa 26.9.2013. Saatavissa internetistä: <http://www.rscsl.org/Clippings/2013/2013-09/pc2013-9-27.pdf>. (viitattu 15.5.2015).

Kartat

Sierra Leonen kartta (liite 6), *Sierra Leone Maps*, Perry-Castañeda Library Map Collection, University of Texas in Austin. Saatavissa internetistä: http://www.lib.utexas.edu/maps/sierra_leone.html. (viitattu 2.9.2014).

Nigerian kartta (liite 8.), Perry-Castañeda Library Map Collection, University of Texas. Saatavissa internetistä: <http://www.lib.utexas.edu/maps/africa/nigeria.gif>. (viitattu 5.1.2015). Kartta on tutkijan muokkaama.

Länsi-Afrikan kartta (liite 13.), Perry-Castañeda Library Map Collection, University of Texas. Saatavissa internetistä: https://www.lib.utexas.edu/maps/africa/africa_pol_2012.pdf. (viitattu 17.2.2015). Kartta on tutkijan muokkaama.

Videotallenteet

Charles Taylor's Opening Statement - 14 July 2009 Part 1–2, SCSL, YouTube. Saatavissa internetistä: <https://www.youtube.com/watch?v=cTVW7tBGHeo>. (viitattu 17.2.2015).

Charles Taylor 16 May 2012 Tape 2, RSCSL Archive. Saatavissa internetistä: http://www.scsldocs.org/transcripts/Charles_Taylor/2012-05-16. (viitattu 2.4.2015).

Charles Taylor Verdict, KenyaMOJA.com / K24, YouTube. Saatavissa internetistä: https://www.youtube.com/watch?v=6ht_i36A-Co. (viitattu 17.2.2015).

Charles Taylor war crimes convictions upheld, BBC, YouTube. Saatavissa internetistä: https://www.youtube.com/watch?v=gcgbcOg_M3A. (viitattu 17.2.2015).

Defence opening statement by Courtney Griffiths 13 July 2009, SCSL, YouTube. Saatavissa internetistä: <https://www.youtube.com/watch?v=Afs3I7YFT4o>. (viitattu 17.2.2015).

Inside Story-Charles Taylor - 03 June 07 - Part 1–2, Al Jazeera, YouTube. Saatavissa internetistä: <https://www.youtube.com/watch?v=13sB6geLlS8>. (viitattu 17.2.2015).

Naomi Campbell in The Hague for Charles Taylor trial for war crimes 2of6, Al Jazeera, YouTube. Saatavissa internetistä: <https://www.youtube.com/watch?v=JTmgIS4UGdQ>. (viitattu 17.2.2015).

Stephen Rapp, Prosecutor of the Special Court for Sierra Leone pt. 1–2, UNA-USA, YouTube. Saatavissa internetistä: <https://www.youtube.com/watch?v=GrlK7ZtMO18>. (viitattu 17.2.2015).

LIITTEET

Tutkimusraportin liiteluettelo

LIITTEET	195
LIITE 1 TUTKIMUSPROESSIN KUVAUS	196
LIITE 2 TAULUKKO TUOMITSEMISPERUSTEISTA	197
LIITE 3 TAULUKKO CHARLES TAYLORIN PUOLUSTUKSESTA (SUMMARY OF THE DEFENCE CASE).....	203
LIITE 4 TAUSTOITTAVA AIKAJANA: SIERRA LEONEN HISTORIA JA SELKKAUKSEN TAUSTAT	205
LIITE 5 TAUSTOITTAVA AIKAJANA: CHARLES TAYLORIN HENKILÖHISTORIA.....	211
LIITE 6 SIERRA LEONEN KARTTA.....	215
LIITE 7 SCLS:SSA SYYTTEESEEN ASETETUT HENKILÖT VUONNA 2003	216
LIITE 8 NIGERIAN KARTTA.....	217
LIITE 9 CHARLES TAYLORIN TUOMIO VALITUSTUOMIOISTUIMESSA	218
LIITE 10 SIERRA LEONEN ERITYISTUOMIOISTUIMEN KOKOONPANO VUONNA 2003.....	219
LIITE 11 SUOMEN RIKOSLAIN MÄÄRITELMÄ SOTARIKOKSISTA	222
LIITE 12 ICC:N MÄÄRITELMÄT SOTARIKOKSISTA	224
LIITE 13 LÄNSI-AFRIKAN KARTTA	227
LIITE 14 TUOMARI SOW:N ERIÄVÄ MIELIPIDE TAYLORIN TUOMIOON.....	228
LIITE 15 TUTKIMUKSEN KESKEISET OLETUKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	229

Liite 1 Tutkimusprosessin kuvaus

1. Kysymyksenasettelu
2. Tutkimusasetelman jäsentäminen ja suunnittelu
3. Tapauksen määrittely
4. Teoreettisten näkökulmien määrittely
5. Aineiston ideointi
6. Analyysimenetelmän valinta
7. Aineiston hankinta
8. Vaiheittainen analyysi
9. Raportointi

Liite 2 Taulukko tuomitsemisperusteista

Oheisessa taulukossa kuvataan Charles Tayloria koskeneet syytekohtat ja oikeuden päätökset. Taulukko perustuu 18.5.2012 päivätyyn Sierra Leonen tuomioistuimen päätökseen ja Charles Taylorin muutettuun syytteeseen.⁵⁰⁹

Taylorin syytteen pääkohdat

11 syytekohtaa koskien rikoksia ihmisyyttä vastaan, Genève'n sopimuksen kolmannen artiklan ja toisen lisäpöytäkirjan rikkomuksia (sotarikokset) ja muita vakavia humanitäärisen oikeuden rikkomuksia.

SYYTEKOHDAT: siviiliväestön terrorisointi ja kollektiiviset rangaistukset, laittomat tappamiset, seksuaalinen väkivalta, fyysinen väkivalta, lapsisotilaiden värväminen ja käyttö, sieppaukset ja pakkotyön teettäminen, ryöstely.

engl.

11 counts for crimes against humanity, violations of Article 3 Common to the Geneva Conventions and of Additional Protocol II, and other serious violations of international humanitarian law.

COUNTS: Terrorizing the civilian population and collective punishments, Unlawful killings, Sexual violence, Physical violence, Conscription and use of child soldiers, Abductions and forced labour, Looting.)

Charles Taylor tuomittiin 50 vuodeksi vankeuteen seuraavista teoista:

Syytekohta	Rikos	Rikostyyppi	Päätös
Siviiliväestön terrorisointi ja kollektiiviset rangaistukset (Terrorising the civilian population and collective punishments)			
1	Terroriteot (Acts of terrorism)	Rikokset ihmisyyttä vastaan*	Syylinen
Syällisyyden muodot Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)			

⁵⁰⁹ SCSL-03-01-I-75, Amended Indictment ja SCSL-03-01-T-1283, X (Disposition).

<p>Siviiliväestön terrorisointi Keneman, Konon ja Kailahunin alueilla sekä Freetownissa ja läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 3. artiklan mukaan).</p> <p>Suunnittelu (planning)</p> <p>Siviiliväestön terrorisointi Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 3. artiklan ja GS:n 3. artiklan ja II LP:n mukaan).</p>			
<p>Laittomat tappamiset</p> <p>(Unlawful killings)</p>			
2	<p>Murha</p> <p>(Murder)</p>	<p>Rikokset ihmisyyttä vastaan*</p>	<p>Syylinen</p>
<p>Syyllisyyden muodot</p> <p>Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)</p> <p>Murhat Keneman, Konon ja Kailahunin alueilla sekä Freetownissa ja läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 2. artiklan mukaan).</p> <p>Suunnittelu: (planning)</p> <p>Murhat Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 3. artiklan mukaan).</p>			
3	<p>Elämän, terveyden ja fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin loukkaukset, erityisesti murhat</p> <p>(Violence to life, health and physical or mental well-being of persons, in particular murder)</p>	<p>Sotarikos**</p>	<p>Syylinen</p>
<p>Syyllisyyden muodot</p> <p>Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)</p> <p>Elämän, terveyden ja fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin loukkaukset, erityisesti murhat Keneman, Konon ja Kailahunin alueilla sekä Freetownissa ja läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 3. artiklan ja GS:n 3. artiklan ja II LP:n mukaan).</p> <p>Suunnittelu (planning)</p> <p>Elämän, terveyden ja fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin loukkaukset, erityisesti murhat Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 3. artiklan ja GS:n 3. artiklan ja II LP:n mukaan).</p>			
<p>Seksuaalinen väkivalta</p> <p>(Sexual violence)</p>			

4	Raiskaus (Rape)	Rikokset ihmisyyttä vastaan*	Syyllinen
<p>Syyllisyyden muodot</p> <p>Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)</p> <p>Raiskaukset Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 2. artiklan mukaan).</p> <p>Suunnittelu (planning)</p> <p>Raiskaukset Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 2. artiklan mukaan).</p>			
5	Seksuaalinen orjuuttaminen ja muut seksuaalisen väkivallan muodot (Sexual slavery and any other form of sexual violence)	Rikokset ihmisyyttä vastaan*	Syyllinen
<p>Syyllisyyden muodot</p> <p>Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)</p> <p>Seksuaalinen orjuuttaminen Konon ja Kailahunin alueilla sekä Freetownissa ja läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 2. artiklan mukaan).</p> <p>Suunnittelu (planning)</p> <p>Seksuaalinen orjuuttaminen Konon ja Kailahunin alueilla sekä Freetownissa ja läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 2. artiklan mukaan).</p>			
6	Ihmisarvon loukkaaminen (Outrages upon personal dignity)	Sotarikos**	Syyllinen
<p>Syyllisyyden muodot</p> <p>Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)</p> <p>Ihmisarvon loukkaukset Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 3. artiklan ja GS:n 3. artiklan ja II LP:n mukaan).</p> <p>Suunnittelu (planning)</p> <p>Ihmisarvon loukkaukset Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 3. artiklan ja GS:n 3. artiklan ja II LP:n mukaan).</p>			

Fyysinen väkivalta			
(Physical violence)			
7	<p>Elämän, terveyden ja fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin loukkaukset, erityisesti julma kohtelu</p> <p>(Violence to life, health and physical or mental well-being of persons, in particular cruel treatment)</p>	Sotarikos**	Syylinen
Syällisyyden muodot			
Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)			
<p>Elämän, terveyden ja fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin loukkaukset, erityisesti julma kohtelu Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 3. artiklan ja GS:n 3. artiklan ja II LP:n mukaan).</p>			
Suunnittelu (planning)			
<p>Elämän, terveyden ja fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin loukkaukset, erityisesti julma kohtelu Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 3. artiklan ja GS:n 3. artiklan ja II LP:n mukaan).</p>			
8	<p>Muut ihmisarvon vastaiset / epähu- maanit teot</p> <p>(Other inhumane acts)</p>	Rikokset ihmisyyttä vas- taan*	Syylinen
Syällisyyden muodot			
Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)			
<p>Muut ihmisarvon vastaiset ja epähu- maanit teot Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 2. artiklan mukaan).</p>			
Suunnittelu (planning)			
<p>Muut ihmisarvon vastaiset ja epähu- maanit teot Konon ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 2. artiklan mukaan).</p>			
Lapsisotilaiden käyttö			
(Use of child soldiers)			
9	<p>Alle 15 vuotiaiden lasten värväämi- nen ja käyttö asevoimissa tai aseelli- sissä ryhmissä tai heidän aktiivinen käyttämisenä vihollisuuksissa</p> <p>(Conscripting or enlisting children under the age of 15 years into armed forces or groups, or using them to participate actively in hostilities)</p>	Muu vakava humanitää- risen oikeuden rikko- mus***	Syylinen
Syällisyyden muodot			

Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)

Alle 15-vuotiaiden lasten värvääminen ja käyttö ja heidän aktiivinen käyttämisensä vihollisuuksissa Tonkolilin, Kailahunin, Konon, Bombalin, Port Lokon, Keneman ja Koinadugun alueilla, Freetownissa ja läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perus-säännön 4. artiklan mukaan).

Suunnittelu (planning)

Alle 15-vuotiaiden lasten värvääminen ja käyttö ja heidän aktiivinen käyttämisensä vihollisuuksissa Kailahunin, Konon, Bombalin, Port Lokon alueilla sekä Freetownissa ja läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perus-säännön 4. artiklan mukaan).

Sieppaukset ja pakkotyön teettäminen**(Abductions and forced labor)**

10	Orjuuttaminen (Enslavement)	Rikokset ihmisyyttä vastaan*	Syylinen
----	--------------------------------	------------------------------	----------

Syylisyyden muodot**Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)**

Orjuuttaminen Keneman, Konon ja Kailahunin alueilla sekä Freetownissa ja läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 2. artiklan mukaan).

Suunnittelu (planning)

Orjuuttaminen Konon ja Kailahunin alueilla sekä Freetownissa ja läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 2. artiklan mukaan).

Ryöstely**(Looting)**

11	Ryöstely (Pillage)	Sotarikos**	Syylinen
----	-----------------------	-------------	----------

Syylisyyden muodot**Avustaminen ja avunanto (aiding and abetting)**

Ryöstely Konon, Bombalin ja Port Lokon alueilla sekä Freetownissa ja läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perus-säännön 3. artiklan ja GS:n 3. artiklan ja II LP:n mukaan).

Suunnittelu (planning)

Ryöstely Konon, ja Freetownin alueilla sekä läntisessä Sierra Leonessa (rikos SCSL:n perussäännön 3. artiklan ja GS:n 3. artiklan ja II LP:n mukaan).

* *Rikokset ihmisyyttä vastaan (Crimes against humanity)*

** *Genèven sopimuksen kolmannen kohdan ja toisen lisäpöytäkirjan rikkomus (Violation of Article 3 Common to the Geneva Conventions and of Additional Protocol II [war crimes])*

*** *Muu vakava humanitäärisen oikeuden rikkomus (Other serious violation of international humanitarian law)*

Lähteet:

1. Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-0001, *Prosecutor's memorandum and indictment*.
2. Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-I-75, *Amended Indictment*.
3. Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-1283, *Judgment*, kohta X (*Disposition*).
4. RSCSL archive, *Documents, RSCSL 03-01*.
5. BBC: *The charges against Charles Taylor*.

Liite 3 Taulukko Charles Taylorin puolustuksesta (Summary of the Defence Case)

Oheisessa taulukossa kuvataan Charles Taylorin puolustuksen pääargumentit sotarikosoikeudenkäynnissä. Taulukko perustuu Sierra Leonen erityistuomioistuimen julkaisemaan Charles Taylorin tuomioon ja puolustuksen argumentaatioon oikeusprosessin eri vaiheissa. Taulukko ei sisällä tutkijan analyysia tai arvioita. Taulukon tarkoituksena on täydentää ja taustoittaa tutkimusraporttia ja avata lukijalle oikeustapauksen taustoja. Argumentit esitetään alkuperäiskielisinä niin kuin ne on viiteasiakirjaan kirjattu.⁵¹⁰

<i>Taylorin puolustuksen pääargumentit</i>	
1	The Accused pleaded not guilty to all counts in the Indictment.
2	The Defence accepts that crimes against humanity and war crimes were committed in the armed conflict in Sierra Leone during the Indictment period, but denies that the Accused is responsible for them. ³⁹ The Defence submits that the burden of proof is upon the Prosecution to prove each and every count of the Indictment. ⁴⁰ Specifically, the Defence submits that the Prosecution must prove beyond reasonable doubt (i) that the crimes were actually committed; (ii) that the crimes fulfill all the legal – contextual and specific – elements of Article 2, 3 and 4 of the Statute; and (iii) that there is a nexus between the alleged crimes and the Accused.
3	maintains that: In addition to denying responsibility for crimes committed, the Defence also
I/3	(i) the Accused did not have the means to support the war in Sierra Leone because he was President of a country that was “effectively bankrupt” and subject to an armsembargo
II/3	(ii) the Accused had no reason to have gone into Sierra Leone to take its natural resources as alleged when “he had vast amounts of untapped natural resources in Liberia”
III/3	(iii) the Accused did not support the war in Sierra Leone because he had a justifiable apprehension that a major war in Sierra Leone would lead to regional instability and so it is ”incredulous” that the Accused “would have been in cahoots with the Junta”
IV/3	(iv) contrary to the Prosecution’s submissions, the Accused, through his diplomatic efforts, played a substantial role in fostering peace and security in Sierra Leone and that his contribution to the peace process was significant
V/3	(v) the Prosecution adduced a considerable amount of evidence outside the temporal and

⁵¹⁰ SCSL-03-01-T-1283, Trial Judgement, 26.4.2012, I, *Summary of the defence case*.

	geographical scope of the Indictment and that this evidence is so prejudicial to the Accused that it contravenes the Accused's right to a fair trial and its admission would bring the administration of justice into serious disrepute
VI/3	(vi) much of the Prosecution's case has in large measure been "shrouded in secrecy" as some insider witnesses have testified with protective measures
VII/3	(vii) the Prosecution provided financial inducements to potential witnesses and sources in exchange for cooperation and testimony, that these were made independent of and distinct from those made by the Witnesses and Victims Section and are a case of prosecutorial abuse of process depriving the Accused of a fair trial
VIII/3	(viii) some of the Prosecution's witnesses, particularly the linkage witnesses, were so lacking in credibility that the Trial Chamber should completely put aside several Prosecution witnesses altogether
IX/3	(ix) the Prosecution failed to call key individuals as witnesses, resulting in the Prosecution's case being largely focused on hearsay, circumstantial evidence and broad assumptions
X/3	(x) much of the Prosecution's evidence was uncertain, contradictory and implausible
XI/3	(xi) the Prosecution's cross-examination of the Accused was unfocused, disjointed and generally ineffective in discrediting his evidence-in-chief
XII/3	(xii) procedural irregularities surrounding the pleading and adjudication of issues relating to the joint criminal enterprise ("JCE") and the delay in rendering a decision on a Defence motion 53 had a prejudicial and irremediable impact on the Accused's fair trial rights
XIII/3	(xiii) under international criminal law, the Accused cannot be individually criminal responsible under the third form of JCE for participating in a JCE that had as its primary purpose the commission of a specific intent crime, such as terrorism; ⁵⁵ and, moreover, there is a lack of Prosecution evidence to sustain a JCE as a mode of liability; ⁵⁶ and the prosecution of the Accused is "selective and vindictive in nature" and that the Accused was "singled out and prosecuted on the basis of [the United States Government's] political motives and interests".

Liite 4 Taustoittava aikajana: Sierra Leonen historia ja selkkauksen taustat

Oheisessa taulukossa kuvataan Sierra Leonen historiaa ja siihen liittyviä tärkeimmiksi katsottuja taustoja ja tapahtumia. Taulukko on referaatti siinä mainituista lähteistä ja niiden osista, eikä sisällä analyysia tai arvioita. Taulukon tarkoituksena on täydentää ja taustoittaa tutkimusraporttia ja avata lukijalle tapauksen historiallista taustaa.⁵¹¹ Suomennotokset ovat tekijän.

Sierra Leonen historia	
Sierra Leonen valtiollinen historia voidaan jakaa neljään vaiheeseen, jotka ovat: ⁵¹²	
1. Aika Ison-Britannian alaisuudessa – kruununsiirtomaa ja protektoraatti	
2. Puoluepolitiikan aika	
3. Sierra Leonen kansanpuolueen (The Sierra Leone People's Party, SLPP) valtakausi	
4. Vuoden 1967 vaalit ja niiden jälkeinen aika	
Vuosi	Tapahtuma
1. Aika Ison Britannian alaisuudessa – kruununsiirtomaa ja protektoraatti	
Nykyisen Sierra Leonen alue Länsi-Afrikassa oli kolonialismin aikana useiden valtioiden vaikutusvalta-alueiden kohteena 1400-luvulta alkaen. 1700-luvulla Länsi-Afrikan alue oli merkittävä orjakaupan keskus, joka palveli uuden maailman yhä kasvavaa orjien tarvetta. Iso-Britannia kielsi imperiumissaan orjuuden vuonna 1807 ja perusti entisille orjille kolonian ja myöhemmin kruununsiirtomaan Freetownin alueelle. Alue laajeni muodostaen nykyisen Sierra Leonen alueelle lopulta Ison-Britannian protektoraatin vuoteen 1896 mennessä. Protektoraatille (Freetownin protektoraatti ja Sierra Leone) myönnettiin itsenäisyys vuonna 1961. ⁵¹³ Alla esitetään merkittäviä vuosilukuja Sierra Leonen itsenäisyyttä edeltävältä ajalta. ⁵¹⁴	
1787	Brittiläiset orjuuden vastustajat ja filantroopit perustavat vapautetuille orjille siirtokunnan nykyisen Freetownin alueelle.

⁵¹¹ Tutkimuksessa käsiteltävän aihealueen ymmärtäminen edellyttää myös historian ja taustatekijöiden tuntemusta. Taulukko on tarkoitettu varsinaisen tutkimusraportin tueksi.

⁵¹² Jaottelu perustuu Sierra Leonen totuus- ja sovittelukomission (SLTRC) raporttiin Report of the Sierra Leone, Volume 2, s. 5–6.

Sierra Leonen totuus- ja sovintokomissio (The Sierra Leone Truth and Reconciliation Commission) perustettiin sisällissodan jälkeen ja sen aktiivinen toiminta-aika oli vuosina 2002–2004. Tarkoituksena oli kartoittaa ja raportoida Sierra Leonen sisällissodan tapahtumat ja kansainvälisen oikeuden loukkaukset aina sodan alusta Lomen rauhansopimukseen asti. Yhtenä tarkoituksena oli kehittää ja mahdollistaa yhteiskunnalliselle yhteisymmärrykselle sovun ja yhteisymmärryksen uusi alku sekä estää vastaavat tapahtumat tulevaisuudessa. Yllä mainittu raportti valmistui ja esiteltiin vuonna 2004 Sierra Leonen hallitukselle ja YK:n turvallisuusneuvostolle. Ks. Truth & Reconciliation Commission, TRC, <http://www.sierraleonetr.com/>.

⁵¹³ Reese, Timothy R ja Woods, Larry J: *Military Interventions in Sierra Leone: Lessons From a Failed State*, s. 2 ja Pratt, David: *Sierra Leone: The Forgotten Crisis*, PART 1 – Background. Ks. myös *Sierra Leone profile, A chronology of key events*.

⁵¹⁴ Aikajanan vuosilukuluettelmat on muodostettu yhdistämällä taulukon alla olevan lähdeluettelon artikkeleista koottuja tärkeiksi katsottuja tapahtumia.

1808	Freetownin siirtokunnasta tulee kruununsiirtomaa.
1896	Britannia perustaa protektoraatin, joka käsittää Freetownia ympäröivät sisämaa-alueet.
2. Puoluepolitiikan aika	
<p>Vuonna 1947 esitettiin laadittavaksi perustuslaki maan tulevaa itsenäistymistä varten. Perustuslaki määrittä, että ennen erotetut kruununsiirtomaa ja protektoraatti yhdistettäisiin yhdeksi valtioksi. Aie aiheutti vastustusta useissa osapuolissa, koska useat alueellisesti vaikutusvaltaiset johtajat ja kansanryhmät halusivat puoltaa omia etujansa ja alueellista valtaansa. Tämä aiheutti jakautumisen useisiin alueellisiin ja paikallisiin puolueisiin, voimaryhmiin ja liittoumiin. Tämä jakautuminen aiheutti myöhemmin suuria vaikeuksia kansallisen yhtenäisyyden muodostumiselle. Puolueet ja etniset ryhmät alkoivat kilpailla keskenään siitä, kuka saisi alueella vallan itsenäistymisen jälkeen.</p>	
1949	Sierra Leonen kansanpuolue (itsenäisyysliike) perustetaan vuonna 1949. Puolueesta tuli myöhemmin yksi maan suurimmista poliittisista vaikuttajista, joka kilpaili myöhemmin jatkuvasti vallasta erityisesti pääkilpailijansa Kansan kongressi -puolueen (All People's Congress, APC) kanssa.
1954	Kansanpuolueen Sir Milton Margaista Sierra Leonen pääministeri.
1961	Itsenäistyminen.
<p>Itsenäistymisen jälkeisinä vuosina maa kärsi tehottomasta johdosta ja korruptiosta. Aikakautta väritti paikallisten puolueiden ja näiden johdossa toimineiden paikallisten suurmiesten ("Big Men") valtakavimykset. Aikakautta leimasivat tehottomat yritykset päästä eroon kolonialismin perinnöstä ja muodostaa Sierra Leonesta moderni kansallisvaltio. Käytännössä hallinnollinen tehottomuus, vallankaappaukset ja korruptio ja heikko talous ovat vaivanneet maata aina näihin päiviin asti.</p>	
3. Sierra Leonen kansanpuolueen (The Sierra Leone People's Party, SLPP) valtakausi	
<p>Sierra Leonen kansanpuolue (The Sierra Leone People's Party, SLPP) oli itsenäistymisen jälkeen suurin puolue, ja se sai perustaa maan ensimmäisen hallituksen vuonna 1961. Vuoden 1962 vaalit paljastivat kuitenkin maan sisäisen hajanaisuuden, ja monet maan sisäiset alueelliset, etniset ja poliittiset ristiriidat nousivat esiin. SLPP pystyi pitämään valta-asemansa, mutta sen pääkannatus oli peräisin vain maan eteläisiltä ja itäisiltä alueilta, joiden väestön pääosa muodostui melde-heimosta. Hallitusta alettiin kutsua <i>Melde-hallitukseksi</i>. Vallan keskittyminen yhden etnisen ryhmän käsiin aiheutti kansan muissa osissa vastustusta ja syytöksiä mm. nepotismista, omien suosimisesta ja muista väärinkäytöksistä. Tämä hajaannus syveni seuraavina vuosina ja kylvi siemenen myöhemmille maan sisäisille verisille kansainvälistä luonnetta vailla oleville aseellisille selkkauksille.</p>	
4. Vuoden 1967 vaalit ja niiden jälkeinen aika	
<p>Vuonna 1967 järjestettiin uudet parlamenttivaalit. Vaalien yhteydessä käytiin katkeraa valtakamppailua erityisesti eri etnisyyksien, SLPP:n ja APC:n välillä. APC voitti vaalit, mutta SLPP kieltäytyi tunnustamasta tappiotaan. Juopa ei laantunut, ja puolueet ja eri valtaryhmittymät ajautuivat välirikoon, joka lopulta romutti orastavan demokratian ja maan monipuoluejärjestelmän.</p> <p>Sierra Leonen asevoimien komentaja esti ylemmän upseeriston tuella APC:n valtaannousun ja julisti maahan poikkeustilan. Poikkeustilan katsottiin yleisesti tukevan SLPP:n valtakavimyksii, mikä aiheutti levottomuuksia. Lopulta asevoimien nuoremmat upseerit toteuttivat Sierra Leonessa vallankaappauksen vuonna 1967. Sotilashallinto kasvensi kansalaisten toiminnanvapautta ja aiheutti laajaa sisäistä tyytymättömyyttä. Se sai monet valtaryhmittymät ja etnisyydet edistämään valtakavimyksiiään voimakkeinoin, mikä lietsoi levottomuuksia ja sai maan nopeasti hajaannuksen valtaan.</p> <p>Vallankaappaus kaatoi lopullisesti nuoren maan demokratiakehityksen ja ajoi sen seuraaviksi vuosikymmeniksi epävakauden tilaan, jota värittivät valtataistelut ja toisiaan seuranneet vallankaappaukset ja lopulta täysimittainen sisällissota.</p>	
Aikajana – merkittäviä tapahtumia vuodesta 1967 vuoteen 1999	
1967–1991	<p>1967 – Pääministeri Sieka Stevensin hallitus syöstään vallasta sotilasvallankaappauksessa.</p> <p>1968 - Sieka Stevens palaa valtaan uudessa sotilasvallankaappauksessa ja perustaa siviilihallinnon.</p> <p>1971 - Sierra Leone julistetaan tasavallaksi, ja Stevensistä tulee presidentti.</p> <p>1978 Uusi perustuslaki määrää Sierra Leonen yksipuoluejärjestelmäksi. APC:sta tulee ainoa laillinen</p>

	<p>puolue.</p> <p>1985 Stevens jää eläkkeelle. Uudeksi presidentiksi tulee kenraalimajuri Joseph Saidu Momoh.</p> <p>1987 Momoh julistaa maahan taloudellisen hätätilan (state of economic emergency).</p>
1991– 1999	<p>Sisällissota alkaa 1991. Entinen armeijan alikersantti Foday Sankoh aloittaa johtamansa RUF:n kanssa sotatoimet Momohin hallintoa vastaan. RUF valtaa useita kaupunkeja Liberian rajan lähistöllä.</p> <p>1991 syyskuussa Sierra Leonessa hyväksytään uudestaan monipuoluejärjestelmä.</p> <p>1992 Momoh syöstään vallasta kapteeni Valentine Strasserin johtamassa sotilasvallankaappauksessa. Kansainvälinen painostus saa Strasserin pitämään ensimmäiset vapaat monipuoluevaalit sitten vuoden 1967.</p> <p>1996 Tammikuussa Strasser syöstään vallasta puolustusministeri Julius Maada Bion johtamassa vallankaappauksessa.</p> <p>1996 Ahmad Tejan Kabbah valitaan presidentiksi helmikuussa. Kabbah tekee rauhansopimuksen Sankohin johtamien kapinallisten (RUF) kanssa.</p> <p>1997 Rauhansopimus kaatuu. Sierra Leonen asevoimat syrjäyttävät Kabbahin hallinnon toukokuussa. Majuri Johnny Paul Koroma johtaa sotilasjuntaa (Armed Forces Revolutionary Council, AFRC) aluksi vankilasta. Vapauduttuaan Koroma rajoittaa perustuslakia ja kieltää mielenosoitukset ja poliittiset puolueet. Kabbah pakenee Guineaan ja alkaa hakea kansainvälistä tukea palatakseen valtaan.</p> <p>1997 Brittiläinen kansainyhteisö erottaa Sierra Leonen heinäkuussa.</p> <p>1997 YK asettaa lokakuussa Sierra Leonelle pakotteita. Ne asettavat maan aseidenvientikieltoon ja estävät polttoaineiden saannin.</p> <p>1997 Iso-Britanniasta lähtöisin oleva turvallisuusyritys Sandline alkaa antaa Kabbahin liittolaisille aseita ja logistista tukea.</p> <p>1998 Nigerian johtama Länsi-Afrikan unionin interventiojoukko (ECOMOG) valtaa Freetownin helmikuussa ja ajaa kapinallisjoukot pois pääkaupungista.</p> <p>1998 Kabbah palaa Sierra Leoneen maaliskuussa ja ottaa vallan.</p> <p>1999 RUF:n johtajaa Sankohia tukevat kapinalliset valtaavat tammikuussa osia Freetownista ECOMOG:lta. Kapinalliset ajetaan pois Freetownista vasta viikkojen kovien taisteluiden jälkeen. Freetown tuhoutuu taistelussa suurilta osin, ja taisteluissa kuolee yli 5 000 henkeä. Freetownin taisteluita pidetään poikkeuksellisen verisinä jopa Sierra Leonen mittakaavassa. Freetownissa kohdistettiin taisteluiden aikana systemaattista väkivaltaa myös siviiliväestöä kohtaan. Raakuuksiin kuuluivat muun muassa siviilien joukkomurhat ja pakkoamputaatiot.</p>
YK:n väliintulo vuonna 1999	
1999–2001	<p>1999 Toukokuussa julistetaan tulitauko. Toiveet sisällissodan päättymisestä heräävät.</p> <p>1999 Togon pääkaupungissa Lomessa neuvoteltu rauhansopimus julkaistaan heinäkuussa. Rauhansopimus takaa myös kapinallisille mahdollisuuden osallistua hallintoon ja lupauksen syytesuojasta.</p> <p>1999 YK-joukot saapuvat Sierra Leoneen marras-joulukuussa. Kapinallisjohtaja Sam Bokarie tuomitsee rauhanturvajoukkojen läsnäolon maassa. Taistelut alkavat uudelleen, kun ECOMOG-joukkoja vastaan hyökätään.</p> <p>2000 YK-joukot joutuvat useiden hyökkäysten kohteeksi huhti-toukokuussa, ja jopa satoja rauhanturvaajia kaapataan.</p> <p>2000 Kapinalliset hyökkäivät kohti Freetownia. Brittiläiset laskuvarjojoukot suojaavat kansainvälistä lentokenttää ja evakuoivat Ison-Britannian kansalaisia Freetownista kapinallisten lähestyessä kaupunkia.</p> <p>2000 Kapinallisryhmittymä West Side Boys kaappaa yksitoista brittisotilasta elokuussa. Brittien eri-</p>

	<p>koisjoukot vapauttavat kaapatut sotilaat ja vangitsevat kapinallisryhmän johtajan syyskuussa.</p> <p>2001 Tammikuussa Sierra Leonen hallitus joutuu myöhentämään helmi-maaliskuuksi suunniteltuja presidentin- ja parlamenttivaaleja heikon turvallisuustilanteen takia.</p> <p>2001 Taistelut rauhoittuvat ja YK-joukot kykenevät ryhmittymään ja toimimaan myös kapinallisalueilla.</p> <p>2001 Kapinallisten aseistariisunta alkaa toukokuussa. Ison-Britannian kouluttamat Sierra Leonen asevoimien joukot ottavat vastuun turvallisuudesta myös kapinallisalueilla.</p>
1991–2001	 <p>Kuva 16: Sisällissodassa amputoituja sierraleonelaisia siviilejä.⁵¹⁵</p>
Sierra Leoneen saadaan rauha 2000-luvulla	
2002–2004	<p>2002 Sisällissota julistetaan päättyneeksi tammikuussa. YK-joukot ovat onnistuneet riisumaan aseista 45000 kapinallista. Sierra Leoneen päätetään perustaa sotarikostuomioistuimien (SCSL).</p> <p>2002 Sierra Leonessa perustetaan totuus- ja sovintokomissio (The Sierra Leone Truth and Reconciliation Commission) selvittämään sisällissodan tapahtumia.</p> <p>2002 Kabbah voittaa toukokuun vaalit. Kabbahin puolue SLPP saa enemmistön parlamentissa.</p> <p>2002 Ison-Britannian joukot päättävät kaksivuotisen vakauttamismissionsa ja vetäytyvät Sierra Leonesta heinäkuussa.</p> <p>2002 Sierra Leonen erityistuomioistuimien aloittaa toimintansa.</p> <p>2003 SCSL:n syyttäjän toimisto julkistaa ensimmäiset kolmetoista syytettä sotarikoksista epäiltyjä vastaan.</p> <p>2003 Kapinallisjohtaja Foday Sankoh kuolee luonnollisesti odottaessaan sotarikosoikeudenkäyntiä.</p> <p>2003 Presidentti Kabbah kiistää totuus- ja sovintokomission tutkinnassa osuutensa hallitusta tukevien taistelijaryhmittymien rikoksiin sodan aikana.</p> <p>2004 Maassa onnistutaan toteuttamaan ohjelma yli 70 000 entisen taistelijan auttamiseksi, kotiuttamiseksi ja aseista riisumiseksi.</p>
Sodan jälkinäytös ja olojen vakautuminen	
2004–2012	<p>2004 Sierra Leonen totuus- ja sovintokomission raportti valmistuu ja esitellään Sierra Leonen hallitukselle ja YK:n turvallisuusneuvostolle.</p>

⁵¹⁵ Systemaattinen raajojen amputointi oli Sierra Leonen sisällissodalle tyypillinen julma erityispiirre. Kuvassa ovat sierraleonelaiset siviilit Ibrahim Wai, Aruna Bah ja Kumba Bessima. He kaikki joutuivat kapinallisjoukkojen silpomisten ja muiden julmuuksien kohteiksi sisällissodan aikana. Kuvan lähde: Sierra Leone Peace Museum. Museon sivuilla on kooste amputoiduiksi joutuneiden ihmisten kohtaloista sodan aikana.

	<p>2004 Toukokuussa järjestetään ensimmäiset paikallisvaalit 30 vuoteen.</p> <p>2004 YK luovuttaa Freetownissa turvallisuusvastuun kokonaisuudessaan paikallisviranomaisille syyskuussa.</p> <p>2005 YK:n turvallisuusneuvosto valtuuttaa aloittamaan YK:n alaisen Sierra Leonen siviiliavustusmission jatkamaan rauhanturvaoperaation työtä.</p> <p>2005 YK:n viisi vuotta kestänyt rauhanturvaamisoperaatio päättyy, ja viimeiset YK:n rauhanturvaajat lähtevät Sierra Leonesta joulukuussa.</p> <p>2006 Charles Taylor pidätetään Nigeriassa maaliskuussa ja toimitetaan erityistuomioistuimeen Freetowniin.</p> <p>2006 Presidentti julistaa, että kansainvälinen yhteisö ja lainoittajat tukevat Sierra Leonea antamalla anteeksi suuren osan maan valtion velasta.</p> <p>2007 Charles Taylorin oikeudenkäynti alkaa Haagissa.</p> <p>2007 SCSL antaa ensimmäiset sotarikostuomionsa kapinallisjohtajille.</p> <p>2007 Presidentin- ja parlamenttivaalit järjestetään elokuussa. Ernest Bai Koromasta tulee presidentti ja APC saa parlamentissa enemmistön.</p> <p>2008 Kahden pääpuolueen (SLPP ja APC) kannattajien väliset väkivaltaiset yhteenotot varjostavat paikallisvaaleja.</p> <p>2009 Kolme kapinallisjohtajaa tuomitaan pitkiin vankeustuomioihin sotarikoksista.</p> <p>2010 Hallitus perustaa merkittävän sosiaalisen ohjelman, joka takaa väestölle valtion kustantaman terveydenhuollon.</p> <p>2010 YK:n turvallisuusneuvosto peruuttaa viimeisimmätkin Sierra Leonea koskevat pakotteet, kuten aseidenvientikiellon ja taisteluihin osallistuneiden matkustuskiellot.</p> <p>2012 Sierra Leonen ja Liberian rannikoilla raportoidaan öljylöydöksistä, joiden hyödyntämistä aletaan tutkia.</p> <p>2012 Charles Taylor tuomitaan huhtikuussa sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan huhtikuussa. Taylor valittaa tuomiosta.</p> <p>2012 Sierra Leonessa järjestetään onnistuneesti ensimmäiset sisällissodan jälkeiset vaalit ilman YK:n valvontaa. Presidentti Koroma valitaan toiselle kaudelle.</p>
Nykypäivä	
2013–	<p>2013 Valitustuomioistuin vahvistaa Charles Taylorin tuomion 26.9.2013.</p> <p>2013 Sierra Leonen joukot osallistuvat Afrikan unionin vakauttamisoperaatioon Somaliassa pataljoonalla.</p> <p>2014 Sierra Leonessa julistetaan heinäkuussa kansallinen hätätila ebolaepidemian takia.</p>

Taulukon tiedot perustuvat seuraaviin lähteisiin:

1. A Diplomat's Handbook, Case study: Sierra Leone, *Sierra Leone: Belated International Engagement Ends a War, Helps Consolidate a Fragile Democracy*.
2. Lancaster, Carol: "We Fall Down and Get Up", *State Failure, Democracy and Development in Sierra Leone*.
3. Pratt, David: *Sierra Leone: The Forgotten Crisis*.
4. Reese, Timothy R ja Woods, Larry J: *Military Interventions in Sierra Leone: Lessons From a Failed State*.
5. TRC: *Report of the Sierra Leone, Volume 2*.
6. BBC: *Sierra Leone profile, A chronology of key events*.

7. The World Factbook: *Sierra Leone*.
8. TRC: *TRC Report, A Senior Secondary School Version*.
9. *Truth & Reconciliation Commission, TRC*.
10. BBC: *Sierra Leone profile, Overview*.
11. United Nations Mission in Sierra Leone: *Sierra Leone - UNAMSIL – Background*.
12. GlobalSecurity.org: *Sierra Leone Civil War*.
13. Human Rights Watch: *Shocking War Crimes in Sierra Leone*.
14. The Guardian: *Hostages freed in jungle battle*.
15. The Daily Mail: *SAS vengeance on the West Side Boys*.

Liite 5 Taustoittava aikajana: Charles Taylorin henkilöhistoria

Oheisessa taulukossa kuvataan Charles Taylorin henkilöhistoriaa. Taulukko on yhdistelmä ja referaatti siinä mainituista lähteistä ja niiden osista, eikä sisällä analyysia tai arvioita. Tarkoituksena on täydentää ja taustoittaa tutkimusraportin tekstiä ja avata lukijalle tapauksen taustaja. Taulukko on myös kooste Taylorin oikeudenkäyntiin liittyvistä tärkeimmistä päivämääristä ja tapahtumista. Suomentajat ovat tekijän.

Charles Taylorin henkilöhistoria	
	
Charles McArthur Ghankay Taylor ⁵¹⁶	
Charles Taylorin elämä ja ura ⁵¹⁷	
1948	Syntynyt 28.1.1948. Syntymäpaikka: Arthington, Liberia.
1972	Taylor muuttaa Yhdysvaltoihin opiskelemaan.

⁵¹⁶ Kuva 17: Nuori Charles Taylor voimiensa tunnossa. Lähde: Blackpast.org.

⁵¹⁷ Charles Taylorin elämä ja ura on hyvin dokumentoitu useissa eri lähteissä. Tässä taulukossa on hyödynnetty erityisesti Taylorin oikeudenkäynnin asiakirjoja. Tärkeimpänä lähteenä oli Charles Taylorin tuomio, jossa on sivuilla 2–4 dokumentoitu Taylorin henkilöhistoriaa. Ks. Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja *SCSL-03-01-T-1283, Trial Judgement*, 26.4.2012.

Taulukkoa on täydennetty mm. BBC:n ja CNN:n uutisoimilla tiedoilla. Tiedot pohjautuvat mm. seuraaviin artikkeleihin: *Who is former Liberian president Charles Taylor?* ja *Charles Taylor: Preacher, warlord, president*. Oikeudenkäyntiin liittyvien ajankohtien osalta lähteenä on käytetty edellisten lisäksi Sierra Leonen erityistuomioistuimen laatimaa aikajanaa *Taylor Trial Timeline*.

	Taylor osallistuu Amerikan Liberiaalaisten järjestöjen unionin perustamiseen (Union of Liberian Associations in the America, ULAA). Järjestö perustettiin ajamaan rauhaa ja demokratiaa Liberiaan (Taylorista tuli unionin puheenjohtaja vuonna 1979).
1977	Taylor valmistuu taloustieteen kandidaatiksi Bentleyyn yliopistosta (Bentley College, Waltham).
1980	Taylor palaa Liberiaan ja liittyy maassa vallan kaapanneen Samuel Doen hallintoon apulaistalousministeriksi.
1983	Taylor joutuu Doen hallinnossa epäsuosioon ja pakenee Yhdysvaltoihin Bostoniin toukokuussa. Liberian viranomaiset syyttävät häntä 900 000 dollarin kavaltamisesta.
1984	Taylor pidätetään Yhdysvalloissa Liberian hallituksen antaman luovutusmääräyksen perusteella. Tayloria ei luovuteta Liberiaan, vaan hän jää pidätettynä Yhdysvaltoihin.
1985	Taylor pakenee Massachusettsin Plymouthin vankilasta lokakuussa. Paettuaan hän siirtyy Libyaan, jossa Muammar Gaddafi antaa hänelle turvapaikan.
1986	Taylor palaa Länsi-Afrikkaan ja perustaa Norsunluurannikolla aseellisen vastaliikkeen (Liberian isänmaallinen rintama, National Patriotic Front of Liberia, NPFL). Taylor pysyi NPFL:n johdossa aina Liberian ensimmäisen sisällissodan (1989–1996) sen päättäneeseen Abujan rauhansopimukseen asti.
1987	NPFL saa tukea ja sotilaskoulutusta Libyasta. Koulutuksen jälkeen Taylor ja NPFL:n johtajat palaavat Länsi-Afrikkaan valmistelemaan vallankumousta Liberiassa.
1989	Norsunluurannikko on NPFL:n vahva tukialue. Taylor aloittaa Norsunluurannikolta kapinallistoiminnan Liberian hallintoa vastaan. Toiminta syyttää Liberian ensimmäisen sisällissodan.
1990 - 1996	1990–1996 Liberian ensimmäinen sisällissota. Yli 150 000 ihmistä menettää henkensä ja puolet väestöstä joutuu jättämään kotinsa. 1996 Kansainvälinen yhteisö saa aikaan tulitaukoehdotuksen, joka päättää vihollisuudet.
1997	Taylor perustaa rauhanprosessin yhteydessä muiden taisteluryhmittymien johtajien kanssa varjohallituksen (Council of State). Taylor eroaa varjohallituksesta ja ilmoittaa olevansa ehdolla vuoden 1997 presidentin vaaleissa. Hän voittaa reiluina ja tasapuolisina pidetyt vaalit suurella äänten enemmistöllä. Hänestä tulee 2.8.1997 Liberian presidentti seuraavalle kuusivuotiselle kaudelle. Taylor ryhtyy aktiiviseksi toimijaksi alueellisissa ja kansainvälisissä järjestöissä, kuten Länsi-Afrikan talousyhteisössä (Economic Community of West African States, ECOWAS).
1999	Liberian toinen sisällissota alkaa. Guinean tukemat LURD-kapinalliset (Liberians United for Reconciliation and Democracy) aloittavat iskut Liberian pohjoisosissa.
2000	Kapinallisjärjestöt kiihdyttävät Liberiassa taisteluaan Taylorin hallintoa vastaan.
2003	SCSL laatii syytteen Tayloria vastaan mutta pitää sen salassa. Norsunluurannikon tukema kapinallisjärjestö Movement for Democracy in Liberia (MODEL) kiihdyttää keväällä iskujaan ja etenee eteläisessä Liberiassa. Samaan aikaan LURD saavuttaa menestystä maan pohjoisosissa. Taisteluiden aikana kaikki osapuolet syyllistyvät sotarikoksiin ja rikoksiin ihmisyyttä vastaan. Taistelut aiheuttavat useilla alueilla akuutin humanitäärisen kriisin. SCSL:n syyttäjä julkaisee Taylorin syytteen 4.6.2003. Kapinalliset hyökkäävät Liberian pääkaupunkiin Monroviaan 6.6.2003. Heinäkuussa enää yksi kolmas osa Liberian maa-alueesta on Taylorin joukkojen hallussa. Yhdysvaltojen presidentti George Bush antaa kesällä lausunnon, jossa vaaditaan Taylorin eroa Liberian väestön hyvinvoinnin hyväksi.

	<p>Taylor eroaa Liberian presidentin virasta 7.8.2003 kansainvälisen yhteisön, kapinallisten ja SCSL:n julkaisevan syytteen painostamana. Varapresidentti Moses Blah valitaan 11.8.2003 Liberian presidentiksi, ja Taylor pakenee Nigeriaan, joka antaa hänelle turvapaikan.</p> <p>Interpol antaa Taylorista kansainvälisen pidätysmääräyksen (Red Notice) 4.12.2003.</p>
2004	<p>Taylor jatkaa maanpakoaan Nigeriassa ja oleskelee Calabarissa olevassa huvilassaan.</p> <p>SCSL:n valitustuomioistuin hylkää Taylorin puolustuksen anomuksen syytteen hylkäämiseksi.</p>
2006	<p>SCSL hyväksyy 16.3.2006 Taylorin uudistetun syytteen, jossa syytekohtia on vähennetty 17:stä 11:een.</p> <p>Nigeria ilmaisee aikeensa luovuttaa Taylor Liberian viranomaisille maaliskuussa, minkä seurauksena Taylor katoaa huvilaltaan Calabarista. Taylor yrittää paeta vaimonsa kanssa, mutta jää kiinni Gamborussa Kamerunin rajalla 29.3.2006.⁵¹⁸</p> <p>Nigerian viranomaiset toimittavat Taylorin Harbelin lentokentälle Liberiaan, jossa hänet luovutetaan UNMIL-joukoille. UNMIL toimittaa Taylorin helikopterilla Sierra Leonen Freetowniin, jossa hänet luovutetaan Sierra Leonen erityistuomioistuimelle. Taylor astuu oikeuden eteen 3.4.2006 ja kiistää syyllisyytensä kaikkiin syytteissä esitettyihin kohtiin.</p> <p>YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyy päätöslauselmassaan (Res. 1688.) Taylorin oikeudenkäynnin pitopaikaksi Alankomaiden Haagin. Päätös perustuu arvioon siitä, että oikeudenkäynnin pitäminen Länsi-Afrikassa saattaisi vaikuttaa alueen vakauteen ja aiheuttaa levottomuuksia.</p> <p>Taylor siirretään oikeudenkäyntiä varten Haagiin 20.6.2006.</p>
2007	<p>Taylor protestoi oikeudenkäyntiään vastaan erottaen samalla puolustuksensa ja aloittaa valitusprosessin, mikä viivästyttää oikeudenkäynnin aloituksen seuraavan vuoden tammikuuhun.</p>
2008	<p>Taylor astuu oikeuden eteen 7.1.2007, ja oikeudenkäynti Haagissa alkaa syyttäjän todistajien kuulemisella. Syyttäjän osuus kestää koko vuoden 2008.</p>
2009	<p>Syyttäjän todistajien kuuleminen päättyy 30.1.2009. Prosessissa kuultiin kaikkiaan 91 todistajaa, joista 58 todisti rikoksista (crime base witness), 29 oli ns. sisäpiiritodistajia (insider / linkage witness) ja neljä asiantuntijatodistajaa (expert witness).</p> <p>Syyttäjä päättää muodollisesti osuutensa 27.2.2009. Taylor käyttää oikeuttaan anoa oikeudenkäynnin ja syytteen hylkäämistä. Tuomioistuin hylkää Taylorin anomuksen 4.5.2009.</p> <p>Puolustuksen osuus alkaa 13.7.2009. Taylor toimii itse ensimmäisenä todistajana.</p>
2010	<p>Syyttäjä anoo ja saa luvan avata osuutensa uudestaan heinäkuussa 2010. Syyttäjä kutsuu ylimääräisiä todistajia todistamaan Taylorin yhteyksistä laittomaan timanttikauppaan. Oikeustapaus saa laajaa julkisuutta, kun syyttäjä kutsuu elokuussa Naomi Campbellin, Mia Farrowin ja Carole Whiten todistamaan ”veritimanteista”, joita Taylorin väitetään antaneen Campbellille vuonna 1997.</p> <p>Puolustus päättää oman osuutensa 12.11.2010 kuultuaan 21 todistajaa, Taylor heidän joukossaan.</p>
2011	<p>Tuomioistuin kuulee osapuolten loppupuheenvuorot (closing arguments) 8.2.–11.3.2011.</p> <p>Oikeudenkäynnin todisteluosuus päättyy 11.3.2011, ja tuomioistuin jää pohtimaan ratkaisua.</p>
2012	<p>Taylor tuomitaan syylliseksi Sierra Leonen sisällissodan aikana tapahtuneisiin sotarikoksiin yllyttämisestä ja niiden tekemisen avustamisesta 26.4.2012.⁵¹⁹</p> <p>Taylor tuomitaan 50 vuodeksi vankeuteen 30.5.2012. Taylor on tyytymätön tuomioonsa ja toteaa: ”<i>I pushed the peace process hard. Contrary to how I have been portrayed in this court.</i>”⁵²⁰ Vankeus määrätään suoritettavaksi Isossa-Britanniassa. Taylor valittaa tuomiostaan SCSL:n valitustuomioistuimeen.</p>
2013	<p>Sierra Leonen erityistuomioistuimen valitustuomioistuin hylkää Taylorin valituksen 26.9.2013. 50 vuo-</p>

⁵¹⁸ Ks. liite 8, Nigerian kartta.

⁵¹⁹ Ks. liite 2, taulukko tuomitsemisperusteista.

⁵²⁰ CNN: *Charles Taylor Fast Facts*.

	den vankeustuomio jää voimaan. Taylor siirretään Isoon-Britanniaan kärsimään tuomiotaan 15.10.2013.
2013	 <p>Kuva 18: Charles Taylor valitustuomioistuimessa 26.9.2013.⁵²¹</p>
2014	Taylor aloittaa prosessin päästäkseen istumaan tuomionsa ruandalaiseen vankilaan. Hän vetoaa sosiaaliin ja yleisiin humanisuussyihin.
2015	RSCSL:n valitustuomioistuin hylkää Taylorin anomuksen siirrosta Ruandaan 30.1.2015.

Taulukon tiedot perustuvat seuraaviin lähteisiin:

1. Sierra Leonen erityistuomioistuimen asiakirja SCSL-03-01-T-1283, *Trial Judgement*, 26.4.2012.
2. SCSL: *Taylor Trial Timeline*, The Special Court for Sierra Leone.
3. CNN: *Who is former Liberian president Charles Taylor?*
4. BBC: *Charles Taylor: Preacher, warlord, president.*
5. HRW: *The Prosecutor v. Charles Ghankay Taylor – Chronology of the case at the Special Court for Sierra Leone.*
6. Kuva: *Charles Taylor oikeudessa*, Reuters.
7. CNN: *Charles Taylor Fast Facts.*
8. BBC: *Liberia's Charles Taylor prefers Rwandan jail to UK.*
9. BBC: *Ex-Liberia President Charles Taylor in bid to leave UK prison.*
10. Human Rights Watch: *The Regional Crisis and Human Rights Abuses in West Africa.*
11. National Geographic: *Liberia President Taylor's Life of Crime.*
12. AllAfrica: *Africa: Court Denies Taylor Transfer to Rwanda.*

⁵²¹ <http://www.rscsl.org>.

Liite 6 Sierra Leonen kartta

Lähde: *Sierra Leone Maps*, Perry-Castañeda Library Map Collection, University of Texas in Austin. Saatavissa internetistä: http://www.lib.utexas.edu/maps/sierra_leone.html. (viitattu 2.9.2014).

Liite 7 SCLS:ssa syytteeseen asetetut henkilöt vuonna 2003

Oheisessa listassa esitetään henkilöt, jotka asetettiin vuonna 2003 syytteeseen Sierra Leonen sisällissodassa tehdyistä sotarikoksista.

LIST OF PERSONS INDICTED BY THE SPECIAL COURT FOR SIERRA LEONE			
Accused	Indictment Filed	Indictment Approved	Current Status
<i>Charles Ghankay Taylor</i>	3 March 2003	7 March 2003	Granted asylum in Nigeria
<i>Foday Saybana Sankoh</i>	3 March 2003	7 March 2003	Indictment withdrawn 8 December 2003
<i>Johnny Paul Koroma</i>	3 March 2003	7 March 2003	At large
<i>Sam Bockarie</i>	3 March 2003	7 March 2003	Indictment withdrawn 8 December 2003
<i>Issa Hassan Sesay</i>	3 March 2003	7 March 2003	In custody as of 10 March 2003
<i>Alex Tamba Brima</i>	3 March 2003	7 March 2003	In custody as of 10 March 2003
<i>Morris Kallon</i>	3 March 2003	7 March 2003	In custody as of 10 March 2003
<i>Samuel Hinga Norman</i>	3 March 2003	7 March 2003	In custody as of 10 March 2003
<i>Augustine Gbao</i>	16 April 2003	16 April 2003	In custody as of 19 March 2003
<i>Brima Bazzy Kamara</i>	26 May 2003	28 May 2003	In custody as of 29 May 2003
<i>Moinina Fofana</i>	24 June 2003	26 June 2003	In custody as of 29 May 2003
<i>Allieu Kondewa</i>	24 June 2003	26 June 2003	In custody as of 29 May 2003
<i>Santigie Borbor Kanu</i>	15 September 2003	16 September 2003	In custody as of 17 September 2003

Lähde: Sierra Leonen erityistuomioistuimen 1. raportti YK:n pääsihteerille, *First annual Report of the President of the Special Court for Sierra Leone, Annex I*, s. 32.

Liite 8 Nigerian kartta

Calabar: Charles Taylorin asuinpaikka Nigeriassa.

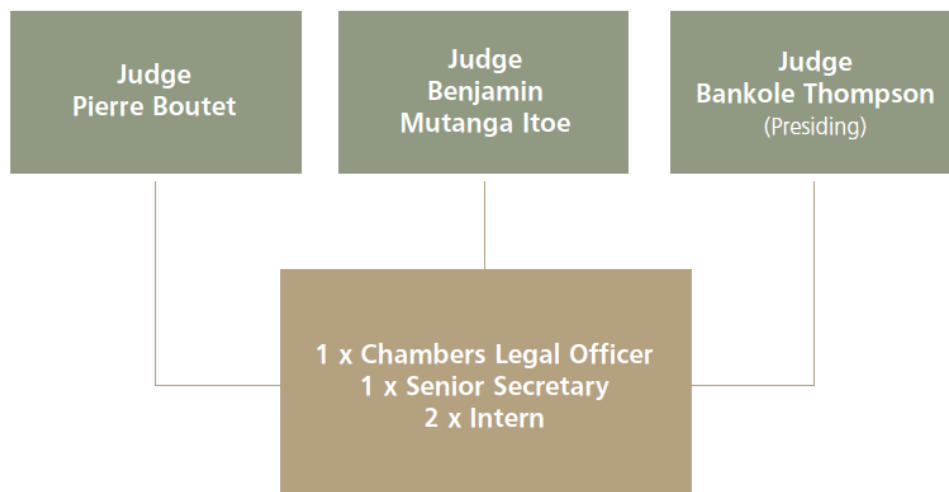
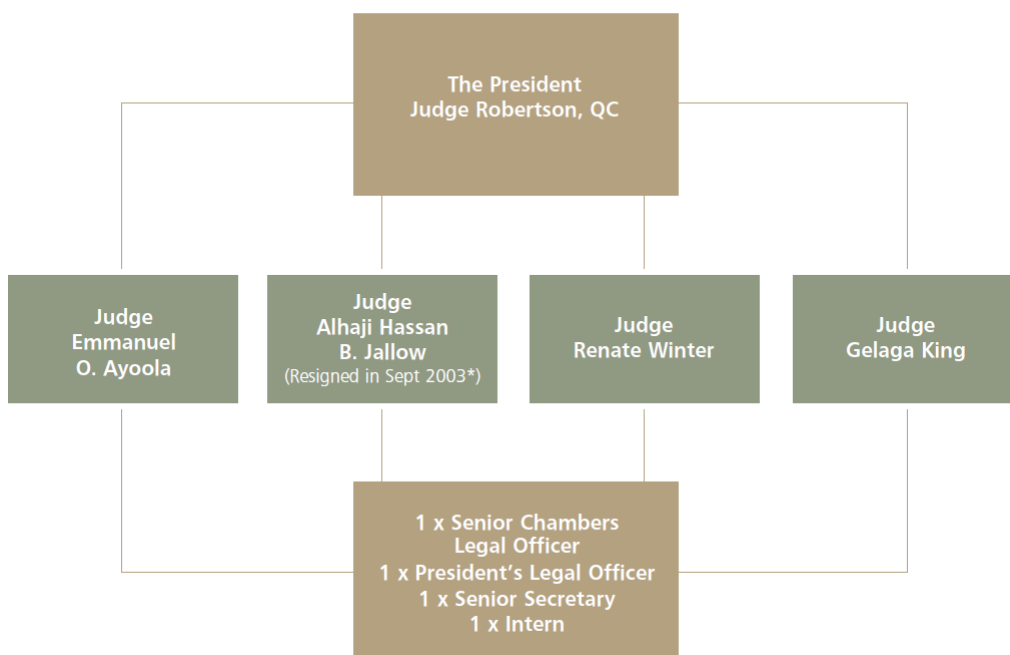
Gamboru-Ngala: Taylor pidätettiin Gamboru-Ngalassa.

Kartan lähde: Perry-Castañeda Library Map Collection, University of Texas, <http://www.lib.utexas.edu/maps/africa/nigeria.gif>. (viitattu 5.1.2015) Punaisella tehdyt lisäykset tekijän.

Liite 9 Charles Taylorin tuomio valitustuomioistuimessa

<p style="text-align: right;">11070</p> <p style="text-align: center;">XI. DISPOSITION</p> <p>For the foregoing reasons, THE APPEALS CHAMBER</p> <p>PURSUANT to Article 20 of the Statute and Rule 106 of the Rules of Procedure and Evidence;</p> <p>NOTING the written submissions of the Parties and their oral arguments presented at the hearings on 22 and 23 January 2013;</p> <p>SITTING in open session;</p> <p>UNANIMOUSLY;</p> <p>WITH RESPECT TO THE DEFENCE'S GROUNDS OF APPEAL;</p> <p>NOTES that Ground 35 has been withdrawn;</p> <p>ALLOWS Ground 11, in part, REVISES the Trial Chamber's Disposition for planning liability under Article 6(1) of the Statute by deleting Kono District under Counts 1-8 and 11, and DISMISSES the remainder of the Ground;</p> <p>DISMISSES the remaining Grounds of Appeal;</p> <p>WITH RESPECT TO THE PROSECUTION'S GROUNDS OF APPEAL;</p> <p>ALLOWS Ground 4, in part, HOLDS that the Trial Chamber erred in law in finding that aiding and abetting liability generally warrants a lesser sentence than other forms of criminal participation, and DISMISSES the remainder of the Ground;</p> <p>DISMISSES the remaining Grounds of Appeal;</p> <p>AFFIRMS the sentence of fifty (50) years imprisonment imposed by the Trial Chamber;</p> <p>ORDERS that this Judgment shall be enforced immediately pursuant to Rule 119 of the Rules of Procedure and Evidence;</p> <p>ORDERS, in accordance with Rule 109 of the Rules of Procedure and Evidence, that Charles Ghankay Taylor remains in the custody of the Special Court for Sierra Leone pending the finalization of arrangements to serve his sentence.</p> <p>Case No. SCSL-03-01-A <i>WAC</i> <i>HT</i> <i>305</i> <i>A</i> <i>E. JMK</i> 26 September 2013</p>
--

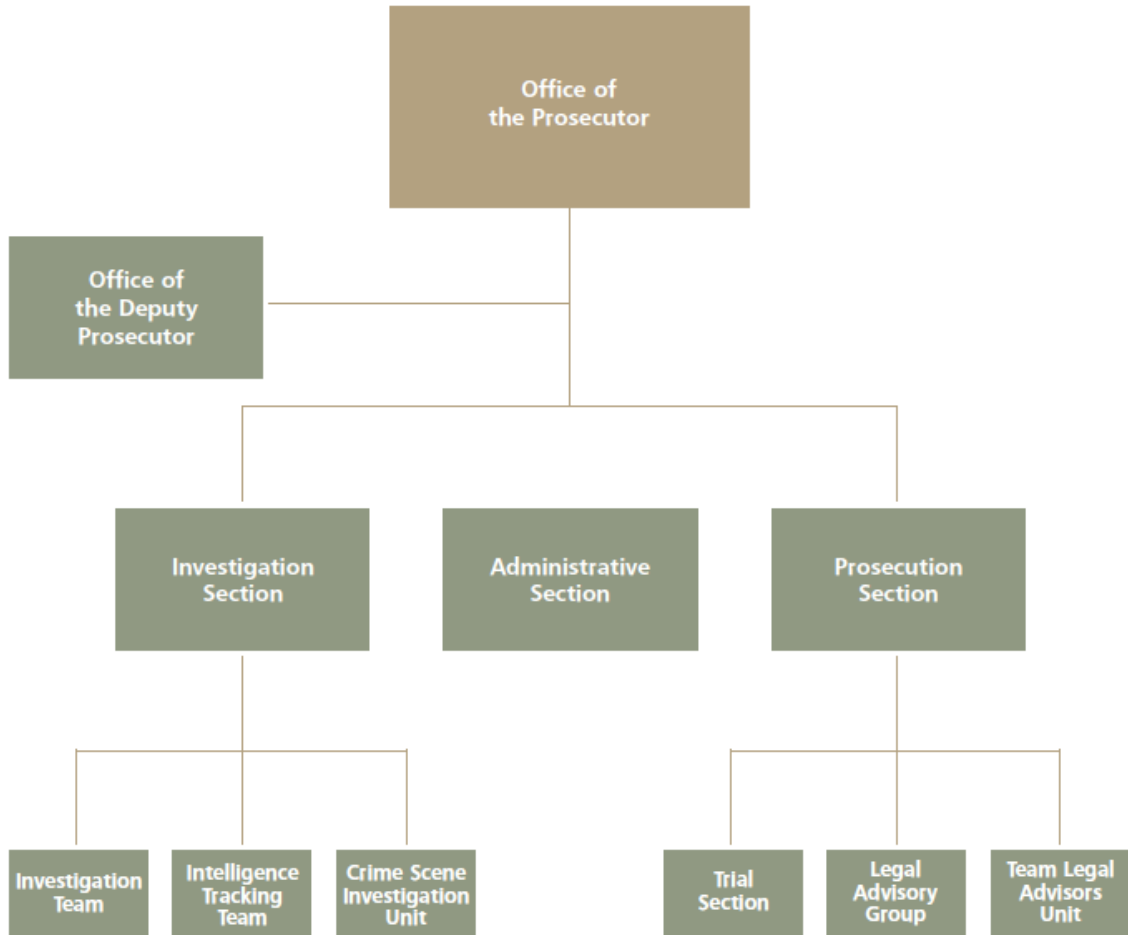
<p style="text-align: right;">11071</p> <p>Delivered on 26 September 2013 at The Hague, The Netherlands.</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p style="text-align: center;"><i>Emmanuel Ayoola</i></p> <p style="text-align: center;">Justice Jon M. Kamanda</p> </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <p style="text-align: center;"><i>Shirreen Avis Fisher</i></p> <p style="text-align: center;">Justice Shirreen Avis Fisher</p> </td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">Justice Fisher appends a Concurring Opinion to the Judgment in which Justice Winter joins.</p> <div style="text-align: center;"> <p>Seal of the Special Court for Sierra Leone (SCSL)</p> </div> <p>Case No. SCSL-03-01-A <i>WAC</i> <i>306</i> <i>A</i> <i>E. JMK</i> 26 September 2013</p>	<p style="text-align: center;"><i>Emmanuel Ayoola</i></p> <p style="text-align: center;">Justice Jon M. Kamanda</p>	<p style="text-align: center;"><i>Shirreen Avis Fisher</i></p> <p style="text-align: center;">Justice Shirreen Avis Fisher</p>
<p style="text-align: center;"><i>Emmanuel Ayoola</i></p> <p style="text-align: center;">Justice Jon M. Kamanda</p>	<p style="text-align: center;"><i>Shirreen Avis Fisher</i></p> <p style="text-align: center;">Justice Shirreen Avis Fisher</p>	

Liite 10 Sierra Leonen erityistuomioistuimen kokoonpano vuonna 2003⁵²²**1/ Liite 10, Trial Chamber****THE TRIAL CHAMBER****SPECIAL COURT FOR SIERRA LEONE****2/ Liite 10, Appeals Chamber****THE APPEALS CHAMBER****SPECIAL COURT FOR SIERRA LEONE**

⁵²² Kuvat: Sierra Leonen erityistuomioistuimen 1. raportti YK:n pääsihteerille, *First annual Report of the President of the Special Court for Sierra Leone*.

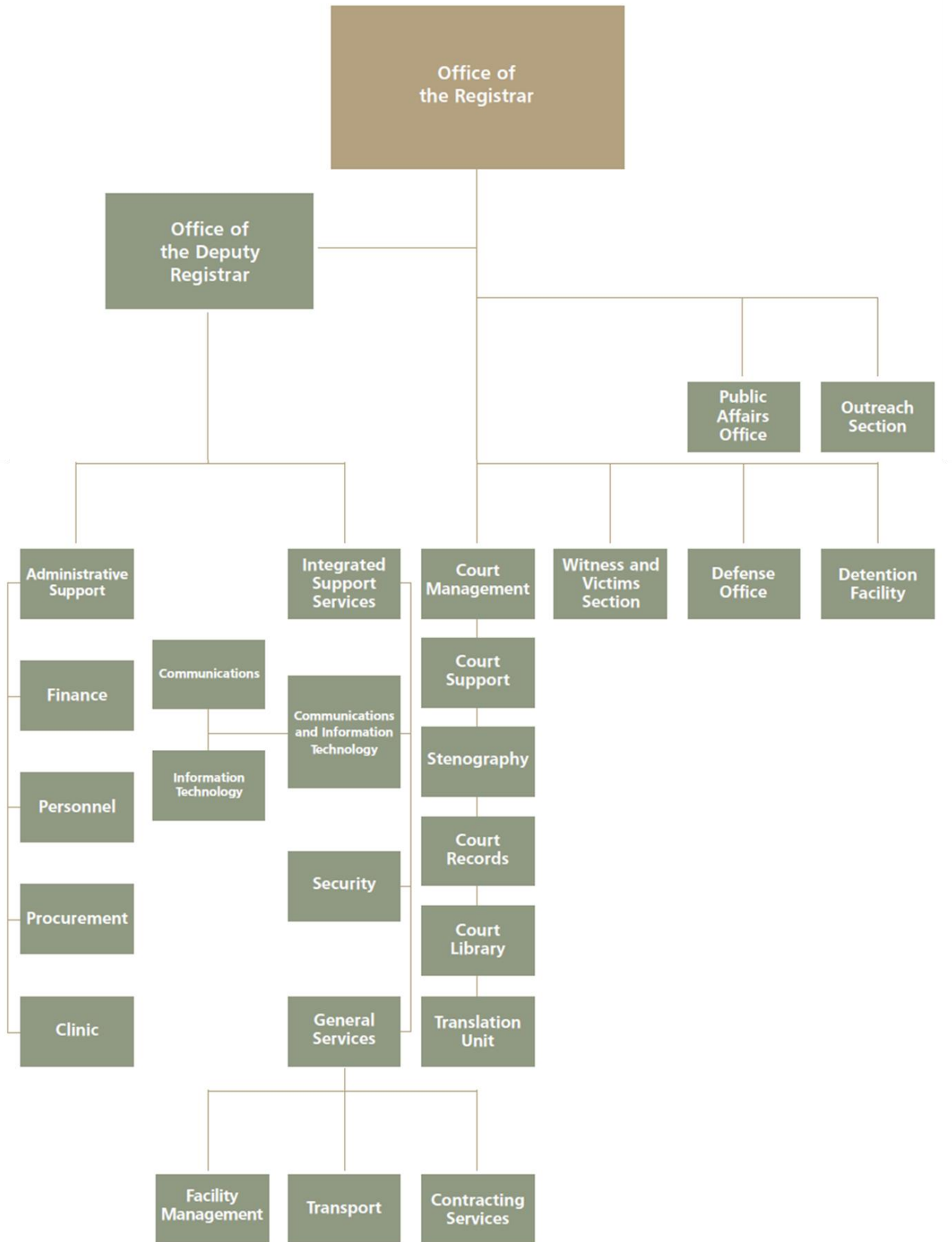
3/ Liite 10, The Prosecution

THE PROSECUTION SPECIAL COURT FOR SIERRA LEONE

4/ Liite 10, The Registry

THE REGISTRY SPECIAL COURT FOR SIERRA LEONE

Liite 11 Suomen rikoslain määritelmä sotarikoksista⁵²³

Rikoslaki, 11 luku: 5 § Sotarikokset	
<p>Joka sodan taikka muun kansainvälisen tai valtionsisäisen aseellisen selkkauksen tai miehityksen yhteydessä vastoin maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta, merisotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden, sairaiden ja haaksirikkoutuneiden aseman parantamisesta, sotavankien kohtelusta tai siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana tehtyjä Geneven sopimuksia (SopS 8/1955, Geneven yleissopimukset) tai kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta tehtyjä, vuoden 1949 Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirjoja (SopS 82/1980, I ja II lisäpöytäkirja) taikka muita sotaa, aseellisia selkkauksia tai miehitystä koskevia kansainvälisen oikeuden sääntöjä ja tapoja:</p>	
1	Surmaa toisen tai haavoittaa tai kiduttaa häntä taikka hänen etujensa vastaisesti silpoo häntä tai alistaa hänet biologiseen, lääketieteelliseen tai tieteelliseen kokeeseen taikka aiheuttaa hänelle muulla tavoin suurta kärsimystä tai vaikean vamman tai vahingoittaa vakavasti hänen terveyttään,
2	Raiskaa toisen, orjuuttaa häntä seksuaalisesti, pakottaa hänet prostituutioon, raskauteen tai sterilisaatioon taikka harjoittaa häntä vastaan muuta vastaavaa törkeää seksuaalista väkivaltaa,
3	Tuhoaa, takavarikoi tai anastaa omaisuutta mielivaltaisesti ja ilman sotilaallista tarvetta,
4	Hyökkäyksen yhteydessä tai muutoin ryöstää kaupungin tai muun vastaavan paikan,
5	Ottaa tai värvää alle 18-vuotiaita lapsia asevoimiin tai ryhmiin, joissa heitä käytetään vihollisuuksiin,
6	Pakottaa sotavangin tai muun suojellun henkilön palvelemaan vihollisen asevoimissa tai osallistumaan sotatoimiin omaa maataan vastaan,
7	Epää sotavangilta tai muulta suojellulta henkilöltä oikeudenmukaista ja laillista oikeudenkäyntiä koskevat oikeudet taikka muutoin kieltää häneltä oikeudelliset takeet,
8	Aloittaa hyökkäyksen, joka aiheuttaa ihmishenkien menetyksiä tai vammoja taikka laajoja, pitkäaikaisia ja vakavia ympäristövahinkoja, jotka ovat selvästi liiallisia verrattuna odotettavissa olevaan todelliseen ja välittömään sotilaalliseen hyötyyn,
9	Hyökkää siviiliväestöä, vihollisuuksiin osallistumattomia siviilihenkilöitä tai siviilikohteita taikka Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan (SopS 1/1956) mukaisissa tehtävissä olevia henkilöitä tai heidän käytössään olevaa omaisuutta vastaan,
10	Hyökkää siviilikohteisiin, joita ei puolusteta, tai pommittaa niitä, hyökkää uskonnonharjoitukseen, taiteeseen, taiteeseen, sairaanhoitoon tai hyväntekeväisyyteen tarkoitettuihin kohteisiin tai historiallisia muistomerkkejä vastaan taikka hyökkää Geneven yleissopimuksissa tai niiden I tai III lisäpöytäkirjassa tarkoitettuja tunnusmerkkejä käyttäviä vastaan,
11	Käyttää väärin valkoista lippua, vihollisen lippua, Yhdistyneiden Kansakuntien lippua, sotilasmerkkiä, sotilaspukua tai Geneven yleissopimuksissa tai niiden I tai III lisäpöytäkirjassa tarkoitettuja tunnus-

⁵²³ Rikoslaki, 11 luku: 5 § Sotarikoksista ja rikoksista ihmisyyttä vastaan.

	merkkejä,
12	Pitää laittomasti vangittuna taikka pakkotoimin siirtää tai karkottaa väestöä tai sen osia,
13	Ottaa ihmisiä panttivangeiksi, ilmoittaa, että armoa ei anneta, käyttää hyväksi siviilihenkilöitä tai muita suojeltuja henkilöitä sotilaskohteiden suojelemiseksi, estää siviilihenkilöiltä ravinnon tai muiden hienkin jäämiseksi välttämättömien tarvikkeiden saamisen tai tarpeellisen hätäavun taikka käyttää muuta kansainvälisessä oikeudessa kiellettyä sodankäyntitapaa taikka
14	Käyttää myrkyä tai myrkyasetta, tukehduttavia tai myrkyllisiä kaasuja taikka muita vastaavia aineita, liiallisia vammoja tai tarpeetonta kärsimystä aiheuttavia aseita, ammuksia tai tarvikkeita taikka kemiallisia, biologisia tai muita kiellettyjä aseita tai taisteluvälineitä,

On tuomittava sotarikoksesta vankeuteen vähintään yhdeksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Sotarikoksesta tuomitaan myös se, joka tekee Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön (SopS 56/2002) 8 artiklassa sotarikokseksi määritellyn muun teon taikka muulla tavoin rikkoo Suomea velvoittavan sotaa, aseellista selkkausta tai miehitystä koskevan kansainvälisen sopimuksen määräyksiä taikka yleisesti tunnustettuja ja vakiintuneita kansainvälisen oikeuden mukaisia sodan lakeja ja tapoja.

Yritys on rangaistava.

6 § törkeä sotarikos

Jos sotarikos tehdään osana suunnitelmaa tai politiikkaa taikka osana laajamittaisia sotarikoksia ja

- 1) rikos kohdistuu suureen joukkoon ihmisiä,
- 2) rikoksella aiheutetaan erittäin suurta ja laaja-alaista vahinkoa,
- 3) rikos tehdään erityisen ra'alla, julmalla tai nöyryyttävällä tavalla taikka
- 4) rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti tai järjestelmällisesti

ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksenteijä on tuomittava törkeästä sotarikoksesta vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

7 § Lievä sotarikos

Jos sotarikos, huomioon ottaen aiheutettu seuraus tai muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksenteijä on tuomittava lievästä sotarikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Liite 12 ICC:n määritelmät sotarikoksista

Oheisessa taulukossa esitetään Kansainvälisen rikostuomioistuimen ICC:n määritelmät sotarikoksiksi (war crimes) luokiteltavista teoista. Taulukossa esitetään myös ICC:n määritelmät joukkotuhonnaksi (genocide) ja rikoksiksi ihmisyyttä vastaan (crimes against humanity) luokitelluista teoista. Määritelmät esitetään alkuperäiskielisinä niin kuin ne on viiteasiakirjaan kirjattu.⁵²⁴

Elements of Crimes	
War crimes	
1. War crime of wilful killing	2. War crime of torture
3. War crime of inhuman treatment	4. War crime of biological experiments
5. War crime of wilfully causing great suffering	6. War crime of destruction and appropriation of property
7. War crime of compelling service in hostile forces	8. War crime of denying a fair trial
9. War crime of unlawful deportation and transfer	10. War crime of unlawful confinement
11. War crime of taking hostages	12. War crime of attacking civilians
13. War crime of attacking civilian objects	14. War crime of attacking personnel or objects involved in a humanitarian assistance or peacekeeping mission
15. War crime of excessive incidental death, injury, or damage	16. War crime of attacking undefended places
17. War crime of killing or wounding a person hors de combat	18. War crime of improper use of a flag of truce
19. War crime of improper use of a flag, insignia or uniform of the hostile party	20. War crime of improper use of a flag, insignia or uniform of the United Nations
21. War crime of improper use of the distinctive emblems of the Geneva Conventions	22. The transfer, directly or indirectly, by the Occupying Power of parts of its own civilian population into the territory it occupies, or the
23. deportation or transfer of all or parts of the population of the occupied territory within or outside this territory	24. War crime of attacking protected objects
25. War crime of mutilation	26. War crime of medical or scientific experiments

⁵²⁴ ICC: *The Elements of Crimes*.

27. War crime of treacherously killing or wounding	28. War crime of denying quarter
29. War crime of destroying or seizing the enemy's property	30. War crime of depriving the nationals of the hostile power of rights or
31. War crime of compelling participation in military operations	32. War crime of pillaging
33. War crime of employing poison or poisoned weapons	34. War crime of employing prohibited gases, liquids, materials or devices
35. War crime of employing prohibited bullets	36. War crime of employing weapons, projectiles or materials or methods of warfare listed in the Annex to the Statute
37. War crime of outrages upon personal dignity	38. War crime of rape
39. War crime of sexual slavery	40. War crime of enforced prostitution
41. War crime of forced pregnancy	42. War crime of enforced sterilization
43. War crime of sexual violence	44. War crime of using protected persons as shields
45. War crime of attacking objects or persons using the distinctive emblems of the Geneva Conventions	46. War crime of starvation as a method of warfare
47. War crime of using, conscripting or enlisting children	48. War crime of murder
49. War crime of mutilation	50. War crime of cruel treatment
51. War crime of torture	52. War crime of outrages upon personal dignity
53. War crime of taking hostages	54. War crime of sentencing or execution without due process
55. War crime of attacking civilians	56. War crime of attacking objects or persons using the distinctive emblems of the Geneva Conventions
57. War crime of attacking personnel or objects involved in a humanitarian assistance or peacekeeping mission	58. War crime of attacking protected objects
59. War crime of pillaging	60. War crime of rape
61. War crime of sexual slavery	62. War crime of enforced prostitution
63. War crime of forced pregnancy	64. War crime of enforced sterilization
65. War crime of sexual violence	66. War crime of using, conscripting and enlisting children
67. War crime of displacing civilians	68. War crime of treacherously killing or wounding
69. War crime of denying quarter	70. War crime of mutilation
71. War crime of medical or scientific experiments	72. War crime of destroying or seizing the enemy's property
73. War crime of employing poison or poisoned weapons	74. War crime of employing prohibited gases, liquids, materials or devices

75. War crime of employing prohibited bullets	
Genocide	
1. Genocide by killing	2. Genocide by causing serious bodily or mental harm
3. Genocide by deliberately inflicting conditions of life calculated to bring about physical destruction	4. Genocide by imposing measures intended to prevent births
5. Genocide by forcibly transferring children	
Crimes against humanity	
1. Crime against humanity of murder	2. Crime against humanity of other inhumane acts
3. Crime against humanity of extermination	4. Crime against humanity of enslavement
5. Crime against humanity of deportation or forcible transfer of population	6. Crime against humanity of imprisonment or other severe deprivation of physical liberty
7. Crime against humanity of torture	8. Crime against humanity of rape
9. Crime against humanity of sexual slavery	10. Crime against humanity of enforced prostitution
11. Crime against humanity of forced pregnancy	12. Crime against humanity of enforced sterilization
13. Crime against humanity of sexual violence	14. Crime against humanity of persecution
15. Crime against humanity of enforced disappearance of persons	16. Crime against humanity of apartheid
17. Crime against humanity of other inhumane acts	

Liite 14 Tuomari Sow:n eriävä mielipide Taylorin tuomioon⁵²⁵

25 than seven days after that, which would be by close of business
 4:1 Thursday, 10th of May.
 2 Under Rule 100, the parties can provide information
 3 relating to factors that affect sentencing, which would include
 4 written submissions and testimonials, if any. The extensive
 5 judgement summary that is being delivered today will suffice for
 6 this purpose, since it is a reasoned opinion of the Trial Chamber
 7 which sets out comprehensively the grounds for convicting
 8 Mr. Taylor.
 9 Now, secondly, the Trial Chamber considers that this is an
 10 appropriate case to fix a sentencing hearing, and fixes such
 11 hearing, which will be for additional oral arguments only, for
 12 Wednesday, 16th of May, at 9.30 a.m. At the sentencing hearing,
 13 the Prosecution shall limit the length of its sentencing
 14 submissions to a time not exceeding one hour. The Defence shall
 15 limit the length of its sentencing submissions to a time not
 16 exceeding one hour.
 17 If Mr. Taylor wishes to address the Court prior to being
 18 sentenced, then this will be his opportunity to do so, and he
 19 shall limit the length of his address to a time not exceeding 30
 20 minutes.
 21 Thirdly, a sentencing judgement will be pronounced on
 22 Wednesday, 30th of May, at 11.00 a.m.
 23 Lastly, the accused is remanded until Wednesday, 16th of
 24 May, at 9.30 a.m. for a sentencing hearing.
 25 The Court is hereby adjourned to that date.
 5:1 The only moment where a Judge can express his opinion is
 2 during deliberations or in the courtroom, and pursuant to the
 3 Rules, when there is no ^ deliberations, the only place left for
 4 me in the courtroom. I won't get -- because I think we have been
 5 sitting for too long but for me I have my dissenting opinion and
 6 I disagree with the findings and conclusions of the other Judges,
 7 because for me under any mode of liability, under any accepted
 8 standard of proof of the guilt of the accused from the evidence
 9 provided in this trial is not proved beyond reasonable doubt by
 10 the Prosecution. And my only worry is that the whole system is
 11 not consistent with all the principles we know and love, and the
 12 system is not consistent with all the values of international
 13 criminal justice, and I'm afraid the whole system is under grave
 14 danger of just losing all credibility, and I'm afraid this whole
 15 thing is headed for failure.
 16 Thank you for your attention.
 17 [Whereupon the hearing adjourned at 1.17
 18 p.m.]

[65/18] Scrolling mherz (Power L

⁵²⁵ SCSL-03-01-A-1302, *Charles Ghankay Taylor's motion for partial voluntary withdrawal or disqualification of Appeals Chamber Judges*, liite A. Kuvakaappaus SCSL:n istunnon alkuperäisestä litteraatiosta 26.4.2012.

Liite 15 Tutkimuksen keskeiset oletukset ja johtopäätökset

Valtionpäämiehen vastuu sotarikoksista ja tapauksen vaikutukset kansainväliseen oikeuteen	
1	
Tosiasiat ja tehdyt havainnot	Kansainvälisen oikeuden keskeisten lähteiden mukaan kukaan ei voi saada syytesuojaa silloin, kun tutkitaan rikoksia ihmisyyttä vastaan tai sotarikoksia. Charles Taylor ei nauttinut valtionpäämiehen rikosoikeudellista immunitteettia, koska häntä epäiltiin näistä raskaista rikoksista. Hänet tuomittiin.
Oletus (Premissi)	Tulevissa vastaavissa tapauksissa samat oikeussäännöt velvoittavat yleisesti kaikkia valtionpäämiehiä.
Johtopäätös (Konklusio)	Tosiasiat puoltavat oletusta, koska Taylorin tapaus osoitti, että myös valtionpäämies voi joutua rikosoikeudelliseen vastuuseen rikoksista ihmisyyttä vastaan. Valtionpäämiehet eivät nauti syytesuojaa.
2	
Tosiasiat ja tehdyt havainnot	Charles Taylor oli ensimmäinen valtionpäämies, joka on toisen maailmansodan jälkeen joutunut rikosoikeudelliseen vastuuseen tekemistään sotarikoksista tai rikoksista ihmisyyttä vastaan.
Oletus (Premissi)	Tulevaisuudessa valtionpäämiehet eivät voi suojautua valtionimmunitetin tai diplomaattisen suojan avulla rikosoikeudelliselta vastuultaan, mikäli heitä syytetään rikoksista ihmisyyttä vastaan.
Johtopäätös (Konklusio)	Tosiasiat puoltavat oletusta. Taylorin tapaus osoitti konkreettisesti kansainvälisen rikosoikeusseuraamusjärjestelmän voiman ja toimivuuden.
3	
Tosiasiat ja tehdyt havainnot	Rankaisemattomuuden (impunity) torjuminen on yksi kansainvälisen oikeuden tärkeitä periaatteita. Taylorin tuomio päätti valtionpäämiesten rankaisemattomuuden aikakauden sotarikosten osalta.
Oletus (Premissi)	Rankaisemattomuuden vastustus helpottuu kansainvälisessä oikeudessa. Tuomioiden välttely vaikeutuu.
Johtopäätös (Konklusio)	Tosiasiat puoltavat oletusta. Taylorin tapaus osoitti kansainvälisen rikosoikeusseuraamusjärjestelmän voiman ja toimivuuden. Tulevaisuudessa oikeustapausta voidaan käyttää ennakkotapauksena.
Arvio	
SCSL:n tuomiolla tulee olemaan kauaskantoisia oikeudellisia vaikutuksia. Se tulee antamaan yhden merkittävän lisäaspektiin kansainväliseen keskusteluun, jota käydään kansainvälisen humanitäärisen oikeuden vastuukysymysten parissa. Tuomio antaa vahvan signaalin kaikille, jotka harkitsevat käyttävänsä valta-asemaansa väärin suunnittelemaan sotarikoksia ja käyttämällä käytereitä niiden tekoon. Tärkeintä ei niinkään ole se, että Tayloria rangaistiin yksilönä, vaan se että tuomio osoitti lain voiman. Eriasteisten johtajien on nykyään ja tulevaisuudessa harkittava yhä tarkemmin ryhtymistään rikoksiin ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksiin.	